×द्याक्रिम×× ×सर्ग××

रायप्रसेणि वृत्ति ॥१॥

॥ ६० ॥ अर्हं ॥ प्रणमत वीरजिनेश्वरचरणयुगं परमपाटलच्छायं । अधरीकृतनतवासवमुकुटस्थितरत्नरुचिचक्रं ॥ १ ॥ राजप्रश्नीयमहं विवृणोमि यथा
गमं गुरुनियोगात् । तत्र च शक्तिमशक्तिं गुरवो जानंति का चिंता ॥ २ ॥ अथ कस्मादिदमुपांगं राजप्रश्नीयाभिधानमिति उच्यते इह प्रदेशी नाम राजा भग
वतः केशिकुमारश्रमणस्य समीपे यान् जीवविषयान् प्रश्नानकार्षीत् यानि च तस्मै केशिकुमारश्रमणो गणभृत् व्याकरणानि व्याकृतवान् यच्च व्या
करणसम्यक्परिणतिभावतो बोधिमासाद्य मरणं तेन शुभाध्यवसायायागतः प्रथमे सौधर्मनाम्नि कल्पे विमानेमाधिपत्यं प्राप्तिस्थिति यथा च
विमानाधिपत्यप्राप्त्यनंतरं सम्यगवधिज्ञानालोकतः श्रीमद्वर्द्धमानस्वामिनं भगवंतमालोक्य भक्तिातिशयपरीतचेताः सर्वस्वसामग्र्या समेतः इहा
वतीर्य भगवतः पुरतो द्वात्रिंशद्विधिनाट्यमनरीनृत्यत् तेन निर्वाच यथा सुरलोकादिविमुखमेतच्च्युत्वा यत्र समागत्य यथा च मुक्तिपदमवाप्स्य
ति तदेतत्सर्वमस्मिन्नुपांगे अभिधेयं परं सकलवक्तव्यतामूलं रा जप्रश्ना इति राजप्रश्नमूलं वेदं राजप्रश्नीयं अथ कस्मादिदमुपांगं
उच्यते सूत्रकृतांगस्य कथं तदुपांगं तत्रोच्यते सूत्रकृतांगे हि शीत्यधिकं शतं क्रियावादिनां सप्तषष्टिरज्ञानिकानां द्वात्रिंशत्
वैनयिकानां सर्वसंख्यया त्रीणि त्रिषष्ट्यधिकानि पाषंडिकशतानि निशतिक्षिप्य स्वसमयः स्थाप्यते उक्तं च नंद्यध्ययने सूयगडे णं अ
सीयस्स किरियावाईणं चउरासीईए अकिरियावाईणं सत्तट्ठीए अन्नाणियवाईणं बत्तीसाए वेणइयवाईणं तिण्हं तेवट्ठाणं पासंडियसयाणं
वूहं किच्चा ससमए ठाविज्जइ इति प्रदेशी च राजा पूर्वमक्रियावादिमतभावितमना आसीत् अक्रियावादिमतमेव चालंब्य जीवविषयान् प्रश्नान्
कार्षीत् केशिकुमारश्रमणश्च गणधरः सूत्रकृतांगसूचितमक्रियावादिमतमिति क्षपयन् जीवा व्याकरणानि व्याकार्षीत् ततो यान्येव सूत्रकृतांग
सूचितानि केशिकुमारश्रमणेन व्याकरणानि व्याकृतानि तान्येवात्र सविस्तरमुक्तानीति सूत्रकृतांगगतविचारप्रकटनादिदमुपांगं सूत्रकृतां
गस्येति एतच्च वक्तव्यता भगवता वर्द्धमानस्वामिना गौतमाय साक्षादभिहिता ततो यस्यां नगर्यामिदमभाणि तदुपधायतां तदिदं सर्वमभिधित्सुरि
दमाह तेणं कालेणं तेणं समएणमित्यादि ते इति प्राकृतत्वाच्छैलीवशाच्च तस्मिन्निति द्रष्टव्यं अस्यायमर्थः यस्मिन् काले भगवान् वर्द्धमानस्वामी स्वयं विहरति

वः ति उ वादि.

१

स्म तस्मिन्निति णमिति वाक्यालं[illegible]कारे इष्टव्यं अन्यत्रापि णं शब्दो वाक्यालंकारार्थे यथा इमा णं पुढवी इत्यादाविति काले अधिकृतावसर्पिण्या
चतुर्थविभागरूपे अत्रापि णं शब्दो वाक्यालंकृतौ तेणं समएणं ति समयोऽवसरवाचीति भावः कवक्तारो नाद्याप्येतस्य वक्तव्यस्य समयो वर्त्तत
किं तर्हि भवति नाद्याप्येतस्य वक्तव्यस्यावसरो वर्त्तते इति तस्मिन्निति तस्मिन् समये नगर्ये सूर्याभदेववक्तव्यतां पृच्छति तस्मिन् समये आ
मलकल्पानाम नगरी अभवत् ननु इदानीमपि सा नगरी वर्त्तते ततः कथमुक्तमभवदिति उच्यते वक्ष्यमाणवर्णकयुक्ता विशिष्टतिसमन्विता तदेवा न
वर्त्तमाना विवक्षितोपांगविधानकाले एतद्वर्णकयुक्तमेव संप्रति तिष्ठेदुच्यते अयं कालो अवसर्पिणी अवसर्पिण्यां च प्रतिक्षणं च शुभानां भावानां हानिरुपग
च्छति एतच्च स्वयमेतत् जिनवचनवेदिनामतो भवदित्युच्यमानं न विरो धः आकूलंप्रत्यस्यां नगर्यां विशेषकमाह रिद्धत्थिमियसमिद्धा जाव पासाईया
दरिसणिज्जा अभिरूवा पडिरूवा इति कृष्णलवानः प्रोरजनेश्व तीवद्धिमुपगता ऋद्ध इति वचनात् स्तिमिता स्वचक्रपरचक्रत
स्कर डमरादिसमुत्थभयकल्लोलमालाविवर्जिता समृद्धा धन धान्यादिविभूतियुक्ता ततः पदत्रयस्यापि विशेषणसमासः य
था नेह नु पश्यत्यजनपदेन च ययाप्रमुदिताः प्रमोदवंतः प्रमोदहेतु वस्तूनां तत्र सद्भावात् जना नगरवासिलोका जानपदा जनप
दभवास्तत्र प्रयाता जनवजानपदा यस्यां सा प्रमुदितजनजानप दा आइन्नजणमणूसा मनुष्यजनेनाकीर्णा व्याप्ता इत्यर्थः हल
सयसहस्ससंकिट्ठविकिट्ठलट्ठपन्नत्तसेउसीमा हलानां शतैः सहस्रैः संकृष्टा विलिखिता विकृष्टा नगर्या दूरवर्तिनी बहिर्वर्तिनी तेन भावः लष्टा मनो
ज्ञा इति प्रकीर्णक एवंविधा कर्षकपरिकल्पिता भावः सेतुसीमा कुल्याजलसेक्य क्षेत्रसीमा यस्याः सा हलशतसहस्रसंकृष्टविकृष्टलष्टप्रज्ञप्त
सेतुसीमा कुक्कुडसंडेयगामपउरा कुक्कुटसंपात्या ग्रामाः सर्वासु दिक्षु विदिक्षु च प्रचुरा यस्याः सा कुक्कुटसंडेयग्रामप्रचुरा गोमहिसगवेलग
प्पभूया गावो बलीवर्दाः महिषाः प्रतीता गावः स्त्रीगवाः एडकाः उरभ्राः प्रभूता यस्यां सा तथा आयारवंतचेइयजुवइविविहसन्निविट्ठबहुला आकारवं
ति सुंदराकाराणि चैत्यानि युवतीनां च पण्यतरुणीनामिति भावः विविधानि सन्निविष्टानि सन्निवेशाः पाटका इति भावः बहुलानि बहूनि यस्यां सा

राजप्रश्नी

×नव ×तिरुपदत्ता ५२ ×मृलावx२

तथा।उक्को डियमायगं ति लिदंतक्करखंडरस्करदिया।उक्कोटा लंचा तया चरंतिउक्कोटिकाः संगोविलादिः शरीरविनाशकारिनिर्दर्विसेदेशे थिन्न दिंस
क्कारेः खंडरक्षैर्दंडपाशिकैरक्षिता अणनंत गापद्रवकाशिणमा रक्षेमा अशिवा नावातू निरद्ववारोगादिक्षातापद्रवानावातू निरक्षा लिक्ताकाण
।निक्षायाः सुलभत्वात् वीसब्धसुहावासा। विक्षिप्ता निर्वर्याः छखमावासा लोकानायस्यां सातथा। आइणगा कोडी कोडंबियाइण्णा णेवुत्तसुहा अने
ककोटीनिर्युक्तकाटीसंख्याकिः कोडुंबिकिः राकीर्णा निर्वृत्ता संतुष्टजनयोगात् सुलाश्चसवसूपेतवर्तीता तताप्रत्ययकं मधिारयः नडनट्टजल्लमल्ल
मुष्टिय वेलंबककहगपवकलासकआइरकयलंखमंखतूणइल्लतुंबवीणियाआणेगतालावराणुचरिया नर्त्तनाटकानंनाटयितारोनर्त्तकायेद्दत्यति
कल्लिराज्ञः मोत्रणावकामल्लाः शतीतामोष्टिकामल्लाएवायमुष्टिभिःप्र हरंति विडंबकाविदूषकाःकथकाः प्रतीताः लवकाथउप्लवंतेनद्या
दिकं वातरंति लासकायेरासकान्गायंति जयशब्दप्रयोक्तारोवा नंडइत्यर्थः।आख्यायिकायेशुभाशुभमाख्यांति लंखामहावंशाग्र
खेलकामंखाश्चित्रफलकहस्ताभिक्षुकाः तूणइल्लाः तूणाभि धानवाद्यविशेषवंतः तुंबवीणिकाः तुंबवीणावादकाः।अनेके च
येतालाचराः तालादानेन प्रेक्षाकारिणः एतैः सर्वैरनुचरिता आसेविता यातथा आरामुज्जाण अगडतलागदीहियवप्पिणगुणोववेया आ
रामायत्रमाधवीलतागृहादिषुदंपत्यादीनां रमंतेआरामास्तानि पुष्पादिमद्वृक्षसंकुलानि पुत्सवादौ बहुजनभोग्यानि उद्यानानि अ
वटाः कूपास्तडागानि प्रतीतानि दीर्घिकाः सारिण्यः वप्पिणानिकेदाराः एतेषांगुणोपपेतरम्यतादियोगेनउपपेतायस्यांसा तथा।उब्बिद्ध विउलगंभी
रखातफलिहा उब्बिद्धं उंडं विउलं विस्तीर्णं गंभीरमलब्धमध्यं खातंपरिखा मध्यसंकुचितापरि च
अधउपरिसमाखातंरूपायस्यांसातथा चक्कगयमुसंढिओरोहसयग्घिजमलकवाडघणदुप्पवेसा चक्काणि अरघट्टविशेषरूपाणि गदाः प्रहरण
विशेषाः मुसंढायपिएवंरूपाअवरोधः प्रतोलीद्वारेष्वंतः प्रकाराः संभाव्यते शतघ्नयोमहायष्टयो महाशिलावायाः पातिताः शतानि उपघ्नंति यमलानि समसंस्थितद्वयरूपाणि यानिकपाटानि घनानिच निश्छिद्राणि तैः दुःप्रवेशायस्यां सातथा।धणुकुडिलवंकपागारपरिक्खित्ता।धनुः कुटिलं कुटिलस्त

२

×स्य×४ ×ताx५ ××खाx४ ×खिवx३

×वलियx५

सतोपि वक्रेणप्रकारेण परिक्षिप्तायस्यांसातथा।कविसीसयवट्टरइयसंठियविरायमाणा कपिशीर्षकैः वृत्तरचितसंस्थितैर्वर्तुलकृतसंस्थानैर्विराजमा
नाशोभमानायासातथा।अट्टालयचरियदारगोपुरतोरणउन्नयसुविभत्तरायमग्गा अट्टालकाः प्राकारोपरिवर्त्याश्रयविशेषाः चरिकाः अष्टहस्त
प्रमाणोमार्गः द्वाराणि भवनदेवकुलादीनां गोपुराणि प्राकारद्वाराणि तोरणानिच उन्नतानि उन्नतानियस्यांसातथा सुविभक्ताराजमार्गायस्यांसा
थातताः पदद्वयस्यकर्मधारयः।छेयायरियरइयदढफलिहइंदकीला।छेकेन निपुणेनाचार्येणशिल्पोपाध्यायेनरचितोदृढोबलवान्परिघोर्गला
इंद्रकीलश्चयस्यांसातथा।अवदातः।चारुकर्मप्रधानायस्यांसातथा।विवणिवणिछित्तसिप्पियाइन्नि निव्वुयसुहा विपणीनां वणिक्पथानां हट्ट
मार्गाणांवणिजां वाणिजानां च क्षेत्रं स्थानं सा विपणिवणिकक्षेत्रंतथा शिल्पिभिः कुं कारादिभिर्निर्वृता सुखिता आकीर्णा सुखकर्मकारिकाः सा धूत
वामसूत्रे ।सिंघाडगतिय चउक्कचच्चर पणियापणविविहवत्थुपरिमंडिया शृंगाटकं त्रि
कचतुष्कचत्वराः।पणितानि क्रयाणि तत्प्रधाना आप णाविविधवस्तूनि द्रव्याणि तैश्च परिमंडिता शृंगाटकं
त्रिकोणंस्थानं त्रिकंयत्ररथ्यात्रयं मिलति चतुष्कं रथ्याचतुष्टयमीलना त्मकं चत्वरं बहुरथ्यापातस्थानं सुरम्मा अतिरम्या।नरवइपविइन्न
महिवइपहा।नरपतिनांराज्ञा प्रविकीर्णो गमनागमनाभ्यां व्याप्तोमहीपतिपथोराजमार्गोयस्यां सातथा।अणेगवरतुरगमत्तकुंजररहपहकरसी
यसंदमाणी।आइण्णजाणजुग्गा अनेकैर्वरतुरंगाणां मत्तकुंजराणां रथानां च पहकरैः समूहैःशिबिकाभिःस्यदमानीभिर्यानैर्युग्मैश्चाकी
र्णाव्याप्तायासातथा।आकीर्णाशब्दस्यमध्यनिपातः प्राकृतत्वात्तत्रशिबिकाः कूटाकाराच्छादिताजंपानविशेषाः स्यंदमानिका पुरुषप्रमाणविशेषाः यानानि
दिक्पुरुषप्रमाणविशेषाः।...
निउलानियस्यांसातथा।पंडुरवरभवणपंतिमहिया उत्ताणयनयणपेच्छणिज्जा अतिशोभनगापासाइयादरिसणिज्जा अभिरूवापडिरूवा
र्थः।अतएवदर्शनीयाहृदयंगमप्रासादानामतिरमणीयत्वादिति...मंस्याः प्रतिरूपकं प्रतिविशिष्टरूपमसाधारणरूपमित्यर्थः...कारोयस्यांसा अ

×विचिक्षाx२

×पासाईयाx२

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

यं

लिरूपा एतादवक्याबष्टेः प्रतिरूपाः प्रति विशिष्टं साधारणं रूपं माकारो यस्याः सा प्रतिरूपा बतीसेणमित्यादि तस्साणं मितिप्रवर्वतूआमलकल्पायां
नगर्या विदिक्ष्वुत्तरपौरस्त्ये उत्तरपूर्वारूपे ईशानकोणे इत्यर्थः दिग्भागे अंबसालवणे इति आम्रशालेश्वातिपुर तयोपलक्षितं यद्वनं तदाम्रशालव
नं तद्योगा च्चित्यमपि आम्रशालवनं चितिर्लिप्याच्चित्यं नम्यत्ताव:कर्मवा चित्यं तद्व संज्ञा शब्दात्तादेवता प्रतिबिंबे प्रसिद्धं तन्नेव दाश्रयमेहतयतद्देवता
याश्रयं तदप्युपचारात् चित्यं तद्वेद व्यंतरायतनं न पुनर्भगवतामर्हतामायतनो स्वाद्वा इति अंबसालवत् तच्च किं विशिष्टमित्याद चिरातीते पुराणे याव
च्छब्द करणात् सद्दिए कत्रिए नाए मबहिएमहा एइत्यादि यो एपातिकग्रंथप्रसिद्धं वर्णकपरिग्रहः एवं रूपं चैत्यवर्णकं वक्तव्यं नरवंडवक्तव्यता वक्तव्या सा
चैवं सेणं अंबसालवणे चेइए एगेणं मद्याव णसंडेणं सव्वतो समं ता संपरिक्खित्ते सेणं वणसंडे किण्हे किण्होभासे इत्यादि यावत् णं साइय
दरसणिज्जे अभिरूवे पडिरूवे तत्र प्रसादीयं कृष्णावलासवादिनाउ णेन मनः प्रसादहेतुत्वात् दर्शनीयं चक्षुरानंदहेतुत्वात् अभिरूप
प्रतिरूपशब्दार्थः प्रागुक्तः तत्र उक्तं जाव पडिरूवे अस्सोगेत्यादि असोकपादपस्य पृथिवी शिलापट्टकस्य च वक्तव्यता अ पपाति
कग्रंथाउमारणेया सा चैवं तस्साणं वणसंडस्स बहुमज्झदेसभाए एत्थणं महं एगे असोगवरपायवे पन्नत्ते जाव पडिरूवे सेणं असो
गवरपायवे अन्नेहिं बहूहिं तिलएहिं जाव नंदिरुक्खेहिं सव्वतो समंता संपरिक्खित्ते तेणं तिलगा जाव नंदिरुक्खा कुसविकुसविसुद्ध रुक्खमू
लामूलमंतो कंदमंतो जाव पडिरूवा तेणं तिलगा जाव नंदिरुक्खा अन्नाहिं बहूहिं पउमलयाहिं नागलयाहिं असोगलयाहिं चंपयलयाहिं वणलया
हिं वासंतिलयाहिं अइमुत्तयलयाहिं कुंदलयाहिं सामलयाहिं [illegible] सव्वतो समंता
संपरिक्खित्ता ताउणं पउमलयाओ जाव सामलयाओ निच्चं कुसुमियाओ जाव पडिरूवाओ तस्साणं असोगवरपायवस्स उवरिं बहवे अट्ठट्ठमंगलगा पन्नत्ता ते
जहा सोत्थियसिरिवच्छनंदियावत्तवद्धमाणगभद्दासणकलसमच्छदप्पणा सव्वरयणामया अच्छा सण्हा लण्हा घट्ठा मट्ठा णीरया णिम्मला निप्पंका निक्कंक
डच्छाया सप्पभा समिरीया सउज्जोया पासाईया दरिसणिज्जा अभिरूवा पडिरूवा तस्साणं असोगवरपायवस्स उवरिं बहवे किण्हचामरज्झयाले दि

नचामरज्झया हालिद्दचामरज्झया सुक्किल्लचामरज्झया अच्छा सण्हा रुप्पपट्टा वइरामयदंडा जलयामलगंधिया सुरम्मा पासाइया दरिसणिज्जा अभि
रूवा पडिरूवा तस्साणं असोगवरपायवस्स उवरिं बहवे छत्ताइछत्ता पडागाइपडागा घंटाजुयला चामरजुयला उप्पलहत्थगा पउमहत्थगा कुमुयहत्थगा
णलिणहत्थगा सुभगहत्थगा सोगंधियहत्थगा पोंडरीयहत्थगा महापोंडरीयहत्थगा सयपत्तहत्थगा सहस्सपत्तहत्थगा सव्वरयणामया अच्छा जाव पडिरू
वा तस्साणं असोगवरपायवस्स हेट्ठा एत्थणं महं एगे पुढविसिलापट्टए पन्नत्ते ईसिं खंधसमल्लीणे विक्खंभायामउस्सेहप्पमाणे किण्हे अंजणगघणकुव
लयहलधरकोसेज्जसरिसे आगासकेसकज्जलकक्केयणइंदणीलअयसिकुसुमप्पगासे भिंगंजण भंगभेयरिट्ठगणीलगुलियागवलाइरेगे भमरनिकुरुंबभूए
जंबूफलअसणकुसुमबंधणनीलुप्पलपत्तणिगरमरगयासासगणयणकीयारासिवन्ने निद्धघणे अट्ठसिरे आयंसयतलोवमे सुरम्मे ईहामियउसभतुरग
णरमगरविहगवालगकिन्नररुरुसरभचमरकुंजरवणलयपउमलयभत्तिचित्ते आईणगरूयबूरनवणीयतूलफासे सव्वरयणामए अच्छे जाव पडिरूवे इति
अस्य व्याख्या तस्साणं मिति पूर्ववत् वनखंडस्य बहुमध्यदेशभागे अत्र एतस्मिन् प्रदेशे महानेकोऽशोकवरपादपः प्रज्ञप्तः सर्वा कर४०
गणधरैस्तच्च किं विशिष्टमित्याह जाव पडिरूवे अत्र यावच्छब्दकरणा देतद्विशेषणजातं द्रष्टव्यं तेनाबद्ध कुसविकुसविसुद्धरुक्खमूले मूलमंते कंदमंते खंधमंते
सालमंते पवालमंते पत्तमंते पुप्फमंते फलमंते बीयमंते अणुपुव्वसुजायरुइलवट्टभावपरिणए एगखंधी अणेगसाहप्पसाहविडिमे अणेगनरवामसुप्पसारिय अगेज्झघणविउलबद्धखंधी अच्छिद्दपत्ते अविरलपत्ते
अवाईणपत्ते अणईइपत्ते निद्धूयजरढपंडुपत्ते णवहरियभिसंतपत्तभारंधयार गंभीरदरिसणिज्जे उवणिग्गयणवतरुणपत्तपल्लवकोमलउज्जलचलंतकिसलयसुकुमालपवालसोहियवरंकुरग्गसिहरे णिच्चं कुसुमिए णिच्चं माइए णिच्चं लवइए णिच्चं थवइए णिच्चं गुलइए णिच्चं गोच्छिए णिच्चं जमलिए णिच्चं जुवलिए णिच्चं विणमिए णिच्चं पणमिए सुविभत्तपडिमंजरिवडेंसगधरे सुयबरहिणमयणसालकोइलकोहंगकभिंगारककोंडलकजीवंजीवकनंदीमुहकविलपिंगलक्खगकारंडवचक्कवायकलहंससारसअणेगसउणगणमिहुणविरइयसद्दुन्नइयमहुरसरणाइए सुरम्मे संपिंडियदरियभमरमहुयरिपहकरपरिलिंतमत्तछप्पयकुसुमासवलोलमहुरगुमगुमंतगुंजंतदेसभागे अब्भंतरपुप्फफले बाहिरपत्तोच्छन्ने पत्तेहि य पुप्फेहि य उच्छन्नपलिच्छन्ने नीरोए अकंटए साउफले निद्धफले णाणाविहगुच्छगुम्ममंडवगरम्मसोहिए विचित्तसुहकेउभूए वावीपुक्खरिणीदीहियासु य सुनिवेसियरम्मजालहरए पिंडिमणीहारिमं सुगंधिं सुहसुरभिमणहरं च महया गंधद्धणिं मुयंते
सिलाछ घूणमसिणसिणि इत्यादि विसुद्धजायणिरूव ट्टतो विक्खपवर खंधी अणेगणरपवरभुयागेज्झे कुसुमभरसमोणमंतपत्तलविसाल
सालप्पवरभूसि तरुणपत्तए मे कुसुमपुप्फलवत्तमहमज्झा र कुसविकुसविसुद्धरुक्खमूलेपा मिक्रम ×५
साइयदरसणिज्जे अभिरूवे पडिरूवे तत्र इरसुव्यारल्पेनागतकंदस्य यस्मिन् मूलसमसहरोमंतकंदसलसमाहितोन्नतावेनपरिणतएवेनासमवृद्धि
दिक्षुविदिक्षुव्यशाखाशालिःप्रशाखाविश्वयस्ततोयथायुक्तलः प्रतिलासतेऽति तथोलख्यामनोज्ञा मधयःशाखागतायस्य सलष्टसंधिसंयाश्लिष्टोऽस्
:पादपः सदृशित्यादाविविक्तइत्यर्थः तावाविशेषणसमासः सवपदद्वयश्मीलनेनावासयोबद्धनीयदानाविशेषणसमासेन त्वपगर्मतू तथानो घ×१
निविडो मसृणः कोमलतूरुक् नकर्कशस्पर्शः स्निग्धउज्वलकांतिः आगंतस्य शिलादि परिपहीजन्मदोषरहितं यथानवतिं एवं ज्ञातं आत्मशब्दीडिज्ञातः

+मं+३ ×साधारणानिश्राकृतनगणानांदृक्सैवयाकीकृतोप्रमोदसरवन्मतोयानिसाधारणानितानिय लक्षातीद×६

+दे+१

राजवृक्षवि तथाविरूपदत्तेउपदिकाकृतपरवरदितेउदिमउचः।प्रवराःप्रधानाःस्कंधोयस्यसवनमध्येणश्रिय्याउरबीजजातानिरूपदातादिप्रवरस्कंधः।तथाअनेकमनु
स्यप्रमाणव्यामप्रमेयैःप्रसारितैःबाहुभिरग्राह्यो।परिमायाःघनकनरप्रवरसुजाताःसाराःतनकुरूपवृत्तोमिरय्यप्रतिमयास्त्रीलप्रकृत्यर्थःतथाकुसुम
नारणसुष्ठुन्नारणमयाघदवनमंत्यःपत्रसष्टद्धाःपत्रम मूर्ध स्कंध पत्रलमितिवनानाविशाला विशालाःशालाःशाखायस्यसकं समनुजमा +मणि+३
+व्रमराणां वनमत्रविशालशालःतथामधुकरीणांचायगणोअउद्युमायितागुंजयमायंतिम्याकमेवाव्दवेरिक्तप्रत्यायागुउदामतिशश्दरूतवेतःसतङ्यवीति
+ लीयमनोऽश्रेयंतउडीयमानामनृत्यासत्रमाकाशेपरिभ्रमं तस्मिंमधीकोमधुकरीत्रमरगणउगुंजमायितनिलीयमानाऽडीयमानसश्रीकः।तथाना
नारूतायानोशकुनगणानांयामिमिथुनानिधीउमत्र्यमानितिषांप्रमो दवशानोयानिपरस्पररंमधुराणएतएवकर्णसुखर्दायकानिप्र लपानि,तेप्र +निकर्णसुख +६
=न्मुखा० सिद्धानितत्ः ... तिषायःशाष्ट्राधनिस्तनमधुरोनानाश कुनगणमिथुनमधुरकर्णसुखस्वरप्रलशाष्टमधुरःतथाकुशादर्भो
दयोविकृताविन्हवाकादयःश्रेविशुद्धेरदितेवृक्षमूलंसमकलस्याशो कपादपमूलदूषकशाखादीनामपिआदिमास्तोगोलक्षणया
प्रोच्यते।यथाशाखामूलमिदंप्रशाखावाष्टलमित्यादितत सकलाशो कपादपसकष्टलप्रतिप ।यदृष्यदणप्रलयस्यप्तमकुशाविकृ
ताविशुदष्टदूष्टलःयश्चेकुविधाःसदृष्टणोविततांतापायेनवतितत आहार्यमादायःप्र सादायविनसंतापायदितसत्वादकवैतःप्रसा
दीयान्तुएवदर्शनीयाहृष्टयागपःकस्माद्दिशालोअभिमताशदृशःश्यातमिन्नरवनकस्पचिद्दिशगादरतरूपमाकारायस्यासावुभिरूपः।एवरूपःक
तदृत्याद्याप्रतिरूपःप्रतिविशिष्टमेकलगदमासाधारणंरूपयस्यमप्रतिरूपःमेणंश्राप्रामागवरपायविस्ताद्यिाबनंदिरूकेदिश्स्वप्याबद्धकरण
तालयएदिबादनदिसरासदिसंवव सरि यविवनेदिलादिसिध लोति चंदाणादिं अद्धकाणदिनीबदिाकयोवदिसिमदिंदालिमेदे
सालदितालदितमालदि पियंसदिरायरूरकेदिं इतिपरिग्रह ;एतेचलकुक्काताएगसिरीषसप्तपर्णदधिपर्णलोध्रिकधवलचंदनार्जुननीपकदं ४
वपनसदाडिमतालतमालप्रियालप्रियंगुराजवृक्ष नंदिवृक्षाःशायःशुप्रसिद्धांतणंतिलगानावनंदिरूरकक्रमविरूसेत्यादितिलकायावनेदिवृक्षा
+नंदिरूरकेदि+२ +पियालदि+२

×निनंवुलुक्ष्यानितं×५ ×अमर×२ ×ना×२

कुशविकुशविशुद्धवृक्षमूला।अत्रव्याख्यापूर्ववत्मूलवंत।मूलानिप्रभूतानिदूरावगाढानिसंत्येषामितिमूलवंत।कंदएषामस्तीतिकंदवंत।यावद्बीजवृ
करणात्स्कंधिमंतात्वयमंतोसालमंतापवालमंतापत्रमंताउष्पमंताफलमंताबीयमंता।अणुपुविसुजायरूइलवट्टभावपरिणयाएगखंधीअणेगसा
×धयार×४ मारवप्पसाहविडिमाअणेगनरवामसुप्पसारियअगिज्झघणविउलवट्टखंधीअच्छिद्दपत्ताअविरलपत्ताअवाईणपत्ताअणईइयपत्ताणिद्धुयजरढपंडुपत्तानवहरि
यभिसंतपत्त भारंधयारगंभीरदरिसणिज्जा।उवनिग्गयनवतरुणपत्तपल्लवकोमलउज्जलचलंतकिसलयसुकुमालपवालसोहियवरंकुरग्गसिहराणिच्चंकु
सुमियाणिच्चंमउलियाणिच्चंलवइयाणिच्चंथवइयाणिच्चंगुलइयाणिच्चंगोच्छियाणिच्चंजमलियाणिच्चंजुवलियाणिच्चंविणमियाणिच्चंपणमियाणिच्चंकुसुमियमउलियल +म×५
×कोसर×७× वइयथवइयगुलइयगोच्छियजमलियजुवलियविणमियपणमियसु विभत्तपडिमंजरिवडिंसयधरासुयकबरहिणमयणसलागाकोइलकोरं
गकभिंगारकोंडलकजीवंजीवकनंदीमुखकविलपिंगलक्ख गकारंडवचक्कवायकलहंससारसअणेगसउणगणमिहुणविय
रियसद्दोन्नइयमहुरसरणाइयासुरम्मासंपिंडियदरियभमरमहु यरिपहकरपरिलिंतमत्तछप्पयकुसुमासवलोलमहुरगुमगुमंत
गुंजंतदेसभागाअब्भिंतरपुप्फफलाबाहिरपत्तछन्नापत्तेहियपु प्फेहियउच्छन्नपलिच्छन्नानीरोगकासाउफलानिद्दफलाअकंटकाण
णाविहगुच्छगुम्ममंडवगसोहियाविचित्तसुहकेउभूयावाविपुक्ख रिणीदीहियासुयसुनिवेसियरम्मजालघरगापिंडिमनीहारिमसुगंधि
सुहसुरभिमणहरंचमहयागंधद्धणिंमुयंताखुहासेउकेउबहुला अणेगसगडजाणजुग्गगिल्लिथिल्लिसीय संदमाणियपडिमोयणापासाइयाद
रिसणिज्जाअभिरूवापडिरूवा।अस्यव्याख्याइहमूलानिमूलप्रतीतानियानिकंदस्याधःप्रसरंति कंदाःस्कंधस्योपरिवर्तिनः स्कंधः
स्थुडं वक्कुस्त्रीशालाशाखाः।प्रवालाःपल्लवांकुराः।पत्रपुष्पफलबीजानिप्रसिद्धानि सर्वत्रातिशायनेमतुप्प्रत्ययःअणुपुव्वि सुजायरु
इलवट्टभावपरिणयाइति।आनुपूर्व्यामूलादिपरिपाट्यासुष्ठुजाताः।आनुपूर्वीसुजाताःरुचिरास्निग्धतयादेदीप्यमानवृत्तभावःतथावृत्तभावंपरिणताः
किमुक्तंभवति।एवंनामसर्वासुदिक्षुविदिक्षुचशाखाभिःप्रशाखाभिश्चप्रसृताययावर्तुलाःसंजाताइति।आनुपूर्वीसुजातरुचिरवृत्तभावपरिणताः +वी+१
+अन्नारवालि+१

+ग्राखालिः+२

चैतेषु तन्नावपरिणताः श्यामा भ्रवी शुजातम् चिरं हुत्रन्नावपरिणताः तिलघातितिलकादयः ॥ पादपाः ॥ प्रत्येकमेकस्कंधशाखास्तेषामपसव्यमिति गिरंगधीऽति
राजश्चहि सूत्रपादः तेषां स्वनेकालिः ॥ प्रशाखालिस्थमस्थलागो विटपो विस्तारो येषां ते तथा तथा तिर्यग्भागाङ्गस्य स्वप्रमाणप्रमाणो व्यामः व्यामायते परिक्षिप्यते ऽरिहू
ययानानति व्यामः ॥ विजलस्वनात् करणे कृविदितिडप्रत्ययः ॥ अनेकैर्नरव्यामैः उरुव्यामैः उपसारितेरयात्रो प्रमेयाघनो निविडो विडलो विशालं
हत्तः स्कंधो येषां ते अनेकनरव्याम उपसारितर्यव्य घनविडलहत्तस्कंधां तथाङ्ग विशाणि पत्राणि येषां ते अविडपत्राः किंभूतं लवति नितेषां पत्रेषु वा
तदोषतः कालदोषतो वा गडुरिकादिशीतिकृपजायात येनात्तव पत्रविशाणं तु विच्छिन्नितान्यविडपत्राः ॥ अथवा एवमन्यान्यशाखाप्रशाखाभवेशात् ×७×५
शाणि पत्राणि तु परिजातानि यिनमनागप्यं नरालरूपं विडंनोपलस्य तो ऽहितत्वाद्या दोऽविरलपत्रा इति अत्रदेतो ऽवमाततोयमर्थः ॥ यतो अवि
रलपत्रा इति क्तेनतस्मादवातानपत्राः वातानानिवातोपहतानि वातनपातिनान्यर्थः नवातानानि अवातानानि पत्राणि येषां तत
× तैतं×८ था किंभूतं लवतिनप्रवालन खरभस्माषणवातैषां पत्राणि स्मो नियात्यंत ततो ऽवातानपत्रत्वादविरलपत्रा इति अविडपत्रा इत्य
त्र पुवमव्याख्यानपक्षमधिकृत्य देवमाह अणई इपत्रानविद्यते ईतिगडुरिकादिरूपा येषां तान्यनपीनि पत्राणि येषां ते अनीति पत्राः
अनालिपत्रवाचा विडपत्राः निडुयजरठपांडुपत्रा इति निर्हतानि अप नीतानि जरठाणि पांडुपत्राणि यत्स्मान्निर्हतजरठपांडुपत्रा किंभूतं लव
तिया निर्हतस्वभानि जरठानि पांडुपत्राणि वातानिर्हयनिर्हयहृत्रोमोपनिनानिहृमेरपिवशायां निर्हयनिर्हयान्यत्रास्मारितानीति नवस्वरियलिसं तपत्रा
नारेथ यारंगानीरदरिमणिद्या इतिनावनप्रत्ययेण दारितननीलेनतामसमानन स्निग्धत्वादीप्यमानेनपत्रतारुणदलसेवायनज्ञातो धूकारस्नेनांनी ×यो×४
राज्ञलश्रमध्यताः संतादर्शनीयानवदरितलाम समानपत्रताराधकारगं नीरदर्शनीया तथाव निर्गतिरिति नावानवतरुणपत्रज्ञावि संघाकोम १×३
लिमीनाजिस्हालिः शुभिल्ल जिराषकंपमानिः किशलायरवस्थाविशेषा पानिः पल्लवविशेष सवाङ्कमारः प्रवालिपल्लवाङ्कुरोज्ञा लितानिवरांकुरा ५
णिवरांकुरो पतानि अयशिषराणि येषां ते उपनिर्यतनवतरुणपत्रपल्लवकोमलो हलवलकिशलयसुकुमारप्रवालशोभितवरांकुरा ग्रशिखराः ॥ इदांक

×न×५ ×सुर

×उ×२

रप्रवालयोः कालकृतावस्थाविशेषा विशेषोनावनायः तथा नित्यं सर्वकालं षट्स्वपि ऋतुषु इत्यर्थः कुसुमिताः कुसुमानि भुष्पाणि संजातान्येषामितिकु
सुमिताः नारकादिदर्शनादितप्रत्ययः ॥ नित्यं मौलि याः इति नित्यं सर्वकालं मुकुलितो मुकुलानि नामकुड्मलानि कलिका इत्यर्थः नित्यं लवयिता पल्लविता नि
त्यं स्तवकयाः इति स्तवकिताः ॥ स्तवकतारवं तद्वत् अर्थः नित्यं गुल्मयाः इति गुल्मिताः ॥ सवकगुल्मो गुल्मविशेषो नित्यं गाढितागाढवेतः नित्यं कमलिताय
मलेनाम समानजातीययोर्गुग्मं तत् संजातमेषामिति यमलिताः नित्यं युगलिताः युगलं सजातीयविजातीययोर्द्वैतादेषां संजातमिति युगलिताः सदा
नित्यं सर्वकालं फलभारेण विनताईषन्नताः सदा नित्यं महताफलभारेण प्रकर्षतः शिहारनताः प्रणताः तथा नित्यं सर्वकालं सुविभक्तः सुविभिन्नकः प्र
तिविशिष्टमंजरीरूपोयावतंसकः शेखरा सर्वप्रीणः एषम्भाविपिकु सुमितत्वादिका धर्मा एकैकस्य हेतुस्य कः सोऽप्येकषां विहृस्ताणां सक
लकुसुमितत्वादिधर्मप्रतिपादनार्थमाह नित्यं कुसुमितयमलिता त्यादि किंभूतं लवति सकलकुसुमिताद्येकैकगुणयुक्ताः केचित्समस्त
कुसुमितादिगुणयुक्ता इति अत एव कुसुमियमलिशायस्त्वा दिपादश्च कर्मधारयः तथा शुकबर्हिणमदनशालकाकोकिलाकोर
ककोलगलिंगारककोडलकजीवंजीवकनंदीमुखकपिल पिंगलाक्षकारंडवचक्रवाककलहंससारसारव्यानां नैकपक्षिज
नयुगलानां मिथुनैः स्त्रीपुंसयुग्मैः यद्विचरितमितस्ततो गमनं यथा शाषोत्तिकंउत्ततशाष्टमधु रस्वरस्वनादितं लपितं यस्मिन् तथा अत एव सुर
म्याः सुष्टुरमणीयाः शुकाः कीरा बर्हिणो मयूराः मदनशालकाः शारिकाः कोकिलाः पिकाः चक्रवाककलहंससारसाः प्रतीताः शेषाः लुद्रजीव
विशेषाः लोकतो वदितव्याः तदा संपिंडिता एकत्र पिंडीकृताः दृप्ता मदोन्मत्ता यादर्प्पाता भ्रमरमधुकरीणां पटकरा ते रो संघाया इति देशानाम ×संघानी·
मालावचनात्यत्रा तु संपिंडितदृप्तभ्रमरमधुकरीपटकरा संघा परिलीयमाना अन्यत आगत्यायं तेस्मिन्नाः प्रयदा ॥ खेकेमा मवलोलः किंजल्कपानलं पहलक×७
पटामधुरं गुंजगुञ्जयमाना गुंजनशब्द विशेषं विदधानादेशा नागे भ्रयपांते परिलीयमानमत्तषट्पदकुसुमासवलोलमधुरगुमगुमायमानगुंजदेशा
नागंगा गमकत्वादेव मपिसमासमतो ह्ययः ॥ सर्वपदेनमस्टविशेषणसमासः ॥ तथाभ्यन्तराणि अत्यंतरनागवा ॥ निर्गतफलिपवफलानि बाह्येषां तेन्नवाबादिर

+ती+१ ×गु×२

×भ्र/३

+मा+२

+६४८

पन्नवन्नाइतिवदि पविस्थन्नांप्यासर्वबदि:।पत्रस्थन्नानतयापविस्थत्वंपैस्थ स्वबहुपरि बन्ना।अत्यंतमाह्लादितांस्तेषानीरोगाकोरोगवर्जिता:।अकंटका +कटका+
राजप्रश्नि रत्नितानंतेषांवत्यासमन्नावृवृ टिरस्का:।संतानिताव:।तथासाइनिफलानियेषांतेसाडफला:।तथास्निग्धानिफलानियेषांतस्निग्धफला:।तथाशत्याम
निर्नाना विधनानाप्रकारत्वोधिरीताकाप्रवृत्तिभि:।गुल्मवैल्लिकादिनिर्मडपकै:शोभितानानाविधगुहगुल्म मंडपकशोभिता:।तथाविचित्रनी
नाप्रकारिश्चाले मंगलवृत्ते:।कृतलिंधजि।ध्वजलायासांविचित्रध्वजाश्चलाकृतध्वजलातथा वा वित्रकाणिदीर्दिया धयतनिविशियरम्पजालय
रगा।विप्रवृत्तरस्याकारास्मणिवहन्ना:।ब्रधरिण:।यद्विवाबजाणिविच्छिन्तयाबंता: बत्करिणीदीर्घिका:।ऋजुसारिण्य:वापीवत्करिणीश्चदीर्घि
काश्चतासुसुनिवेशितानिरम्याणिजालगृहकानियाश्चतथापुष्करि। णीदीर्घिकाश्चसुनिवेशानरम्यजालगृहका:।तथापिंडिमापिंडितामस्तानिर्द +वा+६
रिमानरनिर्गच्छंतापिंडिमनिर्द्दारिमंताश्चगंधिकाश्चलतरलिम्पोग धांतारल्या:मुकाशानुमानादर्शबलसरलिमानादरा. तांवमद्य
इतिशास्तनचात् दितीयार्थेतृतीयमंदत्ता प्रित्यर्थ:।गंधुणियाव ड्रिर्यउजले गंधविशेषाणुणिसमुपजायते तावतागंधउजलसं
हतिरूपवारात् गंधघाणिरित्फव्यात नानिरंतरं सुवंत:।तथाउदृस उाक्तवलाइतिश्चलाप्रधानासतानामायेश्चालवालपाल्यावाके
नवोध्वजाध्वजलाबहावाययांतेतथा।आणागंरदंसगउजाणञ्जगा गिक्विधिप्रिवियपडिमोयणाइतिरथाविविधा:क्रीडारथा:संग्रामरथाश्च
कूटानिंवतानानियानानिसामान्यतः।शाखाणिंवाहनानियोग्यानिगोल्लविषयप्रसिद्धानि द्विहस्तप्रमाणानिवद्विकोपिराशानितानिजंपानानिशिबिका:
।कूटाकारेणाच्छादिताजंपानविशेषा।स्यंदमानिका:।पुरुषप्रमाणजंपानविशेषांश्रनेकपांस्वत्राकटादीनामाधाविप्रार्प्रवात्।प्रतिमोचनेयेश्वेतेथा
।णासादीयाइत्यादिपदचतुष्टयंप्राग्वत्।तणातिलयाइत्यादि।पावसिंदनवस्संनागलयाहिंनागाक्रमविशेषावलयादितिवणाश्रपिक्रमविशेषा:।क्रम
णांवलतावमेकवाख्याकाणांइश्वा:सदिक्रमाकर्णगतिकवाख्यानउदिग्गुविदिग्मुत्पन्नजलवशास्तामेलताइतिप्रसिद्ध:।निवंकुसुमितावजावयंडि
रूपाइत्याप्रबहुकरणात् निचंमुलिइयाउणिचंलवइयाउणिचंचवइयाउ।निचंगुविथाउनिचंगुम्मियाउनिचं न मलियाउनिचं जुयलियाउ ६

३+१ ३१ ३+१ +पे२४ +नि+६

य+१

निचं विणमियाउणिचंपणमियाउनिचंसुविभत्तपडिमंजरिवडंसगधराउ निचंकुसुमियमउलियलवइयथवइयगुलइयउ.वियविणमियसुविभत्त
पडिमंजरिवडिंसगधारीउसपिंडियदस्यिनमर. मञ्जय पिपदकरपरिगत मत्तबप्पयकुसुमास वालालमञ्जरिगणगुंजुंतासितउजंतदेसभा
गाउपासाइयाउदरिसणिज्जाउअभिरूवाउपडिरूवाउइतिपर्तवममस्तवाख्यातव्यातस्पणमितिशाख्यान्।अशोकवरपादपस्तउपरिबद्धनिच्छत्र
वाष्टौमंगलकानिप्रज्ञप्तानितद्यथा स्वस्तिक श्रीवत्सनंदियावर्त्तइतिनंद्यावर्त्तश्च विन्दु नंदावर्त्तइतिपाठ:।तत्रनंदावर्त्तइतिशब्दसंस्कार:वर्द्धमानकंश
रावसंपुटंन्यसनेकलासामस्यपुगमंद. पणं।एतानिचाष्टावपिमंगलकानिसर्वरत्नमयानीत्य्र्थानिशाकाशास्पटिकवतवृपाणिस्लक्ष्णानि प्रल +कृ+६
+निप्पन्न+६ क्ष्णस्कंधनिष्पन्नानि स्लक्ष्णपटवत्‍लक्ष्णानिमस्रणानिघुंटितपटवत् घट्ठाइतिघृष्टानीवघृष्टानिखरशाणयापाषाणप्रतिमा वत् मठाइतिम्रष्टानि
सुकुमारशाणयापाषाणप्रतिमवत् अतएवनीरजांसिस्वाभाविक रजोरहितत्वात् निर्मलान्यागंतुकमलाभावात् निष्पंकानिकलंकविक
लानिकर्द्दमरहितानिवानिष्कंकटच्छायाइति निष्कंकटा नि ष्कवचानिरावरणानिरुपघातेतिभावार्थ:छायायादीप्तिर्येषांतानिनिष्कं
टच्छायानिसप्रभाणिस्वरूपत. तांप्रतापवंतिसमरीचीनि बहिर्विनि र्गतकिरणजालानिश्रतएव सोद्योतानिबहिर्व्यवस्थितवस्तुस्तोमप्रकाशकरा वव३४
णिपासाइयाइत्यादि पदचतुष्टयव्याख्याप्राग्वत्तस्पणमित्यादितस्प णामितिशाख्यान् अशोकवरपादपस्योपरिबद्ध बहव: कृष्णचामरध्वजा:चामरा
णिध्वजाश्चचामरध्वजा: कृष्णानिचामरध्वजाश्च कृष्णचामरध्वजा:।एवंनीलचामरध्वजा:लोहितचामरध्वजा:हारिद्रचामरध्वजा:शुक्लचामरध्वजा:।एतेचक
थंभूता इत्याह।अच्छा:स्फटिकवदतिनिर्मला:श्लक्ष्णा:श्लक्ष्णपुद्गलस्कंधनिष्पन्ना:रूप्यपट्टाइतिरूप्यारूप्यमयोवज्रमयस्य दंडस्योपरियेषांतेरूप्यप
ट्टावज्रदंडा: वज्रमयोरूप्यपट्टमध्यवर्त्तीयेषांतेवज्रदंडातथा।।जलजानामिवजलजकुसुमानांपद्मादीनामिवामलोगंधोयेषांतेजलजामलगंधिका:।अतएव +कृमन+
सुरम्या:प्रतिरूपाअतिशायनरमणीयापासाइयाइत्यादि।सर्वंप्राग्वत्तस्पणमितिशाख्यान्।अशोकवरपादपस्योपरिबद्धूनिबहूनिछत्राणि छत्रातिछत्रानिलोकप्रसिद्धान्
कसंख्याकादतिशायानिछत्राणिउपर्यधोभावेनद्विसंख्यानित्रिसंख्यानिवा छत्राणितथाबहव: पताका पताकाइतिपताका स्यानीमाद

निवक्रावतृ+३

राजप्रश्नवृत्ति

सितासोः तिश्वातिस्याः पताकाः ... पताकातिपताकाः बहूनि तेषु याश्चातिबह्वादि शुद्धपटाङ्गलानि तेशामरङ्गलानि तेषातत्रतत्प्रदेशे उत्प-
लहस्तकाः उत्पलानि जलजकुसुमसंघातविशेषाः एवं पद्महस्तका नलिनहस्तकाः सुभगहस्तकाः सौगन्धिकहस्तकाः पुण्डरीकहस्तकाः महापुण्डरी- कुमुदहस्तकाः
कहस्तकाः शतपत्रहस्तकाः सहस्रपत्रहस्तकाः उत्पलं गर्दभकं पद्मं सूर्यविकाशि चन्द्रविकाशि कुमुदं किंचिद्रक्तं नलिनं सुभगं पद्मविशेषः
सौगन्धिकं कल्हारं पुण्डरीकं सितांबुजं तदेव विशालं महापुण्डरीकं शतपत्रसहस्रपत्रे संख्याविशेषावच्छिन्नपत्रविशेषोपेते पद्मविशेषौ सर्वे-
पि सर्वरत्नमयाः सर्वात्मना रत्नमयाः अच्छा श्लक्ष्णा इत्यादि विशेषणजातं प्राग्वत् तस्मिन् सिंहासने तस्य ... अशोकवरपादपस्याधस्तादत्र
णमित्यर्थः अशोकवरपादपस्य अधस्तात् ... एकोमहान् ... पृथ्वीशिलापट्टकः प्रज्ञप्तः कथंभूत इत्याह ईसिंखंधसमल्लीणे इत्यादि
ईषत्स्कन्धमुपसमालीनः यस्माद् अशोकवरपादपस्य ... मनाक् संलीनः सन्दामनेत्यर्थः विष्कम्भायामसुप्रमाणेति वि-
ष्कम्भनायामनवशोभनमाश्रित्यानतिवर्त्तिप्रमाणयस्य स वि- ... ष्कम्भायामसुप्रमाणः कृष्णस्वरूपमवनिरूपयति अंजणगघण
कुवलयहलधरकोसेयसरिसे अंजनको विशेषः घनो मेघः ... कुवलयं नीलोत्पलं हलधरकोशेयं बलदेववस्त्रं तैः सदृशसमान-
वर्णः आकाशकेसकज्जलकक्केयणइंदनीलअयसिकुसुमप्प- ... गासे आकाशं ... शिरसिजाः कज्जलं प्रतीतं
कर्केतनेन्द्रनीलौ मणिविशेषौ अतसीकुसुमं च ... तेषामिव प्रकाशो दीप्तिर्यस्य स तथा ... नीलवर्णलियावलाइरंगाइति
... पक्षिविशेषः अंजनं ... नीलद्युतिकः ...
... ... इति अ ... यथा ... लोकप्रत ... लोको
... नीलोत्पलपत्रनिकर ... मरगय ...
फलानि ... नीलोत्पलपत्रनिकारामरकतमणिः इतीतः आमासको ...

नभीकं नेत्रमध्ये तारा ... ... घनो निविडो ... मध्यशुषिरः ...
... प्रतिरूपकानां ... प्रतिरूपदर्शनीयः आदर्शतलोपमः आदर्शो दर्पणस्तस्य ...
लोतवसमतयोपमा यस्य स आदर्शतलोपमः ... सिंहासनसंस्थितः ... सिंहासन-
... स्थितं ... अत एव ... रूपसुरूपाकारो ... आदाक्षिणा ...
... फलसमृद्धा ... तादात्म्य ...
... तेषामिव कोमलतया ...
... आमलकल्पायां नगर्यां ...
राजा तस्य ... नामदेवी जाव समोसरणं ...
देवीवर्णकः समवसरणं ... समवसरणं ... आमलकल्पायाः
...
...
...
... बहुरूपा ...
... मनोहराणि ... दामानि ...
... अहियसकंटय ... दामादामा ...

×द्दि×२ व×६ ×गथ३

राजप्रश्नी

खेमं सिवं सुभिरकं पसंतडिंबडमररज्जं पसासमाणे विहरइ तस्स णं सेणियस्स रन्नो धारिणी नामं देवी होत्था सुकुमालपाणिपाया अहीणपडिपुन्नपंचिंदिय
सरीरा लरकणवंजणगुणोववेया माणुम्माणप्पमाणपडिपुन्नसुजायसव्वंगसुंदरंगी ससिसोमागारकंतपियदंसणा सुरूवा करयलपरिमियपसत्थ
ति वलियमज्झा कुंडलुल्लिहियगंडलेहा कोमुइ रयणियरविमलपडिपुन्नसोमवयणा सिंगारागारचारुवेसा संगयगयहसियभणियचिट्ठि
यविलाससललियसंलावनिउणजुत्तोवयारकुसला सुंदरथणजघणवयणकरचरणनयणलावन्नविलासकलिया सेणएणं
[illegible]
रन्ना सद्धिं अणुरत्ता अविरत्ता इट्ठे सद्दफरिसरसरूवगंधपंचवि
हमाणुस्सए कामभोगे पच्चणुब्भवमाणी विहरइ ॥६॥ राजादेवीव र्णकौ। अस्य व्याख्या महयाहिमवंतत्ति महाहिमवान् हिमवत्पर्व
तस्येतरस्तु सीमाकारी वर्षधरः पर्वतः मलयः पर्वतविशेषः मंदरो मेरुर्महेंद्रः शक्रादिको देवराजस्तद्वत्सारः प्रधानो म
हाहिमवं महामलयमंदरमहिंदसारे तथा अच्चंतविसुद्धदीहराय कुलवंससुप्पसूए अत्यंतविशुद्धो दीर्घो राजकुलवंशः सुप्रसूतो यस्य स तथा निरंतरं
रायलक्खणविराइयंगमंगे इति निरंतरमव्यवधानेनानवे नराजलक्षणैराज्यसूचकैर्लक्षणैर्विराजितानि अंगमंगानि अं
गप्रत्यंगानि यस्य स निरंतरलक्षणविराजितांगमंगः तथा बहुजण निर्बहुमाननांतरागस्तेन पूजितो बहुमानेन पूजितः। कस्मादित्याह
सव्वगुणसमिद्धे सर्वेषामपि विशिष्टपुरुषोचितगुणानां समृद्धः स्फीतः सर्वगुणसमृद्धस्मात् बहुजनबहुमानपूजितो गुणवत्वेनैव शाय सर्वेषामपि बहुमा
नमंतवात् तथा खत्तिए त्ति क्षत्रस्यापत्यं क्षत्रियः क्षत्रादिय इतिस्य प्रत्ययः। अनेन च मातृपितृत्वेनापि राजकुलवंशप्रसूतापि न हीनजातीयः। कि
तु सजातीयस्त्वाच्चदितं तथा मुदितः सर्वकालं हर्षवान् प्रत्यनीकोपद्रवाभावान् तदभावस्य प्रत्यनीकानामभावात् वर्तिचोपचारानियतमिति शायः
मा वैरिपक्षत्वं तराजौ प्रतापमहिमानि नो नामाभिकमतिरिति परिताप्यह इति सीमाकरे निरिक्षः। सीमाकरो निरिक्षः। तथा मारिपिक्तमर्यादां जाने माह
पित्रैव जातः। अनेन सममस्य गर्भाधानं इति संतहिता प्रविकल्पनस्यावदितं तथा दयापात्र इत्यतः अज्ञातोऽस्य दयावानसावपि गतानाम शर्वी शर्हरण

णं सीमां मर्यादां करोति विधया एवं च त्रितयमवेन तिसीमाकरः तथा सर्वेषु रूपपरंपरायात्तो यदश्वाः शत्रूनमानां सीमां मर्यादां धारयति पालयतीति च
क्षेमंधरी तिसीमंधरः। अत एव मनुष्येंद्रः तथा जनपदस्य पितेव जनपदपिता कुशलपित [illegible] वित्यत आह जनपदपालः [illegible] जनप
दं पालयतीति जनपदपालस्तां जनपदस्य पितेव तथा जनपदस्य शांतिका रितयात्र राहितः स च जनपदपुरोहितः। तथा मार्गस्य सेतुकारीतिसेतुक
रः मार्गदर्शक इतिभावः। क्षेत्रे हितं कारानीतिकर्तु कराकृतमंविधानकारी तिभावः। मत स्थानेषु मनुष्य प्रमध्यवालानरवरः मनुष्यसामान्यम
नुष्यापेक्षया विशिष्टत्वात् आह पुरिसवर इति पुरुषाः पुरुषा विशिष्टाः अवराः प्रधानतन्मध्ये पुरुषावतंसादितिपुरुषवरः। यतः पुरुष सिंहइव शति
मत्वतया पुरुषसिंहः। पुरुषाणामध्ये व्याघ्रइव शूरतया पुरुषव्याघ्रः। पुरु षः आशीविष इव दोषविनाशनशीलतया पुरुषाशीविषः पुरुषपुंडर
रीकमिवापरतया वा वनसारावरत्वपकत्वान्नपुरुषपुंडरीकः। पुरुषावरगंधहस्ती वरगन्धहस्तिना परसैन्यमर्दमानात् पुरुषवरगंधहस्ती
तान वर्तिपुरुषवरतथा आय: समृद्धाः शीघ्रतया रावादिदीप्यमा नत्वात् दीप्तावा दर्पवाहिन्यात्रितांनमर्दनशीलत्वात्। तथा वित्ता जगत्प्रतीतो
य उक्तं भाव: वित्ताः प्रसिद्धविसरखणपदार्थयति विद्वान्सप्रत्याद्वि सो लोके विसारखंति विशाला निर्मला विस्तीर्णता निलवना निर्याणिशायनानि
आसनानि यस्य तानि यानानि रथादीनि वाहनानि अश्वादीनि यस्य सः। कीर्णभ्याप्तानि राजा विस्तीर्णविपुलनववनशयनासनयानवाहनाकी
र्णः तथा बहुधनं बहुजातरूपं रजतं च रूपमस्य बहुधनबहुजातरूपरजतः। तथा आयोगप्रयोगसंप्रयुक्तः अर्थोपार्जनविमर्शनकुशलः। तथा
विच्छर्दिततथाविध विविधाश्च प्रकारकास्तिराविसृष्टप्रकटिकादिप्रचुरनक्तपानं यस्मिन्नायसमुदायमतिस्थितिविच्छर्दितप्रचुरनक्तपानः। अनेन
उग्णा धिकतयानंतस्मिन्नायमुदामतिभूतिकमृत्युवाक्त्वानां दासीनां गोमहिषोगवेलकप्रभूतः। बहुजनदासीदासगोमहिषगवेलकप्पभूए त्ति दासानां दासीनां गवां महिषीणां गवेलकानां च प्रभूतानां बहूनां गवेलकाः उरणाः तथा बहुधनबहुजातरूपरजतं
मदिपगवेलकप्रभूतः। [illegible] विधानात्र तथा प्रतिपूर्णानि यंत्रकोशकोष्ठागाराणि पंचरतानि कोशे कोष्ठागाराणि
रत्नद्रव्यभृतानि कोष्ठागाराणि धान्यानि रथागाराणि तिनावः। आयुधपदानि चरस्य स प्रतिपूर्णयंत्रकोशकोष्ठागारायुधपदः तथा बलेशारीरिकं मानसिकं च यस्या

×उंप×

राजप्रवृत्ति

श्रीसबलवान् उद्वेलश्चलवमित्रो उद्वेला नाम कारणवशात् स्खलइति नाव ॥ एवंवृत्तः सनूरा ॥ श्यामसत्विहरत्यवतिष्ठते इति योगः ॥ कंटकराज्यमित्याह ओहय

हतकंटकं इत्यादि शापउवकारिणः सूरयः कंटकाः ते च कंटकाः स्वगोत्रजाः अवकाशा नासर्दाननु क्षितिगता यस्मिंस्तत् अपहतकंटकं तथा मलिता उपड

विक्रवाणा मानभ्रानिमापादिताः कंटका यत्र तत् मलितकंटकं तथा उद्धृताः स्वदेशात्याजनेन जीवितत्याजनेन वा कंटका यत्र तत् उद्धृतकंटकं तथा नवे

द्यमान इति मन्त्रः कंटका यत्र तत् इति कंटकं तथा उद्वेगसत्त्व इति प्रत्यनीका राजानः शत्रवः अपहताः स्वावकाशामलक्षमानीकृता यत्र तत् अपहतशत्रु नि

हतारणगणो ... पतिता शत्रवो यत्र तत् निहितशत्रु तथा मलिता मानम्लानिमापादिताः शत्रवो यत्र तत् मलितशत्रु तथा उद्धृत

अव्याबाधनस्वदेशात्याजनेन जीवितत्याजनेन वा उद्धृताः शत्रवो यत्र तत् उद्धृतशत्रु एतद्विशेषणद्वयेनात्राबाधनिर्जितशत्रुपराजितशत्रु त

थाव्यपगतेति दुर्भिक्षादोषमारि ... तथास्वाय नु व्याप्तोऽग्निरूपस्वकं स्थाननावा विप्रुक्तं अत एवास्मिन् निम

पदं शिवं शांतं डिंबानि स्नाशाननाश्रुनानि राजदशनि नंदीनानाथा ... दीनां च यस्मिन् पार्वतिकं तथा प्रशांतानि डिंबानि विघ्नाः डमराणि

राजकुमारादिकृतविड्वराय यत्र तत् प्रशांतडिंबडमरं दयावर्णकं सुकु ... मालपाणिपाया इति सुकुमारौ पाणी पादौ च यस्याः सा सुकुमारपाणि

पादा तथा अहीनानि अन्यूनानि स्वरूपतः पंचापीन्द्रियाणि लक्षणतः पंच ... यानीन्द्रियाणि यस्मिन् तथाविधं शरीरं यस्याः सा अहीनपंचेन्द्रियशरी

रा तथा लक्षणानि स्वस्तिकचक्रादीनि व्यंजनानि मषतिलकादीनि गुणाः सौभाग्यादयस्तैरुपपेता लक्षणव्यंजनगुणोपपेता उपपन्ना इति शब्दस्त्वन्या

त्रप्रादेशान्तरेऽपि उकारलोपेन उपपेता इति इष्टव्यं माणुम्माणपमाणपडिपुन्नसुजायसव्वंगसुंदरंगी इति तत्र मानं जलद्रोणप्रमाणता कथमिति चेत्

उच्यते जलस्यातिभृते कुंडे पुरुषे निवेशिते यज्जलं निस्सरति तद्यदि द्रोणप्रमाणं भवति तदा स पुरुषः मानप्राप्त इत्युच्यते तथा उन्मानं

अर्द्धभारप्रमाणता सा च एवं तुलायामारोपितः पुरुषो यद्यर्द्धभारं तुलति तदा स उन्मानप्राप्तः प्रमाणं स्वांगुलेनाष्टोत्तरशतोच्छ्रायिता ततो

मानोन्मानप्रमाणैः प्रतिपूर्णानि ... नानि सुजातानि जन्मदोषरहितानि सर्वाण्यंगानि शिरःप्रभृतीनि यत्र तत् सुन्दरांगं मानोन्मानप्रमाणप्रतिपूर्णसुजात

×मू×

सर्वांगसुंदरांगमंगं शरीरं यस्याः सा ससिसोमाकारं सोमाकारं कांतं कमनीयं प्रियं द्रष्टॄणां मानंदोत्पादकं दर्शनं रूपं यस्याः सा शशिसोमाकारकांतप्रियदर्शना अत एव

सुरूपा तथा करतलपरिमितः प्रशस्ताः शुभाः त्रिवली कायवलित्रयात्मिका वलिता त्रयावेत्ता वलिका वलिता मध्ये मध्यभागो यस्याः सा

करतलपरिमितप्रशस्तत्रिवलीकवलितमध्या तथा कुंडलाभ्यामुल्लिखिता घृष्टा गंडलेखा कपोलविरचितमृगमदादिरेखा यस्याः सा कुंडलोल्लि

खितगंडलेखा कौमुदीरजनिकरविमलप्रतिपूर्णसोमवदना कौमुदी कार्त्तिकी पौर्णमासी तस्यां रजनिकरश्चंद्रस्तद्वद्विमलं निर्मलं इति शब्दः प्रतीतार्था

क्रमानं सोमं सौम्यं शोभनाकारं वदनं यस्याः सा तथा शृंगारस्य रसविशेषस्यागारमिवागारं अथवा शृंगारो मंडनभूषणाटोपस्तत्प्रधान आकार आकृतिर्यस्याः

सा तथा चारुर्वेषो नेपथ्यं यस्याः सा तथा ततः कर्मधारयः शृंगारा ... गारचारुवेषा संगतायो गतहसितभणितविहितविलासाय निपुण

युक्तोपचारकुशलाः स्वेतरस्य पाप्रसङ्गकुशला संगतगतहसित ... भणितविहितविलाससललितसंलापनिपुणयुक्तोपचारकुशला तत्र सं

गतेन अर्थसंगतेन युक्तेन तया गतं गमनं तद्वदिः हावभावा ... रितया संगतं हसितं यत्तु कपोलविकाशिमात्रं स्मितं तद्वहद्वा

मादिहसितं कपोलकदियमिति वचनात् संगतं भणितं यत्र समाग ... तशयाजनेनर्मभणितपरिहारेण विवक्षितार्थमात्रं इति पादनं संगत

विहितं यत्कुवलयपत्र दृष्टियुक्तस्नादनपरतायापरिशनयनोऽग्ना ... नादिसंगतविलासः सुकुलोचितनृत्यशृंगारादिकरणं तथा सुंदरेस्तनज

घनवदनकरचरणनयनलावण्यविलासः कलिता अत्र विलासः स्थानासनगमनादिरूपः श्रेष्ठविशेषः उक्तं च स्थानासनगमनानां हस्तभ्रूनेत्रक

र्मणां चैव उत्पद्यते विशेषो यः श्लिष्टः सो विलासः स्यात् अन्ये त्वाहुः विलासो नेत्रजो विकार इति यथा कूटाद्धवरविकाराः स्यात् नावष्टिन्नमभूत

व: विलासानेत्रजो ज्ञेयो विभ्रमो भ्रूसमुद्भवः ॥ तेणं कालेणं तेणं समएणं समणे भगवं महावीरे जाव समोसरणं इत्ययमनाति संपत्तसमोसरणं गते

समस्त वयणाति संपत्ते आगासगएणं चक्केणं आगासगएणं छत्तेणं आगासगयाहिं चामराहिं आगासफालिमएणं सपायपीढेणं सीहासणेणं धम्म

ज्झएणं ... पगढिज्जमाणेणं चउद्दसहिं समणसाहस्सीहिं छत्तीसाए अज्जियासाहस्सीहिं सद्धिं संपरिवुडे पुव्वाणुपुव्विं चरमाणे गामाणुगा

×समयवामराहि ×२

मं दूइज्जमाणे सुहंसुहेणं विहरमाणे जेणेव आमलकप्पा नयरी जेणेव अंबसालवणे चेइए जेणेव वणसंडे जेणेव असोगवरपायवे जेणेव पु-
ढविसिलापट्टए तेणेव उवागच्छइ २ त्ता पडिरूवं उग्गहं ओगिण्हित्ता असोगवरपायवस्स अहे पुढविसिलापट्टगंसि पुरत्थाभिमुहे संपलियंक-
निसन्ने संजमेणं तवसा अप्पाणं भावेमाणे विहरइ २ इहगमे नवरं जाव चोत्तीसाए इत्यत्र यावत्करणात् आइगरे तित्थगरे इत्यादिकाः समस्ता पि औ-
पपातिकग्रंथस्थाभिहिता भगवद्विशेषणवाच्याः सा चातिगरीयसीति न लिख्यते केवलमौपपातिकग्रंथादवसेया चोत्तीसाए बुद्धवयणातिसेसे संपन्ने इ-
ति वक्तव्यादत्र वानेन भगवतामर्हतां वचनस्वरूपाः सर्वसत्त्वानां भगवंतवचनो धर्मावबोधकरमित्यादिना रूपाये अतिशेषा अतिशयाः
स्वानुप्रासश्च उच्छित्त्वद्वचनातिशयाः स्मोपादानमसत्यातापकारितयाश धान्यस्थापनार्थमन्यथाबादित्वविमल्यादयाम्नपव्यात तथा च इदं हविमलत्तु
गंधीआमयपामयवधियंअरयं रूदिरगोक्षीरातं निद्दामंपंड रंमंसमित्यादि पणतीसाए सच्चवयणातिसेसे संपन्नो पवत्तिंशत्र्येस
त्यवचनस्यातिशयाः अतिशयास्तानुभेदाः पवत्रिंशत्स्य वचनातिशेषसंशादः तयामीसत्यवचनातिशयाः संस्कारवत्वं १ उदा-
त्तत्वं २ उपचारोपेतत्वं ३ गंभीरशब्दत्वं ४ अनुनादित्वं ५ दक्षिणत्वं ६ उपनीतरागत्वं ७ महार्थत्वं ८ अव्याहतपौर्वापर्यत्वं ९ शिष्टत्वं १० असंदि-
ग्धत्वं ११ अपहृतान्योत्तरत्वं १२ हृदयग्राहित्वं १३ देशकालाव्यतीतत्वं १४ तत्त्वानुरूपत्वं १५ अप्रकीर्णप्रसृतत्वं १६ अन्योन्यप्रगृहीतत्वं १७ अभिजातत्वं १८
अतिस्निग्धमधुरत्वं १९ अपरमर्मवेधितत्वं २० अर्थधर्माभ्यासानपेतत्वं २१ उदारत्वं २२ परनिंदात्मोत्कर्षविप्रयुक्तत्वं २३ उपगतश्लाघत्वं २४ अपनीतत्वं २५
उत्पादिताविच्छिन्नकौतूहलत्वं २६ अद्भुतत्वं २७ अनतिविलंबितत्वं २८ विभ्रमविक्षेपकिलिकिंचितादिविप्रमुक्तत्वं २९ अनेकजातिसंश्रयाद्विचित्रत्वं ३० सा- आहितविशेषत्वं ३१
कारत्वं ३२ सत्वपरिगृहीतत्वं ३३ अपरिखेदितत्वं ३४ अव्युच्छेदित्वं ३५ तत्र संस्कारवत्वं संस्कृतादिलक्षणयुक्तत्वं १ उदात्तत्वं उच्चैर्वृत्तिता २ उपचारोपेतता
असाम्यता ३ गंभीरशब्दत्वं मेघस्येव ४ अनुनादिता प्रतिरवोपेतता ५ दक्षिणत्वं सरलता ६ उपनीतरागत्वं उत्पादितश्रोतृजनबहुविषयबहुमानता ७ एते स- १०
प्त शब्दापेक्षा अतिशयाः अतोऽन्ये त्वर्थाश्रयाः तत्र महार्थत्वं परिपुष्टार्थाभिधायिता ८ अव्याहतपौर्वापर्यत्वं पूर्वापरवाक्याविरोधः ९ शिष्टत्वं अभिमत-

देह्यसंदिग्धत्वं परिस्फुटार्थप्रतिपादनात् ११ अपहृतान्योत्तरत्वं परदूषणाविषयता १२ हृदयग्राहित्वं दुर्गममप्यर्थमपूर्वं हृदयवशीकरणेन १३ देशकालाव्यती-
तत्वं प्रस्तावोचितता १४ तत्त्वानुरूपत्वं विवक्षितवस्तुस्वरूपानुसारिता १५ अप्रकीर्णप्रसृतत्वं सुसंबंधाधिकारपरिमितता १६ अन्योन्यप्रगृहीतत्वं पदानां वा-
क्यानां वा परस्परसापेक्षता १७ अभिजातत्वं यथा विवक्षितार्थाभिधानशीलता १८ अतिस्निग्धमधुरत्वं बुभुक्षितस्य घृतगुडादिवत्परमसुखकारिता १९ अपर-
मर्मवेधितत्वं परमर्मानुद्घट्टनशीलता २० अर्थधर्माभ्यासानपेतत्वं अर्थधर्मप्रतिबद्धता २१ उदारत्वमिति विशिष्टगुंफगुणयुक्तता अतुच्छार्थप्रतिपादकता वा
२२ परनिंदात्मोत्कर्षवि- प्रयुक्तत्वमिति २३ उपगतश्लाघत्वं उक्तगुणयोगात् प्राप्तश्लाघता २४ अनपनीतत्वं कारककालवचनलिंगादिव्यत्ययरूपवचनदोषाप-
नीता २५ उत्पादिताविच्छिन्नकौतूहलत्वं श्रोतॄणां स्वविषये उत्पादितं जनितम विच्छिन्नं कौतूहलं कौतुकं येन तत्तथा तद्भावस्तत्वं २६ अद्भुतत्वं त-
द्विस्मयकारितेति भावः २७ अनतिविलंबितत्वं अतिविलंबितरहितत्वं २८ विभ्रमविक्षेपकिलिकिंचितादिविप्रमुक्तत्वमिति विभ्रमो वक्तुर्भ्रांतमनस्कता विक्षेपो
वक्तुरेवाभिधेयार्थं प्रत्यनासक्तता किलिकिंचितं रोषभयाभिलाषादिभावानां युगपदसकृत्करणं आदिशब्दान्मनोदोषांतरपरि-
ग्रहः तैर्विप्रमुक्तत्वं तद्भावस्तत्वं २९ अनेकजातिसंश्रयाद्विचित्रत्वं जाता वर्णनीयवस्तुरूपवर्णनाश्रयतया विचित्ररूपता ३० आहितविशेषत्वं शेषपुरुषवचनाप-
क्षया शिष्येषूत्पादितमतिविशेषता ३१ साकारत्वं विच्छिन्नपदवाक्यता ३२ सत्वपरिगृहीतत्वं साहसोपेतता ३३ अपरिखेदित्वं अनायाससंभवः ३४ अव्युच्छेदित्वं
विवक्षितार्थसम्यक्सिद्धिं यावदविच्छिन्नवचनप्रमेयतेति ३५ आगासफालियामएणं ति आकाशस्फटिकं यदाकाशवत् अतिस्वच्छं स्फटिकं तन्मयेन
धम्मज्झएणं ति धर्मचक्रवर्तित्वसूचकेनाकाशगताग्रेसरध्वजेनेत्यर्थः ॥ पुव्वाणुपुव्विं चरमाणे इति पूर्वानुपूर्व्या क्रमेणेत्यर्थः ॥ चरन् संचरन् एतदेवा-
ह गामाणुगामं दूइज्जमाणे इति ग्रामश्चानुग्रामश्च विवक्षितग्रामानंतरग्रामो ग्रामानुग्रामं तद्द्रवन् गच्छन् एकस्मादनंतरं ग्राममनुल्लंघयन्नित्यर्थः ॥
अनेनाप्रतिबद्धविहारिता प्रतिपादिता तत्राप्यौत्सुक्याभावमाह सुहंसुहेणं विहरमाणे सुखंसुखेन शरीरखेदाभावेन संयमबाधाविरहेण वा ग्रा-
मादिषु तिष्ठन्नित्यर्थः जेणेव त्ति यस्मिन्नेव देशे आमलकल्पा नगरी यस्मिन्नेव च प्रदेशे वनखंडो यस्मिन्नेव दे-

×ग×४ ×रुमाए।निस्सेमाए×८

ऽसो ऽनेतरोक्तस्वरूप। शिलापट्टकः। तएणमेवेति तस्मिन्नवदेशे उपागच्छति उपागत्य वंदते प्रतिरूपं यथोचितं वग्रहं अवगृह्णाति अनुज्ञाप्य नाग
वंकमवग्रहणाति अवग्रहस्याशोकवरपादपस्याधः पृथिवीशिलापट्टके सुखासीनः तीर्थकृतो हि भगवंतः सदा समवसरणे पृथिवीशिलापट्टके वा
दशनाय सुखासीना भवंति इति समपर्यंक निषिन्नं संयमेन तपसा चात्मानं भावयन् विहरति आस्ते ततः एषोऽभिगमो वाच्यः सा विवे। तएणं आमलकप्पाए
नयरीए सिंघाडगतिग चउक्कचच्चरचउमुहमहापहपहेसु बहुजणो अन्नमन्नस्स एवमाइक्खइ एवं भासइ एवं परूवेइ एवं पन्नवेइ एवं खलु देवाणुप्पि
यासमणे भगवं जाव आगासगएणं चक्केणं जाव संजमेणं तवसा अप्पाणं भावेमाणे विहरइ तं महाफलं खलु देवाणुप्पियाणं तहारूवाणं अरहं
ताणं नाम गोयस्सवि सवणयाए किमंग पुण अभिगमण वंदण नमंसण पडिपुच्छण पज्जुवासणयाए एगस्सवि आयरियस्स धम्मियस्स सुव
णयस्स सवणयाए किमंग पुण विउलस्स अट्ठस्स गहणयाए तं गच्छामो णं देवाणुप्पिया समणं भगवं महावीरं वंदामो नमंसामो सक्कारेमो सम्माणे
मो कल्लाणं मंगलं देवयं चेइयं पज्जुवासामो एयं णे इहभवे परभवे य हियाए सुहाए खमाए निस्सेसाए अणुगामियत्ताए भविस्सइ तएणं आमल
कप्पाए नयरीए वहवे उग्गा भोगा इत्यादि यावत् पर्युपासते इति। सर्वमेतत् प्राग्वदुक्तं भावनीयं यावत् सम्भवति पर्युपासीना भवंति
शतं अ. तेणं कालेणं इत्यादि। इति शब्दस्तावदशीलार्थस्मिन्निति दृष्टः। यस्मिन्काले भगवान् वर्द्धमानस्वामी साक्षाद्विहरति तस्मिन्काले
तेणं समएणं तस्मिन् प्रायः यस्मिन्नवसरे भगवान् आमलकल्पायां नगर्यां बहिः समवसृतः तस्मिन्नवसरे इति भावः। सूर्याभो नाम देवो नामस्पष्टेत
व्ययरूपाण्ये... सौधर्मे सौधर्मनाम्नि कल्पे यत्र सूर्याभो नाम विमानं तस्मिन् या सभा तस्यां सूर्याभनाम्नि सिंहा
सने तत्रोपविष्टः सन्निति गम्यते। चउहिं सामाणिय साहस्सीहिं इत्यादि सामानिका आत्मनः समानद्युतिविभवादयो देवाः सामानिकाः। अग्रमहिषी विमानाधिपतिः सूर्याभवदेवस्य
सहस्राणि अत्र तिविभवादिक्रमादेवाः। इत्यर्थः। नवमादिपद्यरूपाध्यायम्... सूर्याभदेवस्य जननीया। केवलं विमानाधिपतिस्तेनाइति सूर्याभदेवस्य
मितं। सूर्याभस्य तेषां सहस्राणि तेषां चतुर्भिः सहस्रैः। प्राकृतत्वाद्विभक्तिपरिणामः। अग्रमहिषीभिः इह कृतातिशयका देवा अग्रमहिष्यः

११

×पदात्यनीकं×६ ×च×१

तोंसा चतसृभिः परिवारभूतानां सर्वासामपि देवानां या अग्रमहिष्यः अग्रमहिष्यस्ताभिः कथंभूताभिरित्याह सपरिवाराभिः परिवारः सहस्राणि
ताः सपरिवाराः ताभिः परिवारश्चैकैकस्या देव्याः सहस्रं देवीनां तथा तिसृभिः पर्षद्भिः तिस्रो हि विमानाधिपतेः सर्वस्यापि पर्षदः सन्ति तद्यथा अभ्यंतरमध्यावाह्या
चांतर्या वयस्यमंडलीस्थानीया परमसित्रसंहतिसदृशी साभ्यंतरपर्षत्तया सह पर्यालोचितं खल्वपि प्रयोजनं न विदधाति अभ्यंतरपर्षदा सह पर्यालोचि
तेयापि निवेद्यते यथा इदमस्माकं पर्यालोचितं समागतं शुभमकृत्यमपाकरणं तत्किं युक्तं नेति सा मध्यमपर्षत्तस्याः अभ्यंतरपर्षदा सह पर्यालोचितं मध्य
मया च सह दृढीकृतं करणायैव निरूप्यते यथेदं क्रियतामिति सा वाह्या तथा सप्तभिरनीकैः अनीकानि सैन्यानि तानि च सप्त तद्यथा हयानीकं गजा
नीकं रथानीकं पदात्यनीकं महिषानीकं गंधर्वानीकं नाट्यानीकं तत्राद्यानि पंचानीकानि संग्रामाय कल्पंते गंधर्वनाट्यानीके उपभोगाय तैः सप्तभिरनीकैः अना
कानि अधिपतिव्यतिरेकेण न सम्यक्प्रयोजनसमाप्तिः तस्माद्वश्यं सप्त कल्पंते सप्तानीकाधिपतयोऽपि तस्य भवितव्याः तथा चाह सप्तभिरनीका
धिपतिभिः तथा षोडशभिरात्मरक्षदेवसाहस्रीभिरिति विमानाधिपतेः सूर्याभस्य देवस्यात्मानं रक्षंतीत्यात्मरक्षाः कर्मणि अण्प्रत्यय
स्तेषां शिरस्त्राणकल्पा यथा हि शिरस्त्राणं शिरसो रक्षकं तथा तेऽपि सूर्याभस्य देवस्य इति तेषां सहस्राणि तैः गृहीतधनुर्दंडादिप्रहरणाः समंततः सन्नाक
रथितः अत एवाध्यायिनो विमानाधिपतेः सूर्याभस्य देवस्य शरीररक्षकाः देवानामपायाभावात् तद्यपि तथापि रक्षणमुत्सवसमस्थाने निरर्थकमितिचेन्न
उपरिपालनादेवाह्वानादिकं तथा शक्रादेराधिपत्यसमं तत्र सर्वे दिग्भ्यः प्रहरणोद्यता भवन्ति तथा। सूर्यो नाम शास्त्रकरूपरायणाः सन्
य एकैक नियतः तथा परमसत्त्वानानां शोभां माहात्म्यं जनयंति। सुनायकस्य पराशातिमिति एतेन नियतसंख्याकाः सूर्याभस्य देवस्य परिवारभूता
देवा उक्ताः ये तु तस्मिन् सूर्याभविमाने परे जनपदस्थानीया ये तानिदानीं सामान्यतः सकलानतिदिशति यासां आभियोगिकानामपि नियतसंख्याकास्तेषा
सामान्यतः उपादानमाह अन्नेहि य बहूहि य सूरियाभविमाणवासीहिं देवेहिं देवीहिं य सद्धिं संपरिवुडे इति ते सामानिकप्रभृतिभिः सार्द्धं संपरिवृतः सम्यक्
नायकैकचित्ताराधनपरतया परिवृतः महयाहयनट्टगीयवाइय इत्यादि महता रवेणेति योगः। अहयत्ति आख्यानक प्रतिबद्धानीति वृद्धाः। अथवा अहतानि अ ८

राजप्रश्नि तानि स्फुटानि इति भावः। नाट्यगीतवादितानि च तंत्रीवीणा तलाद् हस्ततालाः ताला कंसिकाः त्रुटितानि शेषतूर्याणि घनो घनसदृशो निमाध्वम्मितं
यो मृदंगो मंगलपटुनादो दक्षपुरुषेण प्रवादितस्तत एतेषां पदानां द्वंद्वस्तेषां यो रवस्तेन दिव्यान् भोगभोगान् इति शब्दादीन्। भोगा भोगाः इति भोगाः शब्दा
+ण+ दयस्तान् भुंजानो विहरति। इह ये मकाराः प्राकृतत्वात् ते अलाक्षणिकाः यदाह पाणिनिः प्राकृतलक्षणे लिंगं व्यभिचार्यपि इति। जानो इदरति आभासेन केवलमा
भोगेन किं विप्रेक्षमाणस्तया उपलभ्यमानः केवलकल्पं ईषदपरिसमाप्तं केवलं केवलज्ञानं केवलकल्पं परिपूर्णतया केवलसदृशमिति भावः। जंबूद्वीपमध्या
+लं+ त्पुरकरुवासिन्या उप इतो द्वीपो जंबूद्वीपः जंबूद्वीपालिक्षमतं शीर्षं विपुलेन विस्तीर्णेन तमसा हि पश्यति स्पादवस्थावधिरवधिः प्रथमा पृथिवी यावत् तिर्यक् असंख्ये +स्कसायु
यान् द्वीपसमुद्रान् इति ज्ञेयं। विस्तीर्णसितानालोगयत् आभोगयत् परि वयनुपश्यति आभोगनमवधेः प्रयोजनं यदि तात्पर्यं विषमालोकनं करोति तदानं ×यद
किं विदधाति तेनेत्याह ज्ञाना निपश्यति विस्तारविदितं तत्र श्रमणमित्यादि तत्र। तस्मिन् विशालनावधिना जंबूद्वीपविषयज्ञानेन वर्त्तमानमति श्रमणं
श्राम्यति तपस्यति इति नानाविधमिति श्रमणः भगः समग्रैश्वर्यादिलक्षणः ऐश्वर्यस्य समग्रस्य रूपस्य यशसः श्रियः। धर्मस्याथ प्रयत्न
स्य षण्णां भग इतीङ्गना। भगोऽस्यास्तीति भगवान् भगवंतं महावीरं विक्रां तो वीरः यतिकषायान् प्रति विक्रामति स्मेति वीरः महांश्चासौ वीरश्च म
हावीरः तं जंबूद्वीपे भारते वर्षे आमलकल्पायां नगर्यां बहिराम्रशालवने चैत्ये अशोकवरपादपस्याधः पृथिवीशिलापट्टके संपर्यंकनिषण्णं गणसम +आग्राणी
प्रतिसंपरिवृत्तं यथाप्रतिरूपं अवग्रहं अवगृह्य संयमेन तपसा आत्मानं भावयंतं पश्यति दृष्ट्वा च हृष्टतुष्टचित्तमानंदितः इति हृष्टतुष्टा अतीव तुष्ट इति भावः। तु
ष्ट्वा हर्षेणाविस्मययमापन्नमित्यर्थः आदौ भगवानाभाति इति तुष्टाः हृष्टस्तथाहि भगवान् यस्मिन् भगवान् अवलोकितः ततो विशेषादेव चित्तमानंदितं स्फीती
भूतं ततो हृष्टहर्षवशविसर्पद्धृदयः चित्तानंदितं ततः पश्चादिर्शनात् तस्य परनिपातः मकारः प्राकृतत्वादलाक्षणिकः ततः पदद्वयस्य पदद्वय
स्य मीलनेन कर्मधारयः। प्रीतिर्मनसि यस्यासौ प्रीतिमनाः। परमं सौमनस्यं तस्मात् परिपूर्णः इति भावः। ततः श्रमणं भगवंतं द्रष्टुकामो वर्धमानपरमसौम
नस्य इति। शोभनं मनो यस्य स सुमनाः सुमनसो भावः सौमनस्यं परमं च तत् सौमनस्यं च परमसौमनस्यं ततः संजातं परमसौमनस्यं यस्य स परमसौमनस्यितः। एतदेव व्यक्तीकुर्वन्नाह हरिसवसवि १२

×हारविराजमानरचितवक्षाः। ततः स्वपदेन कर्मधारयः समासः। यथा प्रलंबते इति प्रलंबः यद्वा प्रलंबमाना आभरणविशेषो घोलंति चंचला भूषणा निश्चलंती इति प्रलंबमानघोलंत
भूषणधरः तेनेव प्रलंबमानपदस्य विशेषणत्वेन निपातः प्राकृतत्वात् हर्षवशादेव नू१ समवसमसन्नसद ४×
मच्छमाणहिययपरूवममाने विसर्पतु विस्तारयायि हृदयं यस्य स हर्षवशविसर्पद्धृदयः। हर्षवशादेव वियसियवरकमलनयणे विकसिते वरकमलवन्नय
ने यस्य स तथा हर्षवशादेव शरीरादर्षेण पयलियवरकडगतुडियकेऊरमउडकुंडल ति प्रचलितानि वशानि करकानि कलाचिकाभरणानि त्रुटितानि ब
हुरक्षकाः केयूराणि बाहाभरणविशेषरूपाणि मुकुटा मौलिभूषणं कुंडलं कर्णाभरणं यस्य प्रचलितवरकटकत्रुटितकेयूरमुकुटकुंडलः। हा
रविराजमानेन रचितं शोभितं वक्षो यस्य सः क्रियायाः वर्धमानं पयविंसरसत्तमायसंवंदनमनमस् वानता
समसंभमं क्रियाविशेषणमेतत्। त्वरितं शीघ्रं चपलं सप्रभवशादेव व्याकुलं यथा भवति तथा वरासनात् करणात् सीहासणाउ अब्भुट्ठेइ अब्भुट्ठेइत्ता
पाउयपीढाउ पच्चोरुहइ पच्चोरुहित्ता पाउयाओ ओमुयइ ओमुइत्ता तित्थयराभि मुहे सत्तट्ठपयाइं अणुगच्छइ अणुगच्छित्ता वामं जाणुं अंचेइ अंचित्ता दाहिणं जाणुं ध
रणितलंसि निहट्टु तिक्खुत्तो मुद्धाणं धरणितलंसि निमे इ निवेसित्ता ईसिं पच्चुन्नमइ पच्चुन्नमित्ता कडयतुडियथंभियाओ भुयाओ सा
हरइ साहरित्ता करयलपरिग्गहियं सिरसावत्तं मत्थए अंजलिं कट्टु एवं वयासी नमोत्थु णं अरहंताणं जाव संपत्ताणं नमोत्थु णं सम
णस्स भगवओ महावीरस्स आदिगरस्स तित्थगरस्स जाव संपाविउक ामस्स वंदामि णं भगवंतं तत्थगयं इहगए इति पासउ मे भगवं
तत्थगए इहगयंति कट्टु वंदइ नमंसइ इति नमस्यति कायेन मनसा वाचा वंदते दित्वा नमस्त्वा चेत्यादिपाठः सिंहासनवरगतो मागधाये शब्दो निषण्णे सन्निषण्णः
तएणं तस्स इत्यादि। तत इति अनंतरं सूर्याभस्य देवस्य अयमेतद्रूपः संकल्पः समुदपद्यत कथंभूत इत्याह आध्यात्मिकः मनोगतः मनसि गतो व्यवस्थितो ना
द्यापि वचसा प्रकाशितस्वरूप इति भावः। तत्र किंरूपः इत्याह आध्यात्मिकः आत्मन्यध्यात्मं तत्र भवः आध्यात्मिकः आत्मविषय इति भावः। संकल्प
श्च द्विधा भवति कश्चिद्ध्यानात्मकः अपरः चिंतात्मकः ततोऽयं चिंतात्मक इति प्रतिपादनार्थमाह चिंतितः चिंता संजाता अस्येति चिंतितः। चिंतात्मक इति भावः।
मो पि कश्चित् अभिलाषात्मको भवति कश्चिदन्यथा तत्रायमभिलाषात्मक इत्यावेदनार्थमाह प्रार्थितः प्रार्थनं प्रार्थो अभिलाषः स संजातोऽस्येति प्रा
र्थितः अभिलाषात्मक इति भावः। किं स्वरूप इत्याह श्रेयः खलु निश्चितं मम श्रमणं भगवंतं महावीरं वंदितुं कायेन मनसा वाचा प्रणंतुम

राजप्रश्नीयवृत्ति ॥ कारयितुं कुसुमांजलिमोक्षेनेन स्नजयितुं सन्मानयितुं प्रचितवृत्तिप्रतिनिराराधयितुं कल्याणं कल्याणकारित्वात् मंगलं दुरितोपशमकारित्वात् दैवतं देव
त्रिलोकाधिपतित्वात् चैत्यं सुप्रशस्तमनोहेतुत्वात् पर्युपासितुं सविनयमिति कृत्वा इति इतो स्वयं यथा वक्ष्यमाणं तथा संक्षेपतो ऽप्युपरिनावयति माषष्ट
वक्ष्याभियोगिकान् आभियोगः प्रेषणकर्मव्यापार्यमाणत्वं आभियोगेन जीवंतीत्याभियोगिकाः चिंतनादेनैवेति कृणस्तथा
आभियोगिकाः कर्मकरास्तान् शब्दयति आकारयति शब्दयित्वा एवमवादीत् एवं खलु देवानां प्रिया इत्यादि सुगमं नवरं देवानां प्रिया
+तं ऋजवः शाठ्या गच्छत इत्यादि यस्माद्भगवाननुविहरन् वर्तते तस्माद्देवानां प्रिया यूयं गच्छत जंबूद्वीपं तत्रापि भरतं वर्षं तत्राप्यामलकल्पां नगरीं
तत्राप्याम्रशालवनं चैत्यं श्रमणं भगवंतं महावीरं त्रिःकृत्वः त्रीन्वारान् आदक्षिणप्रदक्षिणं कुरुत आदक्षिणात् दक्षिणहस्ताद्आरभ्य प्रदक्षिणः परितो भ्राम्यतो
दक्षिण एव आदक्षिणप्रदक्षिणस्तं कुरुत कृत्वा च वंदध्वं नमस्यत वंदित्वा नमस्यित्वा स्वानि स्वानि नामगोत्राणि कथयत स्वानि स्वानि नामगोत्राणि राजदंतादि +सिंहा०१४
दर्शनान्नामराज्ञः स्वं स्वं निपातः साधयत कथयत कथयित्वा च श्रमणस्य भगवतो महावीरस्य सर्वतः समंतात् सर्वासु दिक्षु समंततः सर्वासु
विदिक्षु योजनपरिमंडलं परिमंडलं योजनप्रमाणं तृणकाष्ठं यत् किंचित् तृणं किलिंचादि काष्ठं काष्ठशकलं पत्रं वा निबादीनां कचवरादि तदाहितं
कचवरं वा अशुचि अचोक्षं पूतिकं दुर्गंधं तत् सर्वं एकांते एडयत परित्यजत शुचिं अचोक्षं पूतिकं दुर्गंधि तत्सर्वमपनीय एकांते एडयत एकांते परिष्ठापयत
कृत्वा नात्युदकं नातिमृत्तिकं यथा भवति एवं सुरभिगंधोदकवर्षं वर्ष
तक वर्षत इत्यादि दिव्यं प्रधानं सुरभिगंधोदकं वर्षत कथं वर्षत इत्याह प्रविरलप्रस्फृष्टं ... वर्षं ...
... रजः रेणुविनाशनं दिव्यं सुरभिगंधोदकवर्षं वर्षित्वा योजनपरिमंडलं क्षेत्रं निहतरजः ... निहतं रजो ... शांतरजः ... १२

× उत्सृष्टरूपतया यदेकत्र मीलनेन अंजलिः करतलाभ्यां परिगृहीतं निष्पादिता करतलपरिगृहीता तां दशनखाय स्पर्शकैकस्मिन् हस्ते नखपंचकसद्भावात् दशनखा ... तथा आव
र्तेन मावर्तः शिरसि आवर्तो शिरसावर्तः कंठेकालात् उर +न४१८६:+१ मिलोमेत्याद्वित्व अलुक्समासः तामतएवाह मस्तकेकृत्वा १४× कथंभूतेन विनयेनेत्यर्थः
... रजः ... भवंति तत्र आचार्यः ... तथा ... योजनमात्रं क्षेत्रं ... एला
यितं रजो यस्मात्तत् ... रजः एतादृशं ... उपशांतरजः ... कुसुमजालं ... कुसुमजातं ...
... सर्वत्र योजनपरिमंडलात् क्षेत्रं ... कुसुम ... जलजं स्थलजं च
जलज स्थलजं जलजं पद्मादि स्थलजं विचकिलादि ... भारस्यः ... स्थलजं स्तरा
... जलज स्थलज ... सहस्रपत्र ... उपरि ... ९ ...
उपरिपत्राणि ... दशार्धवर्णं ... पुष्पं ... पंचवर्णानि ...
... योजनपरिमंडलं क्षेत्रं ... कालागुरुप्रवरकुंदुरुक्कतुरुष्क ... धूप ... मघमघायंतगंध
... कालागुरुः प्रसिद्धः प्रवरः प्रधानः कुंदुरुक्कः ... कालागुरुश्च प्रवर
कुंदुरुक्कतुरुक्का ... मघमघायमानगंधोद्धुताभिरामं ... रमणीयं कालागुरुप्रवरकुंदुरुक्कतुरुक्कधूप ५+ग्रु+७
मघमघायमानगंधोद्धुताभिरामं तथा ... सुगंधवरगंधगंधिकं
... गंधवर्तिभूतं ... दिव्यं ... सुरवराभिगमनयोग्यं कुरुत ... किंबहुना ... कारयत
... कार्यं ... एणमित्यादि ... शिवं
आभियोगिकादेवाः ... इति ... तत्प्रत्यय ...
... यावत् ... इति ... एवं ... दस्पश्यतिश्व
तिष्ठंति ... प्रत्युपगच्छंति ... विक्रियसमुद्घातेन ... अपक्रामंति ... भवंति ... तामनमवसंतान ...
×मा×४ ×कृपा×१ ×ध×३ +वै+१
५ तस्मात्स्थानात् अपक्रामंति गच्छंति १५×

एवं देवाः ... आणप्रति... हेदेवपवंयथ वद्वत्यमादिश्वा तातथैवाज्ञया नवरं देवाम आमुपगत्य ... त्रीकारआमंत्र णप्रकृतम कणवशात यथा आश्वोद्द त्यत्रप्रतिश्रुत्य वचनं ... पुरस्थिमा ... स्था+२ ... ईशानकोण मिताई: ५

ज्ञासूइरतो विक्खिपंति तथा यावत् संखेज्जाणि जोयणाणि दंडं निसिरंति दंड इव दंडः ऊर्ध्वाध आयतः शरीरबाहल्यो जीवप्रदेशसमूहस्तं शरीराद्बहिः संख्येयानि
रजतरत्नानि योजनानि यावत् निसृजंति निःकासयंति निसृज्य च तथाविधान् पुद्गलानाददते एतदेव दर्शयति तद्यथा रत्नानां कर्केतनादीनां वज्राणां २ वैडूर्याणां ३ लो-
हिताक्षाणां ४ मसारगल्लानां ५ हंसगर्भाणां ६ पुलकानां ७ सौगंधिकानां ८ ज्योतीरसानां ९ अंजनानां १० अंजनपुलकानां ११ रजतानां १२ जातरूपाणां १३ अंकानां १४ स्फटिकानां १५ रि-
ष्टानां १६ इयं पाठः यथाबादरान् असारान् परिशातयंति यथासूक्ष्मान् सारान् पुद्गलान् पर्याददति पर्याददते यथेप्सितरूपनिर्माणार्थं द्वितीयमपि वारं
वैक्रियसमुद्घातेन समवहन्यंते समवहन्यमानाश्च पूर्वोक्तानां रत्नादीनां यथाबादरान् पुद्गलान् परिशातयंति यथासूक्ष्मान् पर्याददते आदाय च उत्तरवै- भि×
उत्तरवैक्रियाणि विकुर्वंति ननु रत्नादीनां शरीरपुद्गला औदारिका वैक्रि- यरूपाणां च ग्राह्याः पुद्गला ये ते वैक्रियास्ततः कथमेव तद्ग्रहणमिति अत्रोच्यते इ-
ह रत्नादिग्रहणं सारतामात्रप्रतिपादनार्थं न तु रत्नादीनामेव परिग्रहार्थं ततो रत्नादीनामिवेति दृष्टव्यमिति न कश्चिद्दोषः। अथवा औदारिका अपि ते
गृहीताः संतो वैक्रियतया परिणमंते पुद्गलानां तत्तत्सामग्रीवशात् तत्तथा परिणमनस्वभावत्वादतोपि न कश्चिद्दोषः। तत एव उत्तरवै-
×धं×९ क्रियाणि रूपाणि कृत्वा तया देवजनप्रसिद्धया उत्कृष्टया त्वरया प्रशस्तविहायो- गतिनाम्नोदयात् प्रशस्तया गगनसंचरणानुचरितया त्वरितया संजातत्वरया अस्या
इति त्वरिता तया शरदंतोत्तरक्रमणमिति चपला तया क्रोधाविष्टस्येव श्रम- संवेदनानुपलक्षणात् चंडतया निरंतरं शीघ्रत्वगुणयोगात् शीघ्रा परमोत्कृष्ट या×६
वेगपरिणामोपेता जवना तया वातोद्धूतस्य दिगंतव्यापिनो रजस इव या गतिः सा उद्धुता तया दिव्यया दिवि देवलोके भवा दिव्या तया देवगत्या तिर्यगसंख्ये-
यानां द्वीपसमुद्राणां मध्यंमध्येन मध्यभागेनेत्यर्थः शब्दशास्त्रेण मध्यंमध्येनपदे पादेन संखेवेनत्यादयः शब्दाश्चिरंतनाख्याकरणेन साधवः प्रतिपादिता इति नायमपप्रयोग
ः। अवपतंतो अवपतंतः समागच्छंतः। इति भावः। इह जंबूद्वीपस्य व्यतिक्रामंतो व्यतिक्रामंतः तत्रागच्छंतः पदेः जेणेव समणे इत्यादि
वाचियाणा देवादिः श्रमणो भगवान् महावीरस्तत्रागच्छंति एवमादी तु उपागच्छंति यावत् कर्म्मनोदवा। विरतनिरपिदवेः स्तमिदं विरतनानूती १४
प्रकिरणाती तितात्पर्यार्थः। इदमेतत् वंदनादिकं तार्थकृतो नोदवायतोः स्यत्रज्ञातामतनुं सावेदिपितार्थकृदि

×सुरवं×५

×पतिं×२

+तुं×१

तोर्दिवाममतं कर्त्तव्यमेतत् पुष्पार्हं ज्ञानोदवाणं एतदेव व्यावर्ण्यकरणीयमेतत् नोदवा आचारोमितं नोदवा। किंतदित्याह उत्सप्पिण्यादियत्नेनेति प्रवर्त्तमान
वनव्यंतरज्योतिष्कवैमानिका देवा अर्हतां भगवतो वंदंते नमस्यंति वंदित्वा नमस्यित्वा च पर्युपासते इत्यादि ते नामगोत्राणि कथयंति ततो युष्माकमपि
नोदवाणं णमिति यावत् चारित्रमिति दृतितं एणमित्यादि सुगमं यावत् समजदानामपन्नस्य दारणमियाः स्यादीमवक्रमाणवर्णेय यथानामकोनिर्दिष्टनाम
कः कश्चित् घुतिकदारकः घुतिकरोतिघुतिकः कर्म्मकरः तस्य दारकः घुतिकदारकः स्यात् किंविशिष्टस्त्यादलसण्णः प्रवर्द्धमानवया एव तत्र वर्त्तते ततः किम
नेन विशेषणेन त्र्यासन्नप्रत्यंतवर्द्धमानवयस्त्वात् तावान् नदामन्नप्रत्यपवर्द्धमानवयावर्त्तिनि च तस्य विशिष्टसामर्थ्यं संभवन्नासन्नप्रत्यवात्त्रविशिष्टसा
मर्थ्यप्रतिपादनार्थं त्र्याचर्यनसतोपूर्ववत् विशेषणं अन्नेत्रुमाच क्षुते इदय इदं विशिष्टवर्णादिगुणोपेतमनिनववर्त्तनरूपणमिति लोकश्च मिदं तेषामरू
णमिदमश्वप्रपदमिति ततः सघुतिकदारः कस्मरूपं इतिकिंवकंन वति अपि नाविविशिष्टवर्णादिगुणोपेतस्य तिवलं सामर्थ्यं तत्युग्मा
स्मातिबलवान् तथा युगं सुषमदुःषमादि कालः स माव्रतरूपेण य स्यास्ति न दोषदुष्टं सद्युगवान् किंविकंन वति कालापद्रवाविसामर्थ्य
विघातहेतुः संचाप्यनात्मातिशतिपत्तिर्यमितहिरणपणांपुवाया वनशुरु वावस्थायां हि बलातिशयस्ते तद्वपादानोत्कृष्यायं क इति अल्पपाप्नोः
नावबावीअल्पां मर्वथा त्र्याविद्यमानत्र्यातंको ज्वरादिर्यस्य सा सानत्वतिशये न निचितो निविडतरवयमाणत्रो दृढपाणिपाद पिष्ठतरा रूपपरिणत इति ह
छत्तनवर्गः ष्टानि अतिनिविडतया पन्नानि पाणिपादपृष्ठांतराणि परिणतानि यस्यांसनदृढपाणिपादपृष्ठांतरोरुपरिणितः। अखवादिदर्शनात्प्रासंगिककं तस्य परते
पनःतिनारथनवतिंत्रंयनति चितानि निविडतरवयमापपरयोचलि तानि वलितानि यत्रो स्कंधौ यस्य समयनति चितावलितस्कंधः चास्मद्दयणवस्थियममार्थ्यगाय ×निविय×४
गात्रं इति चर्मेष्टकद्रूघणमुष्टिकयावकघ्रामसमाहत समाहत्यानि चितानि गात्राणि चर्मेष्टकद्रूघणमुष्टिकसमाहत निचितगात्रं तस्य पामिवगात्र यस्य
तं चर्मेष्टकद्रूघणमुष्टिकसमाहतनिचितगात्रः उरसि बलं सामर्थ्यं आण्डइति उरसि च बलरस्योरबलतबलं तस्य समन्वागतः समनुप्राप्तः उरस्य बलस
मन्वागतः। आंतरोत्साहवीर्ययुक्त इति भावः। तलजमलयुगलवान् तालास्तालवृक्षास्तद्यस्तिमलयुगलं समश्रेणीकं युगलं तत्तलयमलयुगलं तद्वत् अतिसरला

रातश्रहत्रि

पीवीरोच्चाङ्कयस्य मंतलयमलस्तगलबाङ्का।लंघणापवणजयणापमहणसमम्बेइतिलंघनेऽतिक्रमणेऽप्लवनेमनाक्प्लुतरविक्रमवतिगमनेजवनेऽति
शीघ्रगतौश्रमहीनकठि. तस्यापिवस्तुनस्थूलस्यक्रमणसमर्थः। लंघनप्लवनजवनश्रमहीनसमर्थः। क्वचितलंघणापवणजयणावायामणसमांडइतिपाठः।न
त्व्यायामान्व्यायामकरणोऽइतिव्याख्येयं। त्रिकोणमसतिकलापंडितादक्षः कार्याणामविलंबितकारीऽष्टौवामाक्रशालः। सम्यक्क्रियापरिज्ञानवान्मे
धावीपरस्परावाप्तस्त्रीद्रुमध्यानदक्षः। तएवनिउणसिप्पोवगएऽतिनिपुणप्रधानवति एवंशिल्पक्रियाउपाकोशलंतपरतंशास्त्रानिपुणशिल्पाप
ग तएकंमदातेशालाकादस्नकंमरित्यसादिशालाकामसुदायंमरित्यसादिशलाकामयीसन्मार्जनीमित्यर्थः। वाशाद्रवाविकल्पार्थः दंडसंपुच्छणिवाइतिदंड
ञ्चक्रामंडसनीसन्मार्जनीदंडसंडसनानीवा वृषभिलाणिगंवाइतिवृ वेंशीस्यशालाकावेणुशालाकास्यातिनिर्दृत्ताविणुशालाकिकावेणुशाला
कामयीसम्मार्जनीतांवाश्दाञ्चाराजोगणवाराजानःङरंवादवङ्कलंवा सलांवासेलालांत्यस्यामितिसत्तायामश्रधानानांगृरश्रधानानांवायथा ५न५७
ञ्जरवमवञ्चानेदेउमंडपिकानांवाश्पावायानीयशालांआरामस्वा। तिआग ागत्यलागञरूपावरलक्षणालिं।सदयत्रस्यंतक्रीडंतिस
आरामानगराञातिदूरवर्नक्रीडाश्थयप्लस्पंडः। तेउद्याणावनिअदंवि लंविताभिश्योजनानादात्यानानियत्रतत्उद्यानंनगराद्यत्यासन्नव
र्तीयानवाहनक्रीडाश्दाद्याश्थयस्प घंडस्यांअवरितमव पलमसंञां तंवरायाचाप लयसंत्रमिवामस्पञ्च वरायुप्पासेलवानिरंतरंनव ४त्र४६
पांतरालमोच्चनेनंस्तुनिउणस्त्रञ्चस्याप्पवाञ्चस्यापमारणेनसर्वतः। सर्वाखिदिञ्जसमंततां।सामस्त्यनसमार्जयेत्।एवामावत्यादिञ्जगामयावतुस्विय
मेवंपञ्जवसमंतात्यादिपकोतरणकाष्टायपनीयकिशमवशाद्यामवश्तत्रपशाम्यतिश्लेकंतआलियागिकाद्वाउपशाम्यतिसंवत्तकवासविक्र
व्रणात्निवर्त्तितसंवर्त्तकवातउपसदरताभिनावः।तमादावंपिविउछियसउग्घायणंसमादसेतिइतिसंवर्त्तकवातविक्रव्राणावत्दियत्वलाइयमपिवे
क्रियमसुद्घातेनासम्यवदन्नंतक्रिलिंकाइदंवत्रेयादलकविक्रवंसार्थंहितायमतउक्तंद्वितीयमपिवारंवैक्रियसमुद्घातेनसमवदन्यातसमवदत्यंचा
च्रवर्दलकानिविक्रवंतिसाःपानीयंतस्यदला निवार्दलान्येव वार्दलकानिमेघाङ्त्यर्थः।आपो विद्युतोतिअभ्राणिमेघाअभ्राणिसंत्यस्मिन्निभिअभ्रम १५

ञादित्यइतिमव्धीयोश्त्यत्यः।आकाशमित्यर्थः।अभ्रवर्दलकानितानिविक्रवंतिआकाशेमेघान्विक्रवंतोत्यर्थः।मेतरानामएंतइगदासेसियाइत्यादि
।स्र्ववत्याव्वं।तिउणसिप्पोवगएएगंमहमित्यादि।सयघानामकाष्टतिकदारकंएकंमहांतदकवारकंवाष्टमिकामयनाजनविशेषादगञ्चलयंवाइ
+कं+३ तिदकघटकस्थालकंवाकंसादिमयसुदकहतनाजनंदककलशंवाउदकहतंञंगारंआवरिमिधाइतिआसमंतान्सिंचतिविप्रामवपतणतणायवं
अञकरणवचनामतत्रकार्षणसनितेऋवंतीत्यर्थः।पविक्रयायंतिश्कपणविक्षतेक्दिधतिञष्पवद्दलपविउवंति।ञष्पञ्छियमणानिवर्दलकानिउष्प
वर्दकाश्विक्रवंतीतिनावः।एगंमहंउप्पक्षत्थियवाएकंमहंतांवाद्यातांउपरिकृष्यतेइतिवाद्योवबाधिकाउष्पद्वताबाध्रिकाउष्पबछिकातांवापटलकानिश
तीतानिकयथास्यादियकरयलपत्रदवियुक्के णंतिं।इदामेञनसंतलय स्वुवताःकेशोञ्जपदणंमकवयदमेनयदातेकवयदपदीतेतथाकरत्लात्
त्विउक्कमस्थञ्चटंकरतलपञ्चष्टविघक्कं शास्तत्वात्पदव्यत्ययस्ततोविश छणसमासांस्ननावशेषेञगमेयास्त्रऊपणंविजयणवञ्चाविताति।ऊयेनत्व
रोपयंतिऊयवांदवविऊयस्थवांदत्वेवंवद्दीपयंतीत्यर्थः।तच्चत्वयः परित्नतिञ्चयमानतापतापहेद्दिश्वविजयस्पुपारणामस्टमानानामसि
लाशात्वादःवद्दीपयिवावतांशवक्रिमाजनिकाश्त्यर्थ्यंति आदिष्ट कार्यसंपादानंनिविदयंतीत्यर्थः।तएणमित्यादि तालाणमितिश्व
वन्नं।सम्भूयोलादवास्त्रषांआलियायोग्यणं आसमंतात्आसिञ्चरयना। सुद्धांतोश्कस्कर्मस्थव्यापार्यं तेइत्यानियाग्गा।आलियोगिकाइत्यर्थः।तषामा
लियागणानांदवानासृतिकंसमाप्पएनसृताराक्कंमर्थन्नाश्रवणविषयंस्त्वा।अवणानेतरंवनिशम्यपरितुष्टदहउहजावइदियएइति यावद्धृष्टकरणाद्रू
दउठक्किमाणंदियपीश्माणपरमसामणस्मिए हरिसवसविसप्पमाणहियएइतिदृष्टव्यं पदात्यनीकाधिपतिदवंशाद्दयतिशाद्दयिवाएवमवादीत्क्षिप्रम ४ष्ठ४
वालादवानांप्रियसत्तायांसुधर्मायांसुधर्मानिधानायामेघोघरसियंगंलीरमञरसहमितिमेघानामोघःसघातामेघोघस्तस्यरसितंगर्जितंतदद्गंनीरोमधुरश्च
शाद्दायस्याःसामेघोघरसितगंतीरमंञशद्दानांसायुगपरिमंडलतिथाजननायाजनश्रमाणपरिमंडलंतृणश्रमातायनिर्देशः।परिमंडलस्थयस्याःसायोजनपरि
मंडलानांस्थघानिधानांघटांसुक्षालय तंञालयन्ताडयत्रित्यर्थः।महताशद्दनउदायाघयत्नदघोषणांक्रुर्वन्नेवंवदञाज्ञापयतिानो सुर्यालादेवाय

राज०प्र०वृत्ति

घागच्छति सूर्याभादेवाः जंबूद्वीपे भारते वर्षे आमलकल्पां नगरीं आम्रशालवनं चैत्यं श्रमणं भगवंतं महावीरं वंदितुं तत्र स्मात् गच्छत्रेविणमिति यूयमपि णमिति श्व
र्त्तो देवानांप्रियाः सर्वर्द्ध्या देवानांप्रियाः सर्वर्द्ध्या परिवारादिकया समुदितयेति यावत्करणात् विस्फारितेन समस्तसैन्येन रागशतजसा सर्वबलेन समस्तसैन्येन इत्यादि सं ग्रहः स
र्वसमुदायेन सर्वात्मानियोगादि समस्तपरिवारेण सर्वादरेण समस्तयावच्छक्तिमूलेन सर्वविभूत्या समस्तबाह्याभ्यंतरविक्रियकरणादिवादरेणादिसंपदा सर्वविभू
षया यावच्छक्तिस्फारादास्थंगारकरणेन सर्वसंभ्रमेणेति सर्वाच्छुष्टेन संभ्रमेण सर्वाच्छुष्टसंभ्रमो नाम स्वनायकविषयबहुमानख्यापनपरात्मनायको
प दिष्टकार्यसंपादनाय यावच्छक्तित्वरितत्वरितावृत्तिः सर्वपुष्पवस्त्रगंधमाल्यालंकारेण सर्वं गंधवासामोल्यानि पुष्पदामानि सर्वालंकाराभरणविशेषा
: ततः समाहारद्वंद्वस्ततः सर्वशब्देन सह विशेषणसमासः सर्वदिव्यत्रुटि यसं निनादेणमिति सर्वाणि च तानि दिव्यत्रुटितानि च दिव्यतूर्याणि सर्वदिव्य
त्रुटितानि तेषां शब्दाः सर्वत्रुटितशब्दास्तेषां यामकत्रमीलनेन यः संगतो नि निनदः नि नदो महाघोषः सर्वत्रुटितादिव्यशब्दसंनिनादस्तेन उक्तं चाल्पेष्वपि सर्व
शब्दो दृष्टो यथा अनेन सर्वं पीतं घृतमिति तत आह महताद्ध्याद त्यादि महत्या यावच्छक्तिवलितया ऋद्ध्या परिवारादिकया एवं महता
एवं इत्यादि परिभावनीयं तथा महता वराणां प्रधानानां त्रुटितानां मातोद्यानां यमकसमकं समकालं पटुभिः पुरुषैः प्रवादितानां
या शंखपणवपटहभेरीझल्लरीखरमुखीहुडुक्कमुरजमृदंगदुंदुभीनां निर्घोषो महानादः शंखस्यैतानि प्रतीतः पणवो
भांडानां पटहः प्रतीतः भेरी ढक्का झल्लरी चर्मावनद्धा विस्तीर्णवलयाकारा खरमुखी काहला हुडुक्का प्रतीता महाप्रमाणो मर्दलो मुरजः स एव लघुर्मृदंगो +का५५
दुंदुभिर्भेरीआकारा संकटमुखी देवातोद्यविशेषस्तेषां सर्वेषां निर्घोषो महाध्वनिर्नादितं घंटायामिव वादनानंतरकालभावी महाध्वनिस्तद्लक्षणो यो रवस्तेन निजपरि +मम५
वारसहितं संपरिवृता इति निजकः आत्मीय आत्मीयो यः परिवारस्तेन सार्द्धं तत्र समस्तानां परिवाराणामिति तारणा प्रसंनवतितं तत्र आत्मसंपरिवृताः समस्तरूपपरिवा
रास्तेषां परिवृता संपरिवृता अकालपरिहीणा चेव त्ति परिहाणिः परिहीनं कालपरिहीनं कालविलंब इति भावः न विद्यते कालपरिहीनं यस्य ते अकालपरिहीनं तदका १६
लपरिहीनं क्रियाविशेषणमेतत् अंतिए पाउब्भवह त्ति समीपे प्रादुर्भवत समागच्छतेति भावः तएणं से इत्यादि जाव पडिसुणेत्ति यावत्करणात् ... करा

एणं करयलपरिग्गहियं दसनहं सिरसावत्तं मत्थए अंजलिं कट्टु एवं देवो तहत्ति आणाए विणएणं वयणं पडिसुणेंतीति इत्थं तिसकुत्तो उल्लालेमाणे इति कृत्वा ...
वरात्त्वाल्लालयति ताडयति ताताणमिति वाक्यालंकारे समापामाघोषस्वरमितां गीरमधस्वाश्रयां योजनपरिमंडलायां सुस्वरानिधानायां घंटायां त्रिकृत्वस्ताडि
तायां सत्यां सूर्याभविमानं तत्प्रासादनिष्कुटेषु आपतिता शब्दाः शब्द वर्गणाः उल्लासेन्यस्थलानिता नियानिर्यंटाशतिश्रुतानि घंटाशतिशब्द
स्थानानि तेः सकलमपि जातमद्वैतं किंभूतं भवतिः घंटायाः महता यातनता डिताया विनिर्गताः शब्दतलाः प्रतिघातवशात् सर्वासु दिक्षु विदिक्षु च दिव्या
नुभावतः समुच्छलिताः प्रतिशब्दः सकलमपि विमानं सैकाज्वलमानमपि अधिरितवपजायतइति ततनहादशात्यायाजात न्य समागतः शब्द स्त्र
यासौ न वर्त्तिनिपरतः ततः कथमकन्नतां ताडितायां घंटायां सर्वत्र तत्र शब्द श्रु तिरूपजायते तिय यास्ते तदथा ऋत्तमवासयां सर्वत्र दिवाज्ञायां तत्प्रथा
रूपश्रुतिरूपश्रुतिशब्दाव लानयाथां सायामन्त्रवानूत एण मित्यादि तालाएणमिति सर्ववानणां सूर्याभविमानवासिनो बहूनां वैमानिकानां देवानां
च ... देवीनां च एकांतरतिप्रसक्ता एकांतरति प्रसक्ता ... अत एव नित्यं सर्वकालं प्रमत्ता नित्यप्रमत्ताः
कस्मादिति चेत् आह विषयसुखमूर्च्छिता अत एव पयत्ता विषयसुखसंमूर्च्छितानां नित्यप्रमत्तानां ततः पदद्वयस्य पदद्वयमील
नेन विशेषणसमासः तेषां सुस्वरघंटारवविपुलबोलत्वरियचवलपडिबोहणे इति सुस्वरानिधानायां घंटायां रवस्य यः सर्वासु दिक्षु विदिक्षु च शब्दा
बोलानन विपुलः सकलविमानव्यापितया विस्तीर्णो बोलः कोलाहलस्तेन त्वरितं शीघ्रं चपलं प्रतिबोधने कृते सति घोषणाकौतूहलदिन्नकन्नेएग
ग्गचित्तउवउत्तमाणसा णमिति किं घोषणामाघोषयिष्यति तदाकर्णनाय कौतूहलेन दत्ता कर्णा येस्ते घोषणाकौतूहलदत्तकर्णाः तथा एकाग्रचित्तं घोष
णाकविषयं चित्तं येषां ते एकाग्रचित्ताः एकाग्रचित्ता अपि कदाचिद् उपयोगशून्याः स्युरत आह उपयुक्तमानसाः ततः सर्वपदानां विशेषणसमासः घोषणापदात्म
नो कायाधिपतिर्देवः सम्यक्ज्ञायते आगव निसंतपसंतसी आतिनिशाता तं तंमंदरोस्मत तः एकाग्रेण सर्वात्मना शांतप्रशांततस्मतश्चित्र स्वरूपइत्यादा विद्विशे
षणसमासः संमिव महताशब्देन उद्घोषयन्नेवमवादीत् हंदसुणंतु इत्यादि हंदेति संप्रेषणे चकारो देवपंक्तेः दरकृपाय समित्यादिः समयसु सामिनादिष्टाज्ञो

×ति नितरां ब

राउप्रश्नि

मन्महावीरंवंदनार्थंसमारंभान्तेष्टश्चतंवंदनाबद्धकःसूर्याभविमानवासिनोवैमानिकदेवाद्दव्यस्यसूर्याभविमानपतेर्वचनंहितंसुखार्थंविबुधीःतत्रहितंजन्मां
तरेपिकल्याणावहंतस्याश्चिद्भ्रशंसुखंतस्मिन्तावन्निरुपद्रवताआज्ञापयतिला दिवानांप्रियाःसूर्याभादेवोयथागच्छतिलासूर्याभादेवोजंबूद्वीपंद्वीप
मित्यादितादवयावदंतिकशाडरनवद्भुतएणातद्त्यादितेसूर्याभविमानवासिनाबहवोवैमानिकादेवादव्यस्यपदात्यनीकाधिपतेर्देवस्यसमीपेएत
मनंतरोदितमर्थंश्रुत्वादृष्टतुष्टावदृयदिययोऽत्रितावानुकरणेनहृष्टतुष्टचित्तमानंदिताःप्रीतिमनसःपरमसौमनस्यिताहर्षवशविसर्पमाणहृदयाश्चअप्पेगइया
वंदणवत्तियमितिअपिसंभावनायामेककाःकेचनवंदनप्रत्ययंवंदनमभिवादनंप्रशस्तकायवाग्मनःप्रवृत्तिरूपंतत्प्रत्ययंतन्मयोनगवंतःश्रमणमहावीरस्य
कर्तव्यमित्येवनिमित्तमप्येककाःपूजनप्रत्ययंपूजनंगंधमाल्यादिभिःसम   भ्यर्चनंअप्येककाःसत्कारप्रत्ययंसत्कारःस्तुत्यादिगुणोन्नतिकरणंअप्येकक
ाःसन्मानोमानसःप्रीतिविशेषःअप्येककाःकुतूहलजिनभक्तिरागेणेक   कुतूहलेनकौतुकेनकीदृशोभगवान्सर्वज्ञःसर्वदर्शीश्रमणोमहावीरइ
त्येवरूपेणाजिनस्यावतिवर्तमानस्वामिनिभक्तिरागेणकेचिद्   काश्चतागास्त्रमश्रुत्वाकेसूर्याभस्यैवंवचनमात्रामेवर्तमानाअ
प्येककाअश्रुतश्रवमनाकर्णितानिश्रोष्यामःप्रसाधकानिश्वासिश्रो   ष्यामइतिबुद्ध्याअप्येककाःश्रुतानिशब्दमात्रकर्णितानियानिशंकितानि
निःशंकितानिकरिष्यामइतिबुद्ध्याअप्येककाः   जीतमेतत्कल्पएषइतिकृत्वाअप्येकएवमादिपाठसूत्रएणमित्यादिसु
गमनंखेलममसन्निविष्टमितिआनकेषुसंनत्रातत्रसन्निविष्टंलीलद्वियसालिभंजियागमितिलीलास्थितालीलास्थिताआननतासांशालिकानांसाला
ग्यमावेदयतिलीलास्थिताःशालिभंजिकाःशालिकायत्रतत्तथाईहामियउसभतुरगनरमगरविहगवालगकिन्नररुरुसरभचमरकुंजरवणलयपउमल
य...भत्तिचित्रमितिईहामृगाःवृकाःव्यालाःश्वापदभुजगाःईहामृगऋषभतुरगनरमकरविहगव्यालकिन्नररुरुसरभचमरकुंजरवनलतापद्म
लतानांभक्त्याविच्छित्त्याचित्रमालेखोयत्रतत्तथास्तंभोद्गतवज्ररत्नमय्यावेदिकयापरिगतं...समुद्गतवज्रवे
दिकापरिगताभिरामंविज्जाहरजमलजुगलजंतजुत्तंपिवइतिविद्याधरयोर्यत्यमलयुगलंसमश्रेणीकंद्वंद्वंविद्याधरयमलयुगलंतद्युक्तंयंत्रंचसंचरिष्णुपुरु १७

षप्रतिमाद्वयरूपंतेनयुक्तंदिवतथाअर्चिषांकिरणानांसहस्रैर्मालिनीयंपरिवारणीयंअर्चिःसहस्रकलितंभिसमाणंदीप्यमानंभिब्भिसमाणमतिशयेनदे
दीप्यमानंचक्खुल्लोयणलेसंतिचक्षुःकर्षेलोचननलिनेशातीव   दर्शनीयत्वातिशयात्श्लिष्यतीवयत्रतत्तथासुहफासंसस्सिरीयरूवंसश्री
कानिसशोभनकानिरूपाणिरूपकाणियत्रतत्तथाःसश्रीकरूपंघंटावलिचलियमहुरमणहरसरमितिघंटावलिघंटापंक्तिश्चलितवशेनचलितायाःकंपितायाःम
धुरश्रोत्रप्रियामनोहरोमानोनिर्हीकरःस्वरोयत्रतत्तथाचलितशब्दस्यविशेषणस्यपरनिपातःप्राकृतत्वात्सुखंयथादितेवासुलक्षणोपेतत्वात्कांतंकमनीयंअ
तएवदर्शनीयंतथानिउणोवि   यमिसिमिसिंतमणिरयणघंटियाजालपरिक्खित्तमितिनिपुणमितिनिपुणक्रियामाचितंखचितंनिमिसिमिसिंतंदीप्य
मानानिमणिरत्नानियत्रघंटिकाजालंतत्तथातेनघंटिकाजालेनकुड   घंटिकासमूहेनपरिक्षिप्तं   यत्तथायाजनशतंविस्तीर्णंदिव्यंजनगमनरुचि
स्वारंदिव्यंयानंगमनसज्जंगमनप्रवणंशीघ्रगमनंनामधेयंजाणविमा   णंतिर्यग्रूपस्यवाहनरूपंविमानंयानविमानंताषपंप्रापवतुत्सएणमित्यादितं
णमितिसर्वतोदिव्ययानविमानस्यतिदिसिंइतितिस्रोदिशःस   माहृतास्त्रिदिक्तस्मिन्त्रिदिशितत्रतिसोवाणपडिरूवएइतिशोणिएकै
कस्यांदिशिएकैकस्मात्वान्त्रिसोपानप्रतिरूपकाणिप्रतिविशिष्टं   रूपंयेषांतानिप्रतिरूपकाणित्रयाणांसोपानानांसमाहारस्त्रिसोपानं
त्रिसोपानप्रतिरूपकाणिवतिविशेषणसमासःविशेषणस्यात्रपरनिपातः   प्राकृतत्वात्तेसिणंमित्यादितेषांचत्रिसोपानप्रतिरूपकाणामयमेतद्रूपो
वर्णकस्याएवर्णावासःवर्णकनिवेशःप्रज्ञप्तःतद्यथावज्रमयावज्ररत्नमयानेमानेमाभूमिकातऊर्ध्वंनिर्गच्छंतःप्रदेशाःरिष्टमयानिप्रतिष्ठानानित्रिसोपान
मूलप्रदेशाःवैडूर्यमयाःस्तंभाःसुवर्णरूप्यमयानिफलकानित्रिसोपानांगभूतानिलोहिताक्षमय्यःसूचयःफलकद्वयसंबंधविघटनाभावहेतुपादुकास्था
नीयाःवज्रमयावज्ररत्नपूरिताःसंधयःफलकद्वयापांतरालप्रदेशानानामणिमयानिअवलंबनानिअवलंबनानिअवतरतांचावलंबनहेतुत्वादवलंबन
बाहातांविदिर्निर्गताःकेचिदवयवाःअवलंबनबाहाउभयपार्श्वावलंबनबाहाश्चनानामणिमय्यःअवलंबनबाहानामुभयोःपार्श्वयोरवलंबनाश्रयभू
तानिभित्तयःपासाईयाइत्यादिपदचतुष्टयंप्राग्वत्तेसिणंमित्यादितेषांणमितिवाक्यालंकारेत्रिसोपानप्रतिरूपकाणांपुरतःप्रत्येकंतोरणंप्रज्ञप्तंतेषांचतो

राजप्र॰वृत्ति

रणानामयमेतद्रूपो वर्णावासो वर्णकनिवेशः॥ इदमत्र स्पष्टं यथा तेषां तोरणानामग्रमणिमया इत्यादिकं विवेचं पाठः। तेसिं णं तिसोवाणपडिरूवगाणं पुरतो तोरणा
विवक्षितोरणानां नानामणिमया इत्यादि मणयः स्तंभ इंद्रकांतादयो विविधमणिमयानि तोरणानि नानामणिमयेषु स्तंभेषु उपनिविष्टानि सामीप्येन स्थितानि तानि
च कदाचिच्चलानि। अत एवाह उपपतितानि वा। अत आह सन्नततस्थादसम्यक् निश्चलतया उपपद्यद्वारे च निविष्टानीति ततः विशेषणसमासः उपनिविष्टसं
निविष्टानि विविहमुत्तंतरोवचियाइं इति विविधैः [illegible] विविधैर्मुक्ताफलैस्तोरणस्थैरन्तरा अन्तरा उपचितानि विविधतारारूपोपचितानि तारा
रूपोपचिता नियतं विविहतारारूवोवचियाइं इति विविधैः तारारूपैः तारिकारूपैः उपचितानि तारकैर्भूषितानि यत्तारिकाभिर्भूषितानीति
लोके प्रतीते विविधतारारूपोपचितानि। ईहामियउसभतुरगनरमगरविहगवालगकिन्नररुरुसरभचमरकुंजरवणल
यपउमलयभत्तिचित्ता खंभुग्गयवइरवेइयापरिगयाभिरामा विज्जाहर जमलजुगलजंतजुत्ताविव अच्चीसहस्समालणीया इत्यादि तोरणानि
वर्णितानि यथा विमानवर्णके तथा वक्तव्यानि। इति अच्चीसहस्समालणीया रूवगसहस्सकलिया भिसमाणा भिब्भि
समाणा चक्खुल्लोयणलेसा सुहफासा सस्सिरीयरूवा पासाईया दरिसणिज्जा अभिरूवा पडिरूवा इति पर्यंतं विवक्षितमपि द्रष्टव्य
तेसिं णं तोरणाणं उप्पिं इत्यादि बहवे किण्हचामरज्झया जाव पडिरूवा इति यावत्करणात् घंटाः महानिरयाः निर्मला निप्पंका निक्कंकडच्छाया सस्सिरीया
उज्जोया पासाईया दरिसणिज्जा अभिरूवा पडिरूवा इति द्रष्टव्यम्। तेसि णं इत्यादि तेषां तोरणानामुपरि बहवः कृष्णचामरध्वजाः॥ कृष्णचामरध्वजा एवं बहवो
नीलचामरध्वजाः। हरितचामरध्वजाः॥ शुक्लचामरध्वजाः॥ कथंभूता इत्याह अच्छा आकाशस्फटिकवदतिनिर्मलाः। श्लक्ष्णाः॥ रुप्पपट्टा वइरदंडा जलजामलगंधिया इति
रूप्यपट्टा इति रूप्यमयो वज्रमयस्य दंडस्योपरि पट्टो येषां ते रूप्यपट्टाः। वइरदंडा इति वज्रो वज्ररत्नमयो दंडो रूप्यपट्टमध्यवर्ती येषां ते वज्र
दंडाः॥ तथा जलजानामिव जलजकुसुमानां पद्मादीनामिवामलानन्तः स्वगंधमतिशयो येषां ते जलजामलगंधिकाः॥ तथा सुरम्याः प्रासादीया इत्यादि। तेसि णं तोरणाणं उप्पिं बहवे छत्ताइच्छत्ता इत्यादि तेषां तोरणानामुपरि बहूनि छत्रातिच्छत्राणि बहवः पताकाः पताकातिपताकाः लोकप्रसिद्धाः एकसंख्याका १८

तस्यातिशायीनि छत्राणि उपर्यधोभावेन द्विसंख्यानि त्रिसंख्यानि वा छत्रातिछत्राणि। पताका प्रतीता लोकप्रतीतेभ्यः पताकेभ्यो दीर्घत्वेन विस्तारेण च पताका
॥ बहूनि घंटायुगलानि बहूनि चामरयुगलानि बहवः उत्पलहस्तकाः उत्पलाः कृष्णजलरुहमसृणविशेषाः॥ एवं बहवः पद्महस्तकाः नलिनहस्तकाः सुभगहस्त
काः सौगंधिकहस्तकाः पुंडरीकहस्तकाः शतपत्रहस्तकाः पद्मादिविशेषव्याख्यानं प्रागुक्तं एते च हस्तका अच्छादयः सर्वरत्नमया अच्छा स्फटिकवदतिनिर्म
लाः यावत्करणात् सण्हा लण्हा घट्ठा मट्ठा नीरया निम्मला निप्पंका निक्कंकडच्छाया सप्पभा समिरीया सउज्जोया पासाईया दरिसणिज्जा अभिरूवा पडिरूवा इति परिग्र
हः। तस्स णं मित्यादि तस्य णं मिति सूर्याभस्य देवस्य यानविमानस्यांतर्मध्ये बहुसमः सममरमणीयो बहुसमरमणीयो भूमिभागः॥ इदमत्र किं विशिष्टं इत्यादि
से जहा नामए इत्यादि आलिंगपुक्खरेइ वा इति दृष्टांतप्रदर्शनं॥ नामेति शिष्यामंत्रणे एइति वाक्यालंकारे आलिंगपुक्खरे इव इति आलिंगो मु
रजनामा वाद्यविशेषः तस्य पुष्करं चर्मपुटकं चर्म तलकं तत्किल अत्यं तसममिति तत्समं प्रमाणं क्रियते इति शब्दः सर्वत्र उपमायां प्रमाणसूचकः तदत्र परि
समाप्तिद्योतकः। वा शब्दः समुच्चये मुइंगपुक्खरे इ वा सरतले इ वा मुद्दिंगो लोकप्रतीतो मर्दलः स मृदुंगः तस्य पुष्करं पूरिशब्देन पानीयेन पूरितं तडागं सरः सरस्तल
परिपूर्णानाम। सरः सतलं करतलं प्रतीतं। चंदमंडलं सूर्यमंडलं च यद्यपि तत्त्वतः उत्तानीकृतार्द्धकपित्थाकारं तथापि समविभागे दृश्यमानानां सूर्यचंद्रमंडलानां
दृश्यमानो वर्तुलः समतल इति तदुपादानं। आदर्शमंडलं च प्रसिद्धं उरभ्रचम्मेइ वा उसभचम्मेइ वा इत्यादि अत्र सर्वत्रापि अर्णगसंकुकीलगसहस्सवितते इति
विशेषणयोगः उरभ्र अरणः हृष्टसवराहसिंह व्याघ्र वानर द्वीपिनाः प्रतीताः। द्वीपः चित्रकः तेषां चर्म्मक्रमेण यदनेकशंकुशतेन कीलकसहस्रेण समं
कृतं किल तत्किल अतिसमं भवति तथा रूपतामनवाप्तः शंकुसहस्रेण वितते विततीकृतं ताडितमितिभावः यथा तद्बहुसमं भवति तथा त
स्य प्रियानविमानस्यांतर्बहुसमो भूमिभागः॥ इत्यनेन कथं भूतः इत्याह णाणाविहपंचवण्णेहि मणीहिं उवसोभिते नानाविधजातिलक्षणानां पंचवर्णा
मणयो येषु तेन पंचवर्णा नितान्तं चेति इत्यादि आवडेत्यादि आवर्तादीनि मणीनां लक्षणानि तत्र आवर्तः प्रतीतः एकस्यावर्त्तस्य प्रत्यभिमुख आवर्तः प्रत्यावर्तः श्रेणि
सद्यो विधिविं [illegible] आदिप्रवर्तमानाः श्रेणयः स्वस्तिकः प्रतीतः सौवस्तिक पुष्पमाणवादिलक्षणविशेषो लोकाच्चेतव्यो वर्द्धमानकं शरावसंपुटं मत्स्यको

×वपिलक्खणविसेसो समयम्मणिलक्खणवेप्पितो लोका ×इ×० छिद्दि तवो १४

×सुघतीताः।तासांलक्ष्या विच्छित्या चित्रमालेख्यो येषुते आवर्त्तप्रत्यावर्त्तश्रेणिप्रश्रेणिस्वस्तिकसौवस्तिकपुष्पमाणवर्द्ध
६ मानकमत्स्यांडकमकरांडकजारमारफुल्लावलिपद्मपत्रसागरतरंगवासंतीलतापद्मलता १४

डमकरकांडकरूपतातेजारमारफुल्लावलिपद्मपत्रसागरतरंगवासंतीपद्मलतानंकिचित्राणि।किंभूतैर्नवत्याबन्नादिलक्षणोपेतैः।तथासच्छायैः।सतीशो
नानाछाया निर्मलत्वरूपा येषां ते सच्छायाः।तथासप्रभैः शोभना प्रभा कान्तिर्येषां ते सप्रभाः।तैः समरीचिकैः बहिर्विनिर्गतकिरणजालसहितैः।सोद्यो
तैर्बहिर्व्यवस्थितवस्तुस्तोमप्रकाशकरैः उद्योतसहितैरित्यर्थः।तैर्नानाजातीयैः पंचवर्णैर्मणिभिरुपशोभितं।समानेव पंचवर्णमणिनादि।तेजसा।कृष्णादि
गमं तद्वण्णमित्यादि।तत्र तेषां पंचवर्णानां मणीनां मध्ये ये मणयः कृष्णास्ते एवमिति वाक्यालंकारे ये ते कृष्णा मणयः।ये कृष्णमणयः इत्येव सिद्धा इति एवं ता धाकमावीतथा
एमिति सर्वत्र यम वक्तव्यं यमानः अतः अंतरमेव वक्ष्यमाणम् इत्यर्थः स्वरूपो वर्णावासो वर्णकनिवेशः।वर्णमः।तद्यथा।सेजहानामएत्यादि।सयथानाम
जीमूत इति जीमूतो बलाहकः।सवदशाउज्ज्वलतममायजलभृत।वदित व्यः।तस्यैव शाया त्रिकालिर्मेसनवात् इति अंजन उपमाइतवक्तुनामपरिम
साचिवानकः।वासाज्जुनमांनवरा।पकृत्यासंभाय एवं सर्वत्र अंजन सौवीरांजनं रत्नविशेषो वा खंजनं दीपमल्लिका मलः।कज्जलं दीप
शिखापतितं मषीतदेवकज्जलं।तास्यादंजनादिभ्यामषीविशेषण घोलितमषी गुलिका घोलितकज्जलगुटिका कज्जलगुटिका मसी इति।
वा मसीगुलिया इति न इदमुपजीवगवलं माहिषशृंगं तदपि ताप्रतिनव प्रायापसारणाज्जत्वात्तेन विशिष्टस्य कालिमा सम्भवात् तथावतस्ये
वमाहिषशृंगनिविडतरसारनिर्वर्त्तिता गुटिका गवलगुटिका भ्रमरः प्रतीतः।भ्रमरावली भ्रमरपंक्तिः।भ्रमरपतंगसारः भ्रमरपक्षांतर्गतो विशिष्टः
कालिमोपचितो प्रदेशः।जंबूफलं प्रतीतं।आर्द्रारिष्टः कोमलः काकः।परपुष्टः कोकिलः।गजो गजकलभः प्रतीतः।कृष्णसर्पः कृष्णवर्णः सर्पजातिवि
शेषः।कृष्णकेसरः कृष्णबकुलः।आकाशथिग्गलं शरदिमेघविनिर्मुक्तमाकाशखंडं तद्धि कृष्णमतीव प्रतिभाती ति तदुपादानं।कृष्णाशोकः कृष्णकण
वीरः कृष्णबंधुजीवः।अशोकः कणवीरबंधुजीवः कृष्णादाऽशोकादयो हि पंचवर्णा भवंति तत इहपंचवर्णसंभवादा माभूत् कृष्णग्रहणं तावत् कृष्णवर्णावि
शेषः।इहहिनिर्णयायाभवति।नवेते मणीनां कृष्णो वर्णः एतद्रूपो जीमूतादिरूपः स्यादिति दनायंसमर्थः।समर्थः।नायमर्थः समर्थो य इतः पर्वक्त्रनः कृष्णो वर्णो मणी
नामितियश्चेत किंकिमर्द्धं जीमूतादीनां ईशोतेनानापादानेमत आह।अपन्न उपमा संभवमेतत् इंदितं इष्टतरक एवाच आदभूत यावत् वर्णेनमे कृष्णा मणय इतिजी।

वृत्तादरिष्टतरका एव कृष्णनवर्णेन प्रसीप्सिततरका एवं तत्र किंचिदकांतमपि कषांचिदिष्टमं भवति ततो कांततरका एव विशेषमाह।कांततरका एवं प्रतिमे
प्रमनोहारि कालिमोपचिततया शोभनादि कमनीयतरका अतएव मानो ज्ञतरका एवं मनसा ज्ञायंते शुक्लतया सुखहेतु निश्चययाक्रियंते इति मनोज्ञतरका।
ततः प्रकर्षविवक्षायां तरप्प्रत्ययः।तत्र मनोज्ञतरमपि किंचित्मध्यमं भवत्यतः।मार्वोत्कर्ष इति प्रादनार्थमाह मनआपतरका एव वर्णेन मनसामिस्यं त्रिवे
निमात्मवशतां नयंती ति मन आपामताः प्रकर्षविवक्षायां तरप्प्रत्ययः।प्राकृतत्वाच्च पकारस्य मकार मणामतरा इति भवति तथा तत्वण्ण मित्यादि तत्र त
षां मणीनां मध्ये ये ते नीला मणयस्तेषां मयमेतद्रूपो वर्णावासो वर्णकनिवेशः।प्रज्ञप्तः तद्यथा सेजहानामए भृंगः कीटविशेषः।एवमेव भृंगपत्रं तस्य
व भृंगादिषु पन्नस्य कीटविशेषस्य पक्षः शुकः कीरः।शुकपिच्छं शुकस्य पत्रं चाषः पक्षिविशेषः।चाषपिच्छं चाषपक्षः नीली प्रतीता नीलीभेदो नीली
गुलिका गुलिका इत्यस्य गुटिका श्यामाका धान्यविशेषः।उच्चंतगा दंतरागः।वनराजी प्रतीता।हलधरवसनं बलदेवस्य वसनं हलधरवसनं तत्र
च किल नीलं भवति स्मादिवत्यं बलतया हलधरस्य नीलवस्त्र
रिधानात् मयूरग्रीवा पारापतग्रीवा अतसी कुसुमं बाणवृक्षकुसु
मानि प्रतीतानि।इतऊर्ध्वं किंचिदिंद्रनीलस्य वा मरकतादि वा इति केचित् तानतइंद्रनील मरकतारत्नविशेषाः प्रतीताः।अंजनकेशिका व
नस्पति विशेषस्तस्य कुसुमं अंजनकेशिका कुसुमं।नीलोत्पलं कुवलयं नीलाशोक कणवीरनीलबंधुजीवाः अशोकादिवृक्षविशेषाः।भवेए
यारूवेस्यादि शास्त्रतुल्या सव्ययं।भ्य तद्वण्णमित्यादि तत्र तेषां मणीनां मध्ये यत लोहिता मणयस्तेषामयमेतद्रूपो वर्णावासः प्रज्ञप्तः।तद्यथा सेजहा
नामएत्यादि।तद्यथा नामशशकरुधिरं उरभ्रःऊरणस्तस्य रुधिरं वराहः शूकरस्तस्य रुधिरं मनुष्यरुधिरं महिषरुधिरं च प्रतीतं।एतानि हि किल शेषरु
धिरापेक्षया उत्कटानि भवंति ततएतेषामुपादानं बालेन्द्रगोपकः सद्योजातेन्द्रगोपकः।स हि प्रवृद्धः सन् ईषत् पांडुरक्तो भवति ततो बाल
ग्रहणं इंद्रगोपकः प्रथमप्रावृट्कालभावी कीटविशेषः।बालदिवाकरः प्रथममुद्गच्छन् सूर्यः।संध्याभ्ररागः वर्षाभ्रसंध्यासमयभावी अभ्ररागः।गुंजा
लोक प्रतीता।तस्याः अर्द्धरागो गुंजार्द्धरागः।गुंजाया हि अर्द्धमतिरक्तं भवति।अर्द्धं कृष्णमिति गुंजार्द्धग्रहणं।जपाकुसुमं किंशुककुसुमं पारिजातकुसु

राउप्रश्नि मजात्यहिंगुलो लोकसिद्धो॥ शिलाप्रवालं प्रवालनामरत्नविशेषः। प्रवालोऽङ्कुरस्तस्येव रत्नविशेषस्य प्रवालस्याङ्कुरः। महितस्य श्लेषोद्भूतत्वेनात्यंतरक्तोत्
वतीति तत्संभवपादानं लोहिताक्षमणिनामरत्नविशेषः। लोहारसरूमिरागरक्तकम्बलचीनपिष्टराशिराक्तोत्पलरक्ताशोककणवीरबंधुजीवाः प्रतीता
॥तावदेव चारुवस्त्यादि। प्राग्वन्नतवर्णमित्यादि। तेषां मणीनां मध्ये ये हरिद्रामणयस्तेषां मतज्ञापाद्वर्णा वर्णा। श्रुतम॥ तद्यथा मजटानामएक्यादि म
यघानामचंपकः सामान्यतः। स्वर्णपीतवक्त्रो हस्तः॥ चंपककलास्वर्णचंपकवत्कृतचंपकालदः। स्वर्णचंपकाद्वदा। हरिद्रा प्रतीता हरिद्रासदो हरिद्राद्य
प्रसा२५ टा। हरिद्रागुटिका हरिद्रा निर्वर्त्तिता गुटिका॥ हरितालिका पृथिवीविकाररूपा प्रतीता हरितागुटिका सादा हरितालिकाद्वदा। हरितालिकागुलिका द
रितालिकासारनिर्वर्त्तिका गुलिका विकारगुरागोड्रव्यविशेषचिकुरागराग ॥ चिकुरसंपर्कनिमित्तो वस्त्रादौ रागः। वरकनकस्य कृतस्य स्वर्णस्य
कषपट्टकनिघर्षः वरस्वर्णस्य सारोपवसनं वसनं वरस्वर्णवसनं तत्र किलपीतमवहवतीति उपादानं॥ अल्लकीकुसुमं लाकातास्ववत्स्ये
चंपककुसुमं स्वर्णचंपकं उच्छंगकुसुमं डीकुसुमं उत्पलफलीकुसुमंके सटकः उत्पलजातिविशेषस्तस्य दामाकारं टकदाम। तद्वदाभ्रा
लीतस्याः कुसुमं तद्वद्भाकुसुमं घाघानकाकुसुमं सुवर्णयूथिकाकु सुमं च प्रतीतं छदिरिणिकावनस्पतिविशेषस्तस्याः कुसुमं दिरिणि प्रसु४
काकुसुमं बीयाकाटकः प्रतीतः। तस्य कुसुमं पीतास्त्राकपीतकणवी रपीतबंधुजीवाः प्रतीताः॥ तावदेव चारुवेत्यादि प्राग्वन्नतवर्णमित्यादि। त
त्रतेषां मणीनां मध्ये ये शुक्ला मणयस्तेषां मयमेतद्वर्णावासः। श्रुतम॥ तद्यथा मजटानामएक्यादि सयघा नाम अङ्कारत्नविशेषः। शंखचंद्रकु
दोदकादकरजो दधिघनक्षीरक्षीरपूराक्रौंचावलिहारावलिहंसावलिबलाकावलयः प्रतीताः। चंद्रावलितडागादिषु जलमध्ये प्रतिबिंबितचंद्रपंक्तिः॥
सारद्यवलादाग इति वा शारदिकः शारदकालसबालकोमेघः। धंतधौतरूप्यपट्टे वसतिध्मातो ऽग्निसंपर्केण निर्मलीकृतो धौतो हतिसरंदितदस्त
स्मार्जितेन नातिनि शितो यो रूप्यपट्टो रजतपट्टकं मध्मातधौतरूप्यपट्टः। अत्र च व्याचक्षते। ध्मातेन अग्निसंयोगेन यो धौतः शोधितो रूप्यपट्टः। मध्य २०
माधौतरूप्यपट्टः शालिपिष्टराशिः शालिक्षोदपुंजः। कुंदपुष्पराशिः कुमुदराशिः प्रतीताः। शुष्कछेवाडियाइति। छेवाडीनाम वल्ली फलिकामावरुक्ते

हेसाविशेषस्तुष्कासतीती वस्तुक्तानवतीति तत्संभवपादानं पिञ्जणमंजियाणवति। पिञ्जणं मयूरपिच्छं तन्मध्यवर्तिनी पिञ्जणमिंजिका सा च प्रतिशुक्लेति तद्
प्रत्यासः। विसं पद्मिनीकंदः। मृणालं पद्मनालं तंतु॥ गजदंतलवंगदलपुंडरीकदलानि प्रतीतानि। शाकासिंधुवारस्थतकणवीरस्थतबंधुजीवाः प्रतीताः॥ तावदेव चारुवस्त्यादि॥
प्राग्वत्॥ तादृग्वर्णकांस्तेषां रूपं संप्रति गंधस्वरूपं प्रतिपादनार्थमाह। तत्तमिणमित्यादि। तेषां मणीनां मध्ये यद्गणगंधः। श्रुतम॥ तद्यथा संजटानामएक्यादि
प्राग्वत्॥ नवरं इति बजावनार्थः। प्रतिपन्नस्यासयघानामगंधसार उत्तरितिनिगोहृतीतिसंबंधः। कोष्ठेणं धूहव्यं तस्य पुटाः। कोष्ठपुटास्तेषां वा शब्दाः सर्वत्रापि समुच्च
यएवंवकस्य पुटस्य प्राप्यानतादोद्भावगंधद्रव्यापातिद्रव्यस्याल्पत्वात् ततो बहुवचनं। तगरमपि गंधद्रव्यएला प्रतीता॥ चोयं गंधद्रव्यं चंपकदमनककुंकुम
चंदनाशीरमरुकजातीयूथिकामल्लिकास्नानमल्लिकाकेतकीपाटली नवमालिका अगरुलवंगकुसुमवासकर्पूराणि प्रतीतानि नवरं रवीरणीमूला २
स्नानमल्लिका स्नानयोग्या मल्लिकाविशेषाः एतेषां पुटानाम॰ अनुवाते आघ्रायके विवक्षितत्वरूपाणामत्रुक्तलं वातवातिमति उद्भिद्य
मानानां घाघ्यमानानां वा शब्दः सर्वत्रापि समुच्चयार्थे उहिद्यमाणाणं वा इति इदम्पुटात् परिमिताति यानि काष्ठादीनि गंधद्रव्याणि तान्य
पिपरिमायेषपरिमाणा एव कारात् काष्ठपुटादीनां त्वल्पत्वात् तेषां कु द्यमानानां मुद्गरेण लोखूद्यमानानां लडुह्यमाणाणं वा इति श्लक्ष्णखं
डीक्रियमाणानां एतच्च विशेषणं काष्ठादिद्रव्याणामवसेयं तेषामेव प्रायः कुट्टनस्य श्लक्ष्णखंडीकरणसंभवात्। न तु शधिकादीनां उक्किरिद्यमाणाणं
वा इति तुरिकादिभिः काष्ठादिपुटानां काष्ठादिद्रव्याणां वा उत्कीर्यमाणानां विक्किरिज्जमाणाणं वा इति श्लक्ष्णखंडीक्रियमाणानां परिभुज्जमाणाणं वा
परिभोगाय उपभुज्यमानानां क्वचित्परिभाइज्जमाणाणं वा इति पार्श्ववर्त्तिनां दीयमानानां पार्श्ववर्तिभ्यो मनाक् दीयमानानां भंडाउ भंडं साहरिज्जमाणा
णं वा इति भांडात् स्थानादस्मादन्यत् भांडं भाजनं॥ उदाराः स्फाराः सर्वा मनोज्ञा अपि श्रुतआदसाता मनोऽनुकूलाः स्तनमानाः कुर्वत इत्यादः मने
हराः। मनो हरंति आत्मवशं नयंतीति मनोहराः ततस्ततो विप्रकीर्यमाणानां मनसो दरबंकृत इत्याह। घ्राणमनोनिर्वृत्तिकराः एवंरूपाः सर्वतः समंता
सुदिक्षु समंततः सामान्यतो गंधा अभिनिस्सरंति निर्गच्छंति अभिनिस्सरंति अभिनिस्सरंतीति पाठे तत्रापि स एवार्थो नवरं मनितः प्रवंतीति

इष्टसंस्कारः एवमुक्तशिष्यः इष्ट इति लावण्यारूपस्पियास्यादतत्तूयश्चालावादेतद्रूपं । तेषां मणीनां गंधः स्युरिाद्दणोऽरण्हमसमटेइत्यादि सूत्रं । तेसि
णमित्यादि तेषां णमिति पूर्ववत् मणीनामयमेतद्रूपः स्पर्शः श्रूयमाणइत्थाः स्पर्शः तानामएइत्यादिः तद्यथा आजिनकं चर्ममयं वस्त्रं रूतं प्रतीतं बूरो वन
स्पतिविशेषः नवनीतं प्रक्षणं हंसगर्भतूली शिरीषकुसुमनिचयः प्रतीताः बालकुमुदपत्रराशिः बालानि अचिरकालजातानि यानि कुमुदपत्राणि त
षां राशिः बालकुमुदपत्रराशिः क्वचित् बालकुमुदपत्रराशिरिति नावं लावण्यारूवेइत्यादि सूत्रं तएणमित्यादि ततः स आभियोगिको देवस्त
स्य दिव्ययानविमानस्य बहुमध्यदेशभागे अत्र महदेकं प्रेक्षागृहमंडपं विकुर्वति किंविशिष्टमित्याह अनेकस्तंभशतसंनिविष्टं अभ्युन्नताभ्युन्नतसुकृतवेदिका
कृता अतएवाग्र्या वरतोरणा विरचिता शालभंजिका सुश्लिष्टविशिष्टलष्टसंस्थिता प्रशस्तवैडूर्यविमलस्तंभा
नानामणिकनकरत्नखचितोज्ज्वलबहुसमसुविभक्तभूमिभागा ईहामृगवृषभतुरगनरमकरवि
हगाः प्रतीताः व्यालाः श्वापदभुजगाः किन्नरा व्यंतरविशेषाः रुरवो मृगाः
शरभा आटव्या महाकायाः पशवः चमरा आटव्या गावः कुंजरा हस्तिनः वनलता अशोकादिलताः पद्मलताः पद्मिन्यः एतासां भक्त्या विच्छित्त्या चित्रमा
लेख्यं यत्र तत् ईहामृगऋषभतुरगनरमकरविहगव्यालकिन्नररुरुसरभचमरकुंजरवनलतापद्मलताभक्तिचित्रं तत्र स्तंभेषु उद्गता वज्ररत्नमयी वेदि
का या परिगतं मनोहरं नंदि तत्र स्तंभाग्रे उत्कृष्टवेदिकापरिगताभिरामं विद्याधरयमलयुगलयंत्रयुक्तमिव अर्चिःसहस्रमालिनीयमिति विद्याधराणां वि
द्याधरा विशिष्टविद्याशक्तिमंतः तेषां युगलानि समानशीलानि द्विके द्वे इति तेषां यंत्राणि प्रपंचविशेषास्तैर्युक्तमिव अर्चिःसहस्रैर्मणिरत्नप्रभाज्वालानां सहस्रैर्मा
लनीयं परिवारणीयं किमुक्तं भवति एवं नाम अत्युत्कृष्टमणिरत्नप्रभाजालेनाकलितं संभवतीति यथा नूनमिदं तत्र ज्वालाविकं किंच विशिष्टविद्याशक्तिमद्युग्म

प्रपंचप्रभावितमिति रूवगसहस्सकलितं तिभिसमाणं भिभिसमाणं चक्खुल्लोयणलेसं सुहफासं सस्सिरीयरूवमिति सूत्रं कंचणम
णिरयणथूभियागमिति कांचनं च मणयश्च रत्नानि च कांचनमणिरत्नानि तन्मयी स्तूपिका शिखरं यस्य तत्तथा नानाविधपंचवर्णघंटापताकाप
पताकापरिमंडिताग्रशिखरं यस्य तत्तथा नानाविधपंचवर्णघंटापताकापरिमंडिताग्रशिखरं चपलं चलं चिक्कचिक्कायमानं मरीचिकवचं कि
रणजालं परिक्षिप्तं विनिर्मुंचत् उल्लोइयमहियमिति उल्लोइयमहियमिति उल्लोइयं नाम यत्कुड्यानां मालस्य च सेटिकादिभिः संमृष्टीकरणं उ
ल्लोइयमिव महितं पूजितं उल्लोइयमहियं तथा गोशीर्षेण गोशीर्षनामकचंदनेन सरसरक्तचंदनेन चंदरीरणबद्धलेन चपेटाकारेण पंचांगुल
यस्तला हस्तका यत्र तत् गोशीर्षरक्तचंदनदर्दरदत्तपंचांगुलितलं तथा उप
चिता निवेशिता चंदनकलशा मंगलकलशा यत्र तत् उपचितचंदनकलशं चं
दनघटसुकृततोरणपडिदुवारदेसभागमिति चंदनघटैश्चंदनकलशैः
सुकृतानि सुकृतानि शोभितानि तानि तोरणानि प्रतिद्वारदेशभागं यत्र
तच्चंदनघटसुकृततोरणप्रतिद्वारदेशभागं तथा
आसत्तोसत्तविउलवट्टवग्घारियमल्लदामकलावमिति आसत्तोसत्त
भूमौ सक्तः आसक्तः उपरि संलग्नः उत्सक्तः आसक्तोत्सक्तः
उपरि संबद्धइत्यर्थः विपुलो विस्तीर्णो वृत्तो वर्तुलः वग्घारिय इति प्रलंबितो
माल्यदामकलापः पुष्पमालासमूहो यत्र तत् आसक्तोत्सक्तविपुलवृत्त
प्रलंबितमाल्यदामकलापं तथा पंचवर्णेन सरसेन सुरभिणा मुक्तेन हस्ततलप्रेरणेन पुंजोपचारेण उपचारेण पूजया कलितं पंचवर्णसरससु
रभिमुक्तपुष्पपुंजोपचारकलितं कालागुरुप्रवरकुंदुरुक्कतुरुक्कधूपमघमघंतगंधुद्धुयाभिरामं सुगंधवरगंधियं गंधवट्टिभूयमिति सूत्रं तथा अच्छरगण
संघसंविकिन्नमिति अप्सरोगणानां संघः समुदायस्तेन सम्यक् रमणीयतया विकीर्णं व्याप्तमप्सरोगणसंघविकीर्णं तथा दिव्यानां त्रुटितानामातोद्यानां वेणुवीणामृदंगादीनां ये शब्दाः
स्तैः संप्रणादितं सम्यक् श्रोत्रमनोहारितया प्रकर्षेण नादितं शब्दवत् दिव्यत्रुटितशब्दसंप्रणादितं अच्छं जाव पडिरूवमिति यावत्करणात् अच्छं सण्हं
लण्हं घट्टं मट्टं णीरयं निम्मलं निप्पंकं निक्कंकडच्छायं सप्पभं समिरीयं सउज्जोयं पासाईयं दरिसणिज्जं अभिरूवं पडिरूवमिति दृष्टव्यं । एतच्चाग्रे
नी×२

राजप्रश्नवृ०

तृत्यारंभेयं तस्स णमित्यादि तस्स णमिति प्रागुक्तप्रेक्षागृहमंडपस्यांतर्मध्ये महद्बहुसमरमणीयं भूमिभागं विकुर्वंति तद्यथा आलिंगपुष्करमितिवेत्यादि त
द्वक्तव्यं तावद्वक्तव्यं यावन्मणिस्पर्श इति सूत्रपर्यंतः तथा चाह जाव मणीणं फासो इति तस्स णमित्यादि तस्स णमिति पूर्ववत् प्रेक्षागृहमंडपस्य उल्लोकमुपरिभा
गं विकुर्वंति पद्मलताभक्तिचित्रं जाव पडिरूवमिति यावच्छब्दकरणात् अच्छं सण्हमित्यादि विशेषणकदंबकपरिग्रहः तस्स णमित्यादि तस्स बहुसमरमणीय
स्य भूमिभागस्य बहुमध्यदेशभागे अत्र णमिति पूर्ववत् एकं महांतमक्षपाटं विकुर्वंति तस्य चाक्षपाटकस्य बहुमध्यदेशभागेऽत्र एकां महतीं मणिपीठिकां
विकुर्वंति अष्टौ योजनान्यायामविष्कंभाभ्यां चत्वारि योजनानि बाहल्येन बाहल्येनेति भावः कथंभूतां तां विकुर्वंतीत्यत आह सर्वमणिमयीं सर्वात्म
ना मणिमयीं यावत्करणात् अच्छामित्यादि विशेषणसमूहपरिग्रहः तस्याश्च म णिपीठिकाया उपरि अत्र महदेकं सिंहासनं विकुर्वंति तस्य च सिंहासनस्य अ ग्र०४६
यमेतद्रूपो वर्णावासः प्रज्ञप्तः तद्यथा तपनीयमयाश्चक्कला रजतमयाः सिंहा येषु प्रदेशेषु ते तथा सिंहासनस्य सौवर्णिकाः सुवर्णमयाः
पादाः नानामणिमयानि पादशीर्षकाणि पादानामुपरितनाश्च यवविशेषाः जांबूनदमयानि गात्राणि वज्रमयाः वज्ररत्नपूरिताः सं
धयो गात्राणां संधिमेलाः नानामणिमयं व्युतं तस्स णं सिंहासणे ईहामृगवृषभतुरगनरमकरव्यालकिन्नररुरुस
रभचमरकुंजरवनलतापद्मलताभक्तिचित्रं सारसारोपचितमणिरत्नपादपीठं इति सारसारैः प्रधानैर्मणिरत्नैरुपचितं पादपीठं पादन्यासस्थानं यस्य तत्तथा ग्र०२६
ह्यात्र पादोपन्यासमस्त्यय अच्छरयमउमसूरगनवतयकूसंतलिंबाकेसरपच्चत्युयाभिरामम् इति आस्तरकमाच्छादकं ऋतुकस्य मसूरकस्य तत्र आस्तरक इह
विशेषणस्य परनिपातः प्राकृतत्वात् नवा त्वक् येषां ते नवत्वचः कुशाग्राः दर्भपर्यंताः नवत्वचश्च ते कुशांताश्च नवत्वक्कुशांताः प्रत्यग्र दर्भपर्यंतरूपाः लिंबाः के
सराणि नाम तेन शाला निष्केशराणि मध्ये यस्य मसूरकस्य तत् नवत्वक्कुशांतलिंबकेशरं आस्तरकोत्तरमसूरकेण नवत्वक्कुशांतलिंबकेसरेण प्रत्यवस्तृत
माच्छादितं सुविरचितरजस्त्राणं इति मंत्रवेशविशेषणस्य परनिपातो याद्रच्छिकः प्राकृतत्वात् आईणगरूयबूरनवनीयतूलफासे इति पूर्ववत् सुविरचितरज २२
स्त्राणं उपरि यस्य तत् सुविरचितरजस्त्राणं उपचितक्षौमदुकूलपट्टप्रतिच्छादनमिति उपचितं परिकर्मितं यत् क्षौमं दुकूलं कार्पासिकं वस्त्रं पट्टं परिच्छादनं रजस्त्राणस्यो

परि द्वितीयमाच्छादनं यस्य तत्तथा तत उपरि रक्तांशुकेनातिरमणीयं रक्तांशुकेन संवृतमाच्छादितमत एव सुरम्यं प्रासादीयं दर्शनीयमभिरूपं प्रतिरूपं
मिति तस्स णमित्यादि तस्य सिंहासनस्योपरि उल्लोक इव अस्मिन् स्थाने महदेकं विजयदूष्यं वस्त्रविशेषं आरचितवानिति मस्तकतः
काकृत् विजयदूष्यं वस्त्रविशेष इति विकुर्वंति शंखांकनिष्पादयंति कथंभूतमित्याह शंखकुंददककरजोमृतमथितफेनपुंजसन्निकाशं शंखः प्रतीतः कुंद
मिति कुंदकुसुमं दकरजः उदककणाः अमृतस्य क्षीरोदधिजलस्य मथितस्य यः फेनपुंजः डिंडीराकरस्तत्सन्निकाशं तत्समप्रभं कथंभूतमित्याह सव्वरयण
मयं सर्वात्मना रत्नमयं अच्छं सण्हं पासाईयमित्यादि विशेषणजालं प्राग्वत् तस्स णमित्यादि तस्य सिंहासनस्योपरि तस्य विजयदूष्यस्य बहुमध्यदेशभागेऽत्र
महांतमेकं वज्रमयं वज्ररत्नमयं अंकुशं अंकुशाकारं मुक्तादामावलंबनाश्रयं विकुर्वंति तस्मिंश्च वज्रमये अंकुशे महदेकं कुंभाग्रं मगधदेशप्रसिद्धकुंभ
परिमाणं मुक्तादाम विकुर्वंति से णमित्यादि तच्च कुंभाग्रं मुक्तादाम अन्यैश्चतुर्भिः कुंभाग्रैः कुंभपरिमाणैर्मुक्तादामभिस्तदर्द्धोच्चत्वप्रमाणमा
त्रैः सर्वतः समंतात् संपरिक्षिप्तं ते णमित्यादि तानि पंचापि दामानि तपनीयलंबूसगानि तपनीयमया
लंबूसगा आभरणविशेषरूपाग्रभागेषु येषां तानि तथा तथा नानामणिरत्नैर्नानामणिरत्नमयैर्विविधैश्चित्रैर्हारैरर्द्धहारैश्चोप
शोभितानि समुदायेन शोभितानि ईषदन्योन्यमसंप्राप्तानि ईसिं अन्नमन्नमसंपत्ता पुव्वावरदाहिणउत्तरागतेहिं वाएहिं मंदायं मंदं
एइज्जमाणाणि कंपमानानि ईषच्चलमानानि इत्यर्थः ततः पश्चाद्दृढमेव चालनतो विवक्षाद्विर्वचनं यथा पवति पवंतीत्यत्र एवमुत्तरत्रापि ईषत्कंपनवशादेव
प्रकर्षेण ततोमनाक्चलनतः लंबमानानि ततः परस्परसंपर्कवशात् पझंझमाणाई शब्दायमानानि उदारेण स्फारेण शब्देनेति योगः स च स्फारः श
ब्दो मनसः प्रतिकूलोऽपि भवतीत्यत आह मनोज्ञेन मनसा अनुकूलेन तथा मनो न प्रतिकूलतां याति तथा मनोहरेण मनांसि श्रोतॄणां हरति आत्मवशं
नयतीति मनोहरः तेन हारादिराकृतिगणत्वादच्प्रत्ययः तत्र तदपि मनोहरत्वं कुतः स्यादित्याह कर्णमनोनिर्वृतिकरेण निमित्तकारणे तृतीया सर्वासु दिक्षु आपूरयं
तीति इति वचनात् शोभया अतीव उपशोभमानानि अतिशयेन कर्णयोर्मनसश्च निर्वृतिकरेण शोभायाः कर्णमनोहरत्वेन तेन शब्देन तान्यासन्नान् प्रदे

स्थानं सर्वतो दिक्षु आढौकयति। आढौकयति च तस्य माविदं रूपं अत एव श्रिया शोभया अतीव उपशोभमाना उपशोभमाना तिष्ठति। तएणमित्या
दि ततः स आभियोगिको देवः सूर्याभस्य सिंहासनस्य अपरोत्तरेण वायव्यकोणे उत्तरेण उत्तरस्यां उत्तरपूर्वस्यां ईशानकोणे एतासु तिसृषु दिक्षु सूर्या
भस्य देवस्य चतसृणां सामानिकसहस्राणां योग्यानि चत्वारि भद्रासनसहस्राणि विकुर्वति पूर्वस्यां च तस्य अग्रमहिषीणां सपरिवाराणां चत्वारि भद्रासनसह
स्राणि दक्षिणपूर्वस्यामभ्यंतरपर्षदोऽष्टानां देवसहस्राणां योग्यानि अष्टौ भद्रासनसहस्राणि दक्षिणस्यां मध्यमपर्षदो दशानां देवसहस्राणां योग्यानि दश
भद्रासनसहस्राणि दक्षिणापरस्यां नैर्ऋतकोणे इत्यर्थः बाह्यपर्षदो द्वादशानां देवसहस्राणां द्वादश भद्रासनसहस्राणि पश्चिमायां सप्तानामनीकाधिपती
नां भद्रासनानि विकुर्वति [illegible] पश्चिमायां सप्त [illegible] तदनंतरं तस्य सिंहासनस्य च
तसृषु दिक्षु अत्र सामानिकादिदेवभद्रासनानां पृष्ठतः सूर्याभस्य देव स्य षोडशानामात्मरक्षदेवसहस्राणां योग्यानि षोडश भद्र
ासनसहस्राणि विकुर्वति तद्यथा चत्वारि भद्रासनसहस्राणि पूर्व स्यां चत्वारि दक्षिणतः चत्वारि पश्चिमायां चत्वारि उत्तरतः। सर्वसंख्
या समुदायिकानि चतुःपंचाशत् सहस्राणि ५४००० भद्रासनानां विकु र्वति तस्स णं दिव्वस्सेत्यादि तस्य णमिति पूर्ववत् दिव्यस्य यानविमा
नस्यायमेतद्रूपः वक्ष्यमाणस्वरूपो वर्णावासो वर्णकनिवेशः प्रज्ञप्तः। त द्यथा। से जहानामए इत्यादि। स यथानाम अचिरोद्गतस्य [illegible]
तस्य हैमंतिकस्य शिशिरकाललताविमानाबालसूर्यस्य सत्कं तमाराक्तो नवति दीप्यमानस्य [illegible] सर्वेपि समंततः खदिरांगाराणि वा रात्रि मि
मिस समस्थार्य हितायाप्राकृतना [illegible] कांतारमिति [illegible] अथ मध्ये रा
त्रोपरुद्धलितानां [illegible] अशोकवनस्य वा किंशुकवनस्य वा पारिजातवनस्य वा सर्वतः समंततः संकुसुमितस्य [illegible] तस्य
अनंतरमिदं [illegible] यादृग्रूपस्तस्य वर्णः। [illegible] दिव्वस्स जाणविमाणस्स [illegible] समं
तस्स णं दिव्वस्स जाणविमाणस्स एत्तो इट्ठतराए चेव कंततराए चेव मणुन्नतराए चेव मणामतराए चेव वन्ने पन्नत्ते इति शब्द [illegible] गंधो फासो [illegible]

णमिति योगः स्पर्शश्चेति [illegible] गन्धः स्पर्शश्च वक्तव्यः। स चैवं तस्स णं दिव्वस्स जाणविमाणस्स इमेयारूवे गंधे पन्नत्ते से जहानामए कोट्ठपुडाण वा तगर
पुडाण वा इत्यादि ततेणं से आभियोगिए देवे इत्यादि यावत्करणात् करयलपरिग्गहियं दसनहं सिरसावत्तं मत्थए अंजलिं कट्टु जएणं विजएणं वद्धावेइ व
द्धावित्ता एयमाणत्तियं पच्चप्पिणइ। तएणं से सूरियाभे देवे इत्यादि दिव्यं प्रधानं जिनेन्द्रस्य भगवतो वर्द्धमानस्वामिनोऽभिगमनाय अभिमुखगमनाय योग्य
मुत्तरवैक्रियरूपं विकुर्वति विकुर्वित्वा च तत्र परिवारसमन्वितः [illegible] गंधर्वानीकेन नाट्यानीके
न च सार्द्धं [illegible]
[illegible] तत्र दिव्ययानविमानस्य पूर्वदक्षिणोत्तरे [illegible] त्रिसोपानप्रतिरूपकेण त्रिसोपानेन [illegible] तद्यानविमानं [illegible]
[illegible] सिंहासनवरगतः [illegible] ×त्रः८
[illegible] तत्र दिव्ययानविमा
नस्य उत्तरेण [illegible] त्रिसोपानप्रतिरूपकेण [illegible] निषीदंति। अ
[illegible] दक्षिणेन त्रिसोपानप्रतिरूपकेण [illegible] निषीदंति तएणमित्यादि ततस्तस्य सूर्या
भस्य देवस्य तत् दिव्ययानविमानमारूढस्य [illegible] अष्टमंगलका [illegible] इत्यादि।
[illegible] इत्यादि तदनंतरं [illegible] छत्रपताका [illegible] दर्शनरतिकादर्शने अवलोकने [illegible]
[illegible] आलोकदर्शनीया [illegible]
[illegible] आलोकदर्शनीया [illegible]

राउ२४० ऊर्द्धीकृतां गगनतलमंबरतलमनुलिखंतीमभिलंघयंतीं तोरणतो यथा तद्धश्चैर्यसंस्थितानंतरं चरणमित्यादि तदनंतरं वैडूर्यरुचिरविमलदंडमिति । वैडूर्यो
वैडूर्यरत्नमयो निर्मलो दीप्यमानो विमलो निर्मलो दंडो यस्य तत्तथा पलंबकोरंटमल्लदामा चामादियमिति । प्रलंबातीति प्रलंबं तेन प्रलंबमानेन कोरंट
माल्यप्रदो कोरंटपुष्पमालया उपशोभितं प्रलंबकोरंटमाल्यदामोपशोभितं चंद्रमंडलनिभं दीप्यमानयावर्त्तितया वृत्तं चंद्रमंडलनिभं दृश्याकारं समुच्छ्रितं ×२३
सम्यकृत ऊर्द्धीकृतं विमलमातपत्रं तथा प्रवरसिंहासनं मणिरत्नैर्नानाविधं चित्रं यत्तत् मणिरत्नभक्तिचित्रं सपादपीठं यस्य तत्तथा पादपीठेन तेन सपादयाजोग
समाजुत्तमिति पाठः का जोगा ।। पादुकाद्वितयं तस्य समायोजनं समायुक्तं सपादुकायोगसमायुक्तं यस्य तत्तथा बहुकिंकरामरपरिग्गहियमिति बहुभिः ।
किंकरैः किंकरकल्पैरमरैः परिगृहीतं तोरणतो यथा तद्धश्चैर्यसंस्थितं तद नंतरं च वइरामयवट्टलट्ठसंठियसुसिलिट्ठपरिघट्ठमट्ठसुपइट्ठिए इति वज्रमयो
वज्ररत्नमयः तथा वृत्तं वर्त्तुलं लष्टं मनोज्ञं संस्थितं संस्थानमाकारो यस्य स तथा नलष्टसंस्थितस्तथा सुश्लिष्टः श्लक्ष्णपत्रावयवो मसृणः स्थौल्यः परिघृष्ट
इव परिघृष्टः खरशानया पाषाणप्रतिमावत् मृष्ट इव मृष्टः सुकुमारशाणया पाषाणप्रतिमावत् सुप्रतिष्ठितो न तु तिर्यक् पतितस्तथा वक्ष्यमाण
पातथापदानापदहयरसीलाननकुमर्भिधारय ।। अत एव विशिष्टजात्या विशिष्टो तिशायीतथा अनेकानि अनेकसंख्याकानि वराणि प्रधा ।
नानि पंचवर्णानि कुडभीसहस्राणि उच्छ्रितानि यत्र सोऽनेकवरपंचवर्णकुडभी । सहस्रोच्छ्रितः क्वांतस्य चरनिपाताभ्युच्छ्रायदिदृश्येतात् । वातोद्धतविजयवि
जयंती पताकाछत्रातिछत्रकलितस्तुंगो गगनतलमभिलंघयज्ञसमहत्स्यमाणो ह्यायं तथा गगनतलमंबरतलमनुलिखच्छिखरं यस्य स तथा योजनसह
स्रमुच्छ्रितो तएवमहद्महल्लएइति तिशायनमहान् महेंद्रध्वजः तोरणतो यथा तद्धश्चैर्यसंस्थितं तदनंतरं सुरूवनेवत्थपरिकच्छियाइति सुरूपं नेपथ्यं परिक तं परि
गृहीतं यैस्ते तथा ... सुष्ठु अतिशयेन सम्यक् परिकर्मितं सामग्रीसमायुक्ततया पश्चिणीद्धता सर्वालंकारविभूषितास्तेन अच्छगरपत्थकरेण अतिमहता अति
शयेन लट्टपट्टकरणपत्थकरेण च प्रधानलटसमाहृतं । पंचअनीकानि पंचानीकाधिपतयो तोरणतो यथा तद्धश्चैर्यसंस्थितास्तदनंतरं च सूर्याभविमानवासिनो
बहवो वैमानिका देवा देव्यश्च सर्वर्द्ध्या यावत्करणात् सव्वजुइए सव्वबलेणमित्यादि परिग्रहः । सूर्याभं देवं पुरतः पार्श्वतो मार्गतः पृष्ठतं समनुगच्छंति तएणमित्या २४

दि ततं सूर्याभो देवस्तेन पंचानीकपरिक्षिप्तेन यथोक्तविशेषणविशिष्टेन महेंद्रध्वजेन पुरतः प्रकृष्यमाणेन चतुर्भिः सामानिकसहस्रैश्चतसृभिः सपरिवारा
भिरग्रमहिषीभिस्तिसृभिः पर्षद्भिः सप्तभिरनीकैः सप्तभिरनीकाधिपतिभिः षोडशभिरात्मरक्षकदेवसहस्रैरन्यैश्च बहुभिः सूर्याभविमानवासिभिर्वैमानिकैर्देवैर्देवीभिश्च
सार्द्धं संपरिवृतः सर्वर्द्ध्या सर्वद्युत्या यावत्करणात् सव्वबलेणं सव्वसमुदएणं सव्वादरेणं सव्वविभूईए सव्वविभूसाए सव्वसंभमेणं सव्वपुप्फवत्थगंधमल्लालंका
रेणं सव्वदिव्वतुडियसद्दसंनिनाएणं महया इड्ढीए महया जुइए महया बलेणं महया समुदएणं महया वरतुडियजमगसमगपडुप्पवाइयरवेणं संखपणवपडह
भेरिझल्लरिखरमुहिहुडुक्कमुरवमुइंगदुंदुहिनिग्घोसनाइयरवेणमिति परिग्रहः । सौधर्मस्य कल्पस्य मध्येन तया दिव्यया देवर्द्ध्या दिव्यया देवद्युत्या दिव्येन देवानु
भावेन उपदर्शयन् उपलालयन् इति उपलालयन् लीलया उपदर्शयन् तेनैव येनैव सौधर्मस्य कल्पस्य उत्तराहो निर्याणमार्गो निर्गमनमार्गस्तेनै
व उपागच्छति उपागत्य च उक्किट्ठाए तुरियाए इत्यादि सर्वं यावत् तिरिय असंखेज्जाणं दीव वगम्याप्रायोजनशतसहस्रिकैर्विग्रहैः ... प्रमाणैः ... स्तोकैरवपतन्
अधस्तादवतरन् व्यतिव्रजन् गच्छंस्तिर्यक् असंख्येयानां द्वीपसमु द्राणां मध्यंमध्येन व्यतिव्रजन् यस्मिन्नेव नंदीश्वरो द्वीपो यः
स्मिन्नेव च नंदीश्वरे द्वीपे दक्षिणपूर्वः आग्नेयकोणे व र्त्ती रतिकरनामा पर्वतस्तस्मिन्नुपागच्छति उपागत्य च तां दिव्यां देवर्द्धिं या
वद्दिव्यं देवानुभावं शनैः शनैः प्रतिसंहरन् प्रतिसंक्षिपन् याप्ययेन प्राप्ति प्रतिसंक्षिपन् यस्मिन्नेव देशे जंबूद्वीपो द्वीपस्तत्र च जंबूद्वीपे यस्मिन्नेव देशे भा
रतवर्षं तस्मिंश्च भारतवर्षे यस्मिन्नेव देशे आमलकल्पा नगरी । तस्याश्च आमलकल्पाया नगर्या बहिर्यस्मिन्नेव देशे आम्रशालवनं चैत्यं तस्मिंश्च चैत्ये यस्मि
न्नेव देशे श्रमणो भगवान् महावीरस्तत्रैव तस्मिन्नेव देशे उपागच्छति सर्व(?) ... श्रमणं भगवन्तं महावीरं तेन दिव्येन ...
स्वरूपेण दिव्यतया नविमानेन सह त्रिः कृत्वा आदक्षिणां करोति आदक्षिणी कृत्य च श्रमणस्य भगवतो महावीरस्यापेक्षया उत्तरपूर्वे दिग्भाग
समपक्रमति गच्छति अपक्रम्य च तत् दिव्ययानविमानमीषत् तदेव पंकरत्ययति वरभूमितलेन उरि तु लिरित्यर्थः । अस्पृशन् भूतलं भूमौ निच्छापय
ति कृत्वा चतसृभिरग्रमहिषीभिः सपरिवाराभिर्द्वाभ्यामनीकाभ्यां गंधर्वानीकेन नाट्यानीकेन च सार्द्धं संपरिवृतस्तस्मात् दिव्याद्यानविमानात् पूर्वेण त्रि

राजप्र॰

सो णं भंते । रूपके प्रत्यवतरति । तत्र आरियामाभिकदेवमहत्तराः णं ज्ञातारः णोषादकाणां तं तं एणमित्यादि विंदामिनं मं सामि ज्ञावपक्षवामामी त्वत्रायावच्छ
करणात् सत्काराः मिसम्माण मिकल्लाणं मंगलं दवयं विइयं एकवास मिइति परिग्रहः । ततः श्रियामताऽऽत्यादि सूर्याभाद्ध्याद्दिवरणः । पर्युपासकतयाय
मसूर्याभादिश्रमणो भगवान् महावीरः सूर्याभं देवमेवमवादीत् । पोराणमेयमित्यादि प्रायः तन्त्रावामन्तनाऽऽत्यादिनात्ममात्रा । तिनिकटो वज्रप
स्तिारात्मनात्यामानवस्त्रानवर्तमानइतिगम्यमानाऽऽदिइतिनितिवातिइ रतिविश्वस्थौः निवित्यपरिस्तारात्मनातिइरवाञ्जुरसमा णोइ मितगवरस्सानिश्रो
उमिच्छरं अलिवादश्वतिभगवंतेलरसारूत्यडरवमम्यतिश्च लिवरवानगवंतः सम्युरवश्व्यर्थः । विनायने देवनां पंजलि उडइति एकस्थः श्थानालला टतट
घटितकरन्यञ्जलिर्दत्तनामविशेषस्कावायनम शेवलिरूतः । उस्सादि दर्शनात् कृतंत मप्रदनिपातः । पर्युपासमेवंतेणं ममाणलगवं मित्यादि । तत्र
श्रमणो भगवान् महावीरः सूर्याभस्य देवस्य तस्याश्च महत्या अतिमहत्या(?) सुधर्मसभा) स्ववानो चादवीनां तस्याश्चमहत्सदालियाऽऽतिस्य तिशायेनमहत्याऽऽसी
परिसाए इतिरूषपरिकालदर्शिनिनांपर्षद् तस्याः । अवधा दि जिनपर्षदात्यर्थः । उनिपर्षदाकान्तष्टानान्तष्टायिमाश्चपर्षदंजतिपरि
साएइतियंतांवजन्नरत्नाणाडविज्ञाषतइतिय्यंतयाविचित्रइत्याद्य नियाद्युपता । साधवाम्मपापर्षदायनिपर्षदः । किंचपरिसाए इतिविइत्य
षडाश्चात्मकविज्ञानप र्षदादवपर्षदः । रूत्रियपर्षदेइत्वाकपर्षदंको रव्यपर्षदंकवंतनायाऽऽत्याश्चाणगमयाएइतिश्रानकानिडमषाणांतातानि
सेरवायायसंतासांअनकशतातस्याश्चाणेगवंदाएइतिश्रानकानिइदानियम्यासातथातम्याः श्रोणेगसयवंदपरिवाराएइतिअनेकशतासरव्यानिव
दानिपरिवारायस्याःसातथातस्याःमहरूमहालियाएपरिसाएश्च तिशायनमहत्यापर्षदःउदवालइति . ओयनवावाङनवलेयम्यतउकथयतोबद्दलनिम
एजायतइतिलावः । एवंजदाउववाऽएतहानीणियव्वमिति । एवं यथा उपपातिकश्चत्ततथावक्तव्यंतद्धेवं अइबालमहाबालअपरिमियवलविरियत
यमाहप्पकंतिजातिसारयनवघणियमजरगंतीरकंचनिग्घासडंडलिसुरे उरवित्तिडाएकंवविद्याएसिरसमावन्नाएअणगगयाएअमंमणाएअउवि
सयमजरगोलारगादियाएसव्वासाएगा मिणीएसव्वसयविमोयणी अउणम्याएसरस्से एजोयणनीहारिणासरेणअद्धमगदाएलासाएअरिहाधम्म

×ई×२

२५

अष्टि॰

×सम्म×४

परिकहेइ तं जहा लोए अल्लि अलोए अल्लि जीवा अल्लि अजीवा इत्यादि तावद्यावत् तएणंसा महइमहालिया पसिासमणस्स भगवतो महावीरस्स अं
तिए धम्मं सोच्चा निसम्म हट्ठतुट्ठ समणं भगवं महावीरं तिक्खुत्तो आयाहिण पयाहिणं करेइ करेत्ता वंदइ नमंसइ वंदित्ता नमंसित्ता अत्थेगइया मुंडे जाव पव्वइया
वयाण नक्किणं किंइमम्माणसाइणण्णा ... परिसधम्मं सोच्चा एवंवइतासाम्यदिसं पाउब्भूता तामेवदिसं पडिगया । तएणं सा एयाणं समणस्स भगव
तो महावीरस्स अंतिए धम्मं सोच्चा निसम्म हट्ठतुट्ठचित्तमाणंदियाजावहरिसवसविसप्पमाणहियया समणं भगवं महावीरं वंदइ नमंसइ वंदित्ता नमंसित्ता मियापमिणा
इवइ इवइत्ता अट्ठाइं परियाइं परियाइत्ता अट्ठाइं उट्ठेइ उट्ठित्ता समणं भगवं महावीरं वंदइ नमंसइ एवं वयासी सुयक्खाए णं भंते निग्गंथे पावयणे ऊ
वपरिसं धम्मं माइक्खइ एवं वइत्ता दक्खिणेरू दिन्ना समणस्स भगवतो म । हावीरस्स अंतिया ओ अंबसालवणाओ चेइयाओ पडिनिक्खमइ पडिनिक्खमित्ता
जामेव दिसं पाउब्भूया तामेव दिसिं पडिगया इति इदं च प्रायः सकलम पि सुगमं नवरं यामेव दिसिं मवले ब्राह्मिक्षुरूं कं भवति यतो दिशः सका
शात् प्रादुर्भूता समवसरणे समागता तामेव दिशं प्रतिगता । संप्रति सूर्याभो देवो धर्मं श्रुत्वा श्रवणतो जातश्रद्धः सन् संसारविरागः ।
संविग्नं तथात्रादि किं पिष्ठिवर्यक्कारातितदाह अ तएणं मित्यादि । भवसिद्धिएइ भि ० । भवि । सिद्धिर्यस्यासौ भवसिद्धिकः भव्यइत्यर्थः । भवे
णिकश्चिन्मिथ्यादृष्टिर्भवति । कश्चित्सम्यग्दृष्टिस्ततः आत्मनः सम्यग्दृष्टिक निश्चयाय पृच्छति परीतसंसारिकानन्तसंसारिकः । परीतं परिमितः । संसारो
संसारः स परीत्तसंसारः । सोस्यास्तीति परीतसंसारिकः तो भवद्धयादितिकश्च्ययः । एवमनंतः संसारोऽस्यास्तीत्यनंतसंसारिकः । परीत्तसंसारिको
णिकश्चित् सुलभबोधिको भवति यथा शालिभद्रादिकः । कश्चिद्दुर्लभबोधिको यथा शशिराजादिरतः पृच्छति सुलभबोधिर्वानाश्रिजिनधर्मप्राप्ति
र्यस्यासौ सुलभबोधिकः एवं दुर्लभबोधिकः । सुलभबोधिकोपि कश्चिद्विराधितसम्यक्त्वो विराधयतीततः पृच्छति आराधयति सम्यक्त्वं पालयतीत्याराधि मित्याराधक
स्तद्विपरीतो विराधकः । आराधकोऽपि कश्चिन्न तद्भवमोक्षगामी भवति ततः पृच्छति चरमाः चरमो भवः तं तरतावीनवोयस्यासौ चरम अचरमेरसाइतिमव
धीयाः स्य यः तद्विपरीतो चरमः एवमुक्ते सूर्याभादिः श्रमणो भगवान् महावीरः सूर्याभं देवं एवमवादीत् भो सूर्याभ त्वं भवसिद्धिको नाभवसिद्धिकः यावत्

५. चिदनंतसंसारनावाप्ता एव भवति ×

× सम्यग्दृष्टिमिथ्यादृष्टिका मिथ्यादृष्टिकाः सम्यग्मिथ्याण दृष्टिः परीतसंसारिकाः परीतसंसारिकाश्च दपरिमितसंसाराः नपसमग्र लिपिस्थितानामपि केषां

×नोमिथ्यादिट्ठी १५

=न

राजप्र १० करणात् सम्यग्दृष्टिः परित्तसंसारिणोऽणंतसंसारिणः सुलभबोधिको दुर्लभबोधिक आराधको विराधक इति परिग्रहः ॥३॥ तएणं ते ते उ ज्ञे इति ह्रयं णमि
तिवा कालेकालं हंतं सर्वं केवलावेदसा जानाति सर्वं केवलदर्शनेन पश्यति आनंद अपरिग्रहः तत्र ऽष्टशाष्टादशाकाशमपि वर्त्तते यथा स्वसर्व
स्यापियामस्यायम् पिपति रितिसर्वत्रसर्वविषयज्ञानदर्शनशक्तिपादनार्थमाह सव्वासाजाणइ सव्वतः सर्वासु दिक्षु विदिक्षु ऊर्द्धमधोलोके लोकवर्ति
नाव जानाति पश्यति अपि तु केवलं परिग्रहः तत्र सर्वं ह्यस्मिन् सर्वशब्दस्य विषयवार्त्तमानिकमात्रमपि ज्ञानदर्शनयोः संभाव्येत ततः सकलकालविषयज्ञानदर्श
नशक्तिपादनार्थमाह सर्वकालमतीतमनागतं वर्त्तमानं च जानाति पश्यति तत्र काल परिग्रहस्तत्र कश्चित् सर्वद्रव्यमात्रं सर्वकालविषयमपि ज्ञानं सर्व
पर्यायविषयं न संभाव्यते यथा मीमांसकादीनामत आह सव्वभावान् सर्वपर्यायानिति इमस्मात्मीयान् परकीयांश्च केवलवेदसा जानाति केवलदर्श
नेन पश्यति अथवा दर्शनविषयान् भवंति ततः कथं तत्क्रमसङ्गत विषयसद्व इति नैष दोषः तत्कलितरूपतया ज्ञानेनावादर्शनविषयानभ
वंति अतः कलितरूपतया भवत्येव तथा चाक्रमेण निर्विशेषं विशेषाणां ग्रहणं दर्शनमुच्यते इति ततः सा णं निवमिति इह चैव तू देवानां रि
यावर्षमपि अनंतरमुपदर्शमानानाद्यविधिः पश्चादपि उपदर्शमाननाद्यविधि उत्तरकालं समए तइणं दिव्वादवफर्गि दिव्वादवाउना
वेलक्ष्वाद्यानंतरमपि किंचित् तूतवति ततः आदशासंसारसमपि किंचिदंतरा यस्त्रादनात्मवशान्निवर्तितत्ताद. अतिसम्मवागंतो ततः स्वामिणमित्या
दिः स्वामिणमिति स्वैव तू देवानां श्रमणां स्मरतां नक्षि सर्वकं वृजमानस्वरस्मरं गौतमादीनां श्रमणानां निर्ग्रंथानां दिव्वादवहिं दिव्वादवफ्तिं दिव्वं
देवाउनाव सुपदर्शयिउं स्वादिंशादिशंदाविं शप्रकारेणाद्यविधिनाद्यविधासुपदर्शयिउमिति तएणमित्यादि ततः श्रमणो भगवान् महावीरः सूर्याभण
देवेन एवमुक्तः सन् सूर्याभस्य देवस्य एतमर्थमनाद्रियमाणो ऽपरिजानन् तूष्णीक उपचारानवतिष्ठते पिप[illegible]ज्ञानातिश्च समन्वात स्वतो वीतराग
त्वात् गौतमादीनां च नाद्यविधिः स्वाध्यायादिविघातकारित्वात् केवलेनाखिलाकारवतिष्ठते एवं द्वितीयमपि वारमुक्तः सन् भगवान् एवमेव तिष्ठति तएण
मित्यादि ततः सूर्याभिको वार्तसमवगम्य मौनमेव भगवतः उचितं नद्वन्न किमपि वक्तुं केवलं मयात्मक्रियात्मीयोपदर्शनीयेति इमोदातिशयतो २६

×नार

सूर्याभः ज्ञातचलकः सन् सूर्याभो देवः श्रमणं भगवंतं महावीरं वंदते ज्ञो ति नमस्यति कायेन वंदित्वा नमस्यित्वा उत्तरपुरस्तिमं दिसीभागमित्यादि सु
गमं नवरं बहुसमरमणिय वर्णनं प्रेक्षागृहमंडपवर्णनं मणिपीठिका सिंहासनं तत्र पर्याप्तचाशाम्बरकादानवर्णनं निरवशेषं द्रष्टव्यानि तएणमित्यादि
ततः सूर्याभो देवस्तीर्थकरस्य भगवतः आलोके प्रणामं करोति कृत्वा चैवं अनुजानातु भगवानिति अनुज्ञापनां कृत्वा सिंहासनवरगतः सन् तीर्थकराभि
मुखः संनिविष्टः तएणमित्यादि ततः सूर्याभो देवस्तत्प्रथमतया तस्य नाट्यविधेः प्रथमतायां दक्षिणं भुजं प्रसारयति कथंभूतमित्याह नानामणिकनकर
त्नविमलमहार्हनिपुणोपचियमिसिमिसंतविरइयमहाभरणकडगतुडियवरभूषणुज्जलमिति नानाविधानि मणिकनकरत्नानि येषु तानि नाना
मणिकनकरत्नानि मणयः नानाविधाश्चन्द्रकांतादयः कनकानि नाना वर्णानि रत्नानि नानाविधानि कर्केतनादीनि तथा विमलानि निर्मलानि तथा म
हान्ति उपालंकारमर्हंति यदि वा महोत्सवमर्हंति महार्हाणि तथा निपुणं निपुणबुद्धिगम्यं यथा भवति एवमाचितानि इति परिकर्मिता
निमिसिमिसंतानि दीप्यमानानि विरचितानि महाभरणानि कटकानि कलाचिकाभरणानि त्रुटितानि बाहुरक्षिकाः अन्यानि च यानि
वरभूषणानि तैरुज्ज्वलं भास्वरं तथा पीवरं स्थूलं प्रलंबं दीर्घं तएणमित्यादि ततस्तस्मात् दक्षिणभुजात् अष्टशतमष्टाधिकं शतं देवकुमाराणां नि
र्गच्छति कथंभूतानामित्याह सदृशानां समानाकारणामित्यर्थः तथाकारेण कस्यचित् सदृशाणि वर्णतः सदृशा न भवति ततः सदृशग्रहणमिति प्रतिपादना
र्थमाह सरित्तयाणमिति सदृशा सदृशत्वचः कायवंतानां ते तथा सदृग्वयःप्रभृति कथं चित्तवयसा विसदृशाः संभाव्यते तत आह सरिसव्वयाणं सदृक्समानं वयो येषां ते
तथा तेषां सरिसलावण्णरूवजोव्वणगुणोववेयाणमिति सदृशेन लावण्येन लावणिमा अतिशयगयाशरीरकांतिरिति भावः रूपेण आकृत्या यौवनेन यौ
वनिकया गुणैर्दक्षत्वप्रियंवदत्वादिभिरुपपेतानां सदृशलावण्यरूपयौवनगुणोपपेतानां एगाभरणवसणगहियनिज्जोगाणमिति एकसमानमा
भरणवसनानि आभरणवसनलक्षणो गृहीतो निर्योग उपकरणं यैः तथा तेषां दुहओसंवेल्लियग्गनियत्थाणं तिह दुहओ ऊर्ध्व
याः संवेल्लिता निवसननिवसनीयस्य क्षमाः संवेल्लिता अग्रमागं तथा उप्पीलियचित्तपट्टपरियरसफेणगावत्तरइयसंगयपलंब

वर्द्धितचित्रविचित्रलगनियंसणाणमिति तन्नीडितम् एतावदुक्तं भवति विचित्रवर्णपदरूप: परिकरो येषां ते तथा यत्तथायमिमन्नावर्तनिवर्तनेन विनिर्गमो भवति।
राज०प्र०२० ससफेनकावर्त्तनरचितासंगतानाट्यविधानुपपन्ना: पलंबा वस्त्रांता यस्य निवसनस्य तत्तथा तत् चित्रवर्णचिल्ललगं ददाणमानं निवसनं परिधानं येषां ते तथा तत: प्र
वरपदेन विशेषणसमास: सूत्रे। एगावलिकंठरइयासोभंतवच्छपरिहत्थभूसणाणमिति एकावलिर्या कंठरचिता तया शोभमानं वक्ष: येषां ते तथा परिहत्थश
ब्दो दक्षपर्याय: परिहत्थानि दक्षकारपरिकल्पितानि भूषणानि येषां ते तथा तत: पूर्वपदेन कर्मधारय: तेषां नट्टसज्जाणं ति नाट्यकरणाय सज्जा: सन्नद्धास्तेषां वद
नेन रचायणोक्तविशेषणविशिष्टं वामभुजं प्रसारयति तस्मात् वामभुजात् अष्टशतं देवकुमारिकाणां विनिर्गच्छति कथंभूतमित्याह सरिसयाणं सरित्तया
णं सरिव्वयाणं सरिसलावण्णरूवजोव्वणगुणोववेयाणं एगाभरणवसण गहियनिज्जोयाणं दुहतो संवेल्लियग्गनियत्थाणमिति पूर्ववत् आविद्धतिलया
मेलाणमिति आविद्धतिलकआमेलस्य शेखरकोयकालि मासा आवि द्धतिलकामेलास्तासां पिणद्धगेविज्जकंचुयाणमिति पिनद्धग्रैवेयकंचु
कानरणं कंचुकश्चय कालिमं यातासां नानामणिकणगरयण भूषणविराइयंगमंगीणमिति नानाविधानि मणिकनकरत्नानि येषु ह
षणभूसणानि नानामणिकनकरत्नैर्विराजितान्यंगमंगानि या मांतासां तथा तासां चंदाननानां चंद्रार्द्धसमनिडालाणं चंदादियासामदंसणा
णं उक्काइव उज्जोवमाणीणमिति उल्कामिव गात्रदीप्त्या भास्वराणां चं सियसणियविहियविलाससललियसंलावनिउणजुत्तोवयारकुसलाणं गहि
याउज्जाणं नट्टसज्जाणमिति पूर्ववत् एणं सद्दरियालंकारवरधा दितव:। सूर्याभो देवो अष्टशतं शंखानां विकुर्वति अष्टशतं शंखवादकानाम् अष्टशतं शृंगा *झी०१
णाम् अष्टशतं शृंगवादकानाम् अष्टशतं शंखिकानाम् अष्टशतं शंखिकावादकानां शंखिका ह्रस्वशंख: तस्य शंखिकाया स्वरो मनाक् तीक्ष्णो भवति न तु शंख सू०४४
स्वरवदतिगंभीर: तथा अष्टशतं खरमुखीनां काहलानाम् अष्टशतं खरमुखीवादकानाम् अष्टशतं पेयानां पेया नाम महती काहला अष्टशतं पेयावादकानां ४ अष्टशतं
पिरिपिरिकानां कोलिकपुटावनद्धमुखवाद्यविशेषरूपाणाम् अष्टशतं पिरिपिरिवादकानां ५ अष्टशतं पणवानां पणवो लघुपटहो वा अष्टशतं पणववादकानां
६ अष्टशतं पटहानाम् अष्टशतं पटहवादकानां ७ अष्टशतं भंभानां ढक्का अष्टशतं भंभावादकानां ८ अष्टशतं होरंभाणां होरंभा महाढक्का अष्टशतं होरंभावादकानां २७

९ अष्टशतं भेरीणां ढक्काकृतिवाद्यविशेषरूपाणाम् अष्टशतं भेरीवादकानां १० अष्टशतं झल्लरीणां झल्लरी नाम चर्मावनद्धा विस्तीर्णा वलयाकारा अष्टशतं झल्ल
रीवादकानां ११ अष्टशतं दुंदुभीनाम् अष्टशतं दुंदुभिवादकानां १२ दुंदुभिर्भेर्याकारा संकटमुखी देवातोद्यविशेष: अष्टशतं मुरजानां मुरजो महाप्रमाणो मर्दलो मुरज
: अष्टशतं मुरजवादकानां १३ अष्टशतं मृदंगानां लघुमर्दला मृदंगा: अष्टशतं मृदंगवादकानां १४ अष्टशतं नंदीमृदंगानां नंदीमृदंगो नाम एकत: संकीर्णो अन्यत्र वि
स्तृतो मुरजविशेष: अष्टशतं नंदीमृदंगवादकानां १५ अष्टशतम् आलिंगानाम् आलिंगो मुरजवाद्यविशेष एव अष्टशतम् आलिंगवादकानां १६ अष्टशतं कुस्तुंबानां कुस्तु
२५ म्बश्चर्मावनद्धपुटो वाद्यविशेष: अष्टशतं कुस्तुंबवादकानां १७ अष्टशतं गोमुखीनां गोमुखी लोकतोऽवसेया अष्टशतं गोमुखीवादकानां १८ अष्टशतं मर्द
लानां मर्दल उभयत: सम: अष्टशतं मर्दलवादकानां १९ अष्टशतं विपंची नां विपंची त्रितंत्री वीणा अष्टशतं विपंचीवादकानां २० अष्टशतं वल्लकीनां सामा
न्यतो वीणा अष्टशतं वल्लकीवादकानां २१ अष्टशतं भ्रामरीणाम् अष्टश तं भ्रामरीवादकानां २२ अष्टशतं षड्भ्रामरीणाम् अष्टशतं षड्भ्रामरीवादकानां
२३ अष्टशतं परिवादनीनां परिवादनी सप्ततंत्री वीणा अष्टशतं परि वादिनीवादकानां २४ अष्टशतं बब्बीसानाम् अष्टशतं बब्बीसावादकानां २५
अष्टशतं सुघोषाणाम् अष्टशतं सुघोषावादकानां २६ अष्टशतं नंदि घोषाणाम् अष्टशतं नंदीघोषवादकानां २७ अष्टशतं महतीनां महती शत
तंत्रिका वीणा अष्टशतं महतीवादकानां २८ अष्टशतं कच्छपीनाम् अष्टश तं कच्छपीवादकानां २९ अष्टशतं चित्रवीणानाम् अष्टशतं चित्रवीणावादकानाम् अष्ट
शतम् आमोदानाम् अष्टशतम् आमोदवा दकानां ३० अष्टशतं झंझानाम् अष्टशतं झंझावादकानां ३१ अष्टशतं नकुलीनाम् अष्टशतं नकुलवादकानां ३२ अष्ट
शतं तूणानाम् अष्टशतं तूणावादकानां ३४ अष्टशतं तुंबवीणानां तुंबवीणा अत्र कल्पसिद्धा अष्टशतं तुंबवीणावादकानां ३५ अष्टशतं मुकुंदानां मुकुं
दो मुरजवाद्यविशेषो योऽतिलीनं प्रायो वाद्यते अष्टशतं मुकुंदवादकानां ३६ अष्टशतं हुडुक्कानाम् अष्टशतं हुडुक्कावादकानां ३७ हुडुक्का प्रतीता अष्टशतं
चिच्चिकीनाम् अष्टशतं चिच्चिकीवादकानां ३८ अष्टशतं करटीनाम् अष्टशतं करटीवादकानां ३९ अष्टशतं डिंडिमानाम् अष्टशतं डिंडिमवादकानां। ४० प्रथमं प्रस्ताव
नासूचक: पणवविशेषो डिंडिम: अष्टशतं किणितानाम् अष्टशतं किणितवादकानां ४१ अष्टशतं कडवानाम् अष्टशतं कडववादकानां ४२ कडवा करटिका अष्ट

राजवृत्ति

शतं दर्दरिकानाम अष्टशतं दर्दरवादकानां ४३ दर्दरिका प्रतीता अष्टशतं दर्दरिकानाम अष्टशतं दर्दरिका ४४ वादकानां लघुदर्दरिका दर्दरिका अष्टशतं कुस्तुंबराणां
अष्टशतं कुस्तुंबरवादकानां ४५ अष्टशतं कलसिकानाम अष्टशतं कलसिकावादकानां ४६ ४७ अष्टशतं तालानाम अष्टशतं तालवादकानां ४८ अष्टशतं कां-
स्यतालानाम अष्टशतं कांस्यतालवादकानां ४९ अष्टशतं रिंगिसिकानाम अष्टशतं रिंगिसिकावादकानां ५० अष्टशतं मगरिकानां अष्टशतं मगरिकावादकानां
५१ अष्टशतं शिशुमारिकानाम अष्टशतं शिशुमारिकावादकानां ५२ अष्टशतं वंशानाम अष्टशतं वंशवादकानां ५३ अष्टशतं वालीनाम अष्टशतं वालीवादकानां ५४
वाली तूणविशेषः स हि मुखे दत्वा वाद्यते अष्टशतं वेणूनाम अष्टशतं वेणुवादकानां ५५ अष्टशतं परिलीनाम अष्टशतं परिलीवादकानां ५६ अष्टशतं बद्धकाना-
म अष्टशतं बद्धकवादकानां बद्धकस्तूणविशेषः ५७ अव्याख्यातास्तु दालोकतः प्रत्येतव्याः एवमादीनि बहूनि आतोद्यानि आतोद्यवादकांश्च विकु-
र्वीति सर्वसंख्यया एकोनपंचाशदातोद्यान्येकोनपंचाशत् तृशाषास्त्वालदाएतोषु वांतर्भवंति यथा वंशातोद्यविधाने वालीवेणुपि-
रिलीबद्धगा इति तथा चाह एवमाइयाइं एगूणपन्नं आतोज्जविहाणाइं विउव्वइ इति । विकुर्वित्वा च तानष्टशतं विकुर्वितान् देवकुमारान्देव-
कुमारिकाश्च शब्दयति । ते च शब्दिताः हृष्टतुष्टानंदितचित्ताः सूर्याभस मीपमागच्छंति आगत्य च करतलपरिगृहीतं दशनखं शिरसावर्त्तं मस्तके
अंजलिं कृत्वा जयेन विजयेन वर्द्धापयित्वा एवमवादिषुः संदिशंतु देवानांप्रिया यदस्माभिः कर्त्तव्यं ततः स सूर्याभो देवस्तान् देवकुमारान् देवकुमारिका-
श्च एवमवादीत् गच्छत यूयं देवानांप्रियाः श्रमणं भगवंतं महावीरं त्रिःकृत्वः आदक्षिणप्रदक्षिणं कुरुत कृत्वा वंदध्वं नमस्यत वंदित्वा नमस्यित्वा गौतमादी-
नां श्रमणानां निर्ग्रंथानां तां दिव्यां देवर्द्धिं दिव्यां देवद्युतिं दिव्यं देवानुभावं दिव्यं द्वात्रिंशद्विधं नाट्यविधिमुपदर्शयत उपदर्श्य च एता मा-
ज्ञप्तिकां क्षिप्रमेव प्रत्यर्पयत । तएणमित्यादि ततस्ते बहवो देवकुमारा देवकुमारिकाश्च सूर्याभेन देवेन एवमुक्ताः संतो हृष्टा यावत्प्रतिशृण्वंति प्रतिश्रुत्य
पगच्छंतीत्यर्थः । प्रतिश्रुत्य च यत्र श्रमणो भगवान्महावीरस्तत्रोपागच्छंति उपागत्य च श्रमणं भगवंतं महावीरं त्रिःकृत्वः आदक्षिणप्रदक्षिणं कुर्वंति कृत्वा वंदंते न-
मस्यंति वंदित्वा नमस्यित्वा यत्र गौतमादयः श्रमणास्तत्र समकं कालमेव एककालमेव समवसरंति मिलंति तत्र समवसृत्य च समकमेव एककाल- २८

×आ२

मेव अवनमंति अधो नीचा भवंति अवनम्य च समकमेव उन्नमंति ऊर्ध्वमवतिष्ठंत इति भावः । तदनंतरं चैव क्रमेण सहितं संगतं स्तिमितं चावनमनमुन्नमनं च वाच्यं
अमीषां च सहितादीनां भेदः समस्तकौशलोपेतनाट्योपाध्यायादवगंतव्यः । समस्तिमितं समकमुन्नम्य समकमेव प्रसरंति प्रसृत्य च समकमेव यथायोगमा-
तोद्यविधानानि गृह्णंति गृहीत्वा च समकमेव प्रावादयन् प्रावादितवंतः । किंते इत्यादि किं ते देवकुमारा देवकुमारिकाश्च एवं प्रगीता अभ-
वन्निति योगः । कथमित्याह उरमंदमित्यादि सर्वत्र सप्तम्यर्थे तृतीया उरसि मंदं यथा भवत्येवं प्रगीताः । सिरए तारं कंठे वितारमतिशायेन यथा वल्लकीणा पि-
तं किंभूतं भवति उरसि प्रथमतो गीतमुत्क्षिप्यमाणमादौ मंदं प्रकालयन् गीतं मंदं भवति आदिमिउमारंभंता इति वचनात् अन्यथा गीतगुणक्षतेः तत ऊर्ध्वं शिरसि
दमिति मानमयतां पूर्वानमति मन्द्रस्वरं उद्विकाराः भवति स्थानकं चाहिताय तीयवा समक्षिरो हिति ततः सिरे सितार मित्फकं सिरंमध्व इति निष्टन्नाः स्वरस्य
रः कंठे बलतिबलं श्वासविसर्गो भवति उरसि च स्वः मतो भाव उत्क्षिप्यते समयारयगारस्य मिति । गुंजावंककुहरोवगूढं गुंजन्तगुंजा प्रधानानि या-
नि अवक्रा णिशाश्वमायां प्रतिकुलानि कुहराणि गुंजा वककुहराणि पदं किमुक्तं भवति । तेषां देवकुमाराणां देवकुमारि-
णीकां च तस्मिन्प्रेक्षागृहमंडपे गायतां गीतेन प्रेक्षागृहमंडपसम्बद्धवककुहरस्थानानि रूपाणि प्रतिशब्दसहस्राणि प्रतापनाय वर्तित
इति रत्तमिति रक्ता इदं च रागयुक्तं गातुं गायंतः ततः रक्तमिति ति हिदा त्रिस्थानकरणशुद्धमिति त्रीणि स्थानानि उरः कंठः शिरो नि तैः
करणेन शुद्धं क्रियया शुद्धं त्रिस्थानकरणशुद्धं तथाहि उरसि कंठे शिरसि च विशुद्धं भवति स्वरस्य दिशरसि स्वरः शिरस्य मिक्का उमरणविशाला भवति ततः उरसि विशुद्धम्
एवं यदि कंठे वर्तित भवति अस्फुटितं च ततः कंठविशुद्धं यदि च न शिरः प्राप्तः सनु माध्वनासिको भवति ततः शिरो विशुद्धं यदि वा यतः उरः कंठशिरोभिः श्ले-
ष्मणा अव्याकुलितैर्विशुद्धं गीयते ततः उरःकंठशिरोविशुद्धत्वात् त्रिस्थानकरणविशुद्धं सकुहरोगुंजद्वंशयावं शायैः तंत्रीतलताललयग्रहास्ते सुसं-
प्रतिशायेन संप्रयुक्तं सकुहरे गुंजद्वंशे तंत्रीतलताललयग्रहसुसंप्रयुक्तं भवति । सकुहरवंशाः गुंजतिं आं वा वाद्यमानाया यतं वंशतंत्र्याः स्वरेणाविरुद्धं तत्स-
कुहरं गुंजद्वंशं तंत्रीसमसंप्रयुक्तं तथा परस्परहततलहस्तातलानुवर्त्तियत्तलसुसंप्रयुक्तं तच्च रजकं शिकादीनां मातोद्यानां मारुतानां यानि निपुणैः संपाद्य

राजप्रश्नवृत्ति

ट्टकंतानंतिका॥पादोत्क्षेपणेन समंततालसंप्रयुक्तं तयास्फे गमयोरादमयोद्वंतमयोर्वायोः उलिकोशिक्खेनास्तायास्तं आः घरस्वकारोलयसमउ
स्वरतागयस्लयतुसंप्रयुक्तं तथायः प्रथमं वंशतंत्र्यादिभिः स्वराहीतस्तन्मार्योत्तमारियहस्तसंप्रयुक्तं तथामधुरमितिमधुरस्वरेणगीयमानं मधुरं कोकिला
रुतवत्तथासममितिलिवंशास्वरादिसमनुगतंसमंसललितियस्वरघोलनाप्रकारेणललनावसहललितेनललनेनवर्त्तते इतिसललितंयद्विवाइति
श्रोत्रेंद्रियस्पर्शसूक्ष्मशब्दनमतीवसूक्ष्मत्वादयतिउक्तमारभिवव्वशतिलामात तत्सललितमिति।अतएवमनोहरं उत्तंः कथंहृतमित्याहमउरिभितपदसं
चारंतेउहहुष्टेडुनाव्वरणाद्वाक्तामतिस्वरणतथायत्रस्वरोघ्रस्वरेवघोलनाघ्वविशालउवसंचरनूरंगतीवशतिलामतेमपदसंचारोरिभितंव्यस्तेऽहउरि
भितपदउगायविवाहउसंवारायत्रगायतेरुहउरिभितपदसंचारंतथा सुरइंइतिशोलनारतिर्यस्मिंस्राहूणांतत्सुरतिंतथाशोलननामंतिरवनामोः
वसोमायस्मिंस्तत्वुत्तरतितथावरंप्रधानंचारुविशिष्टवंगिमाणतेर पयस्पतत्वस्वारूरूपदिव्यंप्रधानेदृत्तंसमुगेयप्रगीतात्प्राणलवत्स्फि
तस्त्याधिकिंचातदेवकुमारादेवकुमारिकाश्चप्रगीतवंतः प्रन त्रिश्चउद्गमतासस्वाणमित्यादिः अत्रसर्वत्रापिषष्ठीसप्तम्यर्थेज्ञातो
यमार्थेयघायोगत्रयस्मूयनानादिउइंखादिउइहइंखस्तगशास्त्रि कास्वरघुहीणयापिरिपिरिकाणंकंदनउध्मानमितिशमिदंएणव
एदस्मानामामारनेः तेनारहरलाणामास्फालनालरीकुल्लरोउडलीनांता डनेःखरजस्टदंगनंदाहंगानामालपनंआलिंगकुसुंबगोउरवीमईलाना
मुत्ताडनेःवीणाविपिचीवल्लकीनांस्हर्वनंभ्रामरीपरिवादनीनांस्पंदनंवधीसाउघोषानंदिघोषाणांसारणमहतीकवपीचित्रवीणानांकुट्टानाआमोटकं
ऊानकुलानामामास्नेःहरणंवधीणानांस्पर्शनंउकुंडजइक्काविच्चिकीवास्हर्वनंकरटाडिडिमकिणिककडवानावादनंदहरेकाकुस्तुंबरुकलसि
कामडुक्कानाउत्ताडनेःतलतालकंसतालानांसताडनंरिरिसिकालत्रिकामकरिकाशिशुमारिकानांघट्टनंशंखवेणुतालापरिलीवध्वगानांकूकनमंतउक्तं
उदुमंतानांसस्वाणमित्यादिःतएणसद्दिवेगाएइत्यादि।यततएवंप्रगीतवंतइत्यादि ताताणमितिस्वविताततदिव्यंगीतादिव्यंवादित्रंदिव्यंहत्तंमहहदितियो
गदिव्यंतामस्थानं एवमद्भुणीएअद्भुएवाइएअद्भुएनट्टेअद्भुतमाश्चर्यकारिसिंगारस्वाइए सिंगारनट्टेश्रृंगारःश्रृंगाररसोपेतत्वात्अथवाश्रृंगारनामालंकृत

२९

सुप्रवेतत्रयदत्यान्तविशेषकरणेणालंकृतमिवगीतंवादनंहन्नंवातच्छृंगारमितिउरालेणाएउरालवाइएउरालनट्टेउदारंस्फारंपरिपूर्णगुणोपेतत्वा
नतउक्तविदपिहीनामणुस्सगाएमणुन्नवाइए मणुन्नेनट्टेमनोज्ञंमनोनुकूलंहष्टणांश्रोतृणांचमनांनिवत्तिकरमितिनाव्यंप्यमनोनिवत्तिक
रंमामानत्तोपिसादतः।प्रकर्षविशेषप्रतिपादनार्थमाहमणहरइतिमणहरेगीएमणहरवाइएमणहरेनट्टेमनोहरतिआत्मवशंनयतिहिदा
मप्पतिवमक्कारकारितियतिमनोहरमतादवादंवप्पिंजलभूएउप्पिंजलमाकुलकउप्पिंजलाभूतमाकुल कहतेकिमुक्तंभवतिमहहिकादवाना
मप्पतिशायितयापरमहद्यालात्यादकत्वेनसकलादेवासुरमनुजसहृदयिनांस्वपकारतिकरदकरभूतइतिकहकाद्यनुकरणंकदकादिहृतं
शांतकहकह ब्हतंकिमुक्तंभवतिनिरंतरंतत्रहिशेषद्रष्टेनतःसपत्र लितप्रमोदकरपरवशसकलदिव्यकुवालवत्तिप्रस्कजनस्तत्प्रशंसावच
नबोलकोलाहलव्याकुलाभूतमितिअतएव दिव्वंदेवरमणम पिदेवानामपिरमणंक्रीडनंप्रवृत्तमभवत्वतएणंतेदेवकुमाराय
इत्यादि।ततस्तेबहवोदेवकुमारादेवकुमारिकाश्चश्रमणस्य स्यावतोमहावीरस्यउस्वाततोगौतमादिश्रमणानांस्वस्तिकश्रीवत्स
नंद्यावर्त्तवर्द्धमानकभद्रासनकलशमत्स्यदर्पणरूपाणामष्टानां मंगलकानांतत्प्रथिविन्यासिवमालखनमाकारानिभ्यनायाय
स्मिन्स्वस्तिकश्रीवत्सनंद्यावर्त्तवर्द्धमानकभद्रासनकलशमत्स्यदर्प णमंगलभक्तिचित्रं एवंसर्वत्रापिव्यक्तिमात्रंयथायोगंपरिभावनीयं।
समयस्रावनायकर्तृनयकात यातामीषांनाट्यविधीनांसमयकुरूपप्रतिपादनंप्रवर्तितत्ताद्यविधिप्राप्ताततत्वदानीव्यवच्छिन्नमितिप्रथमंदिव्यंनाट्य
विधिमुपदर्शयंति ताताहितीयंनाट्यविधिमुपदर्शयितुकामाः पूर्वयेप्रथमउक्तःप्रकारस्तसमकंसमवसरणादिकंकुर्वंतितथावाहातएणंतेबहवेदेव
कुमारादेवकुमारीउयसमकंसमवसरणंकरंतिइत्यादि प्रायुक्तंतदेवतावदूक्तव्यंयावद्दिव्वेदेवरमणेपवत्तेयाविहोत्थाइतिएणंसत्यादित
तस्तेबहवोदेवकुमारादेवकुमारिकाश्चश्रमणस्यभगवतोमहावीरस्यभगवतोगौतमादीनांश्रमणानांआवर्त्तप्रत्यावर्त्तश्रेणिप्रश्रेणिस्वस्तिकपुष्यमाणव
वर्द्धमानकमत्स्यांडकमकरांडकजारमारफुल्लावलिपद्मपत्रसागरतरंगवासंतीलतापद्मलताभक्तिचित्रंनामद्वितीयंनाट्यविधिमुपदर्शयंतिश्चदनंतर

बकवे४०

रायप्र२०

चतुर्थेनाद्यविधिस्तु प्रदर्शितः ३ त्रयं समवसरणादिकं कर्वेति ४ एवं समवसरणादिकरणविधिः ॥ अथ कल्पितमाद्यविधौ प्रत्येकं तावच्चक्राद्यायाव
द्वरमाणप्रथानञ्जावितृधा ॥ तत्र ईहामृगऋषभतुरगनगरमकरविहगव्यालकिन्नररुरुसरभचमरकुञ्जरवनलतापद्मलतानन्दक्रियाचित्रं नमिस्तु तीयेदि
व्येनाद्यविधिस्तु प्रदर्शयितः ३ तदनन्तरं द्वात्रिंशत् समवसरणविधिकरणानन्तरमेकतोचक्रपञ्चकतश्चक्रवालं द्विधा तत्र चक्रवालं चक्राद्ये चक्रवालं नाम चतुर्थे दि
व्येनाद्यविधिस्तु प्रदर्शयितः ४ तदनन्तरं चक्रविधिश्च रसारवंशावलिश्चित्रक्रियेत्यादि चित्रक्रियावलयावलिश्चित्रक्रिया समावलिश्चित्रक्रिया एकावलिश्चित्र
क्रिया तावच्चित्रक्रिया चक्रावलिश्चित्रक्रिया कनकावलिश्चित्रक्रिया रत्नावलिश्चित्रक्रिया सर्वनयात्मकमावलिश्चित्रक्रिया नाम पञ्चकं नाद्यविधिस्तु प्रदर्शयितः ५ त
दनन्तरं च क्रमेण वंशागमनश्चित्रक्रिया सूर्यागमनश्चित्रक्रिया चक्रसङ्गम गमनश्चित्रक्रिया नाम षट्कं नाद्यविधिस्तु प्रदर्शयितः ६ तदनन्तरं च क्रमकारेण वंश
गमनश्चित्रक्रिया चक्रिमागमनश्चित्रक्रिया नाम सप्तमं नाद्यविधिस्तु प्र दर्शयितः ७ तदनन्तरं च क्रमेण वंशावरणश्चित्रक्रिया सूर्यावरणश्चि
त्रक्रिया चक्रमावरणावरणश्चित्रक्रिया नामकमष्टमं नाद्यविधिं ८ ततश्च क्रमेण वंशासमयनश्चित्रक्रिया सूर्यासमयनश्चित्रक्रि
या चक्रसमयनश्चित्रक्रिया नामकं नवमं नाद्यविधिं ९ ततश्च क्रमकारेण वंशमण्डलश्चित्रक्रिया सूर्यमण्डलश्चित्रक्रिया नागमण्डलश्चित्रक्रिया नागमण्ड
लश्चित्रक्रिया यक्षमण्डलश्चित्रक्रिया भूतमण्डलश्चित्रक्रिया चक्रमण्डलश्चि त्रक्रिया नामकं दशमं दिव्यनाद्यविधिं १० तदनन्तरं च क्रमेण ऋषभमण्डलश्
चित्रक्रिया सिंहमण्डलश्चित्रक्रिया हयविलम्बितगजविलम्बितं हयविलसितगजविलसितं मत्तहयविलसितं मत्तगजविलसितं मत्तहयविलम्बितं मत्तगजविल
म्बितं विलम्बितानि मध्ये द्रुतविलम्बितं नामैकादशं नाद्यविधिं ११ तदनन्तरं सागरश्चित्रक्रिया नागरश्चित्रक्रिया सर्वनयात्मकं सागरनागरश्चित्रक्रिया नाम द्वाद
शं नाद्यविधिं १२ तदनन्तरं नन्दाश्चित्रक्रिया चम्पाश्चित्रक्रिया सर्वनयात्मकं नन्दाचम्पाश्चित्रक्रिया नाम त्रयोदशं नाद्यविधिं १३ तदनन्तरं मत्स्याण्डकश्चित्रक्रिया मकराण्डकश्चित्रक्रि
या जारश्चित्रक्रिया मारश्चित्रक्रिया चक्रमत्स्याण्डकमकराण्डकजारमारश्चित्रक्रिया नाद्यविधिं १४ तदनन्तरं क्रमेण ककार इति ककारश्चित्रक्रिया खकार इति ख
कारश्चित्रक्रिया गकार इति गकारश्चित्रक्रिया घकार इति घकारश्चित्रक्रिया ङकार इति ङकारश्चित्रक्रिया क्रमनाद्विककारा दिश्चित्रक्रिया सर्वनयात्मकं ककारख का ३०

रगकारघकारङकारश्चित्रक्रियानामकं पञ्चदशं दिव्यं नाद्यविधिं १५ एवं चकारछकारजकारझकारञकारश्चित्रक्रिया नामकं षोडशं दिव्यं नाद्यविधिं
१६ टकारठकारडकारढकारणकारश्चित्रक्रिया नामकं सप्तदशं दिव्यं नाद्यविधिं १७ तकारथकारदकारधकारनकारश्चित्रक्रिया नामकमष्टादशं नाद्यवि
धिं १८ पकारफकारबकारभकारमकारश्चित्रक्रिया नामकमेकोनविंशतितमं दिव्यं नाद्यविधिं १९ तदनन्तरं अशोकपल्लवश्चित्रक्रिया आम्रपल्लवश्चित्रक्रिया जम्बूप
ल्लवश्चित्रक्रिया कोशाम्बपल्लवश्चित्रक्रिया सर्वनयात्मकं पल्लवश्चित्रक्रिया नामकं विंशतितमं दिव्यं नाद्यविधिं २० तदनन्तरं पद्मलताश्चित्रक्रिया नागलताश्चित्रक्रि
या अशोकलताश्चित्रक्रिया चम्पकलताश्चित्रक्रिया वनलताश्चित्रक्रिया वासन्तीलताश्चित्रक्रिया कुन्दलताश्चित्रक्रिया अतिमुक्तकलताश्चित्रक्रिया श्यामलताश्चित्रक्रिया सर्व
नयात्मकं लताश्चित्रक्रिया नाम एकविंशतितमं दिव्यं नाद्यविधिं २१ तदनन्त रं द्रुतं नाम द्वाविंशतितमं नाद्यविधिं २२ तदनन्तरं विलम्बितं नाम त्रयोविंशतितमं २३ द्रु
तविलम्बितं नाम चतुर्विंशतितमं २४ अञ्चितं नाम पञ्चविंशतितमं २५ रिभितं अञ्चितरिभितं नाम षड्विंशतितमं २६ आरभटं नाम सप्तविंशतितमं २७ भसोल
नाम अष्टाविंशतितमं २८ आरभटभसोलं नाम एकोनत्रिंशत्तमं २९ तदनन्तर उत्पातनिपातप्रसक्तं सङ्कुचितप्रसारितं रेचकरचितं भ्रान्तसम्भ्रा
न्तं नाम त्रिंशत्तमं दिव्यं नाद्यविधिं प्रदर्शयितः ३० तदनन्तरं च श्रमण भगवतो महावीरस्य चरमपूर्वमनुष्यभवचरमच्यवनचरमगर्भसं
हरणचरमभरतक्षेत्रावसर्पिणीतीर्थकरजन्माभिषेकचरमबालभावचरमयौ वनचरमकामभोगचरमनिष्क्रमणचरमतपश्चरणचरमज्ञानोत्पादचर
मतीर्थप्रवर्तनचरमपरिनिर्वाणनिबद्धं चरमं द्वात्रिंशत्तमं दिव्यं नाद्यविधिं प्रदर्शयति ३२ तत्पूर्णमित्यादि तदनन्तरं च देवकुमारा देवकुमारिकाश्च
नाद्यविधिपरिसमाप्तिमं चतुर्विधं वादित्रं वादयन्ति तद्यथा ततं विततं घनं शुषिरं तत्र ततं वीणादिकं विततं पटहादि घनं कांस्यतालादि शुषिरं वंशादि तदनन्तरं चतुर्वि
धं गीतं गायन्ति तद्यथा उत्क्षिप्तं प्रथमतः समारभ्यमाणं पादान्तं पादबद्धं वृद्धादिवत् ... मन्दायमिति मध्यभागे मूर्छनादिगुणोपेत
तया मन्दं मन्दं घोलनात्मकं रोचितावसानमिति रोचितं यथोचितलक्षणोपेततया भावितं सत्यापितमिति यावत् अवसानं यस्य तत् रोचितावसानं तत्पूर्णमित्या
दि ततश्च चतुर्विधं नृत्तं विधिस्तु प्रदर्शयति तद्यथा अञ्चितमित्यादि तत्पूर्णमित्यादि ततश्च चतुर्विधमभिनयमभिनयन्ति तद्यथा दार्ष्टान्तिकं प्रात्यन्तिकं सामा

न्यते॥ विनिपातं लोकमध्यावसानिकमिति एते नंदीविशेषयोः निर्णयविधयस्त्वनाद्युकुशलेभ्यो वेदितव्याः॥ तए णं ते बहवे देवकुमारा देवकुमारीओ य उड्डाणादि
उपसंहारसूत्रं सुगमं नवरं एक्कइते इति एकैकतः अनेकीभूत एकत्वेनाभूत इत्यर्थः॥ नियगपरियालसद्धिं संपरिवुडा इति निजकपरिवारेण सार्द्धं संपरिवृ
ताः नानाविधं नृत्यं गायमेत्यादि॥ तदानीं ताम ... भगवं गोयमे समणं भगवं महावीरं ... वंदति नमस्यति, वंदित्वा नमंसित्वा एवं वयासी
णा इक्कारणं वादीत् ... तेणं कालेणं तेणं समएणं समणस्स भगवतो महावीरस्स जेट्ठे ... अंतेवासी इत्यादि॥ अ
स्य व्याख्या ... तस्मिन् काले तस्मिन् समयेन शब्दो वाक्यालंकारार्थो श्रमणस्य भगवतो महावीरस्य ज्येष्ठ इति प्रथमः॥ अंतेवासी शिष्यः॥ अनेन पद
द्वयस्य तस्य सकलसंघाधिपतित्वमावेदयति इंदभूतिरिति मातापितृकृत तं नामधेयं नाम इति शब्दस्तत्वात् विलिंगपरिणामनवाक्यमिति इत्यमेव
मन्यत्रापि यथायोगं भावनीयं अंतेवासी किल विवक्षया श्रावको पि स्यादतस्तदाशंकाव्यवच्छेदार्थमाह अनगारः न विद्यते अगारं य
स्य स अनगारः अयं च विगीतगोत्रोपि संभाव्येत अत आह गोयमगोत्ते णं गोतमाख्यगोत्रसमन्वित इत्यर्थः॥ अयं च तत्कालोचितदेह
परिमाणापेक्षया न्यूनाधिकदेहोपि स्यादत आह सत्तुस्सेहे सप्तहस्तप्रमाणशरीरोच्छ्रायो यावत् इह तोलक्षणहीनोपि स्यादत आह
काय तदर्थमाह समचउरंससंठाणसंठिए इति समा शरीरलक्षणशास्त्रोक्तप्रमाणाविसंवादिन्यश्चतस्रो यस्य तत् समचउरंसं अथवा यस्य तद्विद
चतुर्दिग्विभागोपलक्षिताः शरीरावयवा इत्यर्थाः अन्ये त्वाहुः समा अन्यूनाधिकाश्चतस्रोपि अस्रयो यत्र तत् समचउरंसं तच्च तत् संस्थानं च संस्थानमाकारवि
शेषः ... अन्तरं ... वामस्कंधस्य वामजानुनश्चान्तरं वामस्कंधस्य दक्षिणजानुनश्चान्तरमिति॥ अपरे त्वाहुः विस्तारो
त्सेधयोः समत्वात् समचउरंसं तच्च तत् संस्थानं संस्थानमाकारस्तेन संस्थितो व्यवस्थितो यः स तथा यावत् उच्छूढ इत्यादिकरणात् वज्रऋषभनाराचसंघयणे
कणगपुलगनिघसपम्हगोरे उग्गतवे दित्ततवे तत्ततवे महातवे उराले घोरे घोरगुणे घोरतवस्सी घोरबंभचेरवासी उच्छूढसरीरे संखित्तविउलतेय
लेस्से चउदसपुव्वी चउनाणोवगए सव्वक्खरसन्निवाई समणस्स भगवतो महावीरस्स अदूरसामंते उड्ढंजाणू अहोसिरे झाणकोट्ठोवगए संजमेणं तवसा

राउप्र० ४१

भावेमाणे विहरइ॥ तए णं से भगवं गोयमे जायसड्ढे जायसंसए जायकोऊहले उप्पन्नसड्ढे उप्पन्नसंसए उप्पन्नकोऊहले संजायसड्ढे संजायसंसए
जायकोऊहले समुप्पन्नसड्ढे समुप्पन्नसंसए समुप्पन्नकोऊहले उट्ठाए उट्ठेइ इति दृष्टव्यं॥ तत्रानारोहतया मर्कटबंधकपन्नसंघयणपरिवेष्टनपट्टः कीलि
का अस्थिरयस्य पिनद्धकमस्थिएवंरूपं संहननं यस्य स तथा तथा कनकस्य सुवर्णस्य यः पुलकः लवस्तस्य यो निकषः कषपट्टे रेखारूपस्तथा पद्मस्य ए
न पद्मकेशरा एवोक्ताः अथवा विसदृशोपचारात् यथा देवदत्तस्य हस्तरूपो ध्वयवायि देवदत्तः तथा देवदत्तस्य हस्तरूपो लोके व्यवह्रियते
मया देवदत्त इति कनककुलकनिकष वर्णपद्मवद्गौराः गौरः स कनककुलकनिकषपद्मगौरः॥ अथवा कनकस्य यः कुलको बिन्दुरिति वृद्धस्य निकषाः
कषावृत्तिः सदृशः कनककुलकनिकषः तथा पद्मतया केसरवर्णयो गौरः स पद्मगौरः ततः पदद्वयस्य कर्मधारय समासः अयं च विशिष्टवर
णोपि शंकेत तत आह उग्गतवे इति उग्रमप्रधृष्यतया तपः अनशनादि यस्य स तथा यदन्येन प्राकृतेन पुंसा न शक्यते चिंतयितुमपि मनसि चिंतयि
तुं तपः तथा दित्ततवे इत्यादि दीप्तं ज्वलत् कर्मवनदहनसमर्थतया जाज्वल्यमानं तपो धर्मध्यानादि यस्य स तथा तत्ततवे
तप्तं तपो येन स तप्ततपाः एवं हि तेन तपस्तप्तं येन सर्वाण्यपि अशुभानि कर्माणि तस्मात् भस्मीकृतानि इति महातवे इति महत् प्रशस्तं
प्रशस्तं आशंसादोषरहितत्वात् तपो यस्य स महातपाः॥ उराले इति उदारः प्रधानः अथवा ओराले भीम उग्रादिविशेषणविशिष्टतपः करणतः पा
र्श्ववर्तिनामल्पसत्त्वानां भयानक इति भावः॥ तथा घोरे निर्घृणः परीषहेन्द्रियादिरिपुगणविनाशनमधिकृत्य निर्दय इति यावत् तथा घोरा अन्यैर्दुरनुचरा गुणा मूलोत्तरगुणादयो यस्य स घोरगुणः तथा घोरैस्तपोभिस्तपस्वी तथा घोरं दारुणं
ब्रह्मचर्यवासी इति घोरं दारुणमल्पसत्त्वैर्दुरनुचरत्वात् ब्रह्मचर्यं तत्र वस्तुं शीलं यस्य स तथा उच्छूढसरीरे इति उच्छूढमुज्झितमिव उज्झितं संस्कारपरित्यागात् शरीरं येन स उच्छूढशरीरः संखित्तविउलतेउलेस्से इति संक्षिप्ता शरीरान्तर्गतत्वेन ह्रस्वतां गता विपुला विस्तीर्णा अनेकयोजनप्रमाणक्षेत्रा
श्रितवस्तुदहनसमर्थत्वात् तेजोलेश्या विशिष्टतपोजन्यलब्धिविशेषप्रभवा तेजोज्वाला यस्य स तथा चउद्दसपुव्वी इति चतुर्दश पूर्वाणि विद्यन्ते यस्य स तथा
निर्वातपाठस्थित्वात्॥ अयमेव उद्दिष्टपूर्वी अनंततमश्रुतकेवलतामादासवाविधिज्ञानादिविकलोपि स्यादत आह चउनाणोवगए मतिश्रुतावधिमनः

पर्यायज्ञानरूपज्ञानचतुष्टयसमन्वितः।उक्तविशेषणद्वययुक्तोपिकश्चिन्नसमग्रश्रुतविषयव्यापिज्ञानोभवति चतुर्दशपूर्वविदामपिषट्स्थानपतितत्वेन
राज४३० श्रवणादतआह सव्वक्खरसंनिवाती अक्षराणांसंनिपाताःसंयोगाःअक्षरसंनिपाताः सर्वेक्षरसंनिपाताःसेयस्यज्ञेयाःसंतितथा किमुक्तंभवति याका
चित्जगतिपदानुपूर्वीवाक्यानुपूर्वीवासंभवति ताःसर्वाअपिजानातीति।एवंगुणविशिष्टोभगवान्विनयराशिरिवसाक्षादितिकृत्वाशिष्याचारत्वाच्चश्रमण
स्यभगवतोमहावीरस्यअदूरसामंतेविहरतीतियोगः।तत्रदूरंविप्रकृष्टंसामंतंसंनिकृष्टंतत्प्रतिषेधाददूरसामंतंतत्रनातिदूरेनातिनिकटइत्यर्थः किंविशिष्टः
सन्तत्रविहरतीत्यतआह उड्ढंजाणू इत्यादि ऊर्ध्वेजानुनीयस्यासावूर्ध्वजानुः।अधःशिरानोर्ध्वंतिर्यग्वाविक्षिप्तदृष्टिः किंतु [illegible] नियतभूभाग
नियमितदृष्टिरित्यर्थः।झाणकोट्ठोवगए इति ध्यानंधर्मध्यानंशुक्लध्यानंवातद् वाकोष्ठःकुशूलोध्यानंस्तमुपगतोध्यानकोष्ठोपगतःयथाहिकोष्ठकेधान्यं
प्रक्षिप्तमविप्रकीर्णंभवति एवंभगवानपिध्यानतोविप्रकीर्णेंद्रियांतः करणवृत्तिरित्यर्थः।संयमेनपंचाश्रवनिरोधादिलक्षणेनतपसाअन
शनादिनाचशब्दोत्रसमुच्चयार्थोलुप्तोद्रष्टव्यः संयमतपोग्रहणं चानयोःप्रधानमोक्षांगताख्यापनार्थंप्रधानत्वंचसंयमस्यनवकर्मानु
पादानहेतुत्वेनतपसश्च [illegible] पुराणकर्मनिर्जराहेतुत्वेनतथाभिनवकर्मानुपादानात्पुराण
कर्मक्षपणाच्चजायतेसकलकर्मक्षयलक्षणोमोक्षः।[illegible] [illegible] अप्पाणंभावेमाणेविहरइ इतिआत्मा
नंवासयन्तिष्ठति तएणमित्यादि ततोध्यानकोष्ठोपगतविहरणादनंतरंणमितिवाक्यालंकारेसभगवान्गौतमोजायसड्ढे इत्यादि जातश्रद्धादिविशेष श्र×५
णविशिष्टःसन्उत्तिष्ठतीतियोगः।तत्रजाताश्रद्धाइच्छावक्ष्यमाणार्थतत्त्वावगमंप्रतियस्यासौजातश्रद्धः।तथाजातःसंशयोयस्यसजातसंशयः।संशयो
नामअनवधारितार्थज्ञानंसचैवं [illegible] जातकुतूहलइति जातंकुतूहलंयस्यसजातकुतूह
लः।जातौत्सुक्यइत्यर्थःयथाकथमेतंभगवान्प्ररूपयिष्यतीति इतितथाउप्पन्नसड्ढे इतिउत्पन्नाप्रागभूतासतीभूताश्रद्धायस्यासौउत्पन्नश्रद्धः।अथजातश्र ३२
द्धइत्येतदेवास्तुकिमर्थमुत्पन्नश्रद्धइतिपदं [illegible] उत्पन्नश्रद्धत्वात्जातश्रद्धइति [illegible]

श्रद्धइत्युच्यते।श्रद्धइतिहेतुहेतुमद्भावोपदर्शनार्थंस्वकाव्यालंकारश्चायं यथा प्रवृत्तदीपामप्रवृत्तभास्करांप्रकाशचंद्रांबुबुधेविभावरीमित्यत्रउदितप्रायेरवौ
प्रवृत्तदीपात्वादप्रवृत्तभास्करत्वमवगतंतथाप्रवृत्तभास्करत्वंप्रवृत्तदीपत्वादर्हतोपपत्तिमित्यभिप्रायश्च उप्पन्नसंसए इतिशब्दवत् [illegible]
यसड्ढे इत्यादिपदषट्कं [illegible] एकार्थिकवचनानि [illegible] उट्ठाए उट्ठेइ इतिउत्थानमुत्थाऊर्ध्ववर्तनंतयोत्तिष्ठति।उट्ठाए उट्ठेत्ता
त्तिक्रियारंभमात्रमपिस्यादित्यतआह [illegible] जेणेवेत्यादि यस्मिन्दिग्भागेश्रमणोभगवान्महा
वीरोवर्ततेतेणेवइति तस्मिन्नेवदिग्भागेउपागच्छति त्रिःकृत्वःत्रीन्वारान् आदक्षिणप्रदक्षिणंकरोति आदक्षिणप्रदक्षिणस्तंवंदतेनमस्यति
वंदित्वानमसित्वाएवमवादीत्।ईसाणस्सणंभंते इत्यादि कहिंगए इतिक्वगतः।[illegible] ×[illegible]
[illegible] [illegible] इतिक्वानुप्रविष्टः।का
वलीनइतिभावः।भगवानाहगौतम शरीरंगता।शरीरमनुप्रवि ष्टा [illegible] सेकेणट्ठेणमित्यादि। अथकेनार्थेनैवमुच्यते [illegible] ई=
तएवउच्यतेशरीरंगताःशरीरमनुप्रविष्टाभगवानाह गौतमसेज हानामए इत्यादि कूटस्येवपर्वतशिखरस्येवाकारोयस्याःसाकूटाकारा
यस्याउपरिआच्छादनंशिखराकारंसाकूटाकारेतिभावःकूटाकारा सा शाला च कूटाकारशाला यद्वा कूटाकारेण शिखराकृत्योपलक्षिताशा
लाकूटाकारशाला। स्यात् दुहओ लित्ता इति बहिरंतश्च गोमयादिना लिप्ता बहिःप्राकारावृता गुप्तद्वारा द्वारस्थगनात् यदि वा गुप्ता गुप्तद्वारा केषांचिद्द्वारा
णांस्थगितत्वात्केषांचिच्चअस्थगितत्वादितिनिवातावायोरप्रवेशात्किलमहद्गृहंनिवातंप्रायोनभवति।तदर्थमाहनिवातगंभीरानिवातासतीविशालाइ
त्यर्थः।तस्याःकूटाकारशालायाअदूरसामंतेनातिदूरनिकटेवा [illegible] जनसमूहस्तिष्ठति।महं एगं महदेकं [illegible] वार्दलमत्र
वार्दलं [illegible] वर्षं वा इत्यर्थः वर्षप्रधानं वार्दलकं वर्षं कुर्वत् वार्दलकं महावातं वा एज्जमाणमिति आयांतं पश्यति। [illegible] कू
डागारसालं इत्यादि द्वितीयायास्तस्याःकूटाकारशालायाअंतरंतःउपविश्यतिष्ठति।एवं ईशानस्यापि देवर्द्धिः [illegible] विशालादिव्यादेवर्द्धिरितिकोर्थः

उत्तावः शरीरमनुप्रविष्टः॥ तएणं हे एमित्यादि॥ अनेन प्रकारेण गौतम एवमुच्यते॥ सूरियाभस्सेत्यादि॥ क्वयो गौतम! अस्तीति कदक्षिणेनं तस्यादि दक्षिणस्यां
तस्य देवस्य सूर्याभं विमानं प्रज्ञप्तं भगवानाह गौतम! अस्मिन् जंबूद्वीपे मंदरपर्वतस्य दक्षिणतोऽस्या रत्नप्रभायाः पृथिव्या बहुसमरमणीयाद् भू
मिभागादूर्ध्वं चन्द्रसूर्यग्रहनक्षत्रतारारूपाणामपि परतो बहूनि योजनशतानि ततो बहूनि योजनसहस्राणि एवं बहूनि
योजनशतसहस्राणि एवमेव बहूनि योजनकोटीः एवमेव बहूनि योजनकोटाकोटीरूर्ध्वं दूरमुत्प्लुत्य अत्र ईषत्प्रभारे प्रदेशे सौधर्मो नाम कल्पः
प्रज्ञप्तः प्राचीनापाचीनायतः उदीचीदक्षिणायत इत्यर्थः उदग्दक्षिणविस्तीर्णः अर्द्धचन्द्रसंस्थानसंस्थितो द्विदिसौधर्मेशानयोर्लोको मिलितः परिपूर्णचं
द्रमण्डलसंस्थानसंस्थितो [illegible]
तयोश्च मेरोर्दक्षिणवर्ती सौधर्मकल्प उत्तरवर्ती ईशानकल्प इतोऽ
वतिः सौधर्मकल्पोऽर्द्धचन्द्रसंस्थानसंस्थितः अर्चिमालीति अर्चीषि किरणानि तेषां माला अर्चिर्माला सा अस्यास्तीति अर्चिर्माली कि
रणमालासंकुल इत्यर्थः असंख्येययोजनकोटीरायामविष्कंभेन तिरायामश्च विष्कंभश्चायामविष्कंभं समाहारो द्वन्द्वस्तेन आयामश्च वि ×व्याप०
ष्कम्भेन चेत्यर्थः असंख्येययोजनकोटीकोटीपरिक्षेपेण परिक्षिप्त सर्वरत्नमयः अच्छः सर्वात्मना रत्नमयः जातरूपं इतियावत्करणात् अच्छः
×त्वेप० संगृहीतं मणिइत्यादि विशेषणकदम्बकपरिग्रहस्तत्थ णमित्यादि तत्र सौधर्मकल्पे द्वात्रिंशद्विमानशतसहस्राणि भवंति इत्याख्यातं मया शेषैश्च तीर्थ
कृद्भिः तेणं विमाणा मित्यादि तानि च विमानानि सर्वात्मना रत्नमयानि मयानीत्यर्थः अच्छानि आकाशस्फटिकवदतिनिर्मलानि
इत्यादि यावत्करणात् संग्रहः घट्ठा मट्ठा नीरया इत्यादि विशेषणजातं द्रष्टव्यं। तद्व्याख्यानं च प्राग्वत्। तेसिणमित्यादि। तेषां विमानानां बहुम
ध्यदेशभागे अत्र पंच सर्वतोऽपि विमानावतंसकानां सौधर्मकल्पावतंसकः प्रभावतंसकाः अशोकावतंसकः सप्तपर्णावतंसकः चंपकावतंसकः चूतावतंसकः
कनामा सर्वपूर्वस्यां दिशि तस्माद्दक्षिणस्यां सप्तपर्णावतंसकः पश्चिमायां चंपकावतंसकः उत्तरस्यां चूतावतंसकः मध्ये सौधर्मावतंसकः सर्वपंचापि विमानाव

देवस्य×२ ×द्विपंचाशद्योजनसहस्राणि×३

तंसकाः सर्वरत्नमयाः अच्छा जाव पडिरूवा इति यावत्करणात् अच्छाविसण्हा घट्ठा मट्ठा इत्यादि विशेषणजातमवगंतव्यं तस्य सौधर्मावतंसकस्य पूर्वस्यां दि
शि तिर्यग् असंख्येयानि योजनशतसहस्राणि व्यतिव्रज्यातिक्रम्यात्र सूर्याभस्य सूर्याभं नाम विमानं प्रज्ञप्तं अर्द्धत्रयोदशानि अर्द्ध इति त्रयोदशानि सार्द्धा
नि द्वादशेत्यर्थः योजनशतसहस्राणि आयामविष्कंभेन एकोनचत्वारिंशत् योजनशतसहस्राणि अष्टौ च योजनशतानि अष्टच
त्वारिंशदधिकानि ३९५२८४८ किंचिद्विशेषाधिकानि परिक्षेपेण परिधिना इदं च परिक्षेपपरिमाणं विष्कंभवर्गदशगुणकरणीवृत्तस्य परिर
य इति वचनात् स्वयमानेतव्यं सुगमत्वात् सेणं एगे णमित्यादि तद्विमानं किमित्यनेकप्रकारेण सर्वतः सर्वासु दिक्षु समंततः सामस्त्येन परिक्षिप्तं सेणं पागारे इत्यादि
स प्राकारः त्रीणि योजनशतानि ऊर्ध्वमुच्चत्वेन मूले एकं योजनशतं विष्कंभेन मध्यभागे पंचाशतं मूलादारभ्य मध्यभागं यावत् क्रमेण योजनैर्योजन
विभागस्य विष्कंभस्य त्रुटितत्वात् उपरि मस्तके पंचविंशतियोजनानि विष्कंभेन मध्यभागादारभ्योपरितनमस्तकं यावत् योजनैर्योजनप्रत्यो
जनस्य भागस्य विष्कंभतो हीयमानतयाल्पमानत्वात् अत एव मूले विस्तीर्णो मध्ये संक्षिप्तः उपरि तनुकः योजनानां त्रुटितत्वात् उपरित
नुकः पंचविंशतियोजनमात्रविस्तारात्मकत्वात् अत एव गोपुच्छसंस्थानसंस्थितः सर्वरत्नमयः अच्छ इत्यादि विशेषणजातं प्राग्वत्। सेणं
पागारे इत्यादि स प्राकारो नानाविधपंचवर्णैः कपिशीर्षकैरुपशोभित इति नानाविधानि च तानि पंचवर्णानि नानाविधपंचवर्णानि तैः नानाविधत्वं च पंचवर्णापेक्षयापि द्र
ष्टव्यं कृष्णादिवर्णानां तारतम्यापेक्षया वा पंचवर्णत्वमेव प्रकटयति कण्हेहिं इत्यादि। तेणं कविसीसगा इत्यादि ते कपिशीर्षकाः प्रत्येकं योजनस्या
याम न अर्द्धयोजनं विष्कंभेन देशोनं योजनमूर्ध्वमुच्चत्वेन सर्वरत्नमया इत्यादि विशेषणजातं प्राग्वत्। सूरियाभस्स णमित्यादि एकैकस्यां
बाहायां द्वारसहस्रमिति सर्वसंख्यया चत्वारि द्वारसहस्राणि तानि च द्वाराणि प्रत्येकं पंचयोजनशतानि ऊर्ध्वमुच्चत्वेन अर्द्धतृतीयानि योजनशतानि विष्कंभेन
तावदेव प्रवेशेन अर्द्धतृतीयान्येव योजनशतानि सेया इत्यादि तानि द्वाराणि सर्वाण्यपि श्वेतानि प्राचुर्येण श्वेतवर्णानि अंकरत्नमयत्वा ×प०२
त् तेन वर्णेन वरकनकस्तूपिकानि वरकनकमयी स्तूपिका शिखरं येषां तानि तथा ईहामृगवृषभतुरगनरमकरविहगव्यालककिन्नररुरुसरभचम

×त्रिझिसिमाणा×२

क्रो×२

राजप्रश्नी

×दिमयाप ऽमाणा३×

रअंजरवणालयप्रवमलयत्नत्रिवित्रां स्वंभ्रयवरवेइयापरिगयाभिरामा। विद्याद्रजमलजुयलजंत्रजुत्ता विवअच्चीसहस्समालणीया रूवगसहस्सकलि
या भिसिमाणा भिब्भिसमाणा चक्खुल्लोयणलेसा सुहफासा सस्सिरीयरूवा इति विशेषणजातं यानविमानवद्भावनीयं वाना द्वाराणां तेसिं णं दाराणं उभओ
पासिं दुहओ णिसीहियाए सोलस सोलस चंदणकलसपरिवाडीओ पण्णत्ताओ ते णं चंदणकलसा वरकमलपइट्ठाणा इत्यादि तच्छावो इत्यादि वक्तव्यं यावत् नामानि महाराणां इह णिं भिसिणागाइ इति तेभ्यः सामंतः अदंशास्त्रसहेविदिश
मयाः वज्ररत्नमयाः वज्राः स्फटिकाद्या कीला एवमन्यत्रापि द्रष्टव्यं रिष्टमयानि रिष्टरत्नमयानि प्रतिष्ठानानि मूलपादाः वैडूर्यमयाः स्तंभाः इति विशे
षरत्नमयानि जातरूपोपचितप्रवरपंचवर्णमणिरत्नकुट्टिमतलानि जातरूपोपचितानि प्रवरपञ्चवर्णमणिरत्नकुट्टिमतलानि सुवर्णमयानि लिखितानि
रत्नैः काकर्तनादिभिः कुट्टिमतलं बद्धभूमितलं येषां तानि तथा हंसगर्भमय ... हंसगर्भरत्नमयाः एलुकाः देहल्यः गोमेज्जमयाः इंद्रकीला इति लोहिताक्षमय्यो
द्वारचेटाः ज्योतीरसमयानि उत्तरंगाणि द्वारस्योपरि तिर्यगवस्थितानि काष्ठानि लोहिताक्षरत्नमय्यो लोहिता ... सूचयः फलकद्वयसंबंधविघटनाभावहेतु पादुकाः
स्थानीयाः वज्रमयाः संधयः संधिमेलाः फलकानां ... किमुक्तं भवति वज्ररत्नापूरिताः फलकानां संधयः नानामणिमयाः
समुद्गकाः इति समुद्गका इव समुद्गकाः सूचिकागृहाणि इति नानामणि ... मयानि विशदमयाः अर्गलाः अर्गलापाशकाः अर्गलानीति अर्गलाशाखा
दायत्रार्गला नियम्यंते अत्र जीवाभिगमहस्तटीकाकारो अर्गलापासादोयत्रार्गला नियम्यते इति एतौ द्वावपि वज्ररत्नमयौ रजतमयी आवर्तनपीठि
का इति आवर्तनपीठिका यत्र इन्द्रकीलको भवतीति अंकोत्तरपार्श्वका इति अ जीवाभिगमहस्तटीकाकारेण आवर्तनपीठिका यत्र इन्द्रकीलको भवतीति अंकरत्नपार्श्वका इति अं
कांकरत्नमया उत्तरपार्श्वायेषां द्वाराणां तानि अंकोत्तरपार्श्वकाणि निरंतरीयघणकवाडइति निर्गतांतरिकालघुतररूपायेषां ते निरंतरिका अतएव
घना निरंतरिका घनकपाटायेषां द्वाराणां तानि निरंतरिकघनकपाटानि भित्तिगुलिकाः भित्तिषु गुलिकाः पीठिकाः ... तेषां द्वाराणां शेलकस्तनयोः पा
र्श्वयोः भित्तिषु भित्तिगुलिकापीठकस्थानीयाः छप्पन्नाः तिनि होंतीति पृष्ठदेशे गोमाणसियाः तत्तियाः इति तावन्मात्राः षट्पंचाशत्त्रिकसंख्याकाः शय्याः ३५

×नवनि×४

×तिन्नि×२

×गोमनसी: शय्यात्मयाः इति।×

×ग्रीषगा×१

×लोहियक्खपडिवंस×४

णाणामणिरयणवालरूवगलीलट्ठियासालभंजियागाइति इदं द्वारविंबं नानामणिरत्नमयानि व्यालरूपकाणि लीलास्थितशालभंजिकाश्च लीलास्थित
पुत्रिकाश्च येषु तानि तथा वइरामयाकूडा रययामया उस्सेहाइति कूडामाडलाग उछ्रयशिखरं आदव जीवाभिगमहस्तटीकाकृत् कूडो माडभाग उछ्रयः
शिखरं शिखिरमत्र शिखराणि तेषामेव माडलागानां संबंधीनि विद्येतयानि द्वारशिखराणां उक्तत्वात् उछ्रायमाणचक्कावत् तवणिज्जमया उल्लोया उल्लोक
उपरिभागाः सर्वतपनीयमयाः सर्वात्मना तपनीयरूपसुवर्णविशेषमयाः नानामणिरयणजालपंजरमणिवंसगरयपाला माइतिमणिमया मणिमया
वंशायेषां तानि मणिमयवंशकानि लोहिताक्षाणि लोहिताक्षमयाः प्रतिवंशायेषां तानि लोहिताक्षप्रतिवंशकानि रजतारजतमयी भूमिर्येषां तानि रजतभू
मानि शाकृतत्वात् समासांतमणिवंशकानि लोहिताक्षप्रतिवंशकानि रजतभूमानि नानामणिरत्नानि नानामणिरत्नमयानि जालपंजराणि गवा
क्षापरपर्यायाणि येषु तानि तथा पदानामन्यथोपनिपातः प्राकृतत्वात् अंकामया पक्खा पक्खबाहाउ इति अंकाख्यरत्नविशेषमयाः पक्षाः तदे
कदेशभूता पक्खबाहा अपि तदेकदेशभूता एवांकमय्यः आदव जीवाभिगमहस्तटीकाकृत् अंकमयाः पक्षास्तदेकदेशभूता एव प
क्खबाहाओ विशेषाः जोईरसमया वंसा वंसकवेल्लुयाउइति ज्योतीरसं नाम रत्नं तन्मया वंशाः महांतः पृष्ठवंशा वंशकवेल्लुयाउइति महतां वं
शानां पृष्ठवंशानामुभयतस्तिर्यक्स्थाप्यमाना वंशाः कावेल्लुकानि प्रतीतानि रययामईउ पट्टियाउइति रजतमय्यः पट्टिका वंशानामुपरि कंबास्थानी
याः जायरूवमईउ उहाडणीउ जातरूपं सुवर्णविशेषं तन्मय्यः उहाडणीउ अवघाटिन्यः आच्छादनहेतु कंबा परिस्थाप्यमानमहाप्रमाणा किलिंचस्थानीया वइ
रामईउ उवरिं पुंछणीउ इति वज्रमय्यो वज्ररत्नात्मिका अवघाटिनीनामुपरि पुंछन्यो निविडतराच्छादनहेतुः श्लक्ष्णतरतृणविशेषस्थानीयाः उक्तं च जीवाभिग
महस्तटीकाकारेण उहाडणीदारगाहणमहच्छुल्लकं छुन्नीइति सव्वरयणामए णं छायणे इति सर्वश्वेतरजतमयं छादनं नानापरिक्वच्छुकानामध आवा
दनः अंकमयकणगकूडतवणिज्जथूभियागा अंक मयानि बाहुल्येनांकरत्नमयानि पक्खबाहादीनामंकरत्नात्मकत्वात् कनकानि कनकमयानि कू
टानि महांति शिखराणि येषां तानि कनककूटानि तपनीयाः स्तूपिकानि ततः पदत्रयस्यापि कर्मधारयः एतेन यत् प्राक् सामान्यतउक्तं सेयावरक

मज्ञ×३

·त

∧वंर्स×७

णगइलियागाइ तितदवश्यं चतो नाविति मिति मिंतित्तदकश्चेतत्तद्धुपदंदारव्याजेन ह्ययतपदस्थयति सिप्पाश्चेतानि स्वत्तत्वमेवापमयाइदयति संखतल

विमलनिम्मलदधिघणगोखीरफेणरययनिगरप्पगासेइति विमलं विगतमलं यत्‌शंखतलं शंखस्योपरितनो भागस्तच्च निर्म्मलादधिघनः घनीकृतं दधि गो

क्षीरफेनो रजतनिकरश्चेतद्वत्प्रकाशा श्वेतमाः यथा तानि तथा तिलगरयणद्धचंदचित्ताइति तिलकरत्नानि पुंड्रविशेषाणि अर्द्धचंद्राश्च चित्राणि नानारूपाणि

तिलकरत्नार्द्धचंद्रविचित्राणि क्वचित्‌ संखतलविमलनिम्मलदधिघणगोखीरफेणरययनियरप्पगासद्धचंदचित्ताइति पाठः तत्र शंखतलवत्‌ द्धचंद्रकूफ्फ्त्वा निर्द्धे

वाप्श्चात्‌ पूर्ववद्यस्यकर्मधारयः णाणामणिदामालंकियाइ तिनानामणयो नानामणिमयानि दामानि मालास्तैरलंकृतानि नानामणिदामालंकृतानि

अंतर्बहिश्च श्लक्ष्णानि श्लक्ष्णपुद्गलस्कंधनिर्म्मापितानि तवणिज्जवालुकापच्छडाइति तपनीयास्तपनीयमय्यो या वालुकाः सिकतास्तासां प्रस्तटः प्रस्तरो येषु तानि त

था सुहफासाइति सुखः सुखहेतुः स्पर्शो येषु तानि सस्सिरीयरूवाणि सश्रीकरूपाणि प्रासादीयमानेत्यादि प्राग्वत्‌ तेसिणं मित्यादि तेषां द्वा

राणां प्रत्येकमुभयोः पार्श्वयोरेकैकनैषेधिकीभावेन द्विधातोइ ति द्विधातो द्विप्रकारायां नैषेधिक्यां नैषेधिकी निषदनस्थानं मा

स्वाजीवाभिगमसूत्रवृत्त्यावुक्तनैषेधिकीनिषीदनस्थानमिति प्रत्येक षोडश षोडश चंदनकलशाः परिपाट्याः प्रज्ञप्ताः तेवचंदनकलशा वरकमलप

इट्ठाणा इति वरं प्रधानं यत्कमलं तत्प्रतिष्ठानमाधारो येषां ते वरकमलप्रतिष्ठानाः तथा सुरभिवरवारिप्रतिपूर्णाश्चंदनकृतचर्चाकाः चंदनक

तापरागाः आविद्धकंठगुणाइति आविद्धः आरोपितः कंठेगुणो रक्तसूत्ररूपो येषां ते आविद्धकंठगुणाः पउमुप्पलपि

हाणाइति पद्मं उत्पलं च पिधानं येषां ते पद्मोत्पलपिधानाः सव्वरयणामयाइत्यादि प्राग्वत्‌ महया महया इंदकुंभसमाणा पत्तेयं पडिरूवाइति विशेषणकदंबकं

०३ प्रतिमहत्या इति अतिशयेनमहांतो महाइंदकुंभसमानाः इंद्रकुंभा राजदंता दिदर्शनाद्दिकाशब्दस्य पूर्वनिपातः महांश्चासौ इंद्रकुंभश्च महेंद्रकुंभस्तत्समान

महेंद्रकुंभसमानाः महाकलशप्रमाणा इत्यर्थः तेसिणमित्यादि तेषां द्वाराणां प्रत्येकमुभयोः पार्श्वयोरेकैकनैषेधिकी

भावेन द्विधातो नैषेधिक्यां प्रत्येकं षोडश षोडश नागदंताः परिपाट्याः प्रज्ञप्ता नागदंता अंकुटकाः तेनं नागदंता मुत्ताजालंतरूसियहेमजालगवक्खजालखिंखि

णीजालपरिक्खित्ता इति मुक्ताजालानामंतरेषु यान्युत्सृतानि लंबमानानि हेमजालानि सुवर्णमयदामसमूहा ये च गवाक्षाकृतिरत्नविशेषमालासमू

हा याश्च किंकिणी घंटा जाला क्षुद्रघंटासमूहास्तैः परिक्षिप्ताः सर्वतो व्याप्ताः अब्भुग्गयाइ ति अभिमुखमुद्गता अग्रिमभागे मनाक्

उन्नताइतिभावः अभिनिसिट्ठाइति अभिमुखं बहिर्निर्गाभिमुखं निसृष्टा निर्गता अभिनिसृष्टाः तिरियसुसंपग्गहियाइति तिर्यक्‌ भित्तिप्रदेशेषु सुष्ठु अतिशयेन सम

क्‌ मनाग्‌ अप्यचलनेन परिगृहीता सुसंप्रगृहीताः अहेपन्नगद्धरूवाइति अधः पन्नगस्याधस्तनं यत्‌पन्नगस्य सर्पस्यार्द्धं तस्येव रूपमाकारो येषां ते ४५ अधःप

न्नगार्द्धवदतिसरलादीर्घाश्चेतिभावः एतदेव व्याचष्टे पन्नगार्द्धसंठाणसंठिया अधःपन्नगार्द्धसंस्थानाः सव्ववइरामया सर्वात्मना वज्रमया अच्छा सण्हा इत्या

द्यभिरूवा पडिरूवाइति विशेषण [illegible] जातं प्रा ग्वत्‌ महया महयाइति अतिशयेन महांतो गयदंतसमाणा गजदंताकाराः प्रज्ञ

प्ताः हे श्रमणायुष्मन्‌ तेसुणं नागदंतएसुइत्यादि तेषु नागदंतकेषु बहवः कृष्णसूत्रबद्धा वग्घारियइति अवलंबितामाल्यदामकलापाः पुष्प

मालासमूहाः बद्धा वा नीलसूत्रावलंबितमाल्यदामकं एवं लो हितहारिद्रशुक्लसूत्रबद्धा अपि वाच्याः तेणं दामा इत्यादि तानि दा

मानि तवणिज्जलंबूसगाइति तपनीयमयालंबूसगा दामाग्रमंडनविशेषा येषां तानि तथा जावलेसमक्ता तिसुवन्नपयरगमं

डियाइति पार्श्वतः सामस्त्येन सुवर्णपत्रकेन सुवर्णपत्रकेण मंडितानि नाणाविहमणिरयणविविहहारद्धहारउवसोहियसमुदयाइतिनाना

रूपाणां मणीनां रत्नानां च विविधा विचित्रवर्णा हारा अष्टादशसरिका अर्द्धहारा नवसरिकास्तैरुपशोभितानि समुदायापेषां तानि तथा जावसिरीए

अतीव उपसोभेमाणा चिट्ठंति इति अत्रयावत्करणादेवं यान विमानवर्णनवत्‌ व्याख्यातमिति न भूयो व्याख्यायते तेसिणं नागदंताणमित्यादि तेषां नागदं

तकानां उपरि प्रत्येकमन्याः षोडश षोडश नागदंतपरिपाट्यः प्रज्ञप्ता इत्येवं नागदंता यावत्करणात्‌ मुत्ताजालंतरूसियहेमजालगवक्खजालखिंखिणीघंटा

जालपरिक्खित्ताइत्यादि प्रागुक्तं सर्वं द्रष्टव्यं यावद्गजदंतसमानाः प्रज्ञप्ता हे श्रमणायुष्मन्‌ तेसुणं नागदंतएसुइत्यादि तेषु नागदंतकेषु बहवो रज

तमयाः सिक्कका प्रज्ञप्तास्तेषु च रजतमयेषु सिक्ककेषु बहवो ४४२ वैडूर्यमय्यो वैडूर्यरत्नात्मिका धूपघटिकाः कालागुरुपवरकुंदुरुक्कतुरुक्कधूवम

×पविट्ठाए। पासादीया५४ अन्नाई सिसु इत्यन मम संपत्ता पुव्वावरदाहिणुत्तरागएहिं मंदायं मंदायं एइज्जमाणा एइज्जमाणा पेइज्जमाणा पलंबमाणा पजंझमाणा उरालेणं मणुन्नेणं मणहरेणं कण्णमणनिव्वुइकरेणं सद्देणं तपएसे सव्वओ समंता आपूरेमाणा सिरीए अतीव उवसोभेमाणा चिट्ठंति पत्तेयं पत्तेयं ५४ ३२

यमायंतेत्यादि शाश्वतनवरं घाणमणनिव्वुइकारएणमिति घाणेंदियमनोनिर्वृतिकारणं तेसिणं मित्यादि तेषां द्वाराणामेकैकस्य उभयोः पार्श्वयोरेके
कस्मिन् नैषेधिक्यां द्विधाभावेन द्विप्रकारायां नैषेधिक्यां षोडश २ सालभंजिकापरिपाट्यः प्रज्ञप्ताः ताश्च शालभंजिका लीलया ललितांगनिवेशरूपया
स्थिता लीलास्थिताः सुपइट्ठियाउ इति सुष्ठु मनोज्ञतया प्रतिष्ठिताः सुप्रतिष्ठिताः सुअलंकियाउ सुष्ठु अतिशायनरमणीयतया अलंकृताः स्वलंकृताः
णाणाविहरागवसणाउ इति नाना विधो नानाप्रकारो रागो रंगो येषां तानि नानाविधरागाणि तानि वसनानि वस्त्राणि यासां ता नानाविधरागवसनाः णाणामल्लपिणद्ध
ओ इति नानारूपाणि माल्यानि पुष्पाणि पिनद्धानि आविद्धानि यासां ता नानामाल्यपिनद्धाः क्तान्तस्य परनिपातः सुखादिदर्शनात् मुट्ठिगेज्झसुमज्झाउ इति
मुष्टिग्राह्यं सुष्ठु शोभनं मध्यं मध्यभागो यासां ताः मुष्टिग्राह्यसुमध्याः आमेलगजमल जुगलवट्टियअब्भुन्नयपीणरइयसंठियपओहराउ पीनपीवररचितसंस्था
नं यकाभ्यां तौ पीनरचितसंस्थानौ आमेलकः आपीडः शेखरक इत्य र्थः तस्य यमलयुगलं समश्रेणीकं द्वन्द्वं तद्वत् वर्तितौ वद्धस्वभावावुपचि
तकठिनभावौ वर्तितौ अत एव तौ पीनरचितसंस्थानौ च प योधरौ यासां तास्तथा रत्तावंगाउ इति रक्ताः अपांगा नयनोपांतरूपे
यासां तास्तथा असियकेसिउ इति असिताः कृष्णाः केशा यासां ता असितकेशाः एतदेव सविशेषमाचष्टे मिउविसयपसत्थलक्खणस
वेल्लियग्गसिरयाउ इति मृदवः कोमला विशदा निर्मलाः प्रशस्तानि शोभन लक्षणानि अस्फुटिताग्रत्वप्रभृतीनि लक्षणानि येषां ते प्रशस्तलक्षणाः संव
ल्लितां संवृतमग्रं येषां ते संवेल्लिताग्राः शिरोजाः केशा यासां ताः मृदुविशदप्रशस्तलक्षणसंवेल्लिताग्रशिरोजाः ईसिं असोगवरपायवसमुट्ठियाउ ईषत् म
नाक् अशोकवरपादपे समुपस्थिताः आश्रिताः ईषदशोकवरपादपसमुपस्थिताः वामहस्तगृहीतमग्रशालायाः शाखायाः अर्द्धदशोकपादपस्य
यकाभिस्ता वामहस्तगृहीताग्रशालाः ईसिं अद्धच्छिकडक्खचिट्ठिएहिं मुसमाणीउ विव इति ईषत् मनाक् अर्द्धं तिर्यग्वलितम् अक्षि यस्मिन् कटाक्षरूपे चे
ष्टितेन चेष्टितेन च सुरजनानां मनांसि मुष्णंत्य इव चक्खुल्लोयणलेसेहिं अन्नमन्नं खिज्जमाणीउ विव अन्योन्यं परस्परं चक्षुषां लोकनेन अवलोकनेन ये ले
शाः संश्लेषास्तैः खिद्यमाना इव किमुक्तं भवति एवं नाम ता तिर्यग्वलिताक्षिकटाक्षैः परस्परमवलोकमाना अवतिष्ठंति यथा नूनं परस्परं सौभाग्यासह

३६

मया०

न तिर्यग्वलिताक्षिकटाक्षैः परस्परं खिद्यंति इवावतिष्ठंति पुढविपरिणामाउ इति पृथ्वीपरिणामरूपाः शाश्वतभावमुपगता विमानवत् चंदाणणाउ इति
चंद्र इवाननं मुखं यासां तास्तथा चंदविलासिणीउ इति चंद्रवन्मनोहरं विलसंतीत्येवंशीलाश्चंद्रविलासिन्यः चंदद्धसमनिडालाउ इति चंद्रार्द्धसममष्ट
मीचंद्रसमानं ललाटं यासां तास्तथा चंदाहियसोमदंसणाउ चंद्रादप्यधिकं सौम्यं सुभगकांतिमत् दर्शनमाकारो यासां तास्तथा उक्का इव उज्जोयमाणाः
विज्जुघणमिरियि सूरदिप्पंततेयअहिययरसन्निकासाउ इति विद्युतां घनानां प्रबलानां मरीचयो विद्युद्घनमरीचयः तेभ्यः सूर्यस्य दीप्यमानं तत्तेजस्तस्माद
पि अधिकतरः सन्निकाशः प्रकाशो यासां तास्तथा सिंगारागारचारुवेसाउ पासाइयाउ दरिसणिज्जा अभिरूवाउ पडिरूवाउ इति शाश्वतं तेसिणमित्यादि
तेषां द्वाराणामेकैकस्यां उभयोः पार्श्वयोरेकैकस्यां नैषेधिक्यां द्विधाभावेन नैषेधिकायां षोडश २ जालकटकाः प्रज्ञप्ताः जा
लकटकाः जालकटकाः सव्वरयणामया अच्छा सण्हा जाव पडिरूवा इ ति शाश्वतं तेसिणमित्यादि तेषां द्वाराणामेकैकस्य उभयोः पार्श्वयोर्द्वि
धाभावे नैषेधिक्यां षोडश २ घंटापरिपाट्यः प्रज्ञप्ताः ता सां च घंटानामयमेतद्रूपो वर्णावासो वर्णकनिवेशः प्रज्ञप्तः
तद्यथा जंबूनदमय्यो घंटाः वज्जमय्यो लालाः नानामणिमया घं टापार्श्वाः तपनीयमय्यः शृंखला याभिस्ता अवलंबिता तिष्ठंति रजत
मय्यो रज्जवः ताउणं घंटाउ इत्यादि ताश्च घंटा मेघस्वराः मेघस्येवा तिदी घोः स्वरो यासां ता मेघस्वराः हंसस्येव मधुरः स्वरो यासां ता हंसस्वराः
सिंहस्येव प्रभूतदेशव्यापी स्वरो यासां ता सिंहस्वराः एवं दुंदुहिस्सराउ नंदिस्सराउ नंदिघोसाउ द्वादशविधतूर्यसंघातो नंदिः नंदिवन्नादो घोषो यासां ता नंदिघो
षाः मंजुः प्रियः स्वरो यासां ता मंजुस्वराः एवं मंजुघोषाः किं बहुना सुस्सराउ सुस्सरघोसाउ उरालेणमित्यादि शाश्वतं तेसिणमित्यादि तेषां द्वाराणामेकैक
कस्य उभयोः पार्श्वयोः द्विधाभावे नैषेधिक्यां षोडश २ वनमालापरिपाट्यः प्रज्ञप्ताः ताश्च वनमाला नानाद्रुमाणां नानालतानां च यानि किसलयानि पल्लवाश्च
तैः समाकुलाः संमिश्राः छप्पयपरिभुज्जमाणसोहंतसस्सिरीयाउ इति षट्पदैः परिभुज्यमानाः सत्यः शोभमानाः षट्पदपरिभुज्यमानशोभमानाः सस्रीकाः
तत एव सश्रीकाः पासाइयाउ इत्यादि प्राग्वत् तेसिणं दाराणमित्यादि तेषां द्वाराणामेकैकस्य उभयोः पार्श्वयोरेकैकस्यां नैषेधिक्यां द्विधाभावेन

द्विधातो निषीधिकायां ... षोडश षोडश प्रकंठकाः प्रज्ञप्ताः प्रकंठो नाम पीठविशेषः आह च जीवाभिगममूलटीकाकारः प्रकंठौ पीठविशेषा
विति तेच प्रकंठकाः प्रत्येकमर्द्धतृतीयानि योजनशतान्यायामविष्कंभाभ्यां पंचविंशं पंचविंशत्यधिकं योजनशतं बाहल्येन पिंडभावेन सव्ववइरामय
इति सर्वात्मना ते प्रकंठका वज्रमया अच्छाः श्लक्ष्णा इत्यादि विशेषणजातं प्राग्वत् तेसिणं पकंठगाणं उवरि इत्यादि तेषां प्रकंठकानामुपरि प्रत्येकं प्रत्येकं
ति प्रत्येकमित्यत्र प्रतिशब्दो वर्त्तमानः आभिमुख्ये समस्यते न वीप्सायां ततो वीप्साविवक्षायां द्विर्वचनं प्रासादावतंसकाः प्रज्ञप्ताः प्रासादावतंसका नाम प्रासा
दविशेषाः उक्तं च जीवाभिगममूलटीकायां प्रासादावतंसकाः प्रासादविशेषा इति ते च प्रासादावतंसकाः अर्द्धतृतीयानि योजनशतान्यूर्द्धमुच्चैस्त्वेन पं
चविंशं योजनशतं विष्कंभेन अब्भुग्गयमूसियपहसिया विव अब्भुद्‌ग   तान् आभिमुख्येन सर्वतो विनिर्गता उच्छ्रिता प्रबलतया सर्वासु दिक्षु प्रसृतया प्रभ
या सिता इव बद्धा इव तिष्ठंतीति गम्यते अन्यथा कथमिव ते अत्युच्च   स्तानि रालंबनानि तिष्ठंतीति भावः विविहमणिरयणभत्तिचित्ता विविधा अ
नेकप्रकारा ये मणयश्चंद्रकांतादयो यानि च रत्नानि कर्केतनादीनि   दीनि तेषां भक्तिभिर्विच्छित्तिविशेषैश्चित्रा नानारूपा आश्चर्यवंतो
वा नानाविधमणिरत्नभक्तिचित्राः वाउद्धुयविजयवेजयंतीपडागछत्ता   इछत्तकलिया वातोद्धूता वायुकंपिता विजय अभ्युदयसूचिका
विजयंतीलिखनायाः पताका अथवा विजया इति वैजयंतीनां पार्श्वक   र्णिका उच्यंते तत्प्रधाना वैजयंत्यो विजयवैजयंत्यः पताकास्ता एव विजय
वर्जिता वैजयंत्यः छत्रातिछत्राणि उपर्युपरि स्थितान्यातपत्राणि तैः कलिता वातोद्धूतविजयवैजयंतीपताकाछत्रातिछत्रकलिताः तुंगा उच्चा उच्चत्वेनार्द्ध
तृतीययोजनशतप्रमाणत्वात् अत एव गगनतलमणुलिहंतसिहरा इति गगनतलमंबरतलमनुलिखंति अभिलंघयंति शिखराणि येषां ते तथा जालानि जाल
कानि तानि च भवनभित्तिषु लोके प्रतीतानि तदंतरेषु विशिष्टशोभानिमित्तं रत्नानि येषु ते जालांतररत्नाः सूत्रे चात्र विभक्तिलोपः प्राकृतत्वात् तथा पंज
रादुन्मीलिता इव बहिःकृता इव पंजरोन्मीलिता इव यथा हि किल किमपि वस्तु पंजराद्वंशादिमयाच्छादनविशेषाद्बहिष्कृतमत्यंतमविनष्टछाय
त्वाच्छोभते तथा तेऽपि प्रासादावतंसका इति भावः तथा मणिकनकानि मणिकनकमय्यः स्तूपिकाः शिखराणि येषां ते मणिकनकस्तूपिकाकाः तथा वि ३७

कसितानि यानि शतपत्राणि पुंडरीकाणि द्वारादौ प्रतिकृतित्वेन स्थितानि तिलकरत्नानि भित्त्यादिषु पुंड्रविशेषाः अर्द्धचंद्राश्च द्वारादिषु तैश्चित्रा नाना
नारूपा आश्चर्यवंतो वा विकसितशतपत्रपुंडरीकतिलकरत्नार्द्धचंद्रचित्राः तथा अंतर्बहिश्च श्लक्ष्णा मसृणा इत्यर्थः तथा तपनीयं सुवर्णविशेषस्तन्मय्या
वालुकाया प्रस्तटः प्रस्तारो येषु ते तपनीयवालुकाप्रस्तटाः सुहफासा सस्सिरीयरूवा पासाईया इत्यादि प्राग्वत् तेषां च प्रासादावतंसकानां
तद्भूमिवर्णनं उपर्युल्लोकवर्णनं सिंहासनवर्णनं उपरि विजयदूष्यवर्णनं वज्रांकुशवर्णनं मुक्तादामवर्णनं च यथा प्राक् यानविमाने भावितं तथा
भावनीयं तेसिणमित्यादि तेषां द्वाराणां प्रत्येकमुभयोः पार्श्वयोरेकैकनिषीधिकाभावेन या द्विधातो निषीधिकी तस्यां षोडश तोरणानि प्रज्ञप्तानि तो
रणानि नानामणिमयानीत्यादि तोरणवर्णनं यानविमानवदविक   लं भावनीयं तेसिणं तोरणाणं पुरओ इत्यादि तेषां तोरणानां पुरतः प्र
त्येकं द्वे द्वे शालभंजिके शालभंजिकावर्णनं प्राग्वत् तेसिणमि   त्यादि तेषां तोरणानां पुरतो द्वौ द्वौ नागदंतकौ प्रज्ञप्तौ तेषां च नागदं
तकानां वर्णनं यथाधस्तादनंतरसूत्रे तथा वक्तव्यं नवरं माल्यदाम   रि नागदंतकानां वक्तव्याभावात् तेसिणमित्यादि तेषां तोरणानां
पुरतो द्वौ द्वौ हयसंघाटौ संघाटशब्दो युग्मवाची यथा साधुसंघ   टस्येत्यत्र ततो द्वे द्वे युग्मे इत्यर्थः एवं गजनरकिंनरकिंपुरुषमहो
रगगंधर्ववृषभसंघाटा अपि वाच्याः एते च सर्वरत्नमया अच्छा   श्लक्ष्णा इत्यादि प्राग्वत् एवं पंक्तिवीथीमिथुनकान्यपि हयादीनामष्टानां संघाटवत्
पंक्त्यापि वीथ्यापि मिथुनकानि वाच्यानि तत्र संघाटा समानलिंगयुग्मरूपाः पुष्पावकीर्णकाः एकदिग्व्यवस्थिताः श्रेणिः पंक्तिः उभयोः पा
र्श्वयोरेकैकाश्रेणिर्वीथिः स्त्रीपुरुषयुग्मं मिथुनकं तेसिणमित्यादि तेषां तोरणानां पुरतो द्वे द्वे पद्मलते यावत्करणात्
द्वे द्वे नागलते द्वे द्वे अशोकलते द्वे द्वे चंपकलते द्वे द्वे चूतलते द्वे द्वे वासंतीलते द्वे द्वे कुंदलते द्वे द्वे अतिमुक्तकलते इति परिग्रहः द्वे द्वे श्यामल
लते एताश्च कथंभूता इत्याह निच्चं कुसुमियाउ इत्यादि यावत्करणात् निच्चं मउलियाउ निच्चं लवइयाउ निच्चं थवइयाउ निच्चं गुलइयाउ निच्चं जमलियाउ निच्चं जुयलि
याउ ... निच्चं विणमियाउ निच्चं पणमियाउ निच्चं सुविभत्तपडिमंजरिवडिंसगधरीउ निच्चं कुसुमियमउलियलवइयथवइयगुलइयगोच्छियविणमि

राजप्र०टी०

यएणमियस्त्रविलत्रपडिमंडरिवडंसगधरीउइतिपरिरहातो॥अस्मद्व्याख्यानं श्रायतं व्रनाःकषंहताइत्यादासव्वरयणामयाजावपडिरूवाइति॥अ
त्तापियावत्कर्णेनूअद्धासक्षाइत्यादिविशेषणसमूहपरिरहः॥सव्वरायव्वावनीयः॥तेसिणमित्यादितेषांतोरणानांउवरंउत्येकंद्वौद्वौवि
कल्पावसिकेकादिकशाकाकेतेरसाद्धैतां द्वनदमयाकचित्याव॥सव्वरत्नमयाअहाइत्यादि॥द्वौद्वौवंदनकलशोप्रज्ञप्तो॥वर्णकंवंदनकलशानाव
रकमलपइट्ठाणाइत्यादिरूपसर्वःप्राकनावक्कव्यः॥तेसिणमित्यादिद्वौद्वौइंगारो॥तेषामपिकलशानामिववर्णकोवक्कव्योनवरंपर्यंतमइयामत्तग
यमहमुहदागिइसमाणापन्नत्ता समणाउसाइतिवक्कव्यं॥ मत्तगयमहा॥ उक्का॥ मत्तस्य गजस्य महामुखं तदाकृतिसमानं॥ मत्तायागजस्यमहाम्रद्गतूइति विशालं यत्तुखं तस्याक
तिराकारस्तत्समानास्तत्सदृशाः प्रज्ञप्ताः॥तेसिणमित्यादि॥तेषांतोरणा॰ नांउवरंताद्वौद्वौआदर्शकोप्रज्ञप्तो॥तेषांचादर्शानामयमेतद्रूपोवर्णावा
सोवर्णकनिवहः॥अत्तरसरुहेतपनीयमयाः प्रकंठकाः पावि विशेषाः॥अंकमयानिअक्करत्नमयानिमंडलानियत्रप्रतिबिंबसंहति
॥आणाहसियनिम्मलापइतिअवघषेणमवघर्षितेनाविक्क प्रत्यय॥इत्यादिनानिर्मार्जितमित्यर्थः॥अवघर्षितेनावाअनवघर्षि
तंनि र्मलतयाछायययासमनुबद्धाउक्काः॥ चंदमंडलपडिनिका माइतिचंद्रमंडलसदृशामहयामहतातित्राये।नमहांतोईकायसम
मा॥काया ईशमाणा॥प्रज्ञप्तादेश्रमणा हेआयुष्मन्॥तेसिणमित्या दितेषांतोरणानांउवरंतोद्वेद्वेवज्रनाभेवज्रमयामासिर्याये।वज्रनाभेस्थ
लेप्रज्ञप्तेनाभिरुद्धालानातितिर्थति॥अच्छतिछुडियंतडलनहसंरहडपडिउन्नाइवचिहंति॥अच्छातिर्मलाः॥अच्छस्फटिकवत्रिछटिताश्चान्ववारान्उटिता॥अ
तएवनखसंदष्टाः नखाःनरिवका असंदिष्टावमलादिनिस्पृष्टिता येषांतेतथाउस्थादिदर्शनान्तक्कांतस्यपरनिपातः॥अछछिबटिते॥शालितंडलेनखसंद
ष्टेःपरिपूर्णानवथविवापरिणामरूपाणितानितथाकेवलमेवमाकाराणाउपमानयावादासव्वजंबूणयामयासव्वात्मनाजांबूनदमयानिअच्छासह्याइत्यादि
प्राग्वतमहयामहयाइतिज्ञायतमहांतिरथचक्रसमानानिप्रज्ञप्तानिहेश्रमणहेआयुष्मन्॥तेसिणमित्यादि॥तेषांतोरणानांउवरंतोद्वेद्वेपाइउगतिपात्र्योप्र
ज्ञप्तेतात्र्यपात्र्यस्वोदकपडिहत्थाउइतिस्वच्छपानीयपरिपूर्णाः॥णाणाविहस्सफलहरियस्सबहुपडिपुन्नाउविवेति॥अत्रषष्ठीदृतीयार्थेबहुवचना

×अनवघर्षितनिर्मलाः७× ×शालि×५

×नेन× ×स्या× ३८

चिक्रवयनंप्राकृतत्वात्॥नानाविधैःफलहरितैर्हरितफलैर्बहुप्रपन्नंप्रतिपूर्णाइवतिष्ठंति॥नरवलुतानिफलानिकिंतुतथारूपाःप्रायःस्वतत्नावमुपागताःपृथिवी
परिणामाःश्वतंउपमानमितिसव्वरयणामईउइत्यादिप्राग्वत्महयाइतिप्रतिशायेनमहत्योगोकलिंजचक्रसमानाःप्रज्ञप्ताहेश्रमणहेआयुष्मन्॥तेसि
णमित्यादितेषांतोरणानांउवरांताद्वौसुपतिष्ठकोआधारविशेषोप्रज्ञप्तो॥तेचसुपतिष्ठकाःसुसर्वोषधिप्रतिपूर्णानानाविधःपंचवर्णैःप्रसाधनतां
डेश्चबहुपरिपूर्णाइवतिष्ठंति॥उपमानावमावयत्॥सव्वरयणामयाइत्यादितिप्राग्वत्॥तेसिणमित्यादितेषांतोरणानांउवरांताद्वेद्वेमनोगुलिकेप्रज्ञप्तेम
नोगुलिकानामपीठिकाउक्कंचजीवाभिगममूलटीकायांमनोगुलिकापीठिकेति॥तासुमनोगुलिकासुसर्वात्मनावैडूर्यमय्योऽच्छाइत्यादिप्राग्वत्॥तासुणंम
णोगुलियासुबहवेइत्यादितासुमनोगुलिकासुबहवःसुवर्णरूप्यमयाः मयानिवफलकानिप्रज्ञप्तानितेसुसुवर्णरूप्यमयेसुफलकेसुबहवोवइरा
वनागदंतकाअंकुटकाः॥तेसुवनागदंतकास्वंकुटकाः॥तेसु वनागदंतकेसुबहूनिरजतमयानिसिक्ककानिप्रज्ञप्तानितेसुरजत
मायसुसिक्ककेसुबहवोवातकरकाःजलशून्याःकरकाइत्यर्थ ॥प्रज्ञप्ताःघटाकिणुतात्तइत्यादिणावहाआछादनेगवह्रा॥संजा
ताएषिततिगवह्रिकाःकृष्णसूत्रैःकृष्णसूत्रमयागवह्रिरितिगमकेषुसि क्ककेषुगवह्रिताःकृष्णसूत्रसिक्ककगवह्रिताएवंनीलसूत्रसिक्कक
गवह्रिताइत्यादयपिनावनीयं॥तेचवातकरकासर्वात्मनावैडूर्यमया अच्छाइत्यादिप्राग्वत्॥तेसिणमित्यादितेषांतोरणानांउवरंताद्वौद्वौ
चित्रोआश्चर्यरत्नोरत्नकरंडकोप्रज्ञप्तोमिजदानामएइत्यादि यथाराज्ञश्चातुरंतचक्रवर्तिनश्चतुर्भिरपरदक्षिणात्तरसमुद्रैश्चातश्चपृथिवीपर्यंत
श्चचक्रवर्तिनश्चित्रंशालंयमतस्यचित्रआश्चर्यरत्नानानामणिमयत्वेननानावर्णोवावइरलियमणिफालियपडलपच्चोयडेइतिवाउल्यनांवैडूर्यमणि
यःफालियपडलपच्चोयडेइतिस्फाटिकपटलाववादितःमाणपतारइत्यादिस्वयथाराज्ञश्चातुरंतचक्रवर्तिनःउ त्यामत्रानाशादशान्सर्वतःसर्वासुदिक्षुस
मंततःमाममर्हत्तनअवनासयति॥एवमेवपर्यायत्वात्पणमाहेचेताउद्योतयतितापयतिप्रनासयति॥एवमित्यादिसुगमंतेसिणंतोरणाणमित्यादितेषांतो
रणानांउवरंताद्वौद्वौहयकंठौयकंठवप्रमाणौरत्नविशेषौ॥एवंगजनरकिंनरकिंपुरुषमहोरगगंधर्व वृषनकंठाअपिवाच्याः॥उक्कंचजीवाभिगममूलटीका

८.१

कारणादयकं गोरूयकं वज्रमाणो रत्नविशेषो एवं सर्वेपि कंवावाच्या इति नवा बादसमरययणा मयाइति सर्वे रत्नमया रत्नविशेषरूपा अच्छा इत्यादि प्राग्वत् ते
सिणमित्यादि तेषां तोरणानां पुरतो द्वे द्वे नागदंतौ प्रज्ञप्तौ एवं माल्यदाम गंधवृत्तारणा सिद्धार्थकलोमहस्तकचंगेर्योपि वक्तव्या। एताश्च सर्वा अपि सर्वात्म-
ना रत्नमया अच्छा इत्यादि प्राग्वत् एवं छत्रादीनामष्टानां पटलकान्यपि द्वे द्वे संख्याकानि वाच्यानि तेसिणमित्यादि तेषां तोरणानां पुरतो द्वे द्वे सिंहासने प्रज्ञ-
प्ते तेषां च सिंहासनानां वर्णकः प्राग्वत् निरवशेषो वक्तव्यो तेसिणमित्यादि तेषां तोरणानां पुरतो द्वे द्वे रूप्यमये छत्रे प्रज्ञप्ते तानि च छत्राणि वैडूर्यरत्नमय
विमलदंडानि जांबूनदकर्णिकानि वज्रसंधीनि वज्ररत्नापूरितदंडशलाकासंधीनि मुक्ताजालपरिगतानि अष्टसहस्राणि अष्टसहस्रसंख्याकवरकांचनश-
लाकावरकांचनमय्यः शलाका येषु तानि दद्दरमलयसुगंधिसर्वाउयसु रभिसीयलच्छाया इति दर्दरश्चीवरावनद्धकुंडिकादिलाजनसुखं तेन गा-
लिताः सत्र पुर्दं वा ये मलयइति मलयोद्भवं श्रीखंडं तत्संबंधिनः सुगंधये यो मासद्वर्तुसर्वर्तुकसुरभिः शीतला च छाया येषां तानि तथा मं-
गलभक्तिचित्राणि अष्टानां स्वस्तिकादीनां मंगलानां भक्त्या विचित्राणि चंद्रमालेखा येषां तानि तथा चंद्रागारोपमानि चंद्राकारस्थंडाकृतिः
समउपमा येषां तानि तथा चंद्रमंडलवत् वृत्तानीति भावः तेसिणमित्य यादि तेषां तोरणानां पुरतो द्वे द्वे चामरे प्रज्ञप्ते तानि च चामराणि चंद-
प्पलावरमलियवइरनानामणिरयणखचितविचित्तदंडाओ इति तं इयत्थ इत्कांतो वज्रो वैडूर्यश्च प्रतीतौ चंद्रप्रभवज्रवैडूर्याणि शेषाणि च नानामणि-
रत्नानि खचितानि येषु तेन तथा एवंरूपाश्चित्रा नानाकारा दंडा येषां चामराणां तानि तथा सुहुमरययदीहवालाउ इति सूक्ष्मा रजतमया दीर्घा वाला येषां तानि त-
था शंखकुंददगरययअमयमहियफेणपुंजसन्निकासाउ इति शंखश्वेताः प्रतीतः अंकोरत्नविशेषः कुंदमिति कुंदपुष्पं दकरजउदककणाः अमृतमथि-
तफेनपुंजः क्षीरोदजलमथनसमुत्थफेनपुंजस्तेषामिव सन्निकाशः प्रभा येषां तानि तथा अच्छा इत्यादि प्राग्वत् तेसिणमित्यादि तेषां तोरणानां पुरतो द्वौ द्वौ
तिलसमुद्गकौ सुगंधितैलाधारविशेषौ चक्रजीवाभिगममूलटीकायां तिलसमुद्गकौ सुगंधितैलाधारा एवं कोष्ठादिसमुद्गका अपि वाच्याः अ-
त्र संग्रहणिगाथा तेल्लकोट्ठसमुग्गे पत्ते चोए य तगर एला य हरियाले हिंगुलए मणोसिला अंजणसमुग्गा सव्वरयणमइया इति एते सर्वेपि सर्वात्मना रत्न- ३७

मयाअच्छा इत्यादि प्राग्वत् सूरियाभे णं विमाणे एगमेगे दारे अट्ठसयं चक्कज्झयाणं इत्यादि तस्मिन् सूर्याभे विमाने एकैकस्मिन् अष्टाधिकं शतं चक्रध्वज-
ानां चक्रालेखरूपचिह्नोपेतानां ध्वजानामेवं मृगगरुडछत्रपिच्छशकुनिसिंहवृषभचतुर्दंतहस्तिध्वजानामपि प्रत्येकमष्टशतमष्टशतं वक्तव्यमेवमे-
उब्बावरेण एवामेव सपुव्वावरेणं सहस्सं वेपरिवर्त्तीति इति सर्वसंख्यया तेन सूर्याभे विमाने एकैकस्मिन् द्वारे अशीतम-
शीतं अशीत्यधिकं सहस्रं ध्वजानां भवतीति आख्यातं मया अन्यैश्च तीर्थकृद्भिः तेषां द्वाराणां संबंधिनि एकैकस्मिन् पक्षे षष्टिर्भौमानि विशिष्टानि स्थाना-
नि प्रज्ञप्तानि तेषां च भौमानां उल्लोकाः पद्मलताद्या अत्र यानविमानवर्णके वक्तव्याः तेषां च भौमानां बहुमध्यदेशभागे यानि त्रयस्त्रिंशत्तमानि भौमानि ते-
षां बहुमध्यदेशभागे प्रत्येकं सूर्याभदेवयोग्यं सिंहासनं तेषां च सिंहा सनानां वर्णकः परिवारश्च सर्वोपि सामानिकादिदेवयोग्यभद्रासनैस्तत्र म-
नां वज्रमणयानविमानवत् वक्तव्या शेषेषु भौमेषु प्रत्येकं सप रिवारं सिंहासनं परिवाररहितं तेसिणमित्यादि तेषां द्वाराणामुत्तमा-
आकारा उपरितनाकाराः उत्तरंगादिरूपाः कचित् उपरिमागारा इति पाठः षोडशविधै रत्नैरुपशोभिताः तद्यथा रयणेहिं जाव रि-
ट्ठेहिं इति रत्नैः सामान्यतः कर्केतनादिभिर्विशेषैर्वज्रैः २ वैडूर्यैः लोहिताक्षैः मसारगल्लैः हंसगर्भैः पुलकैः सौ-
गंधिकैः ज्योतीरसैः अंकैः १० अंजनैः ११ रजतैः १२ जातरूपैः १३ अंजन पुलकैः १४ स्फटिकैः रिष्टैः इति परिहारः षोडशो रिष्टः तेसुणमित्यादि तेषां द्वा-
राणां उत्कृष्ट उपरि अष्टाष्टौ स्वस्तिकादीनि मंगलकानि यानविमानतोरणवत् वक्तव्यानि यावत् सहस्रपत्रहस्तका इति अत्र कुहंडकाः कुचित् अम- शु४५
कांतरं कंवपका एवामेव सपुव्वावरेण सूरियाभविमाणे चत्तारिदारसहस्सा भवंतीति मक्खायमिति सुगमं सूरियाभस्स णमित्यादि सूर्याभस्य विमा-
नस्य चउद्दिशिं तिवनखंडाः समाज्ञता चउद्दिक्कस्मिन् चउद्दिशि वनखंड दिक्षु पंचपंचयोजनशतानि अबाधया इति बाधनं बाधा आक्रमणमित्यर्थः
न बाधा अबाधा अनाक्रमणं तया अबाधया अन्तरे कृत्वेति गम्यते अपान्तराले मुक्त्वेति भावः चत्वारो वनखंडाः प्रज्ञप्ताः अनेकजातीया नानाविधास्तु ममानो महीरुहाणां
समूहो वनखंडः उक्तं च जीवाभिगमचूर्णौ अणेगजाईयं उत्तमे रुक्खसंडे वणसंडे इति तद्यथेत्यादिना नामतन्ववनखंडान्नामतो दिशश्चदर्शयति

राजप्रश्नि अशोकवरपादपप्रधानं वनमशोकवनमेवं सप्तपर्णवनं चंपकवनं चूतवनमपि भावनीयं। उत्तिमराणमिच्चाइ चिथिपावमिदं अत्र संग्रहणिगाथा पुव्वेणं असो
गवणं दाहिणतो सत्तिवन्नवणं अवरेणं चंपगवणं उत्तरेणं चूयवणं आरामा इति ते णं मित्यादि ते वनखंडाः सातिरेकाणि अर्द्धत्रयोदशानि योजन
शतसहस्राणि आयामेन पंच योजनशतानि विष्कंभेन प्रत्येकं प्राकारपरिक्षिप्ताः ते वनखंडाः कथंभूताः इत्याह किण्हा किण्होभासा जा
व पडिरूवा इति यावत्करणादेवं परिपूर्णः पाठः किण्हा किण्होभासा नीला नीलोभासा हरिया हरियोभासा सीया सीओभासा निद्धा निद्धोभासा तिव्वा ति
व्वोभासा किण्हा किण्हच्छाया नीला नीलच्छाया हरिया हरियच्छाया सीया सीयच्छाया निद्धा निद्धच्छाया घणकडियकडिच्छाया रम्मा महामेहनिकुरुंबभूया
ते णं पायवा मूलमंतो कंदमंतो खंधमंतो तयामंतो पवालमंतो पत्तमंतो पु प्फमंतो बीयमंतो फलमंतो अणुपुव्वसुजायरुइलवट्टपरिणया एग
खंधी अणेगसाहप्पसाहविडिमा अणेगनरवामसुप्पसारियअग्गे ज्झघणविउलवट्टखंधी अच्छिद्दपत्ता अविरलपत्ता अवाईणपत्ता
अणीइपत्ता निद्धूयजरढपंडुपत्ता नवहरियभिसंतपत्तभारंधया रगंभीरदरिसणिज्जा उवनिग्गयवरतरुणपत्तपल्लवकोमलउ
ज्जलवलंतकिसलयसुकुमालपवालपल्लवंकुरग्गसिहरा निच्चं कुसुमिया निच्चं मउलिया निच्चं थवइया निच्चं गोच्छिया निच्चं जमलिया निच्चं जुय
लिया निच्चं विणमिया निच्चं पणमिया निच्चं कुसुमियमउलियलवइयथ वइयगुलइयगोच्छियजमलियजुयलियविणमियपणमियसुविभत्त
पडिमंजरिवडेंसयधरा सुयबरहिणमयणसलागकोइलकोरकभिंगारककोंडलजीवंजीवकनंदीमुहकविलपिंगलक्खगकारंडवचक्कवागक
लहंससारसअणेगसउणगणमिहुणविरइयसद्दुन्नइयमहुरसरनाइया संपिंडियदरियभमरमहुयरिपहकरपरिलिंतमत्तछप्पयकुसुमासवलोलमहु
रगुमगुमंतगुंजंतदेसभागा अब्भिंतरपुप्फफला बाहिरपत्तोच्छन्ना पत्तेहि य पुप्फेहि य उच्छन्नपलिच्छन्ना नीरोगका साउफला अकंटगा नाणाविहगुच्छगुम्म
मंडवगसोहिया विचित्तसुहकेउबहुला वाविपुक्खरिणीदीहियासुयनिवेसियरम्मजालघरगा पिंडिमनीहारिमसुगंधिसुहसुरभिमणहरं च गंधद्धणिं
मुयंता सुहसेउकेउबहुला अणेगरहजाणजुग्गसिबियपविमोयणा सुरम्मा पासाईया इति व्याख्या इह प्रायो विशेषणानां मध्ये वयमिव ४०

र्णितानि पत्राणि कृष्णानि भवंति ततस्तद्योगाद्वनखंडा अपि कृष्णाः न चोपचारमात्रेण कृष्णा इति व्यपदिश्यंते किंतु तथा प्रतिभासनात् तथाहि कृष्णा श्री
वस्थायां यावति भागे कृष्णानि पत्राणि संति तावति भागे वनखंडाः कृष्णा अवभासंते ततः कृष्णो अवभासो येषां ते कृष्णावभासा इति तथा हरितत्वमतिक्रां
तानि किसलयत्वमसंप्राप्तानि पत्राणि नीलानि ततस्तद्योगाद्वनखंडा अपि नीलाः न चैतदुपचारमात्रेणोच्यते किंतु तथावभासमानत्वात् तथाह नीलावभासाः समासः
प्राग्वत् तथा यौवनावस्थानि पत्राणि किसलयत्वं रक्तत्वं चातिक्रांतानि ईषद्धरितालाभानि पांडूनि संति हरितानीति व्यपदिश्यंते ततस्तद्योगाद्वनखंडा अपि ह
रिताः न चैतदुपचारमात्रेण उच्यते किंतु तथा प्रतिभासनात् तथा चाह हरितावभासाः तथा बाल्यादतिक्रांतानि पत्राणि शीतलानि भवंति ततस्तद्योगा
द्वनखंडा अपि शीता न चैतदुपचारमात्रेण व्यपदिश्यते किंतु तथा प्रतिभासनात् तथा चाह शीतावभासा अधोभागवर्त्तिनां विमानिकदेवानां देवीनां च तद्योगाच्छीतवात
मस्पर्शितत्वात् शीता वनखंडा अवभासंते इति तथा एते कृष्णनीलहरित वर्णाः यथास्वस्वरूपे अत्यर्थं स्फुटाः स्निग्धा इत्युच्यंते तीव्राश्च ततस्तद्योगा
द्वनखंडा अपि स्निग्धास्तीव्राश्च इत्युक्तं न चैतदुपचारमात्रेण किंतु तथावभासनात् तथा चाह स्निग्धावभासास्तीव्रावभासा इति इहाव
भासो भ्रांतोऽपि भवति यथा मरुमरीचिकासु जलावभासस्ततो नावभास मात्रोपदर्शनेन यथावस्थितं वस्तुस्वरूपमुपवर्णितं भवति किंतु तथा
स्वरूपप्रतिपादनेन ततः कृष्णादीनां यथास्वरूपप्रतिपादनार्थमेवाह पुनरप्युत्तरं विशेषणकदंबकमाह किण्हा किण्हच्छाया इत्यादि कृष्णा वनखंडाः
कुत इत्याह कृष्णच्छायानिमित्तकारणे हेतौ प्रथमा सर्वेषां विलक्षणो नो ज्ञायो दर्शनमिति ख्यापनार्थं हेतौ प्रथमा ततोऽयमर्थः यस्मात्कृष्णा छाया आकारः सर्वा
विसंवादित्वात् तेषां तस्मात् कृष्णाः एतदुक्तं भवति सर्वेऽपि सर्वादितया तत् कृष्ण आकार उपलभ्यते न च भ्रांततावसायः संपादितमत्त्यालकः सर्वाविसंवादित्व
तेन तस्मात् सत्यतः कृष्णा न भ्रांततावभासमात्रेणेव व्यवस्थापिता इति एवं नीला नीलच्छाया इत्यादि अपि भावनीयं नवरं शीता शीतच्छाया इत्यत्र छाया आतप इति
प्रकृतवस्तुवाचक इत्यादि घणकडियकडच्छाया इति अन्योऽन्यशाखाप्रशाखानुप्रवेशतः कटितमिव कटितं घटना अन्योन्य
आश्लेषः शाखाप्रशाखानां तेन कडितात् मध्ये नागवायायपाततथा मध्यभागे निविडतरछायाः इत्यर्थः अत एव रम्या रमणीयाः तथा महामेघनिकुरंबव

नतथाइह कालनावीयामघनिकरस्तोमघमहदसंहताखाणे।शाखामदामेघनिकरस्छइतामदामघर्थदापमाइत्यर्थः।तणपायवाइत्यादि।अशोकवर
पादपपरिवारत्वेनशाखकतिलकादिद्रुमवर्गकैवनूपरिभावनीय।नवरंस्तयवरदिणमयणसलागाइत्यादिविशेषणमात्रोपमयाभावनीयं।आणगमग
उरसझाणेत्यादितदाकारभावतः।तसिणवणसंडाणमित्यादि।तेषांवनखंडानामंतर्मध्येबहुसमरमणीयाइभूमिभागाः।तत्रयावत्तेषांबहुसमिनाभागानांम
ज.शानामणस्तालिगवरकरइत्वाइत्यादिवर्णनंशाखकेतावद्वाच्यं।यावन्मणीनांस्पर्शोनवरमत्रतृणानामपिवक्तव्यानिविवंनाणाविहपंचवण्णेहिंमणीहिंयतणे
हिंयउवसोभियातंजहा।किण्हेहिंयनीलेहिंयजावसुक्किलेहिंतत्थणंजेकिण्हातणायमणीयतेसिणमयमेयारूवेवण्णावासपन्नत्ते।सेजहानामएजाइ
नेवाइत्यादिसंशतितेषामणीनांतृणानांचवातेरितानांशब्दस्वरूपप्रतिपा दनार्थमाहातसिणंतेतितणाणमणीणयइत्यादितेषांणमितिपूर्ववत्।न
दंनपरमकल्याणानियागित्तृणानांचपूर्वपरदक्षिणोत्तरागतैर्वातै। मंदायंतिमंदंमंदमजिताणांकंपितानां।व्यजितानांविशे षतःकंपिता
नांपुनःतदवपर्यायेणाइनव्यावाइ।कंपितानांतथाचालितानामित स्ततोमनाकविक्षिप्तानांमितादवपर्यायेणव्यावाइ।स्पंदितानां।
तथाः।घट्टितानांपरस्परंघषेणकानांतथाघट्टिताइत्यादि।क्षोभितानां स्वस्थानाच्चालनमपिकृतइत्यादि।उदीरितानांप्राबल्येनाप्रेरितानां
कोदृशाःशब्दाः।उच्चाःनगवानादणायमेत्यादि।गोतमसयथानामकःसि विकायावास्यदमानिकायावारथस्यवांतत्रसिविकाजंपानविशेषस्या
उपरिवादिताकाशाकारनंवादायांजंपानविशेषः।थरूमसमस्थमाणावकाशर्थःसंमिदमानिकाअभ्यंपाश्वाशशःधरूमाणत्यादितायाःकुड्डेदेमघंटिका
द्विवलनवशानांघटितयोरथाग्रहस्तंसंयोगरथःप्रत्ययोश्वतनविशेषणानामन्त्यशासनेवानंतसम्बंफलकावेदिकायस्मिन्कालायवमहासम्पेक्षा
याकतिशमाणावमयातस्मपरस्थस्यविशेषणानमलिखित।सतनासमत्यादिसम्बन्धस्यसथनामसघाक्रमंप्रजनयपार्श्ववर्तिभिमदाश्रमाणपंटोपनसममप
नाकसमतलातोरणावरंश्चनतोरणायसमप्राताणवरसममद नदिगाघोषादशाइर्यनिनादायसमनंदिघोषसमस्तथामदक्षिकिमजक्षेइंदयपण
सितिसकिंकिणीकानिदमजालानियाहिसमघदामसहर्द्वस्त्रि।सर्वतोदिक्षुपर्यातशरदिः।प्रदेशेषापरिक्षिप्तामासंसमसंतवादमर्वतंहिमर्वर्तनावि

॥श्री॥

विशेषविरमणेशदाविशेषो।पेतेतिनजातिनशततममेवधिकनकमिर्दकनकविद्धुरितंदारुकाष्ठंयस्यसदिमवलयितिनजाकनकनिर्द्धकदारुकं।सम्प
स्तवर्द्धितायःककारःस्वार्थिकरूर्वस्पवदीर्घवंशकृतश्वानंतगाभइहुअतिशायनसमस्यकुपितदेवदमरकमंडलसस्वयमप्तसंपितनिशरकमंडलघृक्कस
मतवाकालायसनलोहनैगुडुच्छतिशायनकृतानामिवायपरिधियंत्रस्यवारकाणपरिफलकस्यककवालकर्मायस्मिन्सकालायमकृतनेमितवक
र्मतिमतथाअकोसपिणोधमोर्यवरःअधानावतागासाहुइच्छतिशायनसमस्यकृप्रवृक्षरूपावितायस्मिन्समअकोसर्वरतागवमंवक्षः।तथ
शकृत्वावारवजशेनावपिक्षानसमपरनिपातः।तथामारविकर्माणिय्यक्षशलानासमियामस्संसअतिशायनहोकादकंकःसारविस्मितवश्वमा
सकृपरिशृष्टतिस्यतथासरसयवशसमलाणायमिंडियस्मशतिरागणो शानंशयकायवानिशारशानानिवानिद्याविंशाश्वणानितिमंडितः॥
शनवाविशत्तुणमंडितकिंविशकन्नुवसिःएवंनामतानिद्याविंशानहृतानि तृणानिरसस्यसर्वतःपर्यंतवलेविताथियप्रांतनिसमानमपयाकप
लितस्मतावमंडनायनवंतंविशाकंददवृश्चसदककदयसमम कंकटमकंकायःवतेसःवामायस्यसमकंकयवतेसःसम
तथामदक्षपायथामसवाणमसायायसरायानिवकनिविभवेदि प्रहृतानिनानाप्रकाराणिप्रहरणानियानिवक्कवतरोदकरथेषुना
निआवरणानितिद्वंतःपरिशर्मसमायाधानात्वद्वेतनिमित्तंसघःथआ। णेश्वातायःसायाधश्वमघमतःअर्यमयनसदविशेषणसमासः।त
सइतंवलम्पंजगणेअतःशरवरासवामणिकहिमतालमणिवइदमितालअनीहसमनीहसणिकहिमतलसदशाशगाणादिष्टतेनवा
अभिघडियमाणासमानिअतिप्रश्मान स्तावाणगच्छतायरदारामनाक्रकर्मसमानानिर्ईतिकराःसर्वतःसमंतातृतीवानिगमखलदाकायामपिवरा
छस्यामवक्षमितितपाउआवलयनअतितालमस्यनतालेवाउन्नलेस्मक्तसारणकाकस्यसंमाउनामिकमजनामंनामिकोदिविनिर्गमशाउगतिमित्तोनिवः
तवाअरुथ्याणावयमितिअर्यनिर्विणोकपानमरुथाणापरीतवाजवमीराणा।मर्मःकमलंकतंवाकमसविशउमंसुपंसमासलिततंवलितवातोक्षी।
उनेतंवकलकियंवकंतादवकअवस्त्रदेमजार्गसममलतियंअरुथ्याणादानितायस्मातंजयतृहरकलानिःप्रशिर्मगीयातनमर्मिगयरागाइकृनय

राजप्रश्नवृत्ति

तं×२

न्गीयते तत्र रक्तं। अन्योन्यस्वरविशेषकरणेन यद्दलं कृतमिव गीयते तद्दलं स्नतं उरस्वरस्फुटकरणतो व्यक्तं विस्वरकोशातीवविघुष्टं मधुरस्वरेण गीय
माने मधुरं कोकिलारुतवत् तलवंशस्वरादिसमनुगतं समं तथा यत् स्वरघोलनाप्रकारेण ललतीव सललितं नवलाननवर्णितं इति ललितं यद्वा यत्
श्रोत्रेन्द्रियस्य शब्दस्पर्शनमतीव सूक्ष्मत्वादयति सुकुमारमिव प्रतिभासते तत् सललितं इदानीमेतेषामष्टानां मध्ये क्रियते उणान् अन्त्य इति प्
रदक्षिणावर्तमादाय रत्नेति शब्दाणकरणेषु इत्तत्तकन्दरगुंजितं समतेतितलताललयग्रहसु संप्रयुक्तं मधुरं समं सललितं लेमणोहरं मउयरभियपयसंचारं सु
रइं सुनतिं वरचारुरूवं दिव्वं नट्टसज्जं गेयं पगीयाणमिति यथाशाकुनाद्यभिधे व्याख्याते तथा नाट्यविधौ सगरे एसएमाइ देवस्स गीतानां गाउमारद्धव
नोया हैशाः शाखानिमनादर्शनवतिस्यात् कथंविज्ञायते इदं प्रस्तेषां   नृणां नाममणीनां वनुभुः एवमुक्तनगवतादः॥ गोतमस्यादेवं नृतशाटः॥
तस्मिणं वणसंडाणमित्यादि तपाणामिति वाक्यालंकारे वनखंडा ·   नाम मध्ये तत्र तं शब्दो। तत्र तत्र तिन स्थवादशस्य तत्र तत्र एकदेशे ब
हूईइति बहूहिं खुड्डखुड्डियाउ इति क्षुल्लकाः क्षुल्लिकालघवालघव   इत्यर्थः। वाप्यश्चतुरस्राः उक्करिण्यो हन्नाकाराश्चवाउ क्कराणि
वितं नयाबुना: दीर्घिकाः ऋजुसारण्यः। वक्रानाद्यागुंजाले   कावक्रनि केवलाः केवलानि प्रवाकार्ष्यिका तिमरं सिएकपं
क्या व्यवस्थिता तिसर: पंक्तिस्ता बहूसरः पंक्तय: तथा एकसर: सुपंक्त्या   व्यवस्थिता तद्भुक्तपाटकं यथालिकाया संबधितिमसर: पंक्तिस्ता बहव:
सरःसरः पंक्तय: तथा बिलानी व बिलानि कूपास्तेषां पंक्त्या बिलपंक्तयः एता :सर्वा अपि कथंभूता इत्याह अच्छा: स्फटिकवद्बहिर्निर्मलप्रदेशाः अ
क्ष्णाः श्लक्ष्ण: उक्कलनिःप्यादित्वबहिःप्रदेशाः श्लक्ष्णदलनिष्पन्नपट्टवत्तथा रजतमयं रूप्यमयं कूलं यासां ता रजतमयकूला स्तथा समं नगर्तनिभावात्
विषमतीरं तीरवर्तिजला शरितं स्थानं यासां ता: समतीरा: तथा वज्रमया: पाषाणा यासां ता वज्रमयपाषाणा: तथा तपनीयं हेमविशेषस्तपनीयतप
नीयमयं तलं यासां तास्तपनीयतला: तथा सुवर्णसुभ्ररययवालुयाउ इति सुवर्णं पीतकांतिहेम ः सूप्यविशेषः रजतश्वेतातेन यावालुका यासु ता
:सुवर्णरूप्यरजतवालुका:। वेरुलियमणिफलिहपडलपच्चोयडाउ इति वैडूर्यमणिमयानि स्फटिकपटलमयानि प्रत्यवतटानि तट:समीपवर्त्ती। ४२

ना अ न्नततप्रदेशा यासां ता वैडूर्यमणि स्फटिकपटलप्रत्यवतटा:। सुउयारसुउत्तारा उ इति सुखेनावतारो जलमध्ये प्रवेशो यासु ता: सुखावतारो तात
था सुखेनोत्तारो जलमध्याद्बहिर्विनिर्गमनं यासु ता: सुखावतारास्तत: पूर्वपादेन विशेषणसमास:। नानामणितित्थसुबद्धाउ इति नानामणिभिर्नानाप्र
कारैर्मणिभिस्तीर्थानि सुबद्धानि यासां ता नानामणिनाबसुबद्धा अत्र बहुव्रीहौ विकितस्य परनिपात: सुखादिदर्शनात् प्राकृतशैलीवशाद्वा। चउक्के
णाउ इति चत्वार: कोणा यासां ताश्चतु: कोणा एतच्च विशेषणं वापी कूपाश्च प्रति द्रष्टव्यं तेषामेव चतुष्कोणत्वसंभवात् नास्मिषाणां तथा अनुपूर्वेण
क्रमेण नातिसंरोतावरूपेण सुहु अतिशायनया जातवप्र: केदारो जलस्थानं तत्र गंभीरमलं स्थानं शीतलं जलं यासु ता अणुपुव्विसुजातवप्पगं
भीरशीतलजला: संछन्नपत्तभिसमुणाला उ इति संछन्नानि जलेनात   रितानि पत्रविसमृणालानि यासु ता: संछन्नपत्रविसमृणाला इह विसमृ
णालसाहचर्यात् पत्राणि पद्मिनीपत्राणि इष्टव्यानि बिसानि कंदा   मृणालानि पद्मनाला: तथा बहूनि उत्पलकुमुदनलिनसुभगसोगं ×नलि×८
धिकपुंडरीकसेतपत्रसहस्रपत्रै: केसरै: केसरप्रधानै:   फुल्लैर्विकसितैरुपचिता बहूत्पलकुमुदनलिनसुभगसोगं
धिकपुंडरीकशतपत्रसहस्रपत्रकेसरफुल्लोपचिता: तथा षट्पदै   र्भ्रमरै: परिभुज्यमानानि कमलानि उपलक्षणमेतत् कुमुदादी
नि यासु ता: षट्पदपरिभुज्यमानकमला: तथा अच्छेन स्वरूपत: स्फटि   कवत् शुद्धेन विमलेनागंतुकमलरहितेन सलिलेन पूर्णा: अच्छविम
लसलिलपूर्णा: तथा पडिहत्था अतिरिक्ता अतिप्रभूता इत्यर्थ: पडिहत्थभमंतमच्छकच्छभा अणेगसउणमिहुणपविचरिताउ इति वचनादुदाहरणं वा प्रत्येण
पडिहत्थ गयणं मरालनवसलिल उच्छमाया इत्यादि इयं मत्स्यणवितापमणं उदविरादइ तित्रमातामत्स्यकच्छपायत्र ता: पडिहत्थभमंतमच्छकच्छपा अ
नेकेशकुनिमिथुनकै: प्रविचरिता इतस्ततो गमनमर्वस्ता व्याप्ता: अनेकशकुनिमिथुनकप्रविचरिता स्तत: पूर्वपादेन विशेषणसमास: एता
वाप्यादय: सरस्सर: पंक्तिपर्यंता: प्रत्येकं प्रत्येकं प्रतिप्रत्येकं पद्मवरवेदिकया परिक्षिप्ता: प्रत्येकं प्रत्येकं च वनखंडपरिक्षिप्ता: तासां च वाप्यादीनां पद्मवरवेदिकावनखंडवर्णनं प्रागुक्तमिति
" ।पद्मवरवेदिकया परिक्षिप्ता: प्रत्येकं प्रत्येकं वनखंडपरिक्षिप्ता:। अप्पेगइयाउ इत्यादि अपि: संभावनायां एके का: काश्चन वाप्यादय आस

×केसरप्रधानै: फुल्लैर्विकसितैरुपचिता बहूत्पलकुमुदनलिनसुभगसोगंधिकपुंडरीकशतपत्रसहस्रपत्रकेसर १×

व मिव वंऽस्तासादिपरमासवमिवउदकं यासां तां आसवोदकाः। अप्येकका वारुणस्य वारुणसमुद्रस्येवउदकं यासां ता वारुणोदकाः। अप्येककाः क्षीर
मिवउदकं यासां ताः क्षीरोदकाः। अप्येकका घृतमिवउदकं यासां ता घृतोदकाः। अप्येकका क्षोदरसइक्षुरसइवउदकं यासां ताः क्षोदोदकाः। अप्येकका
:स्वाभाविकेन उदकरसेन प्रज्ञप्ताः। पासाईयाओ इत्यादि विशेषणचतुष्टयं प्राग्वत्। तासिणमित्यादि। तासां क्षुल्लिकानां वापीनां यावद्बिलपंक्तीनामिति यावत् प्र
त्येकं चउक्कारिणादिपरिपाटः। प्रत्येकं चतुर्दिशि चत्वारि एकैकस्यां दिशि एकैकस्य भावात् त्रिसोपानप्रतिरूपकाणि विशिष्टरूपाणि त्रिसोपानानि त्र्याणां
सोपानानां समाहारस्त्रिसोपानं तानि प्रज्ञप्तानि। तेषां च त्रिसोपानप्रतिरूपकाणामयमेवंरूपो वक्ष्यमाणः प्रत्यक्षोपानंतरं वक्ष्यमाणस्वरूपो वर्णावासो वर्णकनि
वेशः प्रज्ञप्तस्तद्यथा वज्रमया नेमा इत्यादि प्राग्वत्। तासिणमित्यादि। तेषां त्रिसोपानप्रतिरूपकाणां प्रत्येकं तोरणानि प्रज्ञप्तानि। तोरणवर्ण
कस्तु निरवशेषो यानविमानवद्भावनीयो यावद्बहवे सहस्सपत्तहत्थ का इति। तासिणमित्यादि। तासां क्षुल्लिकानां क्षुल्लिकानां यावद्बिल
पंक्तीनामपान्तरालेषु तत्र तत्र देश स्मिंस्तस्मिन् देशे तस्य तस्य एकदेशे बहव उत्पातपर्वता यत्रागत्य बहवः
सूर्याभविमानवासिनो वैमानिका देवा देव्यश्च विचित्रक्रीडानिमि त्तं वैक्रियशरीरमारचयंति। णियइपव्वया इति नियता नियतेन
व्यवस्थिताः पर्वता नियतपर्वताः क्वचित् णिययपव्वया इति पाठः। तत्र नियताः सद लोकस्थायिनोऽवस्थिताः पर्वता नियतपर्वता यत्र सूर्याभविमानवासिनो वै
मानिका देवा देव्यश्च भवधारणीयेन वैक्रियशरीरेण प्रायः सदा रममाणा अवतिष्ठंत इति भावः। जगईपव्वया इति जगतीप र्वतकाः पर्वतक
विशेषाः दारुपर्वतकाः दारुनिर्मापिता इव पर्वतकाः दगमंडवा इति दकमंडपाः स्फाटिकमंडपाः उक्तं च जीवाभिगममूलटीकायां दकमंडपाः स्फाटिकमंड
पा इति एवं दकमंचकाः दकमालकाः दकप्रासादाः। उन्नतवदकमंडपादयः। क्वचित् उसडा इति उच्छ्रायवन्तोऽल्पप्रदेशाः क्वचित् खुड्डाखुड्डे इति क्षुल्लकाः क्षुल्ल
का इति तथा आंदोलकाः। पक्खंदोलकाः। यत्र मनुष्या आगत्य आत्मानमांदोलयंति ते आंदोलका इति लोकप्रसिद्धाः यत्र पक्षिण आगत्य आत्मानमांदोलयं ४३
ति ते पक्ष्यांदोलकाः सव्वरयणामया अच्छा इत्यादि विशेषणकदंबकं प्राग्वत्। तेसु णमित्यादि। तेषु उत्पातपर्वतेषु यावत्पक्ष्यांदोलकेषु सर्वरत्नमया सर्वा

×र्वं×४

रयणामया अच्छा सण्हा इत्यादि विशेषणकदंबकं प्राग्वत्। तेसिणमित्यादि। तेषु उत्पातपर्वतेषु यावत्पक्ष्यांदोलकेषु सव्वरयणामयाणि तत्पर्वतका
दिपरिपाटः। हंसासणाइं हंसासनादीनि आसनानि तत्र येषामासनानामधोभागे हंसा व्यवस्थितास्तानि हंसासनानि एवं क्रौंचासनानि गरुडासनानि भावनीयानि
उन्नतासनानि नाम उच्चासनानि। प्रणतासनानि निम्नासनानि। दीर्घासनानि शय्यारूपाणि। भद्रासनानि येषामधोभागे पीठिकाबंधः। पक्ष्यासनानि
येषामधोभागे नानास्वरूपाः पक्षिणः। मकरासनानि सिंहासनानि भावनीयानि। पद्मासनानि पद्माकाराणि आसनानि। दिसासोवत्थियासणाणि
येषामधोभागे नानादिक्सौवस्तिका आलिखिताः। सम्प्रति अत्र यथाक्रममासनानां संग्रहणिगाथा। हंस कोंच गरुड उण्णय पणय दीह भद्द पक्खे मयरे।
पउम सीह दिसासोवत्थि बारसमे। इति तानि सर्वाण्यपि कथंभूतानीत्यत आह सव्वरयणामया इत्यादि प्राग्वत्। तेसिणमित्यादि। तेषां वनखंडानां मध्ये
तत्र तत्र देशे तस्मिंस्तस्मिन् तस्य एकदेशे बहूनि आलिघर काणि आलिर्वनस्पतिविशेषस्तन्मयानि गृहकाणि आलिगृहकाणि
आलिगृहकाणि मालिरपि वनस्पतिविशेषस्तन्मयानि गृहक ाणि मालिगृहकाणि कदलीगृहकाणि लतागृहकाणि अवस्थाना
निस्थानगृहकाणि इति आस्थानगृहकाणि यत्रागत्य दावास्था गत्य सुखासिकया अवतिष्ठंते पेच्छणघरगा प्रेक्षणकगृहकाणि यत्रागत्य प्रेक्षण
कानि विदधति निरीक्षंते वा। मज्जणघरगा मज्जनकगृहकाणि यत्रागत्य स्वेच्छया म ज्जनकं कुर्वंति। पसाहणघरगा प्रसाधनगृहकाणि यत्रागत्य स्वपरं च मंडयंति। गब्भघरका
णि गर्भगृहकाकाराणि मोहणघरगाइ इति मोहनं मैथुनं रमियं मोहणं रयं इति नाममालावचनात् तत्प्रधानानि गृहकाणि मोहनगृहकाणि
वासभवनानीति भावः। सालाघरकाणि पट्टशालाप्रधानानि गृहकाणि जालघरकाणि गवाक्षयुक्तानि गृहकाणि। कुसुमघरकाणि कुसुमप्रकरोपचितानि गृहका
णि चित्रगृहकाणि चित्रप्रधानानि गृहकाणि गंधर्वगृहकाणि गीतनृत्ययोग्यानि गृहकाणि आदर्शगृहकाणि आदर्शमयानीव गृहकाणि। ते तानि
च कथंभूतानीत्यत आह सव्वरयणामया इत्यादि विशेषणकदंबकं प्राग्वत्। तेसिणमित्यादि। तेषु आलिगृहकेषु यावदादर्शगृहकेषु अत्र यावत्करणा
लिगृहकादिपरिग्रहः। बहूनि हंसासनानि इत्यादि प्राग्वत्। तेसिणमित्यादि। तेषां वनखंडानां तत्र तत्र तस्मिंस्तस्मिन् देशे बहवो जातिमंड

राजप्रवि

मंडपकः यूथिकामंडपकः मल्लिकामंडपको नवमालिकामंडपकः वासंतीमंडपकः दधिवासुका नाम वनस्पतिविशेषस्तन्मयो मंडपको दधिवासुका
मंडपकः सूरिल्लिर्वनस्पतिविशेषस्तन्मयो मंडपकः सूरिल्लिमंडपकः नागवल्ली नागवल्ली तन्मयो मंडपकः ताम्बूलीमंडपकः नागाख्यो वृक्षविशेषः
स एव लता नागलता इह यस्य तिर्यक् तथाविधा शाखाप्रशाखा वा न प्रसृता सा लतेत्यभिधीयते नागलतामयो मंडपको नागलतामंडपकः अति
मुक्तकमंडपकः अप्फोया इति वनस्पतिविशेषस्तन्मयो मंडपकः अप्फोयामंडपकः मालुका एकास्थिकफला वृक्षविशेषास्तन्मयो मंडपकः
मालुकामंडपकः एते च कथंभूता इत्याह सर्वरत्नमया इत्यादि प्राग्वत् तेसु णमित्यादि तेषु जातीमंडपकेषु यावद्दशार्द्धयूथिकामंडपिका
दिपरिग्रहः बहवः शिलापट्टकाः प्रज्ञप्ताः तद्यथा अप्येककादेः समनवत्संस्थिताः सामनसंस्थितायावदप्येककादिक्रौंचासनमनसं
स्थितायावत्करणात् अप्पेगइया उरकासणसंठिया अप्पेगइया गरुडासणसंठिया अप्पेगइयाउन्नयआसणसंठिया पणयासणसं
ठिया अप्पेगइया दीहासणसंठिया अप्पेगइया भद्दासणसंठिया अप्पेगइया सीहासणसंठिया अप्पेगइया पउमासणसं
ठिया इति परिग्रहः अन्ये च बहवः शिलापट्टका यानि वि शिष्टचिह्नानि विशिष्टनामानि वरशयनानि शयनानि आस
नानि तद्वत्संस्थिता वरशयनासनविशिष्टसंस्थानसंस्थिता क्वचित् समांसलघट्टविसिट्ठसंठाणसंठिया इति पाठस्तत्र बहवः शि
लापट्टकाः मांसलाः अकठिनाः इत्यर्थः सुघट्टा अतिशायनमसृणा इति भावः विशिष्टसंस्थानसंस्थिताः आईणगरूयबूरनवणीयतूलफासमउ
या सव्वरयणामया अच्छा जाव पडिरूवा इति प्राग्वत् तत्र तत्र उत्पातपर्वतादिगतेषु हंसासनादिषु यावन्नानारूपसंस्थानसंस्थितेषु पृथिवीशिलापट्टकेषु ण
मिति पूर्ववत् बहवः सूर्याभविमानवासिनो देवा देव्यश्च सुखमासते शेरते दीर्घकायप्रसारणेन वर्तन्ते न तु निद्रां कुर्वन्ति तेषां देवयोनिकत्वेन नि
द्राया अभावात् तिष्ठंति ऊर्ध्वस्थानेन वर्तंते निषीदन्ति उपविशंति त्वग्वर्तयंति वामपार्श्वतः परावृत्त्य दक्षिणपार्श्वेनावतिष्ठंते दक्षि
णपार्श्वतो वा परावृत्त्य वामपार्श्वेनावतिष्ठंते इति भावः रमंते रतिमाबध्नंति ललंति मनईप्सितं यथा भवति तथा वर्तन्ते इति भावः क्रीडंति यथासुखमितस्ततो

xसाध/

गमनविनोदेन गीतनृत्यादिविनोदेन वा तिष्ठंति मोहंति मैथुनसेवां कुर्वन्ति एवं पुराणाणमित्यादि पुराणं पूर्वभवे इति भावः सुचीर्णानां
णमिति वाक्यालंकारे पुराणानां सुचीर्णानां सुचरितानामिह सुचरितजनितं कर्मापि कार्ये कारणोपचारात् सुपराक्रांतजनितं तत्र सुचीर्णानां
विशिष्टतथाविधधर्मानुष्ठानविषयाप्रमादकरणक्षांत्यादिसुचरितजनितानामिति तथा सुपराक्रांतानामपि कार्ये कारणोपचारात् सुपराक्रां
तजनितानि सुपराक्रांतानि इहाक्रंकिसुक्रंतं वधिषकलसत्वमैत्रीसत्यभाषणपरद्रव्यानपहारसुशीलादिरूपं सुपराक्रमजनितानामिति अत
एव शुभानां शुभफलानां इह किंचिदशुभफलमपि इंद्रियमतिविपर्यासात् शुभफलं प्रतिभासते ततस्तात्त्विकशुभत्वप्रतिपत्त्यर्थमस्यैव पर्यायशब्द
माह कल्याणानां तत्त्वतोनार्थविशिष्टफलदायिनामत एव कल्याणानामनर्थोपशमकारिणां कल्याणरूपफलविपाकं प्रत्यनुभवमाणा
प्रत्यनुभवंतो विहरंत्यासते तासि णमित्यादि तेषां वनषंडानां बहुमध्यदेशभागे प्रत्येकं प्रत्येकं प्रासादावतंसकाः इति अवतंसक
इव प्रासादावतंसकः प्रासादावतंसकः प्रासादविशेष इति ना बहुमध्यदेशभागे प्रत्येकं प्रासादावतंसकाः प्रज्ञप्ताः ते च प्रासादावतंसकाः पंच
योजनशतानि ऊर्ध्वमुच्चत्वेन अड्ढाइज्जाइं जोयणसयाइं विक्खंभेणं अब्भुग्गयमूसियपहसियाविव इत्यादि विशेषणजातं प्राग्वत् तत्र सिंहासनं सपरिवारं
सिंहासनवर्णनं सपरिवारं प्राग्वत् तत्थ णमित्यादि तत्र तेषु वनखंडेषु प्रत्येकमेकैको देवो महर्द्धिको यावत्करणात्
महद्युतिको महाबलो महायशा महासौख्यो महानुभाव इति परिग्रहः पल्योपमस्थितिकाः परिवसंति तद्यथा अशोक इत्यादि अशोकवनेऽशोकः सप्तप
र्णवने सप्त ....पर्णः चंपकवने चंपकः चूतवने चूतः तेषां णमित्यादि तेषामशोकादीनां देवानां स्वकीयस्य वनखंडस्य स्वकीयस्य प्रा
सादावतंसकस्य स्वस्य स्वस्य सामानिकदेवानां स्वासां स्वासामग्रमहिषीणां स
परिवाराणां स्वासां पर्षदां स्वेषां स्वेषामनीकाधिपतीनां स्वेषां स्वेषामात्मरक्षाणां आहेवच्चं पोरेवच्चमित्यादि प्राग्वत् सूरियाभस्स णमित्यादि
सूर्याभस्य विमानस्यांतर्मध्ये बहुसमरमणीयो भूमिभागः प्रज्ञप्तः स यथानामको आलिंगपुष्करमिति वा इत्यादिना यानविमानवद्वर्णनं

राजप्रश्नवृत्ति

तावद्वाच्यं यावन्मणीनां स्पर्शः ॥ तस्य च बहुसमरमणीयस्य भूमिभागस्य बहुमध्यदेशभागे अत्र सुमहदेकं उपकारिकालयनं उपकार्यं विमानाधिप
तिसत्कप्रासादावतंसकादीनामुपकारत्वादुपकारिका विमानाधिपतिसत्कप्रासादावतंसकादीनां पीठिकेत्यर्थः अन्यत्र त्वियमुपकार्योपका
र्यैकेति प्रसिद्धा ॥ उक्तं च शब्दप्रभेदनाम्नि शब्दशास्त्रे उपकार्योपकारिकेति । उपकारिकालयनमिव उपकारिकालयनं तच्च एकं योजनशतसहस्रमा
यामविष्कम्भाभ्यां त्रीणि योजनशतसहस्राणि षोडश सहस्राणि द्वे योजनशते सप्तविंशत्यधिके त्रयः क्रोशाः अष्टाविंशं धनुःशतं त्रयोदशाङ्गुलानि अर्द्धाङ्गु
लं च परिक्षेपतः इदं च परिक्षेपप्रमाणं जम्बूद्वीपपरिक्षेपपरिमाणवत् क्षेत्रसमासटीकातः परिभावनीयं पञ्च योजनशतानि बाहल्येन पिण्डेन सर्वजं
बूनदमयं इति सर्वात्मना जाम्बूनदमयमित्यादि विशेषणजातं प्राग्वत् । तच्च एकया पद्मवरवेदिकया एकेन च वनखण्डेन सर्वतः सर्वासु दि
क्षु समन्ततः सामस्त्येन सम्परिक्षिप्तं सा पद्मवरवेदिका इत्यादि सा पद्मवरवेदिका अर्द्धयोजनमूर्ध्वमुच्चैस्त्वेन पञ्च धनुःशतानि विष्क
म्भेण परिक्षेपेण उपकारिकालयनसमाना उपकारिकालयनप रिक्षेपपरिमाणा इत्यर्थः । नास्मिन्नित्यादि तस्याः पद्मवरवे
दिकायाः अयमेतद्रूपो वर्णावासो वर्णश्लाघा यथावस्थितस्वरूप कीर्त्तनं तस्या वा आसमन्ताद् वासो ग्रन्थपद्धतिरूपो वर्णावासो वर्णकनि
वेशः स्वार्थः प्रज्ञप्तः यथा शब्दतीर्थकरैस्तथाहत्यादिना नाम वर्णकोय ति इदं सूत्रं बहुषु पुस्तकेषु न दृश्यते केवलं क्वचिदेव दृष्टं ततो मा
न्मतिसम्मोहादिति विनेयजनानुग्रहाय पाठ उपदर्श्यते । वइरामया नेमा रिट्ठामया पइट्ठाणा वेरुलियमया खंभा सुवण्णरुप्पमया फलगा लोहिय
क्खमईओ सूईओ वइरामया संधी नानामणिमया कलेवरा नानामणिमया कलेवरसंघाडा नानामणिमया रूवा नानामणिमया रूवसंघाडा अंकामया
पक्खा अंकामया पक्खबाहाओ जोईरसामया वंसा वंसकवेल्लुयाओ रययामईओ पट्टियाओ जायरूवामई ओहाडणी वइरामई उवरिपुंछणी सव्वरयणा
मए अच्छायणे एतत्सर्वं ईरिव तूलावनीयेन वरकालवराणि मकुटशरीराणि कालवरसंघाटा मकुटशरीरसमूहा निरूपाणि रूपकाणि रूपसंघा
टा रूपसमूहा निमाणं उपमवरावेइया एगमेगेणं हेमजालेणं एगमेगेणं गवक्खजालेणं एगमेगेणं खिंखिणिजालेणं एगमेगेणं घंटाजालेणं एगमेगे ४५

*रैव॰

गेणं मुत्ताजालेणं एगमेगेणं कणगजालेणं एगमेगेणं मणिजालेणं एगमेगेणं रयणजालेणं एगमेगेणं सव्वरयणजालेणं एगमेगेणं पउमजालेणं स
व्वतो समंता संपरिक्खित्ता ते णं जाला तवणिज्जलंबूसगा सुवण्णपयरमंडिया नानामणिरयणविविहहारद्धहारउवसोभियसमुदया ईसिं अण्णमण्णम
संपत्ता पुव्वावरदाहिणउत्तरागएहिं वाएहिं मंदायं मंदायं एज्जमाणा एज्जमाणा पलंबमाणा पलंबमाणा पझंझमाणा पझंझमाणा उरालेणं मणुण्णेणं मणहरेणं कण्णमणणिव्वुइकरे
णं सद्देणं ते पएसे सव्वतो समंता आपूरेमाणा सिरीए अईव अईव उवसोभेमाणा चिट्ठंति ॥ तीसे णं पउमवरवेइयाए तत्थ तत्थ देसे तहिं तहिं हयसंघाडा नर
संघाडा किन्नरसंघाडा किंपुरिससंघाडा महोरगसंघाडा गंधव्वसंघाडा उसभसंघाडा सव्वरयणामया अच्छा जाव पडिरूवा एवं पंतीओ वीहीओ मिहुणाई
तीसे णं पउमवरवेइयाए तत्थ तत्थ देसे तहिं तहिं बहुयाओ पउमलयाओ नागलयाओ असोगलयाओ चंपगलयाओ वणलयाओ वासंतियलयाओ अइमु
त्तगलयाओ कुंदलयाओ निच्चं कुसुमियाओ निच्चं मउलियाओ निच्चं लव इयाओ निच्चं थवइयाओ निच्चं गुलइयाओ निच्चं गोच्छियाओ निच्चं जमलियाओ निच्चं विणमिया
ओ निच्चं पणमियाओ निच्चं सुविभत्तपडिमंजरिवडंसगधरीओ निच्चं कुसुमियमउलियलवइयथवइयगुलइयगोच्छियजमलियविणमियपणमि
यसुविभत्तपडिमंजरिवडंसगधरीओ सव्वरयणामईओ अच्छाओ जाव पडिरूवाओ इति अस्य व्याख्या प्राग्वत् एवंस्वरूपाणं णमिति वाक्यालंकारे प
द्मवरवेदिका तत्र तत्र देशे एकैकेन कनकजालेन सर्वात्मना दा मसमूहेन लंबमानेन दामसमूहेन एकैकेन गवाक्षजालेन गवाक्षाकृति
रत्नविशेषदामसमूहेन एकैकेन किंकिणीजालेन किंकिणी क्षुद्रघंटिका एकैकेन घंटाजालेन किंकिण्यपेक्षया किंचिन्महत्यो घंटा घंटाः त
था एकैकेन मुक्ताजालेन मुक्ताफलमयेन दामसमूहेन एकैकेन मणिजालेन मणिमयेन दामसमूहेन एकैकेन कनकजालेन कनकं पीत
रूपं सुवर्णविशेषः तन्मयेन दामसमूहेन एवमेकैकेन रत्नजालेन एकैकेन पद्मजालेन सर्वरत्नमयपद्माकृतिदामसमूहेन सर्वतः सर्वासु दिक्षु स
मंततः सर्वासु विदिक्षु परिक्षिप्ता व्याप्ता एतानि च दामसमूहरूपाणि हेमजालादीनि जालानि तु वद्धमानानि विवक्षितानीत्याह ते णं जाला इत्यादि ता
नि हेमजालादीनि जालानि हिरण्याः आरूपतपनीयाः तपनीयलंबूसगाणीति वाक्यालंकारे हेमजालादीनि जालानि किंभूतानीत्याह तत्र ताः हेमजालादिरूपा

दृष्टाकारण२।

दामा इति तत्र णं बहवे हंसगा इत्यादि द्वयसंघाटादि सूत्रं लतासूत्रं च यावत् संघा इति पद्मवरवेदिकाशब्दप्रवृत्तिनिमित्तं जिज्ञासुः पृच्छति से केणट्ठेणं भंते
इत्यादि से शब्दोऽथशब्दार्थः अथ केनार्थेन केन कारणेन भदंत एवमुच्यते पद्मवरवेदिका पद्मवरवेदिका पद्मवरवेदिकेत्येवंरूपशब्दप्रव
त्तौ किं निमित्तमिति एवमुक्ते भगवानाह गौतम पद्मवरवेदिकायां तत्र तत्र एकदेशे वेदिकासु उपवेशनयोग्यमत्तवारणरूपासु वेदिका
वाहुषु वेदिकापार्श्वभित्तिष्विति यावत् इति द्वे वेदिके वेदिकापुटं तेषामंतराणि अपान्तरालानि वेदिकापुटान्तराणि तेषु पार्श्वमात्रतः स
स्तंभेषु स्तंभपार्श्वेषु स्तंभशीर्षेषु स्तंभपुटान्तरेषु इति द्वौ स्तंभौ स्तंभपुटं तेषामंतराणि स्तंभपुटान्तराणि तेषु सूचीषु फलकसंबंध
विघटनाभावहेतुपादुकास्थानीयासु तासामुपरि तिर्यक् प्रतिबद्धासु द्वाद्वसु इति यत्र प्रदेशे सूची फलकं भित्वा मध्ये प्रविशति तत्र सूची मध्योद्देश
सूचीमुखेषु तत्र सूचीफलकेषु सूचीभिः संबंधिनो यत्र फलकस्य ते शाखासु प्रत्येकप्रतराः सूचीफलकानि तेषु सूचीनामधउपरिवर्त्तमानेषु
पासूई इत्युत्तरसूत्रे इति संप्रदायः एतेषु प्रत्येकं पक्षा दावदिके कादश विशेषाः स्थानं बहूनि उत्पलानि गर्द्दभकानि प
द्मानि निश्चयेविकासीनि कुमुदानि चंद्रविकासीनि नलिनानि सुभगानि इक्षून् निपद्मानि सुगंधीनि पद्मविशेषरूपाणि सौगंधिकानि कह्ला
राणि पुंडरीकाणि सितांबुजानि तान्येव महांति महापुंडरीकाणि शतपत्राणि शतपत्रः कलितानि सहस्रपत्राणि पत्रसहस्रोपेतानि शतपत्रसहस्रप
त्रे च पद्मविशेषे पत्रसंख्याविशेषाद्भेदः सर्वरत्नमयानि अच्छानीत्यादि विशेषणजातं प्राग्वत् महया वासिकछत्तसमणाइ इति म
हान्ति प्रमाणानि वार्षिकाणि वर्षाकालं पायनात्रय स्थायीनि कृतानि वार्षिकाणि तानि च तानि छत्राणि च तत्समानानि प्रज्ञप्तानि हे श्रमण हे आयु
ष्मन् समणाउसो इत्यादि पदोत्तन अर्थेन अनेनार्थेन गौतम एवमुच्यते पद्मवरवेदिकेति तत्र तत्र यथोक्तरूपेषु प्रदेशेषु यथोक्तरूपाणि पद्मानि प
द्मवरवेदिकाशब्दप्रवृत्तिनिमित्तमिति भावः कस्मात् तेषु पद्मवरप्रधानावेदिका पद्मवरवेदिकेति पउमवरवेइयाणं भंते किं सासया इत्या
दि पद्मवरवेदिका भंते किं शाश्वती अशाश्वती अत्र ततः सूत्रे निर्देशः प्राकृतत्वात् किं नित्या उत अनित्येति भावः भगवानाह गौतमस्यात्

ॱसा॰१ॱ

३

४६

शाश्वती स्यादशाश्वती कथंचिन्नित्या कथंचिदनित्या इत्यर्थः स्याद्वाद्यो निपातः कथंचिदित्येतदर्थवाची सेकेणट्ठेणमित्यादि प्रश्नसूत्रं सुगमं भगवानाह
गौतम द्रव्यार्थतया द्रव्यास्तिकनयमतेन शाश्वती द्रव्यास्तिकनयो हि द्रव्यमेव तात्त्विकमभिमन्यते न पर्यायान् द्रव्यं चान्वयिपरिणामित्वात् अन्वयि चान्वयित्वात् सक
लकालभावीति नित्यं द्रव्यार्थतया शाश्वती वर्णपर्यायैः तदन्यसमुत्पद्यमानवर्णविशेषरूपैः गंधपर्यायैः रसपर्यायैः स्पर्शपर्यायैः उपलक्षणमेतत्
तदन्यपुद्गलविचटनोपचटनैश्च अशाश्वती किमुक्तं भवति पर्यायास्तिकनयमतेन पर्यायप्रधानविवक्षायामशाश्वती पर्यायाणां प्रतिक्षणं भावितया किय
त्कालभावितया विनाशित्वात् समणाउसो इत्यादि उपसंहारवाक्यं सुगमं इदं द्रव्यास्तिकनयवादी स्वमतं प्रतिष्ठापनार्थमेवमाह नात्यन्तमसत उत्पादो
नापि सतो विनाशः नासतो विद्यते भावो नाभावो विद्यते सतः इति वच नात्यन्तायोऽयं पर्यायतः इति वस्तु उत्पादविनाशौ न तदाविर्भावतिरोभावमात्रं य यामप्रतिप
त्तः उत्पन्नं विपन्नं वेत्यस्मात्सर्ववस्तु नित्यमिति एवं तन्मत चिंतायां स शायः किं घटादिवत् द्रव्यार्थतया शाश्वती उत सकलकालमेकरूपति
तं संशयापनोदार्थं भगवंतं पृच्छति पउमवरवेइयाणमित्या दि पद्मवरवेदिका भदंत कालतः कियच्चिरं कियंतं कालं या
वद्भवति एवंरूपा कियंतं कालमवतिष्ठत इति भगवानाह गौतम न कदाचिन्नासीत् सर्वदेवासीदिति भावः अनादित्वात् तथा न कदाचिन्न भवति
सर्वदैव वर्त्तमानकालचिंतायां भवतीति भावः सदैव भावात् तथा न कदाचिन्न भविष्यति किंतु न भविष्यति चिंतायां सर्वदैव भविष्यतीति प्रतिपत्तव्यं
अपर्यवसितत्वात् तदेवं कालत्रयचिंतायां नास्तित्वप्रतिषेधं विधाय संप्रत्यस्तित्वं प्रतिपादयति भुविं च इत्यादि अभूच्च भवति च भविष्यति चेति एवं त्रिका
लावस्थायित्वात् ध्रुवा मेर्वादिवत् ध्रुवत्वादेव सदैव स्वस्वरूपे नियता नियतत्वादेव शाश्वती शश्वद्भवनस्वभावा शाश्वतत्वादेव सततं गंगासिंधुप्रवा
हप्रवृत्तावपि पौंडरीकहृद इवानेकपुद्गलविचटनेऽपि तावन्मात्रान्यपुद्गलोच्चटनसंभवात् अक्षया न विद्यते क्षयो यथोक्तस्वरूपाकारपरिभ्रंशो यस्याः सा अ
क्षया अक्षयत्वादेवाव्यया मनागपि स्वरूपचलनस्य जातु विदप्यभावात् अव्ययत्वादेव स्वप्रमाणेऽवस्थिता मानुषोत्तराद्बहिःसमुद्र
इव तदेवं स्वप्रमाणे सदावस्थानेन चिंत्यमाना नित्या धर्मास्तिकायादिवत् सा गमित्यादि सा णमिति वाक्यालंकारे पद्मवरवेदिका एकेन वनखंडेन सर्वतः

४.कदा४॥

समंतात्परिक्षिप्ताः सपद्मवरवेदिको देशोने द्वे योजने विष्कंभत्वेन परिक्षेपतः उपकारिकालयनपरिक्षेपपरिमाणो वनखंडवर्णकः किण्हे किण्होभा
सइत्यादिरूपः समस्तोऽपि प्राग्वत् वक्तव्यो विहरंतीति तस्स णमित्यादि तस्य उपकारिकालयनस्य चउद्दिसिं इति चतसृषु दिक्षु एकैकस्यां दिशि एकैक
त्वात् चत्वारि त्रिसोपानप्रतिरूपकाणि प्रतिविशिष्टरूपकाणि त्रिसोपानानि प्रज्ञप्तानि त्रिसोपानवर्णको यानविमानवक्तव्यः तेषां च त्रिसोपान
प्रतिरूपकाणां पुरतः प्रत्येकमेकैकं तोरणं तोरणवर्णकोऽपि तथैव तस्स णमित्यादि तस्य उपकारिकालयनस्य बहुसमरमणिज्जे भूमिभागे इ
त्यादि नानाभूमिभागवर्णनं यानविमानवत्तावद्वक्तव्यं यावन्मणीनां स्पर्शः तस्य च बहुसमरमणीयस्य भूमिभागस्य बहुमध्यदेशभागे अत्र म
हानेकः मूलप्रासादावतंसकः प्रज्ञप्तः स च पंचयोजनशतान्यूर्ध्वमुच्चैस्त्वेन अर्द्धतृतीयानि योजनशतानि विष्कंभतः अब्भुग्गयमूसियपहसिया
विवइत्यादि तस्य वर्णनं मध्ये भूमिभागवर्णनमुल्लोकवर्णनं द्वारवर्णनं च तस्य प्रासादावतंसकस्य बहुमध्यदेशभा
भागे अत्र महत्येका मणिपीठिका प्रज्ञप्ता अष्टौ योजनान्यायामविष्कंभाभ्यां चत्वारि योजनानि बाहल्यतः सर्वात्मना मणिमया
अच्छा श्लक्ष्णा इत्यादि विशेषणकदंबकं प्राग्वत् तीसे णमित्यादि तस्या मणिपीठिकाया उपरि महदेकं सिंहासनं प्रज्ञप्तं तस्य सिंहासनस्य व
र्णनं परिवारस्तानि शेषाणि भद्रासनानि प्राग्वत् से णमित्यादि स मूलप्रासादावतंसकः अन्यैश्चतुर्भिः प्रासादावतंसकैः तदर्द्धोच्चत्वप्र
माणैः मूलप्रासादावतंसकार्द्धोच्चत्वप्रमाणैः सर्वतः समंततः संपरिक्षिप्तः तदर्द्धोच्चत्वप्रमाणमेव दर्शयति अर्द्धतृतीयानि योजनशतान्यूर्ध्वमुच्चैस्त्वेन
पंचविंशत्यधिकं योजनशतं विष्कंभतः तेषामपि अब्भुग्गयमूसियपहसिया विवइत्यादि रूपवर्णनं मध्ये भूमिभागवर्णनमुल्लोकवर्णनं च प्राग्वत् तेषां च प्रासा
दावतंसकानां बहुमध्यदेशभागे प्रत्येकं सिंहासनं प्रज्ञप्तं तेषां च सिंहासनानां वर्णनं प्राग्वत् नवरमत्रापि शेषाणि परिवारभूतानि भद्रासनानि न वक्तव्यानि ते णं पासा
यवडेंसया इत्यादि ते प्रासादावतंसका अन्यैश्चतुर्भिः प्रासादावतंसकैः तदर्द्धोच्चत्वप्रमाणमात्रैरिति तेषां मूलप्रासादावतंसकानां यदर्द्धं तदुच्चत्वप्रमाण
मात्रैः मूलप्रासादावतंसकापेक्षया चतुर्भागमात्रप्रमाणैः सर्वतः समंतात्परिक्षिप्ताः तदर्द्धोच्चत्वप्रमाणमेव दर्शयति तेणमित्यादि ते प्रासादावतंसकाः पंच

×वक्र×६

×मूलप्रासादावतंसकापेक्षया ऽष्टभागप्रमाणमात्रैः सर्वतः समंतात्संपरिक्षिप्ताः तदर्द्धोच्चत्वप्रमाणमेव दर्शयति तेणमित्या
दि ते प्रासादावतंसकाः द्वाषष्टियोजनानि अर्द्धयोजनं चोर्ध्वमुच्चैस्त्वेन एकत्रिंशतं योजनानि क्रोशं च विष्कंभतः एतेषामपि
अब्भुग्गयमूसियपहसियइत्यादिस्वरूपवर्णनं मध्ये भूमिभागवर्णनमुल्लोकवर्णनं सिंहासनवर्णनं परिवारवर्जितं प्राग्वत्

विंशायोजनशतमर्द्धतृतीयांश्च योजनानि द्वाषष्टियोजनानि अर्द्धयोजनं च विष्कंभतः एतेषामपि अब्भुग्गयमूसियपहसियाविवइत्यादिस्वरूपवर्णनं मध्ये भूमिभाग
वर्णनमुल्लोकवर्णनं परिवाररहितं प्राग्वत् तेणमित्यादि ते च प्रासादावतंसका अन्यैश्चतुर्भिः प्रासादावतंसकैः तदर्द्धोच्चत्वप्रमाणैरनंतरोक्तप्रासादा
वतंसकार्द्धोच्चत्वप्रमाणैः मूलप्रासादावतंसकाप [illegible] क्षया षोडशभागप्रमाणैः सर्व
तात् संपरिक्षिप्ताः तदर्द्धोच्चत्वप्रमाणमेव दर्शयति एकत्रिंशतं योजनानि क्रोशं चोर्ध्वमुच्चैस्त्वेन पंचदश योजनानि अर्द्धतृतीयांश्च क्रोशान् विष्कंभ
तः एतेषामपि स्वरूपादिवर्णनमनंतरवत् एषामपि स्वरूपव्यावर्णनं भूमिभागवर्णनमुल्लोकवर्णनं सिंहासनवर्णनं च परिवारवर्जितं प्राग्वत् तस्स णं
मित्यादि तस्य मूलप्रासादावतंसकस्य उत्तरपुरच्छिमेणं ति उत्तरपूर्वस्यां दिशि ईशानकोण इत्यर्थः अत्र सभा सुधर्मा प्रज्ञप्ता सुधर्मा नाम विशिष्ट
छंदा का एता सा एकं योजनशतमायामतः पंचाशतं योजनानि विष्कंभतः द्वासप्ततिं योजनान्यूर्ध्वमुच्चैस्त्वेन सा चामाऽत्याह
अणेगखंभसयसन्निविट्ठा अनेकस्तंभशतसन्निविष्टा अब्भुग्गयसुकयवइरवेइयातोरणवररइयसालभंजियसुसिलिट्ठविसिट्ठलट्ठ
संठियपसत्थवेरुलियविमलखंभा इति अभ्युद्गता अतिरमणीयतयाऽदृष्टेणात्युच्छ्रिता सुकृता वज्रवेदिका तोरणवरसुकृतानि प्रा
णि शिल्पिरचितानि तोरणानि अभ्युद्गता अतिसुकृता च अभ्युद्गत सु कृता वज्रवेदिकाद्वारमुंडिकापरिवेदिका तोरणं च अभ्युद्गतसु
कृतवज्रवेदिकातोरणवराणि प्रधानानि रचितानि रतिदानि शालभंजिकाः सुश्लिष्टाः संबद्धा विशिष्टप्रधानलष्टमनोज्ञं संस्थितं संस्थानं येषां ते वि
शिष्टलष्टसंस्थिताः प्रशस्ताः शोभनाः वैडूर्यस्तंभा वैडूर्यरत्नमयाः स्तंभा यस्यां सा वररचितशालभंजिका सुश्लिष्टविशिष्टलष्टसंस्थितप्रशस्तवैडू
र्यस्तंभा ततः पूर्वपदेन कर्मधारयः समासः तथा नानामणिकनकरत्नानि खचितानि नियत्र सा नानामणिरत्नखचिता निर्मलात्मपरिनिपात सुस्वादिदर्शनात्
नानामणिकनकरत्नखचितोज्ज्वलानि निर्मलानि बहुसमो सुविभक्तः निचितो निविडो रमणीयश्च भूमिभागो यस्यां सा नानामणिकनकरत्न
खचितोज्ज्वलबहुसमसुविभक्तभूमिभागा ईहामृगउसभतुरगनरमगरविहगवालगकिन्नररुरुसरभचमरकुंजरवणलयपउमलयभत्तिचित्ता खंभु

×सिंहासनवर्णनं ×२
×केवलमत्रापि सिंहासने भद्रासने परिवारवर्जं ×
×तः समं

तप्ततेण मित्यादि ते प्रासादावतंसका अन्यैः श्चतुर्भिः प्रासादावतंसकैः तदर्द्धोच्चत्वप्रमाणैरनंतरोक्तप्रासादावतंसकार्द्धोच्चत्वप्रमाणैः ×क प.तं.२

×गंध्रिया×५

ग्यवरवेइयाभिगमा विद्याहरजमलजुगलजंतजुत्ताविव अच्चीसहस्समालिणीया रूवगसहस्सकलिया भिसिमाणा भिब्भिसमाणा चक्खुल्लोयणा
लेसा सुहफासा सस्सिरीयरूवा कंचणमणिरयणथूभियागा नाणाविहपंचवन्नघंटापडागपडिमंडियग्गसिहरा धवला मरीइकवयं विणिम्मुयंती ला
उल्लोइयमहिया गोसीससरसरत्तचंदणदद्दरदिन्नपंचंगुलितला उवचियवंदणकलसा वंदणघडसुकयतोरणपडिदुवारदेसभागा आस
त्तोसत्तविउलवट्टवग्घारियमल्लदामकलावा पंचवन्नसरससुरभिमुक्कपुप्फपुंजोवयारकलिया कालागुरुपवरकुंदुरुक्कतुरुक्कधूवडज्झंतमघमघंतगं
धुद्धुयाभिरामा सुगंधवरगंधगंधिया गंधवट्टिभूया अच्छरगणसंघविकिण्णा दिव्वतुडियसद्दसंपणादिया सव्वरयणामयी अच्छा जाव पडिरूवा इति शब्दः। तस्याः
णमित्यादि सभायाः सुधर्मायास्त्रिदिशि तिसृषु दिक्षु एकैकस्यां दिशि एकैकद्वारभावेन त्रीणि द्वाराणि प्रज्ञप्तानि तद्यथा एकं पूर्वस्या
मेकं दक्षिणस्यामेकमुत्तरस्याम्। तानि च द्वाराणि प्रत्येकं षोडश षोडश योजनान्यूर्द्ध्वमुच्चैस्त्वेनाष्टौ योजनानि विष्कम्भत
स्तावदेव प्रवेशेनाष्टौ योजनानीति भावः। सेया वरकणगथूभियाइत्यादि प्रागुक्तद्वारवर्णनं तावद्वक्त
व्यं यावद्वनमाला इति। तेषां द्वाराणां पुरतः प्रत्येकं मुखमंडपः प्रज्ञप्तास्ते च मुखमंडपाः प्रत्येकं योजनशतमायामतः पंचाशतं यो
जनानि विष्कम्भतः सातिरेकाणि षोडश योजनान्यूर्ध्वमुच्चैस्त्वेन एतेषामपि अणेगखंभसयसंनिविट्ठा इत्यादि वर्णनं सुधर्मसभावन्निरव
शेषं द्रष्टव्यं। तेषां च मुखमंडपानां पुरतः प्रत्येकं प्रत्येकं प्रेक्षागृहमंडपः प्रज्ञप्तः। ते च प्रेक्षागृहमंडपा आयामविष्कम्भाभ्यां [illegible] प्रेक्षागृहमं
डपानां च भूमिभागवर्णनं प्राग्वत्तावद्वाच्यं यावन्मणीनां स्पर्शः। तेषां च बहुसमरमणीयानां भूमिभागानां बहुमध्यदेशभागे प्रत्येकं वज्रमया अक्षपाट
काः प्रज्ञप्ताः। तेषां च वज्रमयानामक्षपाटकानां बहुमध्यदेशभागे प्रत्येकं प्रत्येकं मणिपीठिकाः प्रज्ञप्ताः। ताश्च मणिपीठिका अष्ट योजनान्यायाम
विष्कम्भाभ्यां चत्वारि योजनानि बाहल्येन पिण्डभावेन सर्वात्मना मणिमय्यः अच्छा इत्यादि विशेषणजातं प्राग्वत्। तासां च मणिपीठिकानामुपरि प्रत्येकं
सिंहासनं प्रज्ञप्तं तेषां च सिंहासनानां वर्णनं परिवारश्च प्राग्वद्वक्तव्यः। तेषां च प्रेक्षागृहमंडपानामुपरि अष्टावष्टौ मंगलकानि ध्वजाः छत्रचामरध्वजा इत्या ४८

।टक ४१

दि प्राग्वत्। तेषां प्रेक्षागृहमंडपानां पुरतः प्रत्येकं प्रत्येकं मणिपीठिकाः प्रज्ञप्ताः। ताश्च मणिपीठिकाः प्रत्येकं षोडश योजनान्यायामविष्कम्भाभ्यामष्टौ
योजनानि बाहल्येन सर्वात्मना मणिमय्यः अच्छा इत्यादि विशेषणकदम्बकं प्राग्वत्। तासां च मणिपीठिकानामुपरि प्रत्येकं चैत्यस्तूपः प्रज्ञप्तः। ते च
चैत्यस्तूपाः षोडश योजनान्यायामविष्कम्भाभ्यां सातिरेकाणि षोडश योजनान्यूर्ध्वमुच्चैस्त्वेन शंखांकेत्यादि तद्वर्णनं प्राग्वत्। तेषां च चैत्यस्तूपानामुपर्यष्टा यं×३
वष्टौ स्वस्तिकादीनि मंगलकानि तावद्वक्तव्यानि सहस्रपत्रहस्तका इति यावत्करणात् तेसिं चेइयथूभाणं उप्पिं बहवे कण्हचामरज्झया जाव सुक्किल्लचामरज्झया
अच्छा सण्हा रुप्पपट्टा वइरदंडा जलयामलगंधिया सुरूवा पासाईया जाव पडिरूवा। तेसिं चेइयथूभाणं उप्पिं बहवे छत्ताइछत्ता पडागाइपडागा घंटाजुगला उ
प्पलहत्थगा जाव सयसहस्सपत्तहत्थगा सव्वरयणामया अच्छा जाव पडिरूवा इति। एतच्च समस्तं प्राग्वत्। तेसि णमित्यादि तेषां चैत्यस्तूपानां प्रत्येकं
प्रत्येकं चतुर्दिशि चतसृषु दिक्षु एकैकस्यां दिशि एकैकमणिपीठिकाभावेन चतस्रो मणिपीठिकाः प्रज्ञप्ताः। अष्टौ
योजनान्यायामविष्कम्भाभ्यां चत्वारि योजनानि बाहल्येन सर्वात्मना मणिमय्यः अच्छा इत्यादि प्राग्वत्। तासां च मणिपीठिका
नामुपरि एकैकस्या अपि मणिपीठिकाया उपरि एकैकप्रतिमाभावेन चतस्रो जिनप्रतिमा जिनोत्सेधप्रमाणमात्रा जिनोत्सेध उ
त्कर्षतः पंचधनुःशतानि जघन्यतः सप्त हस्ताः इह तु पंचधनुःशतानि संभाव्यन्ते। पलियंकनिसन्नाउ इति पर्यंकासनसंनिषण्णाः स्तूपाभिमुख्यः संनि ×नि×६
क्षिप्ताः तिष्ठन्ति ताश्च तद्यथा ऋषभा वर्द्धमाना चंद्रानना वारिषेणा इति। तेसि णमित्यादि तेषां चैत्यस्तूपानां
पुरतः प्रत्येकं मणिपीठिकाः प्रज्ञप्ताः। ताश्च मणिपीठिकाः षोडश योजनान्यायामविष्कम्भाभ्यामष्टौ योजनानि बाहल्यतः सर्वमणिमय्य इत्यादि
प्राग्वत्। तासां च मणिपीठिकानामुपरि प्रत्येकं प्रत्येकं चैत्यवृक्षाः। ते चाष्टौ योजनान्यूर्द्ध्वमुच्चैस्त्वेन अर्द्धयोजनमुद्वेधेन द्वे योजने उच्चैस्त्वेन स्कंधः स चै३
एवार्द्धयोजनं विष्कम्भतः तथा बहुमध्यदेशभागे विडिमा ऊर्ध्वविनिर्गता शाखा सा सातिरेकाणि षड् योजनानि अष्टौ योजनानि विष्कम्भेन सर्वाग्रेण
सातिरेकाणि अष्टौ योजनानि प्रज्ञप्ताः। तेषां च चैत्यवृक्षाणामयमेतद्रूपो वर्णावासः प्रज्ञप्तस्तद्यथा वइरामयमूलरययसुपइट्ठियविडिमा वज्जाणि व

रायवृत्ति

ङ्कमयानि मूलानि येषां ते वज्रमयाः सुप्रतिष्ठिता विडिमा वज्रमध्यादशालागो ऊर्द्ध्वं विनिर्गताः शाखा येषां ते रजतसुप्रतिष्ठितविडिमास्ततः पूर्वपदेन
कर्मधारयः समासः ॥ रिष्टामयकंदा वेरुलियरुइलखंधा रिष्टामयो रिष्टरत्नमयः कंदो येषां ते रिष्टमयकंदाः तथा वैडूर्यरत्नमयो रुचिरः स्कंधो येषां ते तथा
ततः पूर्वपदेन कर्मधारयः ॥ सुजायवरजायरूवपढमगविसालसाला सुजातं मूलद्रव्यशुद्धं वरं प्रधानं ~ जातरूपं तदात्मकाः प्रथमकाः शाला मूलभूता विशा
लशालाः शाखा येषां ते सुजातवरजातरूपप्रथमकविशालशालाः ॥ नानामणिरयणविविहसाहप्पसाहवेरुलियपत्ततवणिज्जपत्तविंटइति नाना
मणिरत्नात्मिका विविधाः शाखाः प्रशाखा येषां ते तथा वैडूर्यमयानि पत्राणि येषां ते तथा तपनीयमयानि पत्रवृंतानि येषां ते तथा ततः पूर्वस्य प
दद्वयमीलनेन कर्मधारयः ॥ जांबूनद [illegible] जांबूनदसुमेवि. शषमया रक्तारक्तवर्णाः सुष्टदावामाना मृदवः सुकुमाराः सुकुमारस्पर्शाः प्र
वाला ईषदुन्मीलितपत्रभावाः पल्लवाः संजातपरिपूर्णप्रथमपत्र रूपा वरांकुराः प्रथमसमुद्भिद्यमाना अंकुरास्तान् धरंतीति तेषां ह
नदस्कष्टसुकुमारप्रवालपल्लववरांकुरधराः ॥ विचित्रमणिर यणसुरभिकुसुमफलभरनमियसालाइति विचित्रमणिरत्ने
यानियानि सुरभीनि कुसुमानि फलानि च तेषां भारेण नमिताः शालाः शाखा येषां ते तथा ॥ तथा सती शोभना छाया येषां ते सच्छा
याः ॥ सती शोभना प्रभा कांतिर्येषां ते सप्रभाः ॥ अत एव सश्रीकाः ॥ तथा सह उद्योतेन वर्त्तते मणिरत्नानामुद्योतस्तत्साधादुद्योताः ॥ अधिकं न
यनमनसोर्निर्वृतिकराः अमृतरससमरसानि फलानि येषां ते तथा पासाइयाइत्यादि विशेषणचतुष्टयं प्राग्वत् ॥ ते णं चेइयरुक्खा अन्नेहिं बहूहिं तिलिय
कलवकछत्रोपगशिरीषसप्तपर्णदधिपर्णलोद्धकधवचंदननीपकुटजकदंबपनसताल तमालप्रियालप्रियंगुपारापतराजवृक्षनंदिवृक्षैः सर्व
तः समंतात्संपरिक्षिप्ता इति वा तिलका यावन्नंदिवृक्षाः सुप्रतीताः ॥ कंदमंतः इत्यादि सर्वमशोकपादपवर्णनायामिव तावद्वक्तव्यं यावत्पडिरूवा
वर्णनं ॥ तेसिणं चेइयरुक्खाणं उप्पिं अट्ठट्ठमंगलकानि बहवः कृष्णचामरध्वजा इत्यादि चैत्यस्तूपवद्वक्तव्यं यावद्बहवः
सहस्रपत्रहस्तकाः सर्वरत्नमया यावत्प्रतिरूपका इति ॥ तेसिणं चेइयरुक्खाणं पुरओ पत्तेयं मणिपीढिका प्रज्ञप्ताः ता मणिपीठिका ४७

अष्टौ योजनान्यायामविष्कंभाभ्यां चत्वारि योजनानि बाहल्यतः सव्वरयणामईओ इत्यादि प्राग्वत् ॥ तासां मणिपीठिकानामुपरि प्रत्येकं माहेंद्रध्वजः प्र
ज्ञप्तः ॥ ते च माहेंद्रध्वजाः षष्टियोजनान्यूर्द्ध्वमुच्चत्वेन अर्द्धक्रोशमुद्वेधेन उद्वेधेन अर्द्धक्रोशं विष्कंभतः वइरामयवट्टलट्ठसंठियसुसलिट्ठ
परिघट्ठमट्ठसुपइट्ठिया इति वज्रमया वज्ररत्नमया तथा वृत्तं वर्त्तुलं लष्टं मनोज्ञं संस्थितं संस्थानं येषां ते वृत्तलष्टसंस्थिताः तथा सुश्लिष्टा यथा भवंति
एवं परिघृष्टा इव खरशानया पाषाणप्रतिमावत् सुश्लिष्टपरिघृष्टाः मृष्टाः सुकुमारशानया पाषाणप्रतिमावन्मृष्टाः सुप्रतिष्ठिता मनागपि चलनाभावात् ततो
विशेषणसमासः ॥ अणेगवरपंचवन्नकुडभीसहस्सपरिमंडियाभिरामा वाउद्धयविजयवेजयंती पडागाछत्ताइछत्तकलिया तुंगा गगणतलम
भिलंघमाणसिहरा पासाइया जाव पडिरूवा इति प्राग्वत् ॥ तेसिणमि त्यादि तेषां माहेंद्रध्वजानामुपरि अष्टावष्टौ मंगलकानि बहवः कृष्णचा
मरध्वजा इत्यादि तोरणवत् सर्वं वक्तव्यं तेषां च माहेंद्रध्वजानां पुरु तः प्रत्येकं प्रत्येकं नंदा नंदाभिधाना पुष्करिण्यः प्रज्ञप्ताः एकं योज
नशतमायामतः पंचाशतं योजनानि विष्कंभतः द. मे [illegible] त्याउ नान्युद्वेधेन उंड विनता तासां च नंदापुष्करिणीनां अच्छा सण्हाउ
रययामयकूलाउ इत्यादि वर्णनं प्राग्वत् ॥ तासां नंदापुष्करिणीनां प्रत्ये कं प्रत्येकं पद्मवरवेदिकया प्रत्येकं प्रत्येकं वनखंडेन परिक्षिप्ताः
तासां नंदापुष्करिणीनां प्रत्येकं त्रिदिशि त्रिसोपानप्रतिरूपकाणि तोर णवर्णनं प्राग्वत् सभाए णं सुहम्माए इत्यादि सभायां सुधर्मायां अष्टा
चत्वारिंशन्मानोगुलिकासहस्राणि पीठिकासहस्राणि प्रज्ञप्तानि तद्यथा पूर्वस्यां दिशि षोडश मानोगुलिकासहस्राणि षोडश सहस्राणि पश्चि
मायामष्टौ सहस्राणि दक्षिणतोऽष्टौ सहस्राणि उत्तरतः फलकनागदंतकमाल्यदामवर्णनं प्राग्वत् ॥ सभाए णं सुहम्माए इत्यादि सभायां सुधर्मायां
यामष्टचत्वारिंशद्गोमानसिकाः शय्यारूपस्थानविशेषाः सहस्राणि प्रज्ञप्तानि तद्यथा षोडश सहस्राणि पूर्वेण षोडश सहस्राणि पश्चिमायामष्टौ
सहस्राणि दक्षिणतोऽष्टौ सहस्राणि उत्तरतः तास्वपि फलकवर्णनं नागदंतवर्णनं सिक्कगवर्णनं धूपघटिकावर्णनं च द्वारवत् ॥ सभाए णं सुहम्माए इ
त्यादिना भूमिभागवर्णनं सभाए णं सुहम्माए इत्यादिना उल्लोकवर्णनं प्राग्वत् ॥ तस्मणमित्यादि तस्य बहुसमरमणीयस्य भूमिभागस्य बहुमध्यदे

शालायाः अत्र महती एका मणिपीठिका प्रज्ञप्ता षोडश योजनान्यायामविष्कंभाभ्यां अष्टौ योजनानि बाहल्यतः सर्वरत्नमयी इत्यादि प्राग्वत् तस्याश्च मणि-
पीठिकाया उपरि महानेको माणवकनामा चैत्यस्तंभः प्रज्ञप्तः षष्टिं योजनान्यूर्द्ध्वमुच्चैस्त्वेन योजनमुद्वेधेन योजनं विष्कंभेन अष्टचत्वारिंशदश्रिकः
अडयालीसइकोडीए अडयालीसइविग्गहिए इत्यादि संप्रदायगम्यं वइरामयवट्टलट्ठसंठिए इत्यादि आ ध्वजवर्णनं निरवशेषं तावद्वक्तव्यं
खंभमहस्स पन्नरसगाम वरयणामया जाव पडिरूवा इति तस्य च माणवकस्य चैत्यस्तंभस्य उपरि द्वादश योजनान्यवगाह्य उपरितनानाम्
द्वादशयोजनानि वर्जयित्वा अधस्तादपि द्वादशयोजनानि वर्जयित्वा मध्ये षट्त्रिंशति योजनेषु बहवः सुवर्णरूप्यमयाः फलका इत्या-
दि फलकवर्णनं नागदन्तवर्णनं सिक्ककवर्णनं च प्राग्वत् तेषु च वज्रमयेषु सिक्ककेषु बहवो वज्रमया गोलवृत्ताः समुद्गकाः
प्रज्ञप्ताः तेषु च वज्रमयेषु समुद्गकेषु बहूनि जिनसक्थीनि सन्निक्षिप्तानि तिष्ठन्ति यानि सूर्याभस्य देवस्य अन्येषां च बहूनां वैमानि-
कानां देवानां देवीनां च अर्चनीयानि चन्दनादिना वन्दनीयानि स्तुत्या पूजनीयानि पुष्पादिना माननीयानि बहुमानतः सत्का-
रणीयानि वस्त्रादिना कल्याणं मंगलं दैवतं चैत्यमिति बुद्ध्या पर्युपासनीयानि तस्स णं चेइयखंभस्स उवरिं अट्ठट्ठमंगलगा
इत्यादि प्राग्वत् तस्य माणवकस्य चैत्यस्तंभस्य पूर्वस्यां दिशि अत्र महत्येका मणिपीठिका प्रज्ञप्ता अष्टौ योजनान्यायामविष्कंभाभ्यां च-
त्वारि योजनानि बाहल्येन सर्वमणिमयी इत्यादि प्राग्वत् तस्याश्च मणिपीठिकाया उपरि अत्र महदेकं देवशयनीयं प्रज्ञप्तं तस्य च देवशयनीयस्य
अयमेतद्रूपो वर्णावासः वर्णकनिवेशः प्रज्ञप्तः नानामणिमयाः प्रतिपादाः प्रतिपादा नाम मूलपादानां प्रतिविशिष्टोपष्टंभकरणाय पादाः सौवर्णिकाः
सुवर्णमयाः पादाः मूलपादाः नानामणिमयानि पादशीर्षकाणि जाम्बूनदमयानि गात्राणि ईषादीनि वज्रमया वज्ररत्नापूरिताः सन्धयः नानामणिम- ५०
यं वेच्चे इति नानामणिमयं व्यूतं विशिष्टवानं रजतमयी तूली लोहिताक्षमयानि बिब्बोयणाणि इति उपधानकानि अंगवालिंगमसूरकोदाकारः बि-
ब्बोयणा उपधानकान्यभ्यन्तरे इति तपनीयमय्यो गंडोपधानिकाः सणदक्खमयणिच्छ इत्यादि तद्देवशयनीयं सालिंगनवर्तिकं महदालिंगनव-

३१

र्यशरीरप्रमाणेनोपधानेन यत्तत्तथा उन्नते बिब्बोयणे इति उन्नयते उभयोः शिरोऽन्तपादान्तयोः स्थिते बिब्बोयणे उपधाने यत्र तत् उन्नयतो बिब्बोयणं दुहतो उ-
न्नते इति उन्नयते उक्तं मध्ये णयगंभीरे मध्ये नतं निम्नत्वात् गंभीरं च महत्त्वात् गंगापुलिनवालुकायाः अवदालो विदलनं पादादिन्यासे अधोग-
मनमिति तावत्स्वनसालिसए इति महद्गंगापुलिनवालुकावदालसदृशकं हस्तपातिताचयंप्र कारादि सल्यादिपिहितं उवचियइदियइति विशिष्टपरि-
कर्मितं क्षौमं कार्पासिकं दुकूलं वस्त्रं तादृक् पट्टः उपरियोद्भोम दुकूलपट्टः स प्रतिच्छादनं यस्य तत्तथा आईणगरूयबूरनवणीयतूलफा-
स इति प्राग्वत् रत्तंसुयसंवुए इति रक्ताशुकेन संवृतं अत एव सुरम्ये पासाईए इत्यादि प्राग्वत् तस्स णमित्यादि तस्य देवशयनीयस्य उत्तर-
पूर्वस्यां दिशि अत्र महत्येका मणिपीठिका प्रज्ञप्ता सा च अष्टौ योजनान्यायामविष्कंभाभ्यां चत्वारि योजनानि बाहल्यतः सर्वमणिमयी इत्यादि प्रा-
ग्वत् तस्याश्च मणिपीठिकाया उपरि क्षुल्लको महेन्द्रध्वजः प्रज्ञप्तः तस्य प्रमाणं वर्णकश्च महेन्द्रध्वजवद्वक्तव्यं तस्स णमित्यादि तस्य क्षुल्लक-
महेन्द्रध्वजस्य पश्चिमायां अत्र सूर्याभस्य देवस्य महानेकः चोप्पालो नाम प्रहरणकोशः प्रहरणस्थानं प्रज्ञप्तं किंविशिष्ट इत्याह सव्व-
वइरामए अच्छे जाव पडिरूवे इति प्राग्वत् तत्थ णमित्यादि तत्र चोप्पालके प्रहरणकोशे बहूनि परिघरत्नखड्गगदाधनुःप्रमुखादीनि ५
प्रहरणरत्नानि सन्निक्षिप्तानि तिष्ठन्ति किंभूतानीत्यत आह उज्ज्वलानि शितानि अतितेजितानि अत एव तीक्ष्णधाराणि प्रासादीयानीत्यादि प्राग्व-
त् तस्याश्च सभायाः सुधर्मायाः उपरि बहून्यष्टाष्टमंगलकानीत्यादि सर्वं प्राग्वद्वक्तव्यं सभाए णमित्यादि सभायाः सुधर्मायाः उत्तरपुरत्थिमे ण-
मिति उत्तरपूर्वस्यां दिशि महदेकं सिद्धायतनं प्रज्ञप्तं एकं योजनशतं आयामतः पंचाशतं विष्कंभतः द्वासप्ततिं योजनान्यूर्ध्वमुच्चैस्त्वेनेत्यादि सर्वं सुध-
र्मावद्वक्तव्यं यावद्गोमानसीवक्तव्यता तथा चाह सभागमएणं जाव गोमाणसियाउ इति किमुक्तं भवति यथा सुधर्मायां सभायां पूर्वदक्षिणोत्तर-
वर्तीनि त्रीणि द्वाराणि तेषां च द्वाराणां पुरतो मुखमण्डपाः तेषां मुखमण्डपानां पुरतः प्रेक्षागृहमण्डपाः प्रेक्षागृहमण्डपानां पुरतश्चैत्यस्तूपाः प्रतिमास्ते-
षां च चैत्यस्तूपानां पुरतश्चैत्यवृक्षाः तेषां च चैत्यवृक्षाणां पुरतो महेन्द्रध्वजास्तेषामपि पुरतो नन्दापुष्करिण्यस्तदनन्तरं गुलिकागोमानस्यश्चोक्तास्तथा

सिद्धायतनस्य
नि महामा वाशा
स्थतीनाश्रईस्थात
मानाः आयतनं
नत्यानीभरता
नदी स्थानिका
३॥ ७

राजप्रश्नि

त×१

णि सर्वमनेनैव क्रमेण निरवशेषं वक्तव्यं उल्लोकवर्णनं भूमिभागवर्णनं च प्राग्वत् तस्सणमित्यादि तस्य सिद्धायतनस्य बहुमध्यदेशभागे अत्र
महत्येका मणिपीठिका प्रज्ञप्ता सा च षोडश योजनान्यायामविष्कंभाभ्यामष्टौ योजनानि बाहल्यतः सर्वमणिमयीत्यादि प्राग्वत् तासणमित्यादि
तस्याश्च मणिपीठिकाया उपरि अत्र महदेकं देवच्छंदकः प्रज्ञप्तः स च षोडश योजनान्यायामविष्कंभाभ्यां सातिरेकाणि षोडश योजनान्यूर्द्ध
मुच्चैस्त्वेन सर्वरत्नमय इत्यादि प्राग्वत् तत्र च देवछंदके अष्टशतमष्टाधिकं शतं जिनप्रतिमानां जिनोत्सेधप्रमाणमात्राणां पंचधनुःशतप्रमाणा
नामिति भावः संनिक्षिप्तं तिष्ठति तासिणं जिणपडिमाणमित्यादि तासां जिनप्रतिमानामयमेतद्रूपो वर्णावासो वर्णकनिवेशः प्रज्ञप्तः तपनीयम
यानि हस्ततलपादतलानि अंकरत्नमया अंतर्लोहिताक्षरत्नप्रतिसेक नखाः कनकमय्यो जंघाः कनकमयानि जानूनि कनकमया ऊरव
ः कनकमय्यो गात्रयष्टयः तपनीयमया नाभयः रिष्टमय्यो रोमराजय ः तपनीयमयाश्चुचुकाः तपनीयमयाः श्रीवत्साः शि
लाप्रवालमया ओष्ठाः स्फटिकमया दंताः तपनीयमय्यो जिह्वाः तपनीयमयानि तालुकानि कनकमय्यो नासिकाः अं
तर्लोहिताक्षप्रतिसेकाः अंकमयान्यक्षीणि अंतर्लोहिताक्षप्रतिसे कानि रिष्टमयानि अक्षिपत्राणि रिष्टरत्नमय्यो भ्रुवः कनकमयाः
कपोलाः कनकमयाः श्रवणाः कनकमय्यो ललाटपट्टिकाः वज्रम य्यः शीर्षघटिकाः तपनीयमय्यः केशांतकेशभूमयः केशांतभूमयः
श्चतिलावः रिष्टमया उपरिमूर्द्धजाः केशाः तासां जिनप्रतिमानां पृष्ठत एकैका छत्रधराप्रतिमा हिमरजतकुंदेंदुप्रकाशं सकोरंटमाल्यदामधवलमा
तपत्रं गृहीत्वा सलीलं धरंती तिष्ठति तासां जिनप्रतिमानां प्रत्येकमुभयोः पार्श्वयोः द्वे द्वे चामरधारप्रतिमे प्रज्ञप्ते ताः चंदप्पहवइरवेरुलियनानामणिर
यणखचितदंडाउ इति चंद्रप्रभश्चंद्रकांतो वज्रं वैडूर्यं च प्रतीतं चंद्रप्रभवज्रवैडूर्याणि शेषाणि च नानामणिरत्नानि खचितानि येषु दंडेषु ते तथा एवंरूपा
श्चित्रनानाकारा दंडा येषां तानि तथा सा चामरशब्दं विशेषणत्वात् पूर्वं निपातः सूक्ष्मरजतदीर्घवालाउ इति सूक्ष्मा रजतमया दीर्घा वाला येषां तानि तथा संखंककुंददग
रयअमयमहियफेणपुंजसन्निकासाउ धवलाउ इति प्रतीतं चामराणि गृहीत्वा सलीलं वीजयंत्यस्तिष्ठंति ताश्च सव्वरयणामईउ अच्छा इत्यादि प्राग्व

×प्रतिमानां×४

५१

त् तासिणमित्यादि तासां जिनप्रतिमानां पुरतो द्वे द्वे नागप्रतिमे द्वे द्वे यक्षप्रतिमे द्वे द्वे भूतप्रतिमे द्वे द्वे कुंडधारप्रतिमे संनिक्षिप्ते तिष्ठतः तस्मिंश्च देव
च्छंदके तासां जिनप्रतिमानां पुरतो अष्टशतं घंटानामष्टशतं चंदनकलशानामष्टशतं भृंगाराणामष्टशतमादर्शानामष्टशतं स्थालानामष्टशतं पात्रीणामष्ट
शतं सुप्रतिष्ठानामष्टशतं मनोगुलिकानां पीठिकाविशेषाणामष्टशतं वातकरकाणामष्टशतं चित्राणां रत्नकरंडकानामष्टशतं हयकंठानामष्टश
तं गजकंठानामष्टशतं नरकंठानामष्टशतं किन्नरकंठानामष्टशतं किंपुरुषकंठानामष्टशतं महोरगकंठानामष्टशतं वृषभकंठानामष्टशतं पुष्पचंगे
रीणामष्टशतं माल्यचंगेरीणां मुकुलानि ग्रथितानि माल्यानि अष्टशतं चूर्णचंगेरीणामष्टशतं गंधचंगेरीणामष्टशतं वस्त्रचंगेरीणामष्टशत
माभरणचंगेरीणामष्टशतं सिद्धार्थकचंगेरीणामष्टशतं लोमहस्तकचं गेरीणां लोमहस्तकं च मयूरपिच्छपुंजनिका अष्टशतं पुष्पपटलका
नामेवं माल्यचूर्णगंधवस्त्राभरणसिद्धार्थकलोमहस्तकपटलकानाम पि प्रत्येकं प्रत्येकं अष्टशतं वक्तव्यं अष्टशतं सिंहासनानामष्टश
तं छत्राणामष्टशतं चामराणामष्टशतं तैलसमुद्गकानामष्टशतं को ष्ठसमुद्गकानामष्टशतं पत्रसमुद्गकानामष्टशतं चोयकस
मुद्गकानामष्टशतं तगरसमुद्गकानामष्टशतमेलासमुद्गकानामष्टशतं हरिता लसमुद्ग कानामष्टशतं हिंगुलकसमुद्गकानामष्टशतं मनःशि
लासमुद्गकानामष्टशतमंजनसमुद्गकानां सर्वाण्यपि अमूनि तैलादीनि पर मसुरभिगंधोपेतानि अष्टशतं ध्वजानामत्र संग्रहणिगाथा चंदणक
लसा भिंगारगा य आयंसया य थाला य पाती सुपइट्ठा मणगुलिका वायकरगा य चित्तारयणकरंडा हयगयनरकंठगा य चंगेरी पडलगसीहासण
छत्तचामरा समुग्गय झया य अष्टशतं धूपकडुच्छकानां संनिक्षिप्तं तिष्ठति तस्य च सिद्धायतनस्य उपरि अष्टाष्टमंगलकानि ध्वजाः छत्रातिछत्राणि
च प्राग्वत् तस्य च सिद्धायतनस्य उत्तरपूर्वस्यां दिशि अत्र महत्येका उपपातसभा प्रज्ञप्ता तस्याश्च सुधर्माया इव स्वरूपवर्णनं द्वारत्रयवर्णनं मुखमं
डपप्रेक्षागृहमंडपादिवर्णनादि प्रकारस्तावत् वक्तव्यो यावदुल्लोकवर्णनं तस्याश्च बहुसमरमणीयस्य भूमिभागस्य बहुमध्यदेशभागे अत्र
महत्येका मणिपीठिका प्रज्ञप्ता सा च अष्टौ योजनान्यायामविष्कंभाभ्यां चत्वारि योजनानि बाहल्येन सर्वमणिमयीत्यादि प्राग्वत् तस्याश्च मणिपीठि

राजप्र ५१

राजप्रश्नी

कायाउपरिअत्रमहदेकंदेवशयनीयंप्रज्ञप्तंतस्यचस्वरूपंयथासुधर्मायांसभायांदेवशयनीयस्यतस्याउपपातसभायाउपरिअष्टाष्टमंगलका
दीनिप्राग्वत्।तासणमित्यादितस्याउपपातसभायाउत्तरपूर्वस्यांदिशिमहानेकोह्रदःप्रज्ञप्तः।सचएकंयोजनशतमायामतःपंचाशद्योजनानिविष्कं
भतोदशयोजनान्युद्वेधेनअच्छःश्लक्ष्णइत्यादितदाह्रदवर्णनंनिरवशेषंवक्तव्यं।सेणमित्यादिसह्रदएकयापद्म
वरवेदिकयाएकेनचवनखंडेनसर्वतःसमंतात्संपरिक्षिप्तः।पद्मवरवेदिकावर्णनंवनखंडवर्णनंचप्राग्वत्।तस्यह्रदस्यत्रिदिशित्रिसोपानप्रति.
सोपानप्रतिरूपकाणिप्रज्ञप्तानि।तेषांचत्रिसोपानप्रतिरूपकाणांतोरणानांचवर्णनंप्राग्वत्।तस्यचह्रदस्योत्तरपूर्वस्यांदिशिअत्रमहत्येकाअभिषे
कसभाप्रज्ञप्ता।साचसुधर्मसभावत्प्रमाणस्वरूपद्वारत्रयमुखमंडपादिवर्णनप्रकारेणतावद्वक्तव्यायावद्गोमानसीवक्तव्यतावदनंतरंतावदुल्लो
कवर्णनंभूमिभागवर्णनंचतावद्यावन्मणीनांस्पर्शः।तस्याअभिषेकसभायाबहुसमरमणीयस्यभूमिभागस्यबहुमध्यदेशभाग
महत्येकामणिपीठिकाप्रज्ञप्ता।साचअष्टौयोजनान्यायामविष्कंभाभ्यांचत्वारियोजनानिबाहल्येन।सर्वरत्नमयीत्या
दिप्राग्वत्।तस्यामणिपीठिकायाउपरिअत्रमहदेकंसिंहासनंसिंहासनवर्णकंप्राग्वत्नवरमपरिवारभूतानिभद्रासनानिनवक्त
व्यानि।तस्मिंश्चसिंहासनेसूर्याभस्यदेवस्यसुबहुअभिषेकभांडंअभिषेकयोग्यउपस्करःसंनिक्षिप्तःतिष्ठति।तस्यांअभिषेकसभा
याउपरिअष्टाष्टमंगलकादीत्यादिप्राग्वत्।तस्याश्चअभिषेकसभायाउत्तरपूर्वस्यांदिशिअत्रमहत्येकाअलंकारसभाप्रज्ञप्ता।साचाभिषेकसभावत्प्रमा
णस्वरूपद्वारत्रयमुखमंडपप्रेक्षागृहमंडपादिवर्णनप्रकारेणतावद्वक्तव्यायावत्सपरिवारंसिंहासनंतत्रसूर्याभस्यदेवस्यअलंकारिकमलंका
रभांडंसंनिक्षिप्तम्।शेषंप्राग्वत्।तस्याश्चालंकारसभायाउत्तरपूर्वस्यांदिशिअत्रमहत्येकाव्यवसायसभाप्रज्ञप्ता।साचाभिषेकसभा
वत्प्रमाणस्वरूपद्वारत्रयमुखमंडपादिवर्णनप्रकारेणतावद्वक्तव्यायावत्सिंहासनंसपरिवारंतत्रमहदेकंपुस्तकरत्नंसंनिक्षिप्तंतस्यचपु ५२
स्तकरत्नस्यायमेतद्रूपोवर्णावासोवर्णकनिवेशःप्रज्ञप्तः।रिष्टमय्यौरिष्टरत्नमय्योकंबिकेपृष्ठकेइतिभावः।रत्नमयोदवरकोयत्रपत्राणिप्रोता

मपी २

निसंतिनानामणिमयोग्रंथिर्दवरकस्यादौयेनपत्राणिननिर्यंतिअंकमयानिअंकरत्नमयानिपत्राणिनानामणिमयंलिप्यासनंमषीभाजनमि
त्यर्थः।तपनीयमयीशृंखलाजनसत्कारिष्टरत्नमयंरिष्टरत्नमयंछदनंरिष्टमयीरिष्टरत्नमयीमषीवज्रमयीलेखनी।रिष्टमया
न्यक्षराणिधार्मिकंलेख्यंक्वचिद्धम्मिएसत्थेइतिपाठः।तत्रधार्मिकंशास्त्रमितिव्याख्येयं।तस्याश्चउपपातसभायाउत्तरपूर्वस्यांदिशिमहदेकं
बलिपीठंप्रज्ञप्तंतच्चाष्टौयोजनान्यायामविष्कंभाभ्यांचत्वारियोजनानिबाहल्येन।सर्वरत्नमयमच्छमित्यादिप्राग्वत्।तस्यचबलिपीठस्योत्तरपूर्व
स्यांदिशिअत्रमहत्येकानंदापुष्करिणीप्रज्ञप्ता।साचह्रदप्रमाणा।ह्रदस्यैवतस्याअपित्रिसोपानवर्णनंतोरणवर्णनंचप्राग्वत्।तावद्वक्तव्यंयावद्वा
रूपंचसूर्याभस्यदेवस्यविमानंतत्रतावद्बहुरूपादाववर्णितंसप्रतिसूर्याभोदेवउत्पन्नःसन्यदकार्षीत्तद्यथातस्याभिषेकोऽलंकारश्चउपदर्श्य
ते।तेणंकालेणंतेणंसमएणमित्यादितस्मिन्कालेतस्मिन्समयेसूर्याभोदेवःसूर्याभविमानेउपपातसभायांदेवशयनीये
देवदूष्यांतरेप्रथममंगुलासंख्येयभागमात्रयाअवगाहनयासद्यउत्पन्नः।तएणमित्यादिअधुनोत्पन्नमात्रःसन्पंचविधयापर्याप्त्या
समाप्तिकालांतरस्याप्यत्यल्पत्वात्भाषामनःपर्याप्त्योःकथंचिदेकत्वविवक्षणमितिपंचविधयेत्युक्तंअन्यथाषड्
त्पन्नःतएणमित्यादिततस्तस्यसूर्याभस्यदेवस्यपंचविधयापर्याप्त्यापर्याप्तिभावमुपगतस्यसतःअयमेतद्रूपःसंकल्पःसमुदपद्यत।अत्र
किमित्यादियद्व्याख्यानंपूर्ववत्।किंमेपूर्वंकरणीयंकिंमेपश्चात्करणीयंकिंमेपूर्वंकर्तुंश्रेयःकिंमेपश्चात्कर्तुंश्रेयःतथाकिंमेपूर्वमपि
चपश्चादपिचहितायपथ्यायसुखायपरिणामसुंदरतायैक्षेमायशर्मणेक्षमायअयमपितावत्प्राधान्यान्निर्दिष्टाः।संगतत्वायनिःश्रे
यसायनिश्चितकल्याणायआनुगामिकतायैपरंपरशुभानुबंधसुखायभविष्यतीतिइत्येवंप्राग्वत्।ध्यायाः(?)स्वर्गच्युत्यानियमात्कथं
दशसामान्यं(?)शिष्याणांसाम्यादितिकेपिसूत्रमापियथावस्थितवाचनाक्रमप्रदर्शनार्थंलिखितइतऊर्ध्वंउपायः।सुगमः।प्राग्व्याख्यातस्वरूपश्चनव
वाचनालाभदर्शनात्वादइतिसूर्याभपरिनावनीयोविधिमपादव्याख्याउविधास्य।तइति।तएणंतस्ससूरियाभस्सदेवस्ससामाणियपरिसोववन्नगादेवा

इमएयाः रूवमित्यादि॥ आयंतइति नवानामपि श्रोतसां शाद्यादकवस्त्रालनेन अचांता शुद्धीताच मनःशोस्ताः स्वल्पस्यापि शंकितमलस्यापनयनात् अ
तएव परमशुचिभूताः महार्हं महार्घं महाऽर्हं विउलं इंदाभिसेयमिति महार्घं आर्घमणिकनकरत्नादिकउपयोगमानायस्मिन् महार्घः। तं तथा महान् अ
र्घः पूज्ययत्र स महार्घः। तं महत्कृत्त्वं महतीतिमहार्हं सं विउलं विस्तीर्णं शंकालिषेकवत्सइन्द्राभिषेकं शुभापयत अष्टसहस्रं सौवर्णिकानां कलशानां
विउवंतीत्यादि अत्रच्छंद्यानुवाचनाल्ये इति यथावक्तितवाचनात् दर्शनाय लिख्यते। अष्टसहस्रमष्टाधिकं सहस्रं सौवर्णिकानां कलशानां १ अष्ट
सहस्रं रूप्यमयानां २ अष्टसहस्रं मणिमयानां ३ अष्टसहस्रं सुवर्णरूप्यमयानां ४ अष्टसहस्रं सुवर्णमणिमयानां ५ अष्टसहस्रं रूप्यमणिमयानां ६ अष्टसहस्रं सु
वर्णरूप्यमणिमयानां ७ अष्टसहस्रं भौमेयकानां कलशानां ८ अष्टसहस्रं गाराणामेवमादर्शस्थालपात्रीसुप्रतिष्ठवातकरकचित्ररत्नकरंडकपु
छो०२ ष्पचंगेरीयावल्लोमहस्तचंगेरीपुष्पपटलकयावल्लोमहस्तकपटलक सिंहासनछत्रचामरसमुद्गकध्वजधूपकडुच्छुकानां प्रत्येकमष्टसह
स्रमष्टसहस्रं विकुर्वित्वा ताणउक्किट्ठाएइत्यादि व्याख्यानाथ संवत्तके इत्यादि सर्वान् तुवरान् कषायान् सर्वाणि पुष्पाणि सर्वान् गंधा
न् गंधवासादीन् सर्वाणि माल्यानि ग्रथितादिलक्षणानि सर्वौषधीः सिद्धार्थकान् सर्षपकान् गृह्णंति इहैवं क्रमः पूर्वं क्षीरसमुद्रे उ
पागच्छंति तत्रोदकमुत्पलादीनि च गृह्णंति ततः पुष्करोदसमुद्रेऽपि तथैव ततो मनुष्यक्षेत्रे भरतैरावतवर्षेषु मागधादितीर्थेषु तीर्थोद
कं तीर्थमृत्तिकां च गृह्णंति ततो गंगासिंध्वादीनां नदीनां सलिलोदकं नद्युभयतटमृत्तिकां गृह्णंति ततः क्षुल्लहिमवच्छिखरिषु सर्वतुवर
सर्वपुष्पसर्वमाल्यसर्वौषधिसिद्धार्थकान् ततः पद्मपुंडरीकह्रदेषु ह्रदोदकमुत्पलादीनि च ततो हिमवदैरण्यवतवर्षेषु रोहिता
रोहितांशासुवर्णकूलारूप्यकूलासु महानदीषु सलिलोदकमुभयतटमृत्तिकां ततः शब्दापातिविकटापातिवृत्तवैताढ्येषु सर्वतुवरादीन् ततो म
हाहिमवद्रुक्मिवर्षधरपर्वतेषु सर्वतुवरादीन् ततो महापद्ममहापुंडरीकह्रदेषु ह्रदोदकादीनि तदनंतरं हरिवर्षरम्यकवर्षेषु हरिहरिकांतानरनारी
कांतासु महानदीषु सलिलोदकमुभयतटमृत्तिकां च ततो गंधापातिमाल्यवत्पर्यायवृत्तवैताढ्येषु तुवरादीन् ततो निषधनीलवद्वर्षधरपर्वतेषु सर्वतुव ५३

रादीन् तदनंतरं तत्रतु तिगिंछिकेसरिद्रहादुदकोदकादीनि ततः सर्वविदेहापरविदेहेषु सीतासीतोदानदीषु सलिलोदकमुभयतटमृत्ति
कां च ततः सर्वचक्रवर्तिविजयेषु विजयेषु मागधादितीर्थेषु तीर्थोदकं तीर्थमृत्तिकां तदनंतरं वक्षस्कारपर्वतेषु सर्वतुवरादीन् ततः सर्वांतर
नदीषु सलिलोदकमुभयतटमृत्तिकां च तदनंतरं मंदरपर्वते भद्रशालवने सर्वतुवरादीन् ततो नंदनवने सर्वतुवरादीन् सरसं च गोशीर्षचंदनं तदनंतरं सौ
मनसवने सर्वतुवरादीन् सरसं च गोशीर्षचंदनं दिव्यं च सुमनोदाम गृह्णंति। ततः पंडकवने सर्वतुवरसर्वपुष्पगंधमाल्यसरसगोशीर्षचंदनदिव्यसुमनोदामा
नि दर्दरमलयसुगंधिगंधान् गृह्णंति। इति दर्दरश्चीवरावनद्धकुंडिकादिभाजनमुखं तेन गालितं तत्र पक्वं वा यत् मलयाद्रिवतया श्रीखंडात् म
लयजं श्रीखंडं यच्च तान् सुगंधिकान् परमगंधोपेतान् गंधान् गृह्णंति॥ आसियसंमज्जिओवलित्तं सुइसम्मट्ठरच्छंतरावणवीहियं करेंति इति आसि
क्तमुदकछटाकेन संमार्जितं संलग्नमानकचवरशोधनेन उपलिप्तमिव गोमयादिनाउपलिप्तं यस्मिन् निजालनात् एव शुचीनि प
विशाणि संमृष्टानि कचवरापनयनेन रथ्यांतराणि आपणवीथयश्च हट्टमार्गा इव आपणवीथयो रथ्याविशाखा यस्मिन् तत्तथा
कुर्वंति आप्पेगइया देवा हिरन्नविहिं भाइंति आप्पेगइया वनादेवा हिरण्णविधिं हिरण्यरूपं मंगलप्रकारं भाजयंति विश्रा
णयंति शेषपदयोरत्र भावना ददतीति भावः एवं सुवर्णरत्नपुष्पफलमाल्यगंधचूर्णाभरणविधिर्भाजनमपि भावनीयं उप्पयनिवायं इत्यादि उत्पातत्
वी निपातश्च यस्मिन् स उत्पातनिपातः एवं निपातोत्पातं संकुचितप्रसारितं रियारियमिति गमनागमनं भ्रांतसंभ्रांतं नाम आरभटनामालं दिव्यं नाट्यवि
धिमुपदर्शयंति आप्पेगइया देवा तुक्कारं ति तुक्कारं च ह्रंकुर्वंति पीणंति पीनयंति पीनमात्मानं कुर्वंति लासं तांडवं तात्पर्यं लासं विलासयंति ला
स्यरूपं नृत्यं कुर्वंति तंडवंति तांडवाख्यं तांडवरूपं नृत्यं कुर्वंति बुक्कारिंति बुक्कारं कुर्वंति अप्फोडंति आस्फोटयंति हस्तादिकामितिगम्यते उ
च्छालंति उच्छालयंति पोक्कंतीति प्रोत्कलयंति उवयंति अवपतंति उप्पयंति उत्पतंति परिवयंति परिपतंति तिर्यङ् निपतंतीत्यर्थः जलंतीति ज्वा
लामालाकुलाः भवंतीति तवंतीति तप्ता भवंति थक्कारंतीति थक्कइति महता शब्देन कुर्वंति दवाक्कलियं करिंतीति देवानां वातस्याथवा कल्लिका देवोत्कलिका

रजप्रश्नि

तांकुर्वंतीति ढक्कडक्कडंकरितिति। उत्सवानां दवानां प्रमोदलवशतः। स्वभावचानैबोलकोलाहलो ढक्कडक्कसंकुलैति डुडडडस्कंकारं तिडुडड
ढकमित्यनुकरणमत्र। तप्पठमया एपट्ठक्कमालएच्चरली एगंधकासाइयाए गायाइं लूहेइ इति तस्य प्रथमतया तस्यामलंकारसभायां प्रथमतया पक्ष्म
लवास्मानुत्तमास्तया सुरभ्या गंधकाषायिक्या सुरभिगंधकषायद्रव्यपरिकर्मितया लघुशाटिकया गात्राणि रूक्षयति नासानीसासवायवो
झमिति नासिकानिश्वासवातेन वाह्यमाननन्नत्वात् तन्नाम वरकुडरमिति वज्रं रतिश्वासवर्शानयति विशिष्टरूपातिशययुक्तत्वात्। इतिवृत्तादीव
वफरिसजुत्तमिति वाह्मिनस्य ग्णनवातेन वायितगम्यत शुक्लं वर्णस्पर्शयुक्तं हयलालापेलवाइरेगमिति हयलाला अश्वलाला तस्या अपि पेलवं
मतिरेकेण हयलालापेलवातिरेकं नामनासिकार्थसमासो वज्ज लमितिसमासः' अतिविशिष्टं हडववलघुवत्राणापतमितिनावः। धवलेच्छ
तांतथा कनकं कनकखचितानि विछुरितानि अंतकर्माणि अंचलयोर्वा नलक्षणानि यस्य तत्स्वर्णकखचितांतकर्मं आकाशस्फटिकनामा
तिस्वच्छः स्फटिकविशेषस्तत्समप्रभं दिव्यं देवदूष्ययुगलं निवं सेइ परिधत्ते परिधाय हारादीन्याभरणानि पिनह्यति तत्र हारोऽष्टा
दशसरिकोऽर्धहारो नवसरिकः एकावली विचित्रमणिकामुक्ता वली मुक्ताफलमयी रत्नावली रत्नमयी मणिकानिकाषाल सुखपनीय
मायाविचित्रमणिरत्नक्विचित्रात्मनः प्रमाणेन सुप्रमाणाभरण विशेषः। कटकानि कलाचिकाभरणानि त्रुटितानि बाहुरक्षिकाः अंग
दानि बाह्वाभरणविशेषाः दशमुद्रिकानंतकं दशांगुलिसंबंधिमुद्रिकाद्वयं कुंडलकर्णाभरणं चूडामणिमिति चूडामणिनामा सकलपार्थि
वरत्नसर्वसाराद्देवमनुष्यलोकस्य हृदिस्थनिवासानिःशेषापमंगलाशांतिरागप्रतिघादोषापहारकारी प्रवरलक्षणोपेतः परममंगलभूतआभरण
विशेषः। चित्तंरयणसंकडमउडमिति चित्राणि नानाप्रकाराणि यानि रत्नानि तैः संकटश्चित्ररत्नसंकटः प्रहृतरत्ननिवायोपेत इतिभावः तादृशं मु
ःणदामंति पुष्पमालां ग्रंथिमित्यादि ग्रंथिमं ग्रथ्यन निर्वर्त्यं ग्रंथिमं तावादिमशतयः यत्सूत्रादिनाग्रथ्यते तद्ग्रंथिममितिभावः। पूरिमं यत् ग्रथितेवे
ष्ट्यतेतथा वेष्टिमं एकोगेदुकइत्यर्थः। पूरिमं यन्वंशशलाकामयपंजरादिपूर्यते। संघातिमं यत्परस्परतो नालसंघातनेन संघात्यते जेणेव ववसाय ५४

सभा इति व्यवसायसभा व्यवसायनिबंधनत्वात् सभा लेख्यादपि कर्मोदयादिति मित्रवात्। चकंचा उदयरक्षयरकृतवसमो वसभा जेणेव कंचुणालेणिया
दवरेवेतत्कालं नवेक्षा वंवस्यएपातिोपेलुयरयणं पुयइ इति उत्तानं गच्छान विशापवाउन्नमइतिहर्थः। विहाडेइति उद्घाटयति। धम्मियं ववसायं ववसाय
सइत्ति धार्मिकं धर्मानुगतं व्यवसायं व्यवस्यति कर्तुमभिलषति नीलावंशरसातेङ्गालदिङ्अच्छरसामायउत्तअच्छरसाः। इत्यासन्नावस्तुप्रतिबिंबाधारत्वेनाइ
वातिनिर्मलाइत्यर्थः। अच्छरसा तत्तंडुलाः स्वच्छतंडुले रितिभावः। उप्पंउपावयारकलियं करिताचंदप्पलवइरवेरुलियविमलदंडमिति वंइ
प्रवरत्नावदूर्यमाया विमलादंडायस्य सतथा तं कांचनमणिरत्नक्विचित्रं कालागुरुप्रवरकुंदुरुक्कतुरुक्कसत्कधूपेनउत्तमगंधिनानुविद्धा काला
गुरुप्रवरकुंदुरुक्कतुरुक्कधूपगंधोत्तमानुविद्धा। धूपवर्त्तिमुद्वमंतं धूपवर्त्तिं विनिर्मोचितं वैडूर्यमयं धूपकडुच्छं पग्गहिय प्रयतो धूपं दत्वा
जिनवराणां सप्तष्टेसपुत्तवात् समापत्तिप दानिपश्चादपहत्य दशांगुलिसंजलिंमडएरवायिवा प्रयाता अष्टसयविसुद्धगंथजुत्त
दित्ति। विशुद्धानिर्मलालक्षणादोषरहितइतिभावः। यायंच्च शब्दसंदर्भसनद्धकानि अष्टशतानि विशुद्धग्रंथयुक्तानिव
तिः सर्ववृत्तैः अर्थसारैरपुनरुक्तैर्महावृत्तैः संस्तवाविधादवलीबिय सावएपः। संस्तोति संस्तुत्य वामंजाणुं अंचेइत्यादिनाविधिनाश्र
माणंकर्वस्तूप्रणिपातदंडकंपठतितथा नमोत्थुणमरिहंताणमित्य दिनामास्तवणमितिचाकालंकारादवादिल्पाःतिशयचूजामहंता
त्यर्हंतास्तस्यः स्रवणपष्टीबहुविनत्वएतन्नइवउत्तावाइतिषाकृतलक्षणवशात्। तेवाईतानन्यादिरूपाऽपिमतिनातालावास्तुतिप्रष्टप्रष्टमाह्लग्गव
द्भःलगा। समग्रेश्वयादिलक्षणः संपूर्णसत्तिलगवंतस्तेभ्यः। आदिधर्मस्यप्रथमाश्रुतधर्मस्यकरणशीलाः आदिकराः। तेभ्यस्तीर्थतसंसारसमुद्रोनेन
तितीर्थं प्रवचनतत्करणशीलास्तीर्थकराः। तेभ्यः स्वयमपरोपदेशेन सम्यग्वरबोधिशाप्या बुद्धामिथ्यात्वनिद्रापगमसंबोधितस्वयंसंबुद्धास्तेभ्यः। तथा
पुरुषाणामुत्तमाः पुरुषोत्तमाललवातादिसंसारमध्यावसंतःसदापरार्थव्यसनिनउपसर्जनीकृतस्वार्थाउचितक्रियावंता'दीननावाःस्तजगा
पतयाचपदुत्तविन्ना दिवस्तुरूपवज्ञमानिनइतिनवंतिपुरुषोत्तमास्तेभ्यः।तथापुरुषाःसिंहाइवकर्मगजान्प्रतिपुरुषसिंहास्तेभ्यःतथापुरुषावरपुं

अनंतसुखमनंत
योग: ॥२॥
॥नंतसुखवरिया
नंतंजम: ॥२॥

डरीकाणीव संसारजलासंगादिना च कर्ममलमादृते । पुरुषवरपुंडरीकाणि तेभ्यः। तथा पुरुषवरगंधहस्तिन इव परचक्रदुर्भिक्षमारिकादिदुःखनिराक-
रणान् पुरुषवरगंधहस्तिनस्तेभ्यः। तथा लोकोत्तमेभ्यः सर्वलोकस्य सकलकल्याणैकनिबंधनतया तत्त्वज्ञानदानात् लोकोत्तमास्तेभ्यः। तथा लो-
कस्य नाथा योगक्षेमकारिणो लोकनाथास्तेभ्यः। तत्र योगो बीजाधानोद्भेदपोषणकारणात् क्षेमं तदुपद्रवाद्यभावापादनेन तथा लोकस्य प्राणिलोकस्य प-
ञ्चास्तिकायात्मकस्य वा हिता हितोपदेशेन समस्तरूपणया वा लोकहितास्तेभ्यः। तथा लोकस्य देशनायोग्यस्य प्रदीपा इव प्रदीपा देशनांशुभिर्यथावस्थितवस्तुप्रका-
शकालोकप्रदीपास्तेभ्यः। तथा लोकस्योत्कृष्टमतेर्भव्यलोकस्य प्रद्योतं प्रद्योतकत्वं विशिष्टज्ञानशक्तिसंचरणशीला लोकप्रद्योतकरास्तथाव
नवर्तिनगवस्थादानेन रणामवलगवातागच्छता विशिष्टज्ञानसंपत् समवितायदशाद्यादशागमारचयंतीति तेभ्यः। तथा अभयं विशिष्टमा-
त्मनः स्वास्थ्यं निःश्रेयसधर्मभूमिकानिबंधनभूता परमधृतिरिति भाव ततः अभयं ददतीत्यभयदास्तेभ्यः। सुप्रवर्तकचक्षुषा। चक्षुरिव चक्षु-
स्तलक्षणवशात् एवमन्यत्रापि यथा चक्षुरिव चक्षुः विशिष्टमात्म धर्मतत्त्वावबोधनिबंधनं श्रद्धास्वभावं। श्रद्धाविहीनस्य चक्षुष्म-
तोऽप्यरूपतत्त्वदर्शनायोगात् तद्ददतीति चक्षुर्दास्तेभ्यः। तथा मार्गो वि- शिष्टगुणस्थानावाप्तिप्रगुणः स्वरसवाही क्षयोपशमविशेषस्तं
ददतीति मार्गदाः। तथा शरणं संसारकांतारगतानामतिप्रबलरागादि- पीडितानां समाश्वासनस्थानकल्पं तत्त्वचिंतारूपमध्यवसानं तद्ददती-
ति शरणदास्तेभ्यः। तथा बोधिर्जिनप्रणीतधर्मप्राप्तिः सर्वार्थश्रद्धानलक्षणसम्यग्दर्शनरूपा तां ददतीति बोधिदास्तेभ्यः। तथा धर्मश्चारित्ररूपं ददतीति
धर्मदास्तेभ्यः। कथं धर्मदा इत्याह। धर्मदेशनेति धर्मदेशकास्तेभ्यः। तथा धर्मस्य नायकाः स्वामिनस्तद्वशीकरणभावात् तत्फलपरिभोगाच्च धर्मना-
यकास्तेभ्यः। धर्मस्य सारथय इव सम्यक्प्रवर्तनयोगात् धर्मसारथयस्तेभ्यः। तथा धर्म एव वरं प्रधानं चतुरंतं चतुर्गत्यंतकरत्वाच्चतुरंतं तच्च चक्रमिव चक्रं
तेन वर्तितुं शीलं येषां ते तेभ्यः। तथा अप्रतिहते प्रतिस्खलिते क्षायिकत्वात् वरे प्रधाने ज्ञानदर्शने धरंतीति अप्रतिहतवरज्ञानदर्शनधरास्तेभ्यः।
तथा व्यावृत्तं निवृत्तं घातिकर्मचतुष्टयं छद्म येषां ते व्यावृत्तछद्मानस्तेभ्यः। तथा रागद्वेषकषायेंद्रियपरीषहोपसर्गघातिकर्मशत्रू- ५५

×ने×५

न् जयंति जितवंतो जिनाः। तथा अन्यानपि जापयंतीति जापकास्तेभ्यो जिनेभ्यो जापकेभ्यः। तथा भवार्णवं तीर्णवंतो तीर्णाः। अन्यान् तारयंतीति तारकास्तेभ्यः। तथा
केवलवेदसा अवगततत्त्वा बुद्धाः अन्यान् बोधयंतीति बोधकास्तेभ्यः। मुक्ताः कृतकृत्या निष्ठितार्था इति भावस्तेभ्यः। अन्यान् मोचयंतीति मोचकास्ते-
भ्यः। शिवं सर्वोपद्रवरहितत्वात्। अचलं स्वाभाविकप्रायोगिकचलनक्रियापोहात्। अरुजं शरीरमनसोरभावेन व्याध्याद्यसंभवात्। अनंतं केवलात्मना-
नंतत्वात्। अक्षयं विनाशकारणाभावात्। अव्याबाधं कस्यापि बाधाविधायित्वाभावात् अमूर्तत्वात्। न पुनरावृत्तिर्यस्मात् तदपुनरावृत्ति। सिध्यंति निष्ठितार्था
भवंत्यस्यामिति सिद्धिः लोकांतक्षेत्रलक्षणा सैव गम्यमानत्वात् गतिः सिद्धिगतिरिति नामधेयं यस्य तत् सिद्धिगतिनामधेयं तिष्ठंति अस्मिन्निति स्थानं व्यव-
हारतः सिद्धिक्षेत्रं निश्चयतो यथावस्थितस्वस्वरूपं स्थानं संप्राप्ति मारनेदो प्राप्ताः तत् सिद्धिगतिनामधेयं तत् संप्राप्तेभ्यः। एवं प्रणिपातदंडकं पठित्वात
तो वंदनमस्य इति वंदनकं प्रतिमाश्चैत्यवंदनाविधिना प्रति- हितनमस्कारा इति पश्चात्प्रणिधानादियोगानीत्याह अन्ये तु लिंदध
ति विरतिमतामपि श्रमिकाश्चैत्यवंदनविधिरन्येषां तथान्यं य- गमउस्सग्गकायोत्सर्गासिद्धिरिति वंदनसामान्येन नमस्करो-
ति। आशयश्चार्हज्ज्ञानेन नमस्करोतीति नवमं तु भगवतः परमर्षेः यः केवलिना विदंति अतः ऊर्ध्वं स्वरूपं भागं केवलज्ञानात् विधिविष
याचार्यानालदइतियथावस्थितवाचनाप्रदर्शनं विधिमात्रमुपदर्श्य। तानदनंतरलाभमदृष्टं कृत्वा दक्षिणद्वारे कशमार्जयितिपानीयधारयाभ्यु-
क्षति अनिभृतस्वसिवतीत्यर्थः। तदनंतरं चंदनपंकोज्ज्वलितलदद्यातितः उपारोहणादिक्षपदद्वयं चक्राति तदनंतरं सिद्धायतने जम्बूद्वीपद्रव्याना-ग
उदकधारान्यक्षणं चंदनपंकोज्ज्वलितलश्दानउपउजोपचारधूपदानादिकरोति ततः सिद्धायतनद- क्षिणद्वारसमागत्यालोमहस्तकेन द्वारं
द्वारशाखशालभंजिकाव्यालरूपानि च प्रमार्जयति ततउदकधारयाभ्युक्षणं गोशीर्षचंदनचर्चितं पुष्पारोहणं धूपदानं करोति ततो दक्षिणद्वा-
रेण निर्गत्य दाक्षिणात्यमुखमंडपस्य बहुमध्यदेशभागे लोमहस्तकेन प्रमार्ज्य उदकधारान्यक्षणं चंदनपंकोज्ज्वलितलश्दान उपउजोपचारधूपदा-
नादिकरोति तस्यैव पश्चिमद्वारसमागत्य पूर्ववत् द्वारार्चां विधायति तद्द्वारेण विनिर्गत्य प्रेक्षागृहमंडपस्य बहुमध्यदेशभागे समागत्य तस्य पाटकम

न×ं

राजप्रश्नि

णिपीठिकां सिंहासनं च लोमहस्तकेन प्रमार्ज्य दिव्ययोदकधारयाभ्युक्ष्य चंदनचर्चापुष्पपूजाधूपदानानि कृत्वा तस्यैव प्रेक्षागृहमंडपस्य क्रमेण पश्चिमोत्तरपू-
र्वदक्षिणद्वाराणामर्चनिकां कृत्वा दक्षिणेन विनिर्गत्य चैत्यस्तूपं मणिपीठिकां च लोमहस्तकेन प्रमृज्य दकधारयाभ्युक्ष्य सरसेन गोशीर्षचंदनेन च-
र्चयित्वा पंचांगुलितलं दत्वा पुष्पाद्यारोपणं च विधाय धूपं ददाति ततो यत्र पाश्चात्या मणिपीठिका तत्रागच्छति तत्रागत्यालोके प्रणामं करोति कृत्वा लोमहस्त-
केन प्रमार्जनं सुरभिगंधोदकेन स्नानं सरसेन गोशीर्षचंदनेन गात्राणामुल्लेपनं देवदूष्ययुगलपरिधानं पुष्पाद्यारोपणं पुरतः पुष्पपुंजोपचारं धूप-
दानं पुरतो दिव्यतंदुलैरष्टमंगलकालेखनं अष्टोत्तरशतवृत्तैः स्तुतिः प्रणिपातदंडकपाठः कृत्वा वंदते नमस्यति तत एवमेव क्रमेणोत्तरस्या दक्षिण-
प्रतिमानामप्यर्चनिकां कृत्वा दक्षिणद्वारेण विनिर्गत्य दक्षिणस्यां दिशि यत्र चैत्यवृक्षस्तत्र समागत्य चैत्यवृक्षस्य द्वारवदर्चनिकां करोति ततो
माहेंद्रध्वजस्य ततो यत्र दाक्षिणात्या नंदापुष्करिणी तत्र समागच्छति समागत्य तोरणत्रिसोपानप्रतिरूपकाणि तत्र शालभंजिकाव्या-
लकरूपाणि च लोमहस्तकेन प्रमार्ज्य जलधारयाभ्युक्षणं चंदनचर्चा पुष्पाद्यारोपणं धूपदानं च कृत्वा सिद्धायतनमनुप्रद-
क्षिणीकुर्वन् यत्रोत्तरस्यां नंदापुष्करिणी तत्र समागत्य पूर्ववदर्चनिकां करोति तत उत्तरस्मात् माहेंद्रध्वजात् तत उत्तरस्मादेव चैत्यवृ-
क्षस्य तत उत्तरस्य चैत्यस्तूपस्य ततः पश्चिमोत्तरपूर्वदक्षिणजिनप्रतिमानां पूर्ववत्पूजां विधायोत्तरद्वारात् प्रेक्षागृहमंडपं समागच्छति तत्र दा-
क्षिणात्यप्रेक्षागृहमंडपवत्सर्वा वक्तव्यता वक्तव्या ततो दक्षिणस्तंभपंक्त्या विनिर्गत्योत्तरात् मुखमंडपं समागच्छति तत्रापि दाक्षिणात्यमुखमं-
डपवत्सर्वं पश्चिमोत्तरपूर्वद्वारक्रमेण कृत्वा दक्षिणस्तंभपंक्त्या विनिर्गत्य सिद्धायतनस्योत्तरद्वारं समागत्य पूर्ववदर्चनिकां कृत्वा पूर्वद्वारं समागच्छ-
ति तत्रार्चनिकां पूर्ववत् कृत्वा पूर्वस्य मुखमंडपस्य दक्षिणद्वारपश्चिमस्तंभपंक्त्युत्तरपूर्वद्वारक्रमेणोक्तरूपां पूजां विधाय पूर्वद्वारेण ततः क्र-
मेण विनिर्गत्य पूर्ववत् द्वारमध्यभागदक्षिणद्वारपश्चिमस्तंभपंक्त्युत्तरपूर्वद्वारेषु अर्चनिकां करोति ततः पूर्वप्रकारेणैव क्रमेण चैत्यस्तूपजिनप्र- ५६
तिमाचैत्यवृक्षमाहेंद्रध्वजनंदापुष्करिणीनां ततः सभायां सुधर्मायां पूर्वद्वारेण प्रविशति प्रविश्य यत्रैव मणिपीठिका तत्रागच्छति आलोके च जिनस-

क्थां प्रणामं करोति कृत्वा यत्र माणवकश्चैत्यस्तंभो यत्र वज्रमया [illegible] गोलवृत्ताः समुद्गकाः तत्रागत्य समुद्गकान् गृह्णाति गृहीत्वा वि-
घाटयति विघाट्य लोमहस्तकं परामृश्य तेन प्रमार्ज्य दकधारयाभ्युक्ष्य अभ्युक्ष्य गोशीर्षचंदनेनानुलिंपति ततः प्रधानैर्गंधमाल्यैरर्चयति धूपं
ददाति तदनंतरं भूयोपि वज्रमयेषु गोलवृत्तसमुद्गकेषु प्रक्षिपति [illegible] प्रतिनिक्षिप्य तत् पुष्पगंधमाल्यवस्त्राभरणानि आरोपयति ततो लोमहस्त-
केन माणवकं चैत्यस्तंभं प्रमार्ज्य दकधारयाभ्युक्ष्य चंदनचर्चा पुष्पाद्यारोपणं धूपदानं च करोति कृत्वा सिंहासनप्रदेशं समागत्य मणिपीठिकायाः सिं-
हासनस्य च लोमहस्तकेन प्रमार्जनादिरूपां पूर्ववदर्चनिकां करोति कृत्वा यत्र मणिपीठिका यत्र च देवशयनीयं तत्रोपागत्य मणिपीठिकाया देवशय-
नीयस्य च द्वारवदर्चनिकां करोति ततः उक्तप्रकारेणैव क्षुल्लकेंद्रध्वजस्य पूजां करोति ततो यत्र चोप्पालको नाम प्रहरणकोशस्तत्र समागत्य लो-
महस्तकेन परिघरत्नप्रमुखाणि प्रहरणरत्नानि प्रमार्जयति प्रमार्ज्य उदकधारयाभ्युक्षणं चंदनचर्चा पुष्पाद्यारोपणं धूपदानं च करोति ततः सभा-
याः सुधर्माया बहुमध्यदेशभागे अर्चनिकां पूर्ववत् करोति कृत्वा सुधर्मायाः सभाया दक्षिणद्वारं समागत्य तस्यार्चनिकां पूर्ववत् क-
रोति ततो दक्षिणद्वारेण विनिर्गच्छति इत ऊर्ध्वं यथैव सिद्धायतनान्निष्क्रामतो दक्षिणद्वारादिका दक्षिणनंदापुष्करिणीपर्यवसाना
उत्तरयापि प्रविशतः उत्तरनंदापुष्करिण्यादिका उत्तरस्था [illegible] रांता तथा द्वितीयद्वारं निष्क्रामतः पूर्वद्वारादिका पूर्वनंदापुष्करिणीपर्यवसाना चार्च-
निका वक्तव्यता सैव सुधर्मायाः सभाया अपि भणितव्या ततः पूर्वनंदापुष्करिण्या अर्चनिकां कृत्वा उपपातसभां पूर्वद्वारेण प्रविशति प्रविश्य
च मणिपीठिकाया देवशयनीयस्य तदनंतरं बहुमध्यदेशभागस्य च अर्चनिकां विदधाति ततो दक्षिणद्वारं समागत्य तस्यार्चनिकां करोति अत ऊर्ध्वम-
त्रापि सिद्धायतनवत् दक्षिणद्वारादिका पूर्वनंदापुष्करिणीपर्यवसानार्चनिका वक्तव्या ततः पूर्वनंदापुष्करिण्या ह्रदं समागत्य पूर्ववद्द्वार-
स्यार्चनिकां करोति कृत्वा पूर्वद्वारेण अभिषेकसभां प्रविशति प्रविश्य मणिपीठिकायाः सिंहासनस्य अभिषेकभांडस्य बहुमध्यदेशभागस्य च पूर्ववदर्च-
निकां क्रमेण करोति ततोत्रापि सिद्धायतनवद्दक्षिणद्वारादिका पूर्वनंदापुष्करिणीपर्यवसानार्चनिका वक्तव्या ततः पूर्वनंदापुष्करिणीतः पूर्वद्वार-

राजप्रश्नि

णां लंकारिकसभां प्रविशति। प्रविश्य मणिपीठिकायाः सिंहासनस्य लंकारभांडस्य बहुमध्यदेशभागे प्रथक्रमेण पूर्ववदर्चनिकां करोति तथा पि
क्रमेण सिंहायतनवत् दक्षिणद्वारादिका पूर्वनंदापुष्करिणीपर्यवसाना अर्चनिका वक्तव्या तत्र पूर्वनंदापुष्करिणीतः पूर्वद्वारेण व्यवसायसभां प्रविशति।
प्रविश्य पुस्तकरत्नं लोमहस्तकेन प्रमार्जयति उदकधारया अभ्युक्ष्य सरसेन गोशीर्षचंदनेन चर्चयति वरगंधमाल्यैरर्चयति पुष्पाद्यारोपणं धूपदानं च करोति तदनंतरं म
णिपीठिकायाः सिंहासनस्य बहुमध्यदेशभागस्य पूर्ववदर्चनिकां करोति। तदनंतरं पि सिंहायतनवद्दक्षिणद्वारादि पूर्वनंदापुष्करिणीप
र्यवसाना अर्चनिका वक्तव्या। ततः पूर्वनंदापुष्करिण्यास्तावलिपीठमागत्य तस्य बहुमध्यदेशभागे पूर्ववदर्चनिकां करोति कृत्वा चाभियोगिके स्मा: शिष्ये
पि॰ देवान् शब्दापयति शब्दापयित्वा एवमवादीत् क्षिप्रमेव भो दे गमयावत् प्रत्यर्पयंति नवरं शृंगाटकं शृंगाटकाकारं त्रिपथयुक्त
कं त्रिकं स्थानं त्रिकं यत्र रथ्यात्रयं मिलति चतुष्कं चतुष्पथयुक्तं चत्वरं बहुरथ्यापातस्थानं चतुर्मुखं यस्मात् तत्र चतसृष्वपि दिक्षु पंथानो
निस्सरंति महापथो राजपथः शेषं सामान्यपथः प्राकारः प्रतीतः अट्टालकाः प्राकारस्योपरि भृत्याश्रयविशेषाः चरिकाः अष्टहस्त
प्रमाणो नगरप्राकारांतरालमार्गः द्वाराणि प्रासादादीनां गोपुराणि प्राकारद्वाराणि तोरणानि द्वारादिसंबंधीनि आरामः तत्र माध
वीलतादिषु दंपत्यादि रमंते स आरामः पुष्पादिमद्वृक्षसंकुलमुत्सवादौ बहुजनोपभोग्यमुद्यानं सामान्यवृक्षवृंदं नगरासन्नं काननं नगरविप्रकृ
ष्टं वनं एकानेकजातीयानां वृक्षाणां समूहो वनखंडः एकजातीयानां वृक्षाणां समूहो वनराजी तएणमित्यादि ततः सूर्याभो देवो बलिपीठे बलिविसर्ज
नं करोति कृत्वा चोत्तरपूर्वनंदापुष्करिणीमनुप्रदक्षिणीकुर्वन् पूर्वतोरणेन अनुप्रविशति अनुप्रविश्य हस्तपादौ प्रक्षालयति प्रक्षाल्य नंदापुष्करि
ण्याः प्रत्यवतीर्य सामानिकादिपरिवारसहितः सर्वर्द्ध्या यावद्दुंदुभिनिर्घोषनादितरवेण सूर्याभविमानस्य मध्यंमध्येन समागत्य यत्रैव सुधर्मा सभा तत्राग
त्य तां पूर्वद्वारेण प्रविशति प्रविश्य मणिपीठिकाया उपरि सिंहासने पूर्वाभिमुखो निषीदति ततः प्राक्प्रदर्शितसिंहासनक्रमेण सामानिकादय उपविशंति
तएणं तस्स सूरियाभस्सेत्यादि आत्मरक्षाः सन्नद्धबद्धवर्मितकवचा उत्पीडितशरासनपट्टिकाः पिनद्धग्रैवेयाः पिनद्धाविद्धविमलवरचिह्नपट्टाः ५७

×त्रायि×२ ×क्रो१ ×हिदि×

×३×२

गृहीतायुधप्रहरणाः त्रिनतानि आदिमध्यावसानेषु नमनभावात् त्रिसंधीनि आदिमध्यावसानेषु संधिभावात् वज्रमयकोटीनि धनूंषि अभिगृह्य परिमाइ
यकांडकलापा इति पर्यात्तकांडकलापा विचित्रकांडकलापयोगात् केचिन्नीलपाणय इति नीलः कलापः इति गम्यते पाणौ येषां ते नीलपाणयः एवं पीत
पाणयो रक्तपाणयः चापं पाणौ येषां ते चापपाणयः चारु प्रहरणविशेषः पाणौ येषां ते चारुपाणयः चर्म अंगुष्ठांगुल्योराच्छादनरूपं पाणौ येषां ते च
र्मपाणयः एवं दंडपाणयः खड्गपाणयः पाशपाणयः एतान्येव यथायोगं नीलपीतरक्तचापचारुचर्मदंडखड्गपाशधराः आत्मरक्षाः रक्षो
पगाः तदेकचित्ततया तत्परायणा वर्त्तंते इति रक्षोपगाः गुप्ताः स्वामिभेदकारिणः तथा गुप्ता अपरैः पा लिर्येषां ते गुप्तपालिकाः युक्तका
मिव कथणाणि तन्न युक्तानि परस्परं संबद्धानि न तु बृहदंतराल पालिर्येषां ते युक्तपालिकाः समयतः आचारतः आचारेण च विनयतश्च
किंकरभूता इव तिष्ठंति न खलु ते किंकराः किंतु अतिमान्यास्तेषाम् पि पृथगासनस्य निपातनात्तदानीं केवलं निजाचारपरिपालनतो विनी
तत्वं च तथा भूता इव तिष्ठंति तत उक्तं किंकरभूता इव तिष्ठंतीति तएणं चउदिसामणियसाहस्सीहिं इत्यादि सुगमं यावत् दिव्वाइं भोग
भोगाइं भुंजमाणे विहरइ इति सूरियाभस्स णं भंते देवस्स केवइकाल लमित्यादि सुगमं यावत् बुद्ध्यादीन् गुणान् ग्रसते गम्यो वा शास्त्रप्रसिद्धानाम
ष्टादशानां कराणामिति ग्रामः तस्मिन् नगरमिति न विद्यते करो यस्मिन् तन्नगरं तस्मिन् निगमः प्रभूततरवणिग्वर्गावास
राजाधिष्ठानं नगरं राजधानी पांशुप्राकारनिबद्धं खेटं क्षुल्लकप्राकारवेष्टितं कर्बटं अर्द्धगव्यूततृतीयांतर्ग्रामांतररहितं मडंबं पट्टणमिति। पत्तनं जल
स्थलनिर्गमप्रवेशं यथा भृगुकच्छं पत्तनं आकारोर्गमं पत्तनं निरवद्यजनं पत्तनं तत्पत्रस्य द्रोणमुखं जलनिर्गमप्रवेशं पट्टनमित्यर्थः आ
करा हिरण्याकरादयः आश्रमाः तापसावसथोपलक्षिता आश्रयविशेषाः संबाधा यात्रासमागतप्रभूतजनविनिवेशाः सन्निवेशाः सार्थकटकादेरावासनलोकनि
वासः किंबहुना अवाप्तादिदेवानुभावान्यानि दिव्यानुपश्यंति इत्यादि समावर्यप्रत्ययमार्जनादि कियड्ढे दित्ते विच्छिन्ने के कया
नामार्ये अनार्ये आर्ये अनार्ये आर्यदेशोत्पन्ना इति गम्यते सर्वत्र जनपदाः केवलं ये आर्या महार्चनार्या आर्येणाः ... जनपदस्यासौ जनपदस्यासौ तन्मवा

रायवृत्ति

उयफलसमिद्धे रामानंदणवणप्पगासे इत्यादि। सर्वर्तुकैः सर्वर्तुजातैः फलैः सुसमृद्धम् अतएव रम्यं रमणीयं नंदनवनप्रकाशं नंदनवनवत्प्रकाशत इति मंड
नश्चरति शालतया छायया सहितः सम उच्छ्रितः प्रासाद इत्यादि पदचतुष्टयं पूर्ववत्। से इत्यादि सुवर्णेत्यादि। राजवर्णनं प्राग्वत्। अधम्मिए इति धर्मेण चरति
।धार्मिको न धार्मिकः अधार्मिकः। तत एव सामान्यतोऽधार्मिकत्वात्तस्माद् अधर्मिष्ठः अतिशयेनाधर्मवान्। अतएवाधर्मेण ख्यातिर्यस्यासावधर्म
ख्यातिः। अधम्माणुए इति। अधर्ममनुगच्छतीति। अधर्मानुगः। तथा अधर्ममेव प्रलोकते परिभावयति तच्छीलः अधर्मप्रलोकी। अधम्मपज्जण
ए इति। अधर्ममेकरूपेण जनयति उत्पादयति लोकं नाम यो तत्पाधर्मप्रजननः। अधर्मशीलसमुदाचारो न धर्मे किमपि वृत्तेति तामेवाहाज्ञादि
।वम धम्मेणेव हण छिंद भिंद इति सर्वजंतूनां व्यापादनाकल्पनहणादिविहित प्रवर्त्त एव हिंछि दिभि दि इति अल्पवं प्रवर्तकः अतएव लोहितपाणिर्मारयिवा
स्नावण्यप्रक्षालनात्। अतएव पापः। पापकर्मकारित्वात्। चंडः तीव्रकोपात्। रु पाकरणानुरागाच्छुद्रः शुद्रकर्मकारित्वात्। साहसिकः परलोकानपेक्षया
त्वात्। उक्कंचण वंचण माया नियडि कूड कवड साइ संपओगबहु ले इति। उत्कंचनं हीनगुणस्य गुणोत्कर्षप्रतिपादनं
वंचनं प्रतारणं माया परवंचनबुद्धिः निकृतिर्बकवत् गलकर्तकानामि व वृत्तिस्थानं कूटमनेकेषां मृगादीनां ग्रहणाय नानाविधप्रयोगाकरणं
कपटं नेपथ्यभाषाविपर्ययकरणं एभिः कंचनादिभिः सह अतिशयेन यः संप्रयोगो योगस्तेन बहुलः। अथवा सातिसंप्रयोगो नाम यः सातिशये
न द्रव्येण कस्तूरिकादिना अपरस्य द्रव्यस्य संप्रयोगः। उक्तं च सुहविवसो गंधपिसुनासामादोस साइजोगा दव्वं जं छोडियं अन्नदव्वेदाम गुणाव्वणेउ
यस्त्र द्रविमंवायणं कुणइ इति सम्प्रयोगबहुलः। अपरव्याख्यानयति उक्तं च तमानउक्कोवा निकृति वंचन प्रवादनकर्मासातिरविश्रंभेन एतत्संप्रयो
गबहुलः। निःशील इति। शीलो ब्रह्मचर्यपरिणामाभावात्। निर्व्रतो हिंसादिविरत्यभावात्। निर्गुणः क्षांत्यादिगुणाभावात्। निर्मर्यादः परस्त्रीपरिह
रादिमर्यादाविलोपित्वात्। निःप्रत्याख्यानपौषधोपवासः। प्रत्याख्यानपरिणामपौषधोपवासपरिणामाभावात्। बहूनां द्विपदचतुष्पदमृगपशु ५८
पक्षिसरीसृपानां घाताय विनाशाय वधाय ताडनाय उच्छेदनाय निर्मूलनाशीकरणाय अधर्मरूपः केतुरिव ग्रहविशेषइव समुत्थितः। न च गुरूणां पित्रा

दीनामागमनमभ्युत्तिष्ठति। न च विनयं प्रयुंक्ते नापि श्रमणब्राह्मणभिक्षुकाणामभ्युत्तिष्ठति न च विनयं प्रयुंक्ते नापि स्वकस्यापि आत्मीयस्यापि ज
नपदस्यापि नो सम्यक्करभरवृत्तिं प्रवर्तयति। तस्स णं पएसिस्स रन्नो सूरियकंता नामं देवी होत्था सुकुमालपाणिपाया इत्यादि देवीवर्णनं प्राग्वत्। प्रदेशिना राज्ञा
सार्द्धमनुरक्ता अविरक्ता इष्टे शब्दादिके विषये प्रियकरणादि विरमणाभावात्। कुमारवर्णनं सुकुमालपाणिपाए जाव सुरूवे इति। अत्र यावत्करणात् अहीणपंचिंदिय
सरीरे लक्खणवंजणगुणोववेए माणुम्माणपमाणपडिपुन्नसुजायसव्वंगसुंदरंगे ससिसोमाकारे कंते पियदंसणे सुरूवे इति दृष्टव्यं। प्रतिदेवी
वर्णकवत्। प्रत्युपरिभावनीयं। सव्वस्स यं कंता नाम कुमारा युवराजाभूत्। प्रदेशिनो राज्ञो राष्ट्रादि समुदायात्मकं राष्ट्रं जनपदं बलं वाहनादि
सैन्यं वाहनं बग्गासारथिकं कोशं भांडागारं कोष्ठागारं धान्यगृ हं पुरं वनं अंतःपुरं स्वयमेव समुत्प्रेक्षमाणो निरूपयन्न
भ्युत्प्रेक्षमाणो वा व्यापारयन् विहरति। नामसारही आयदित्ते इत्यादि। आढ्यः समृद्धो दीप्तः कांतिमान् वित्तः ख्यातो यावत्करणात्
विउलभवणसयणासणजाणवाहणाइन्ने बहुदासीदासे गोमहिसगवेलगप्पभूए बहुधणबहुजायरूवरयए आओगपओग
संपउत्ते विच्छड्डियपउरभत्तपाणे इति परिग्रहः। अस्य व्याख्या राजवर्णकवत्। रिनावनीया बहुजणस्स अपरिभूए राजमान्यत्वात् बहुयस्स जातस्स
क्रियत्वात्। सामभेयदंडउवप्पयाणअत्थसत्थईहामईविसारए इति। सामभेददंडोपप्रदानलक्षणानां नीतीनां अर्थशास्त्रस्य उपायः प्रयोक्ता ×०६
दनं येषां ईहा विमर्शः अपोहः प्रज्ञानामतिः। तत्र मतिस्तया विशारदो विचक्षणः। सामभेददंडोपप्रदानार्थशास्त्रेहामतिविशारदः। उत्पत्तिकया अदृष्टाश्रु
तानुभूतविषया कस्मात् भवनशीलया विनयिक्या विनयलभ्यया शास्त्रार्थसंस्कारजन्यया कर्मजया कृषिवाणिज्यादिकर्मतः समुत्पन्नया पारिणामिक्या व
यःपरिणामविपाकजन्यया एवंरूपया चतुर्विधया बुद्ध्या उपपेतः। प्रदेशिनो राज्ञो बहुषु कार्येषु करणीयेषु कारणेषु कर्तव्येषु उपायेषु कुटुंबेषु पर
कार्येषु विषयेषु मंत्रेषु राज्यादिचिंतारूपेषु गुह्येषु बहिरज्ञाप्यप्रकाशनीयेषु रहस्येषु तान्येकांते योग्येषु निश्चयेषु अनिश्चितेषु इति निश्चया
अवश्यकरणीयाः कर्तव्यविधाप्रायश्चित्तव्यवहारेषु आवाहनविसर्जनादिरूपेषु आपृच्छनीयः सकृत्प्रच्छनीयः प्रतिप्रच्छनीयः असकृत्प्रच्छनीयः।

कमिति यावत् सोमेढीइति। मेढी खलकमध्यवर्त्तिनी स्थूणा यस्यां नियमित गोपंक्तिर्धान्यं गाहयति तद्वदमालं सकलं मंत्रिमंडलं मंत्रणीयानर्थ
न् धान्यमिव विवेचयति। सा मेढी तथा प्रमाणं प्रत्यक्षादि तद्वद्यस्तद्दृष्टानामर्थानामव्यभिचारित्वेन तथैव प्रवृत्तिनिवृत्तिगोचरत्वात् स प्रमाणं आ
धार आधेयस्येव सर्वकार्येषु लोकानामुपकारित्वात् यथा आलंबनं रज्ज्वादि तद्वदापद्गर्त्तादिनिस्तारकत्वादालंबनं तथा चक्षुर्लोचनं तद्वल्लो
कस्य राज्यादिविविधकार्येषु प्रवृत्तिनिवृत्तिविषयप्रदर्शकत्वात् चक्षुर्भूतः एतदेव प्रपंचयति। मेढिभूए इत्यादि। अत्र भूतशब्द उपमार्थः सव्वट्ठाणेसु सव्वभूमियासु
लद्धपच्चए इति सर्वेषु स्थानेषु कार्येषु संधिविग्रहादिषु सर्वासु भूमिकासु मंत्र्यमात्यादिस्थानरूपासु लब्धप्रत्ययः प्रतीतिरविसंवादकवचनतया
यस्य स तथा। वियारवियारए इति वितीर्णो राज्ञा दत्तो विचारो विचारस्वकाशो यस्य विश्वसनीयत्वात् स वितीर्णविचारः सर्वकार्येषु विश्व... एतेन किं भणि
राज्यधुराचिंतकश्चापि राज्यनिर्वाहकश्चाप्यभूत् पएसिस्स रन्नो। तत्र वासीति अतिसमीपवर्तित्वाल्लोकेऽन्तेवासी शिष्यः अन्तेवासी
सम्यगाज्ञाविधायी इत्यर्थः। संनद्धबद्धवम्मियकवए इति कव चं तनुत्राणं वर्म्म लोहमयकुट्टिकादिरूपं संजातमस्येति व
र्म्मितं संनद्धं शरीरारोपणात् बद्धं गाढतरबंधनेन बंधनात् वर्म्मितः क वचो यस्य स संनद्धबद्धवर्मितकवचः उप्पीलियसरासणपट्टिए इति उ
त्पीडिता गाढीकृता शिरासु अस्यां तत् क्षिपति असौ शरासनपट्टिका संपिण्डिता विभक्ति इति विमलवरचिंधपट्टे इति पिनद्धो ग्रैवेयो ग्रीवाभरणं
विमलवरचिह्नपट्टश्च यस्य स पिनद्धग्रैवेयकविमलवरचिंधपट्टः गहियाउहपहरणे इति आयुध्यते अनेनेत्यायुधं खेटकादि प्रहरणं असिकुन्ता
दि गृहीतान्यायुधानि प्रहरणानि येन स गृहीतायुधप्रहरणः। केसी नामं कुमारसमणे जाइसंपन्ने इत्यादि जातिसंपन्न इति उत्तममातृपक्षयुक्त
इति द्रष्टव्यं अन्यथा मातृपितृपक्षसंपन्नत्वेन उभयमात्रस्यापि तिनासोत्कर्षः कश्चिदुक्तो भवति उत्कर्षाभिधानार्थं चास्य विशेषणकलापोपादा
नं विकीर्षितमिति एवं कुलसंपन्नोऽपि नवरं कुलं पितृपक्षः। बलसंपन्ने नवरं बलं संहननविशेषसमुद्भवः प्राणः। रूवसंपन्ने रूपं शरीरसौन्दर्यं विनयादीनि प्रतीतानि नवरं
लाघवं द्रव्यतो अल्पोपधित्वेन भावतो गौरवत्रयत्यागः लज्जा मनोवाक्कायसंयमः। ओयंसी इति ओजो मानसोऽवष्टंभः तद्वानोजस्वी तेजः शरीरप्रभा तद्वान् ५५

तेजस्वी वचो वचनं सौभाग्याद्युपेतं यस्यास्तीति वचस्वी। अथवा वर्चस्वी वर्चो दीप्तिः तद्वान् वर्चस्वी यशस्वी ख्यातिमान् इह च विशेषणचतुष्टये
त्वार्थः प्राकृतत्वात्। जियकोहे इत्यादि तद्विशेषणसप्तकं प्रतीतं नवरं क्रोधादिजयः उदयप्राप्तक्रोधादिविफलीकरणतः। स्वायत्तः जीवितस्य प्रा
ण धारणस्य आशा वांछा मरणाद् भयं ताभ्यां विप्रमुक्तो जीविताशामरणभयविप्रमुक्तः। तवप्पहाणे इत्यादि तपसा प्रधान उत्तमः शेषमुनि
जनापेक्षया तपो वा प्रधानं यस्य स तपःप्रधानः। एवं गुणप्रधानः संयमगुणाः। पातनविशेषणद्वये न तपःसंयमयोः सर्वेषां श्रमणानां कर्मनिर्जरा
उपादानात् सामान्यसाधनत्वोत्कर्षण उपादानयोः प्रदर्शितो गुणप्राधान्यप्रपंचनार्थमेवादीकरणप्पहाणे इति यावद् चरित्तप्पहाणे इति करणं पिं
डविशुद्ध्यादि उक्तं च पिंडविसोही अनाचारवर्जनं निग्रहः निश्चयस्तत्त्वानां निर्णी यः। विहितानुष्ठानेषु वा अवश्यंकरणीयताभ्युपगमो वा आर्जवं मायानिग्रहो लाघवं
क्रियासु दक्षत्वं क्षान्तिः क्रोधनिग्रहः। गुप्तिर्मनोगुप्त्यादिना मुक्तिर्नि र्लोभता विद्याः प्रज्ञप्त्यादिदेवताधिष्ठिता वर्णानुपूर्व्यः। मंत्रा हरिणे
गमेष्यादिदेवताधिष्ठिताः। अथवा ससाधना विद्या साधनरहिता मंत्राः ब्रह्मचर्यं ब्रह्म सर्वमेव वा कुशलानुष्ठानं वेदा आगमाः लौ
किकलौकिकलोकोत्तरकुप्रावचनिकाः नयाः नैगमादयः। स प्तशतं कं नानाविधा नियमा विचित्रा अभिग्रहविशेषाः सच्चं सत्यवा
दं तत्र वाचां शौचं द्रव्यतो निर्लेपता भावतोऽनवद्यसमाचरतो नाणमित्यादि दर्शनं सम्यक्त्वं चारित्रं बाह्यं सदनुष्ठानं यावच्चरणकरणाद्यदाम पि
आर्जवादिग्रहणेन आर्जवादीनां प्रधानत्वाप्तिनार्थं न जितक्रोधादीनां मार्दवादीनां च कः प्रतिविशेष उच्यते जितक्रोधादिविशेषणेषु उ
उदयविफलीकरणं मार्दवप्रधानादिषु उदयनिरोधः। अथवा जितपदं जितक्रोधादिकानव समादिप्रधानइत्यवं दृष्टार्द्धमयाद्वा द्विशेषाणां माया
नं पौनरुक्त्याद्वितीयादौ ज्ञानादि मध्यमात्रमुक्तं इहानुप्रधानत्वादौ उत्तम... ओरालेति उदार
स्फाराकारः। घोरे घोरगुणे घोरतवस्सी घोरबंभचेरवासी उच्छूढसरीरे संखित्तविउलतेउलेसे चउद्दसपुव्वी चउनाणोवगए इति सर्वमपि पूर्ववत्
अणगारमप दिं इत्यादिकं वाच्यं मदयाजणमाहइवाइत्यिमदावजनराशः। परस्परालापादिरूपइकारो वा कालेका गर्भः। वाज्ञाइः पादानराप कृयाम

सविकाहीसमिर्द। लाक्वणपडिमाइ दियनिरोहो पडि लेहणगुत्तीओ अभि ग्गहाचेवकरणं तु ॥१॥ वरणा ४ दि० महव्वयाइं ॥ कचाउव्विहसमण धम्मसंजमावेय वच्चंबंभचेरगुत्ती नाणाइ तियं तवकोहनिग्गहो इयचरणमेयं ॥

सत्यमितावः

राजप्रश्नि

सुहृयार्थः ॥ जनव्यूहो जनसमुदायः ॥ जणबोलेइ वा इति बोलो अव्यक्तवर्णो ध्वनिः ॥ जनकलकल इ वा कलकलः कलः ॥ स एवोपलभ्यमानविभागः ॥ जण
उम्मीइ वा ऊर्मिः संबाधः ॥ जणुक्कलिया इ वा लघुतरसमुदायः ॥ जणसन्निवाए इ वा सन्निपातः परापरस्थानेभ्यो जनानां मीलनं जाव परिसाप
ज्जुवासइ इति यावत्करणात् बहुजणो अन्नमन्नस्स एवमाइक्खइ एवं भासइ एवं पन्नवेइ एवं परूवेइ एवं खलु देवाणुप्पिया पासावच्चिज्जे केसी नामं कुमारसमणे
जाइसंपन्ने जाव गामाणुगामं दूइज्जमाणे इहमागए इह संपत्ते इह समोसढे इहेव सावत्थीए नयरीए बहिया कोट्ठए चेइए अहापडिरूवं उग्गहं ओगिण्हित्ताणं संजमे
णं तवसा अप्पाणं भावेमाणे विहरइ तं महप्फलं खलु देवाणुप्पिया तहारूवाणं समणाणं नामगोयस्स वि सवणयाए इत्यादि प्राग्वत् समस्तं परिग्रहः ॥ इंदमह
इत्यादि इंद्रमहोत्सवः इंद्रः शक्रः स्कंदः कार्तिकेयः रुद्रः प्रतीतः मुकुंदो बलदेवः शिवो देवताविशेषः वैश्रमणो यक्षराट् नागो भवनप
तिविशेषः यक्षा व्यंतरविशेषाः भूता अपि व्यंतरविशेषाः स्तूपः चैत्यस्तंभः रुक्खाद्रि गिरी अगड नदी सरः सागराः प्रतीताः दहा आवड अद्व
उब्भालोगा जाव लिहइ उन्नाइ इति अत्र आदिदेवेन ठावितइ उ वेञ्जा ॥ उयउ बाम्हण वकुमाराय इक्खाग एवं लोगा आदिदेवेन
वाव ठाविता य उवंसजा नाराजन्या लग वइयस्य वंशजाः यावत्क रणा खत्तिय माहणा भडा जोहा मल्लइ मल्लइ लेच्छइ लेच्छइ इति
परिग्रहः तत्र क्षत्रिया सामान्यराजकुलीनाः भटाः शौर्यवंतः योधाः ते भ्यो विशिष्टतरा मल्लकिनो लेच्छकिनश्च राजविशेषाः सुप्रतीतक
राजस्य सूयंते अष्टादश गणराजानो नव मल्लकिनो नव लेच्छकिनः अन्ने य बहवे राईसर तलवर माडंबिय कोडुंबिय इब्भ सेट्ठि सेणावइ सत्थवाह इत्यादि राजानो मांडलिकाः ईश्वरा युवराजानः तलवराः परि
तुष्टनरपतिप्रदत्तपट्टबंधविभूषिता राजस्थानीयाः माडंबिकाः छिन्नमडंबाधिपाः कौटुंबिकाः कतिपयकुटुंबस्वामिनो वलगका इभ्यास्तावद्धनिन
ः श्रेष्ठिनः श्रीदेवताध्यासितसौवर्णपट्टविभूषितोत्तमांगाः सेनापतयो नृपतिनिरूपिताश्चतुरंगसैन्यनायकाः सार्थवाहाः सार्थनायकाः इष्टेतिय
हणात् संतिमहामंत्रि गणक दौवारिक पीठमर्दादिपरिग्रहः तत्र मंत्रिणः प्रतीताः महामंत्रिणो मंत्रिमंडलप्रधाना दंडनायकाः सेनाधिपा इति दृष्टाः
गणिका गणितज्ञा भांडागारिका इति वृद्धाः ॥ दोवारिका प्रतीहाराः राजद्वारिका वा पीठमर्दाः पीठमर्दयंतीति पीठमर्दाः आस्थाने

आसन्नइत्यासन्नसेवका वयस्या इति भावः ॥ जाव अंबरतलमिव फोडेमाणा इति यावत्करणात् अप्पेगइया वंदणवत्तियं अप्पेगइया पूयणवत्तियं
एवं सक्कारवत्तियं सम्माणवत्तियं कोऊहलवत्तियं असुयाइं सुणिस्सामो सुयाइं निस्संकियाइं करिस्सामो मुंडे भवित्ता आगाराओ अणगारियं पव्वइ
स्सामो पंचाणुव्वइयं सत्तसिक्खावइयं दुवालसविहं गिहिधम्मं पडिवज्जिस्सामो अप्पेगइया जिणभत्तिरागेणं अप्पेगइया जीयमेयंति कट्टु
ण्हाया कयबलिकम्मा कयकोउयमंगलपायच्छित्ता सिरसा कंठेमालकडा आविद्धमणिसुवन्ना कप्पियहारद्धहारतिसरयपालंबमाणकडि
सुत्तसुकयसोहाभरणा वत्थपवरपरिहिया चंदणोलित्तगायसरीरा अप्पेगइया हयगया अप्पेगइया गयगया अप्पेगइया रहगया अप्पेगइया सिवि
कागया अप्पेगइया संदमाणिगया अप्पेगइया पायविहारचारिणो पुरिसवग्गुरापरिक्खित्ता महया उक्किट्ठसीहनायबोलकलकलरवेणं पक्खुभियमहासमु
द्दरवभूयं पिव करेमाणा अंबरतलमिव फोडेमाणा इति परि ग्रहः तत्र प्रायः सर्वं सुगमं नवरं सुणतामपि निरंतरमभ्यस्यमानत
या शंकास्थानं तेन विवक्षितेन सन्निस्सकावयाइ इति उक्कंसा नाम्ना तस्मात् अनंतरं कृतबलिकर्म स्वगृहदेवतानां यैस्ते कृतबलिकर्मा
णः तथा कृतानि कौतुकमंगलान्येव प्रायश्चित्तानि दुःस्वप्नादिविघा तार्थं यैस्ते कृतकौतुकमंगलप्रायश्चित्ताः तत्र कौतुकानि मषी
तिलकादीनि मंगलानि सिद्धार्थकदध्यक्षतदूर्वादीनि तथा शिरसि कंठे च कृता माला यैस्ते शिरसाकंठेमालाकृताः अत्र ... शिरसा
कंठेमालाः कृता तथा आविद्धानि परिहितानि मणिसुवर्णानि यैस्ते तथा कल्पितो विन्यस्तो हारोऽष्टादशसरिका अर्धहारो नवसरिकस्त्रिसरिकं
प्रतीतमेवायं तथा प्रलंबो झुंबनकं लंबमानाः कटिसूत्रेण अन्यान्यपि सुकृतशोभान्याभरणानि यथा तथा कटिसूत्रेण सुकृतशोभा
भरणा प्रवरः पटः तथा वस्त्रप्रवरं परिहितं यैः कृतं ... चंदनावलिप्तानि गात्राणि येषां ते तथा विधशरीरं येषां ते चंदनावलिप्तगात्रशरीराः उक्किट्ठगु
पिरिखित्ता इति सुविभक्ता वा उरवागुरा परिक्खित्ता परिक्षिप्ता महया इति ... एतेन आनंदमहाध्वनिः सिंहनादश्च सिंहस्येव नादः
बोलश्च वर्णव्यक्तिवर्जितो ध्वनिः कलकलश्चाव्यक्तवचनः एतेषां रवेण समुद्ररवभूतमिव महता प्रशस्तमिव प्राप्तमिव नगर

रा०ज०वृत्ति

मितिगम्यते।।ऊर्वीणा।।अब्भुरतलमिव आकाशतलमिव स्फाटयंतेयगादिमाए इति। एकयादिशा द्वेर्विरलक्षणयाप्राच्या निष्क्रान्तया एकंत्या वंतंइति
अनिष्क्रान्ता एका निष्क्रान्ता:।।वाउ घंटेति वाता घंटा।।अवलंबमानाय स्मिन्नमनया।।अभ्युपधानैर्वा अभ्युपधानैर्ज्ञानमवअस्था दिरितिगम्यते।।तेषां प्रागा
ख्याताथं।।जइज्जीवाव अप्रतीत्यादि स्वरूपा धर्मकथा उपपातिकग्रंथादवसेया।लइअत्तसु शागवट श्रीता: महावीरामीत्यादि सुद्धिअप्रसीयेवंइतिपद्यानि
ग्रंथप्रवचनं जिनशासनं एवं पत्तिया मिइति प्रत्ययं करोम्येतेतिनाव:।रोचयामि करणाकवि विषयीकरोमि विक्षोपयामि नामार्थ:।।किन्नंकं नंवति अ
स्फनिहामि अत्फगवामात्यर्थ:।।एवामेतद्वसइत्ववजि: श्रतिपादिततत्त्वं एवमदंतेदा: दिदंदंततखियथानस्था: स्तुअवितथमेतदल्लदमत्यमित्य
र्थ:।।असंदिद्धमेतत्रलदलममप्रकृतमामेतदितिनाव: इत्तियपडिच्छियमेयं लातइतिइष्टमतिलषितं प्रतीष्टं आलिखंखयनसमककृतिपन्नमेतदर्था
स्थयंवदध विवाक्त्रिरेमित्यादि द्विराएणमघटितं सुवर्णधनं रूप्यादिधा न्याबलवाहनकोशकोष्ठाकारशरांतःउराणि व्यास्यातानि यता
तानि विद्यावित्तलंधण्णत्यादि धनं रूपादिकनकरत्नगणिमो क्तिक शंखा।।सिलप्पवाल विद्रुमसत् विद्यमानसारप्रधानं यत्स्वा
पतेयं इव्यं विच्छड्डियस्वात् वत:परित्यक्त्वा विधाय एतश्शक्यदासप्तदत्ते तरदानेदानानादावाद्दित्य: परिताव्यातदत्ताविश्वविनयअदिरिय
जीवाजीवइति। अधिगतोसमयविज्ञातोजीवाजीवो यरसमतया।उप लब्धयथावस्थितस्वरूपाय ए विज्ञाते ऊएएपापेय नसरूपलब्धपुण्ण
पाप:।आश्रवाणां प्राणातिपातादीनां संवरस्य प्राणातिपातादिप्रत्याख्यानरूपस्य निर्जराया: कर्मणां देशतो निर्जरणस्य क्रियाणां कायिक्यादीनां
मधिकरणानां षड्गादीनां बंधस्य कर्मपुद्गलजीवप्रदेशान्योन्यानुगमरूपस्य मोक्षस्य सर्वात्मना कर्मापगमरूपस्य कुशला: सम्यक्परिज्ञाना आश्र
वसंवरनिर्जराक्रियाधिकरणबंधमोक्षकुशला: असहेज्ज इति अविद्यमानसाहाय्य: कुतीर्थिकप्रेरितसम्यक्त्वाविचलनंप्रतिनपरसाहाय्यमपेक्षंतेइति
नाव: तथा वाह देवासुरनागसुवर्णयक्षराक्षसकिंनरकिंपुरुषगरुडगंधर्वमहोरगादिभिर्देवगणैर्निर्ग्रंथात्प्रवचनात् अनतिक्रमणीया अ ६१
रंगरुडा:सुवर्णकुमारा:।एवंविधत्वं चैतेनिर्ग्रंथप्रवचनं नि:शंकिता:।निःशंकमयं निकंखियपदर्शनांतराकांक्षारहिता:।।निव्वितिगिच्छ फलंप्रतिनि:शंक:

×वी×३

लद्धट्ठा अर्थश्रवणात्।।गहियट्ठा अर्थावधारणात्।।पुच्छियट्ठा संशये सति।।अभिगयट्ठा सम्यग्बोधात्।।विणिच्छियट्ठा ऐदंपर्योपल
नात्।।अट्ठिमिंजपेमाणुरागरत्ता अस्थीनि प्रसिद्धानि मिंजा च तन्मध्यवर्ती धातुरस्थिमिंजान: तेप्रेमानुरागेण सार्वज्ञप्रवचनप्रीतिलक्षणकुसुंभा
दिरागेण रक्ता इव रक्ता येते तथा केनाभिलापेनेत्यत आह।।अयमाउसो निग्गंथपावयणे अट्ठे परमट्ठे सेसे अणट्ठे इति।।आउसंत्ति।आयुष्म
न्निदं मामकाश अपत्यं वा आदरामंत्रणं।शेषमितिनद्धा मयंउदाररायऊ अववनादि।।ऊसियफलिहा इति उच्छ्रितस्फाटिकमिव स्फाटिकं मन:करणंयेषां
मन:तथा मौनीन्द्रप्रवचनावाप्त्या परितुष्टमनस इत्यर्थ:।।एषावृद्धव्याख्या अपरे त्वाहु:।उच्छ्रित:अर्गलास्थानादपनीय ऊर्ध्वीकृतो न तिरश्चीन: कपाट।।
पश्चाद्भागादपनीतइत्यर्थ:।उच्छ्रितो वा अपगतपरिघ: अर्गला येषां गृहद्वार येषां ते उच्छ्रितपरिघा उच्छ्रितपरिघा वा अदायातिरेकतातिशयदान दा २७=
यित्वेनभिक्षुकप्रवेशार्थमनर्गलितगृहद्वारइत्यर्थ:।।अवंगयदुवारा इति अप्रावृतद्वारा:।।भिक्षुकप्रवेशार्थं कपाटानामपि पश्चात्करणात्
इद्वानंउताव नावाक्यामेवं सम्यग्दर्शनेलाने सति न कस्माद्वितिपाषंडिकाद्विलितिशालनमार्गयवरिग्रहणात्व्यातितिशिरो
स्थितीतिताव:।।चियत्तंतेउरघरदारपवेसा चियत्तोति नार्थेतिकार:।। अंतःपुरस्यास्वपत्र।।शिष्टजनप्रवेशनस्य सत्तथा श्रानंतानी:
प्रीतिकरमास्पाकं आश्वविपन्न:प्राप्तिकरो लोकानामत:उरएदाप विशाय स्पातिधार्मिकतया सर्वत्रानंकनीयत्वा सततचाथचाउदसट्ठम
दिट्ठपुण्णमासिणीसु पडिपुन्नं पोसहं सम्मं अणुपालेमाणा इति चतुर्दश्यष्टम्यौ प्रसिद्धे उद्दिष्टा अमावास्या पौर्णमासी च तिथिषु प्रतिपूर्णं
चतु:पौषधमाहारादिपौषधं सम्यक् अनुपालयंत:पौषधफलमाति पोषमाप्तनफलकं अवष्टंभार्थशय्यावसति: शयनवायउप्रसारितपादि:सुप्यते सं
स्तारकाल घुतर:।वत्थपडिग्गहकंबलपायपुंछणेणं तिवस्तुप्रतीतं पतद्ग्रहं पात्रं पादप्रोंछनं रजोहरणं पीठमासनं फलकं अवष्टंभार्थं दारु शय्या
कराजादग्गांअपदंभ्रतीतं ।लपधजंपथ्यमप्रदापरिग्रहादिति।ताकाम्महिअप्पाणं नावमाणा विहरइ सुगमं क्षितव्याव:।।वहूहिं सीलव्वय गुण।
विरमणापचक्खाणपोसहोववासेहिं अप्पाणं भावेमाणा विहरंति इति तत्र शीलव्रतानि स्थूलप्राणातिपातविरमणादीनि गुणा विरमणानि गुणव्रतानि

राजप्र वृत्ति

ऊतादीनि पोषधोपवासांश्च इत्यादि पूर्ववत् एवमादिभिरात्मानं भावयन् विहरति। अन्नया जेणेव केसीकुमारसमणे तेणेव उवागच्छइ।
उपागच्छति। केसीकुमारसमणं पंचविहेणं अभिगमेणं अभिगच्छइ तंजहा। सचित्ताणमित्यादि। सचित्तानां द्रव्याणां पुष्पतांबूलादीनां विउ
सरणयाए इति व्यवसरणेन त्यजनेन अचित्तानां द्रव्याणामलंकारवस्त्रादीनामव्यवसरणेनात्यजनेन क्वचित् विउसरणयाए इति पाठः
तत्र अचित्तानां द्रव्याणां छत्रादीनां व्युत्सर्जनेन परिहारेण एकेन एगसाडिएणं उत्तरासंगेणं रायककुहाइं पंचवरविंधरूवाणि वत्थस्स गोवासणमउडतद्वामर
इत्यादि एकशाटिकायस्मिंस्तत्तथा तेन उत्तरासंगकरणेन उत्तरीयस्य न्यासविशेषरूपेण चक्खुप्फासे अंजलिपग्गहेणं
मनसो मनस एकत्वकरणेन एकत्वविधानेन पाडिहारियपीढफलग संथारगेणं उवनिमंतेइ इति प्रातिहारिकेण पुनः समर्पणीयेन
न आवियाइं तित्थंताणि सामाइति आवियाइं इत्ति अपि च विहरन्ति परितावयामालसाइतिभावः कचिता आवियाइं विन्नाम
मास मासमासरिसा सासइ इति तत्र अपि च एतदपि च परितावय मवरिष्याभावहीमानयायोगान्ति गम्यते कइमाणं दिवसा
गमत्वं परिक्षः हन्निरिवा तिरत्ना सास्फालनावा मर्दलखपटे हाविंशविधिर्नाटकात्मकेन नाटकविधिना तत्र सरणउभक्तिसमपूर्वकमा
नइट्टलितत्य उत्स्मेरं नत्तमाना उपगीयमाना सकुमाराः गीतादिरस णं कंखइ इत्यादि काङ्क्षति शार्द्धयति प्रार्थयते आमिलषतीति द्वारो
प्यकार्थः। उउद्विवाणे इति आरामादिगतं द्रुमं णादिकं नालिगत्वात्यादिकं संघमकारणं उपाश्रयगतं नालिगच्छतीत्यादि द्वितीय पु
ति व्हारिकं पीठफलकादिनं नामंत्रयतीत्यादि द्वितीयं गोचरगतं नाभानादिना प्रतिलाभयतीत्यादि चतुर्थ एते वत्तारि। खत्ति यं केवलि पन्नत्तं
धर्मं लिलंपयन्नपणनयाश्ववणेन विलावः उद्धवियणमित्यादि यथा पिशमणः साधुमाईन् परमगीतार्थः आवकान् त्यागवतेति तत्रापि प्रोन
वस्त्रावलेनवात्पणवाभ्यामात्मानमाहृत्य तिष्ठति इदं द्वितीयं कारणं एवंता बाणेत्यपनयात्यकामवनावनीयाति उत्तरवर्णविनाएसी राया आरा
यं वा नात्यवसवेला णिययं ओइत्त पारणमवणं उवसमागमकेन तथ्या सुभाकंशादृशी राजा इति च आरामादिगतं नवेदातयत्रापि च श्रमणो

स्यागच्छति तत्रापि वस्त्रादिनात्मानमावृत्य तिष्ठति तेकवले च विनाइत्यादि इतुगयं आमाणं समंकिलामंसमममंप्रणमोइति अस्माभिः समंसमं संवदं कमंसमा
निमम्य कुश्पनयामः। स्फेटयामः। उड्डा रवत्तुउडमित्यादि उड्डइद्ध आपंडितनिर्दिशानशास्त्रा एकाधिकां सोरठकर्णउतिपादनार्थ वा काम निरि
हिरिएउवगएउवत्त्यशारीरइति श्रियाशोनया क्षियालक्ष्म्या उपगाताशुक्ता परमपर्दादिशानया उपत्वशीतवैष्टाकतयावेष्पलनातू उत्तसशारीराद
दीप्यमानशरीराः अतिव कारणं विसृजति एवकिमाद्रारयति। कमादारयज्ञानि नरवतुकदलन्तस्याः एवरूपायाः शरीरकांतरपति। कंइत्या
दि सन्तावका विज्ञायत्वाश्रमाकस्य याकिं परिणामयति कीदृशाः स्यात् ईतादारपरिणामेनरवतुशोभनाद्वा लेस्वाद्वारपिंडा भवित्व यथारूपाकात्
नेवति एतदेव सर्वं भावादो किंस्याइ किं पिय इत्थ वाक्किंत लयइ निकिंदर्शतिपतादवस्थावाद किंवत्यव्रजति। यानेतावान्लोकः पुंडरीका
नादवाद उं तंपसूतालियाएमाणमयएस्मिाएमस्यासाइत्पुं याइन्ज्ञानायस्मिस्वलावदमानसमापवियणमित्यादि स्वकीयायम
पिउद्यानज्ञामान संवाएमानज्ञासमा। समप्प कूपकामा स्वद याप्रविविरिखेपसंपस्यात भवतंभियरिलावयति। सापस्ववि
त्रेमारविमतमवादीत् विन्नाइत्यादि अधोवदिएइति। अधोव धि काः परमावधिरधोवलोकवधिउक्ताः। अन्नजीवितइति। अन्नजीवि
तंप्राणधारणं यस्यासावन्नजीवितः। सेजदानामएइत्यादि तयथान मइतिवाक्या लंकारेपि अक्वणिनाः कर्तव्याणिजाः शरवणिजा
मणिवणिजोवाशंखकारजातदयना गंध्यसयिक्कामाशांकातानसमप्पकूपषानंहति एवमेवाउपमित्यादि दार्षीतिकयोजनासुगमा उत्पन्न
त्यादि तत्राक्षिप्तितामाप विशोघस्यसामान्यरूपस्यानिर्देशाः स्पर्शादयरवपराज्ञानभवन्ति तदर्धगतम इतविराणालावनं मादायरूपातार्थी विशेषने
श्चापायाः पायाअवगतार्थविशेषधारणं धारणा सिकिंतं उग्रहादस्यादि यथानंदाज्ञानं अरूपणा ज्ञातं तेवात्रापि परिभाष्यका कर्तव्या यथा गौरवता
याउनलिष्यताकवलतद्रीकेवालोकनीयास्यास मरूप एवमस्माभिरनिभानात् उमणे न तं समणं एणेति निर्ग्रथाणंएमासत्रा इत्यादि मंज्ञानं मंज्ञा
सम्यग्ज्ञानमित्यर्थः। एवं शतिज्ञा निश्चयरूपा स्फपगम एषाहृष्टिर्दर्शनं मुनत्वमितिभावः एषामविःपरमगुरावगतार्थः निश्चायः एपदेहसम

स्सायाश्च पि दर्शनवक्तव्यता यां एतन्मूलं च श्राद्धं दर्शनमिति भावः॥ एवमेकत्वं एवमादि बहुवक्तव्यतां नाधिको ध्यवसायः॥ एषा उत्तराय घा उत्तरयातो लितं
समुपागित्य व धार्यति॥ तथा अमनाप्स्यरूपगामनो गीरूतान वयकिं वार्यं माणं गतिं सुप्राप्ति॥ तत्समनुपागित्यविधायीतन गाथमिति वालवत्तलाएवाम्
तन्मानमित्यपि भावनीयं॥ नवरं मानेश्चादि एवमप्रमाणे इति एतत्प्रमाणं यथा श्रमाणं वृत्तस्वाद्य विसंवादि एवमपणे॥ अणुप्पगमो विसंवादीति भावः॥
एवं समोसरणं इति एतत्समवसरणं नाम बहूनां मिलकत्र मीलनं सर्वेषामपि तावनाम सिक्षन्नपगामे मेलनमिति भावः॥ इतं कंपंतपिए इत्यादि॥ इ
इत्यादि विषयवाचो कांतकमनीयत्वमवात् श्रियः पमनिबंधनत्वात् मनान्नो मनसा सम्यग्नपादयतया ज्ञातत्वात् मनसा अस्यात गम्यात इति मनोमः॥
स्थिर्येण याया गाथेस्थिर्या विश्वासा का विश्वासस्थानं सम्मतं कार्यकार णेन बहुमता बहुत्तल्पतया मतो बहुमतः॥ कार्य विघातस्य पश्चा
दपि मतो बहुमतः॥ रत्नकरंडकसमानो रत्नकरंडकवादकांतेनो पादेय इति भावः॥ जीवितस्सवि एइ ति जीवितस्योत्सवइव जीवितो
त्सव स एव जीवितोत्सवकः॥ हृदयनंदिजननः॥ उदंबरपुष्प शलभं तत्त प्रनोपमानं शलाइयं वा इत्यादि॥ शलायाम तिरः
पनेगतं तादव्याघाष्ठ॥ शलया भिन्नः शलाभिन्नः स एव शला भिन्नः शलकसुप्राणगावदुमिति एकघातएकमघातेनेति भावः॥ कू
उद्दव मिति कूटघातं तस्य स्थिति तस्य भग्नस्य व्याख्यानमिति भावः॥ चउरंगि णी इत्यादि॥ तत्र सुमहदुत्रावदनाम कंकारणं॥ द्वितीय परमाक्षसि
क्षेः कदर्थनं॥ तृतीये नरकावदनीयकर्मस्यत उदितत्वं चतुर्थे नरकात् उक्षात्स्यत उदितत्वं॥ चउहिं ठाणेहिं अणवणादाव इत्यादि॥ सुगमं नव
रंव वारिएव वा जायणसं आसुरुले गमिरवइ इति इदं यपि न वक्ष्यो यो तत्तस्थः॥ उत्तरोगं धग उत्तलान घाणं इंदियउदणायणप्पपालवं ति उत्तलानं संदपरे
णामतावात् घ्राणेन्द्रियस्य वर्तन घा विसर्जित्व नावा न नु तघापि तेऽस्पकटगंधे परिणामा इति न वस्तु यो जानात् सम अस्याउत्तलानुकूटगंधपरिणा
मेन परिणमयति॥ त चित्तेग एव ता परमात्मानुत्पन्नानीति वचारिचं चायोजनशतानि यावदगंधः॥ केवल इह सुरभिगंधपरिणामो विवदितव्यः॥ तत्र
यत्राम उच्छेलोकवद्रूमिगोधूत कलेवरादीनि तदापंच योजनशतानि यावद्गंधः॥ ज्ञापकोलं चत्वारितत्र उक्त पावनिश्चंछिणोनेरपगता उवमा आह ६३

तदंत श्लोतो उदितिविशेषाः उपमात्र्य एणगण नायगे त्यादि॥ गणनायकाः प्रकृतिमहत्तराः॥ दंडनायकाः तंत्रपालाः॥ राजेश्वरतलवरमाडंविककोडंबि
केभ्यश्रेष्ठि सेनापति सार्थवाह सचिव गणकदौवारिका॥ प्राग्वक्षरूपाः अमात्याः राज्याधिष्ठायकाः॥ चेटाः पादमूलिकाः॥ पीठमर्दाः प्रात्यंतकानगर
वासिप्रकृतयः॥ निगमाः कारिकाः॥ दूताः अन्येषां गत्वा राजादेशनिवेदकाः॥ संधिपालाः राज्यसंधिरक्षकाः॥ नरगणगुत्तियाइ तिनगरस्य रक्षाकारिणः॥ स मकरति
समाक्षिमाप्राइमाला उसमा गावधयीवा निबद्धकिंचिलाउ मित्रयश्च॥ श्रवा उदश्च शावतं धनबद्ध चौर मितिन रिदं उंचनिनरीटकादंडो वादनदंड वामवा
मणमित्यादि॥ वा सनवासनत्र एवं दंडदंडणत्वाय पिलावनीय॥ दइनामग नो समत्र वइ इति ददातिदानस्य ब तिन संरूपयति न सम्यगालापेन संतोष
यति॥ वउसंगिकाषाव सिद्धा एवा सवपएमिउमपियवदारा इतिय द्यपि वं न सम्यगालापेन मा माता षयसितवापि समविषये न क्षिबद्धमानं वउ
र्ध्व तु आपूच्छ रुषइव स्ववदारी एतावता वरटतराएउसंपएमाल उकछदारयाउ इति अन्नवसायत्न काउएणपादितत दपनीतपरम् मा४०
चमात्रायं प्राप्तिन इति॥ इंताएएमादि स्सकउ स्वयमेव जीव इति प्रदशानां उल्यत्वात्॥ केवलं संकोचविकोच धर्मत्वात् ऊ
शरीरसंकुचिताम वति दक्षिशरीरविस्तृतः॥ उक्तंव आसयउक्ते उइदं तत्र ियमित्रागयं मित्रायमित्रा नयसंकुचयइ जीवो संकोच वि
कोचाप्रमादि॥ अत्र न संकुचितेजीवः॥ संकोचविकोचवादाभावात् मिति तथा संप्रवनावत यो स्पगमा नातथा चात्र प्रदीप दृष्टांतो वक्तव्यः॥
अथवा कर्मान्तराएवं बत्यादि कर्म आउकाल ख्णं क्रियाकायिक्यादि आश्रवः प्राणातिपातादि आहारनीहार उच्छ्वास निश्वासादि पकृतयः स्तानाः॥
इह स्कमस्त पिवक्षयेनसम सापिरमवतीह गोत्र गाकलिंगनामयत्रगान कंशक्षिप्पलाप विकापिटकंवजीन गउकुंभामाणिकादश
विशेषप्रसिद्धा आटकां इटक प्रस्थाकाई स्त्रक कुलवाई कुलवामगवंदेश प्रसिद्धा धान्यमानविशेषाः दउनालिका टनालिकापाउशिकाद्वाति
शाकाम्माधवस्त्रप्रसिद्धा एवरसमानविशेषाः दीपचंपाकादीपस्सागनकं एवमेवत्यादि तिगमनं कं उक्कवित दम्भ वि पि जदद्वी वामरइयाएय
लीविता तंधंपयामेशंखुयपयारं तत एव जीव मादहा इइति॥ कल्प उक्तना याएसय णाएजावतयमानलेते इति॥ स्यावकरणानुक्ततुपलके

मलकोमलश्रुमिलियंमिंश्रूद्दपंडरपदाएरत्तामोगाकिंख्रयपलामंडयख्रयमद्धेजइदरागमरिसिंकमलागरनलिणिषंडवोदएउडियंमिसरेमहस्स
रस्सिंमिदिणयरएइतिपरियिंहो श्रस्यायमर्थः॥कल्यमितिश्वःप्रादुःप्रभाकावृपंततःप्रकाशप्रभातायारजन्यांफुल्लोत्पलकमलाकोमलोन्मीलितेफुल्ल
विकसितंतथ्रतत्नउत्पलंतथ्रकमलस्यहरिणविशेषः॥फुल्लोत्पलकमलेनेत्यां॥कोमलमकाबारउन्मीलितंयथामेरवंदलानांचनयनंतायोश्वयस्मि
नतनप्रातस्मिन्नथरजनीविगतानंतरंपांडुरेप्रभाकथतातिरत्ताशोगेत्यादिरक्ताशोकस्पप्रकाशःप्रलासवकिंशुकचपलाशेबष्पश्रुकतंखंचंगुंजा,
फलविभागापरक्रेक्रनसमदर्षवतानितषामहरेणसरूक्रतयाममानेकमलागरनलिणिसंडबोहएइतिकमलाकराऋदादयस्तषुडनलिनीषंडाःस्ते
षांबोधकेउत्थितेउदयप्राप्तेश्प्राप्त्यादित्यसहस्ररश्मोदिनकार   रेविमकरणप्रालेतेजसाज्वलितेरिश्रमाणेऽतिदरिश्तितयादेदीप्यमा॥
नेमा · णेउत्तमेउत्तरमणिाक्षलवित्ताएत्ताश्रूरमणिाघाणविषा   मिश्रत्वाथ्र्यंयम्यायंनावबीः॥श्वंमन्येषांदातापावामंग्रतितनधर्मंशृति
पन्नाितषामदाशनानविस्थमम्माकमंतरायस्यजिनधर्मीप   ग्राजनस्यवश्मात्का॥वियणाापत्तञ्चयाउग्घलाऽत्यादिश्रकुला॥
डःखरूपतयानिर्मलाश्रुखलेश्रानाप्यकलेकिाततिलाव॥थ्रिउ   लाविम्ग्राणामिकलशरारख्यापनानुपगाथाप्रकाषेणममंप्रादशाव्यापि
तयाममवगाढाकर्कशाकिंश्रुकत्नवतीयथाकर्कशपाषाणमंथ   षेंशरारस्यपडानिवाठ्यति एवमात्मप्रदेशान्त्रासदयंतीयावदनेपना
यात।साकर्कशातथाकडुकापित्तश्काप्परिकलितस्पाराहिएणादिंडुइव्यमिवापद्यमानमतिशायनर्शतिजनाकनिलाव॥पद्मणामन मो॥
नीवरूडुरूनिकानिइराछ्रुपाव्रकरतीकारतयाऽनिदाश्रुतएवंचंडामहतीप्राश्रतिशायिनीडःखाडःखरूपाडुक्षीघापित्रहयखणिगतशरीरोक्ष
क्रात्वाविपिदादात्वन्यात्रापिविदरतितिष्ठति संपलियकलिसमन्नइतिपद्मासनमतिविष्टः॥सवं॥कोदमित्यादि॥कोधमानमायालोभाःप्रतीताः
प्रेमअप्रतिष्ककमाराङ्घषोऽप्रतिमाश्रन्यास्यानममाहापाशेपणापेश्रुत्यपिश्रुमकर्मपरपरिवादाविङ्ककीणापरंदोषकथाश्ररतिरतीधर्माधर्मगि
डमायामृषावेषांवस्करणनालोकविश्रतारणमिथ्यादर्शनमल्यमितिमिथ्यादर्शनंमिथ्यात्वंतत्शल्यमिविमिथ्यादर्शनमल्यं॥अहाइंइत्यादि॥योगप

xकx५

xनि४

उगसंपउत्ताइइतिश्रायोगसम्पाद्वेलानम्पंश्योगाःउपायाः॥मंप्रयुक्ताव्यापारिताघंषानिश्रायोगप्रयोगसंपउत्ताणिविद्धडियपउरनत्रपाणाइइ
तिविवद्धितत्यकेवजनवजसोजनदानेनाविशिष्टोविश्नलवान्॥मज्ञातविथाद्दवानाविधलक्रिकत्नक्रपानायषातानिनषां॥पढमदिवसेविइय
डियंकरिस्सति,इतिस्थितोकुलमर्यादायांपतिताश्रुत्ईतायाप्रक्रियाउत्तजन्मोत्सवसंबंधिनीसास्थितियतिनांतृतीयदिवसेचंदसूर्यदर्शनिकाचंदसू
र्यदर्शनातावथ्रष्ठदिवसेजागरिकांरात्रिजागरणरूपांनिवर्त्तत्रश्नउइत्तायकमकरणइतिद्वेश्रतिक्कांतश्रुत्वीनांजातिकर्मणांकरणश्रासाएमा
णाइत्यादिविविधस्वाद्यादिस्वादितःडिपरिताउमाणाइतिपरिताजयंतावन्यान्यवर्ततोमातापितरावितिप्रक्रमः॥लिमिनुभुक्तवंताउत्तरंते
भुक्तोत्तरकालेश्राग तत्रिाश्रागतोउपवेशनस्थानइतिगम्पते।   श्रायंताइतिश्राचांताःशुद्धोदकयोगनचोक्षोलपसिक्ताघपनयन
नश्रतएवपरमशुचिभूतोनाएणंतस्सदटपऽत्तमस्सग्रस्सायपयाश्र   णुद्धवेणविइपडियमित्याद्यक्रमउक्तंचसंक्षेपतउपदर्शयति।श्रु
गमंवितत्नवरंशाजनंनेनकृयरूणश्रवक्रमणंपदाम्यांगमनं।   पजपमाणागमितिजल्पनंकसावरूणगंकर्माविधनंवरपालद
णांसंवहारशलरवत्रघमसंवसाराहूदित्यंवसंवसालरवतत्र   वंमादामवेशलावणाताडापनयनंखेडनं श्रत्ताणियवक्षाणिइत्या॥ xणय
दिश्रन्यानिवहूनिगर्भनिदानउन्मादीनिकोउकानिउत्रविशेष   रुपाणिमहयाइ द्वोमकारमउदाणंतिमदत्याकृष्पांसदतामकाराणा
त्र जयामदतामउदायजनानांक्षीरधाएिइत्यादि क्षीरधात्रास्तनपायिन्यामंडनधात्रामंडुयित्र्यामज्जनधात्राम्नापिकयाक्रीडनधात्रामंडयि
त्राक्रीडाकारिणाश्रकधात्राउसंगधारिणाश्रहेदियवह्निइत्यादि कुजिकानिर्वक्रजयालिःविलातोनिरनार्यदेशोत्पन्ना॥निर्वासनानिर्कुष
त्रारागनिर्वेडनीनिर्मंडदकाहानिर्वेदवगनिर्वेरीदशमनवानिःवकसिकानिः॥योनिकानिः॥पक्कविकानिः॥इसिनिकानिःवासकिनानिः॥लासिका
निर्लकुसिकानिःदमिलानिःसिंदलानिः॥श्राविवीनिःउलिशनिःपक्कारिणीनिःवदलीनिःमुरंडीनि शबरीनिः॥पारसीनिएवंहतानिर्नादे श्रा xनाए
तिंनीनाविधानार्यजयदश्रोत्पन्नानिः विदमपरिमंडियाहिंइति विदमस्वदीयादश्रापकृयाइदएतिरूजन्मादशसंपरिमंडिकानिः॥इसिातनेत्य

नx५   नx१

नादिवृष्टाक्षिप्रोषणाविति तं परंपराश्च प्रादिष्टापितं प्रार्थितं चाभिल षितं च विजृंभितियाः सामग्यानाति ॥ स्वदेशोपनेपथ्यपरिभ्रमनादिवरनाट्यानानेवषो
यकानिमानसंभवानालिनिभ्रणानां मध्येयाश्चतिशयेन कुशला सातिशयेन कुशलाः ॥ अतएव विनीताति ॥ विडियावकवालतिवटिकावकवाल
ननाथ्वादिशसनामनवर्ष धरणावश्रितकप्रयोगेणानुभवकौशलतानामंतः ॥ उर सहलकानांकम्ब किनामंतः ॥ अस्यायाजननिव टकानांशतादारोणां
वामदन्नरकानांचांतः ॥ उर कार्यचितकानांशदन्नपरिक्षिप्तः ॥ तथादम्भाटं संदर्शातसंक्रियमाणाक्रकादेकपरिलाघमानः परिगीयमानस्तवाविधवालो
चितगीतविशेषः ॥ उपलाल्यमानः क्रीडादिलालनया उपवृंहमाणाः इतिश्रालिंग्यमानः ॥ अवयास्मक्त्यमाणाः इतिश्रालिंगनविशेषतां परियुंडियमाणाः
तिस्तूयमानः परिभुंजिषमाणाः इतिपरिभुज्यमानः ॥ गिरिकंदरमल्लीणे इवचंपगपव्यायाविवशतिगिरिकंदरालीनइवचंपकपादपः सुखंसुखेनप
रिवर्धिष्यते अर्थतः इतिव्याख्यानमलंकरणतः शयायनः सेहादेवद इमस्थाविष्यतिनिष्पादयिष्य तिशिक्षापयिष्यत्यन्समेकरिष्यतिनवंग
सुत्तपडिबोदिएइतिहाराद्वयहितयनेङनासिकेपकातिकाए कावचूणेकंमनइतिसुप्तानीवबाल्यादव्यक्तविज्ञानानि ॥ प्रतिबोधि
तानियोवानतव्य क्नावत्तनावतिस्फुतानियम्सनतवा उक्कवाय्य वहारलोष्ण्यासानाइनवडानाइइत्यादि अष्टादशमविदादमोष्पयारसा
माविमारणत्राष्टादशविधयास्त्राष्टादशानदायादशप्रकारयाविश रदोविवस्थणः तथागीतरतिमूत्रागंधर्वगीतनाट्यवकुशल ॥ हयजुं
द्यातइतिदययोधी एवंगजयोधी रथयोधीबाहुयोधी ॥ तथाबाहुभ्यांप्रमृष्टातीबाहुप्रमर्दी साहसिकत्वात्विकालचारीतिविकालचारी संबंस
जमतवसुचरियफलनिव्वाणमग्गेणतिसर्वसंयम सर्वात्मनामनोवाक्कायसंयमनेतपसासुचरितस्यानाशं साादिदोषरहितस्यतपसायत्फलंनिर्वा
णंतन्मार्गेणकिमुक्तंभवति सर्वसंयमनसुचरितनतपसानिर्वाणयतणास्मनयोर्निर्वाणफलत्वख्यापनार्थं माणामाण मियंतिमनसिभवंमान
सिकं तवकदावि स्वसा पिशकटितंभवति ततउच्यतेमनसिव्यवस्थितं मानसिकं मनसामानसिकं रक्ष्यतिस्थापितं रूपंनासंतेतिनाव पडिसेवियंति
प्रतिसेवितेष्वादिस्त्रधः कर्मद्वार्गेमोनिषातेरदकर्मउपस्थानस्तंपरसिंदीलणाउइतिहीलनानिमज्जातमज्जातदानजात्याहुड्ड दृनानिनिंदमानियार

क्षेडयप्रशालापणानि खिंसनानि धिंसुडतेत्यादिवाक्यानितर्जनानिअंगुल्यानिर्देशपउरस्मरंतिनेर्भरनानिताडनानिकशादियातनाः ॥ इतिमलयगि
रिविरचिताराजप्रश्नीयोपांगवृत्तिःसमाप्ता ॥ प्रत्यक्षरगणनातो ग्रंथमानं विनिश्चितं सप्तत्रिंशत्शतान्यत्रश्लोकानांसर्वसंख्यया ॥ ग्रंथाग्र ३७००
॥ छ ॥ छ ॥

राज-श्रीह
लि६६

No 148

मा-१३प्र-३

६९